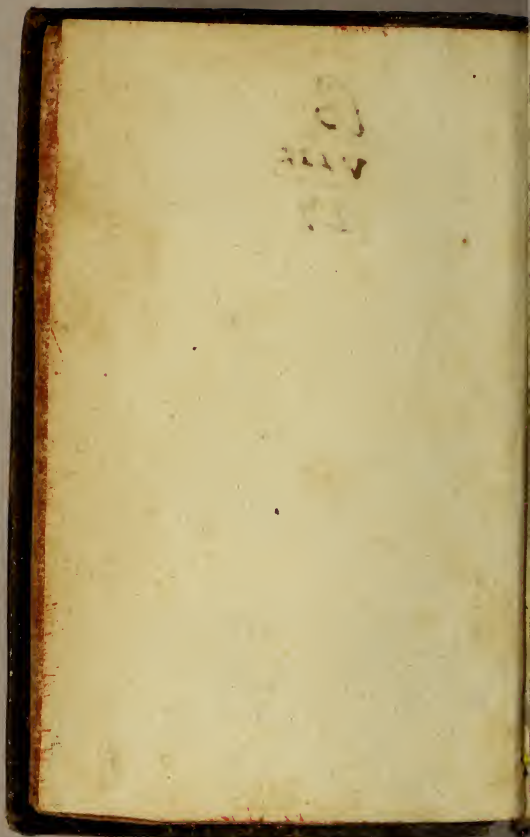

John Carter Brown
Library
Brown University

B
VIII
27

OMNIVM

GENTIVM MO-
RES, LEGES ET RI-
tus ex multis clarissimis
rerum scriptoribus à Ioã-
ne Boëmo Aubano Teu-
tonico nuper collecti,
& nouissimè re-
cogniti.

*Tribus libris absolutū opus, A-
phricam, Asiam, & Europam
describentibus.*

ANTVERPIAE,
Excudebat Ioan. VVitha-
gius, sumptibus Viduę &
hæredum Ioannis Stelsij.

M. D. LXXI.

Cæsarea Maiestas permisit Io-
anni Stolfio, vt Omnium gen-
tium mores à Ioanne Bøemo Auba-
no, impunè imprimat, perque omnes
hereditarias regiones suas distra-
hat, velut latius patet in literis
eidem concessis, & subsignatis.

Baue.

SIGISMUNDO
 GRYPMAVGUSTANO OPTI-
 MARVM ARTIVM ET ME-
 DICINAE EXIMIO DOCTORI, IOANNES BOE-
 MVS AVBANVS TEUTO-
 NICVS,
 S. D.

OLLATURVS
 me ad celeberrimū
 hūc morē, quo om-
 nes, qui vnquā a se
 scriptos libros in lu-
 cem dedēre, vnum
 aut plures ē prāstā-
 tionibus viris, eligere solent, quibus ve-
 lut defensoribus patronis, illos adscri-
 bant dedicentque. Cū hūc atque il-
 luc multum diūque circumspicerem,
 cui & ego lucubrationes haecce meas
 de Gentium moribus ac earundum vi-
 uendi ratione, nominatim dedicare, &
 ad propugnandum tradere cū pri-
 mis velim, cui acceptas fore confide-
 rem. Nemo mihi te splendidissime
 Doctor cū dignior, tum optior oc-
 currit: nō eō solum, quōd eas sub ex-
 pensis tuis, tuoque sub mundissimo
 castigatissimoque litterario praelo im-
 A 2930 pref.

pressurus, laudem (quantulacunque
 mihi vnguam à grato & humano le-
 ctore pro habitis laboribus cessèrit)
 communem mecū habiturus sis: ve-
 rùm quòd te materia ea haud medio-
 critèr delectari notanter cognoui, cū
 anno superiori similes libellos duos,
 vnum de Septètrionalibus Gentibus,
 cuius auctor Matthias de Michau, a-
 lium de Meridionalibus cuiusdam
 Ludouici de Bononia, impresseris:
 meq; librum præsentem in Germa-
 nicam linguam nostram transferre
 interpretariq; adhortatus sis. Et hoc
 dignissimè: quippe, qui optimè diu
 antea hæc atque alia, quæ de exter-
 nis nationibus memorantur, omnia
 cognoris, sciasq; licet non ex leuibus
 circulatoribus, non ex vagis mendi-
 cis, qui vt vulgò admiratiores acce-
 ptioresq; sint, adeò nefandissimè abs-
 que omni verecundia plerunque mē-
 tiuntur: vt non ipsis modo non fides
 etiam minima habeatur, verùm om-
 nibus iuxtà, qui aliquid de his aut scri-
 bunt aut recitant: Sed ex grauium fi-
 de dignissimorum autorum scriptis,
 quibus perdiuus & perniox tu quo-
 que, quandocunque à medicis curis

vacare datur, operam summam impendis. Atque ex hinc homini in publica praesertim administratione constituto nihil vtilius, nihil gloriosius incundiusque; magis, quam veraciter aut legendo aut peregrinando cognoscere, qua religione, quibus moribus, qua regiminis forma, quibus legibus, institutisque; alia per orbem gentes vitam traducant. Quod ita compertum est, ut illis, qui extra patrios agros ad secundum vix lapidem unquam peruenerint, quique ingenuorum morum & artium in iuuentute parum aut nihil perceperint, quamuis naturae suae bonitate opulenti, facundi & solertes satis superque; in patrie sinu populos moderentur & vrbes: tantum tamen facilitatis adimatur, ut propemodum pro despiciato quicquid dicant faciantque, ab omnibus habeatur. E diuerso alijs, qui peregre aliquando profecti: sub fidelibus & eruditis preceptoribus in claris probeque institutis urbibus, egregia multa viderint didicerintque, tantum gloriae & maiestatis adijciatur, ut nihil ab eis attendatur, nihil fiat, quod non secus, quam a diuinissimo oraculo praec-

prum alacriter non omnes amplectā-
 tur, cunctisq; nō summē placeat. Qua
 propter ornatissime Sigisfinunde scrip-
 ta hæc nostra, quæ ex multis præclarif-
 simis rerum scriptoribus, iam triennio
 fermè, non sine maximis laboribus in
 librum istum collegi, congeffi, & quā-
 tum ingenio atque industria potui,
 augmentaui, à me obuijs manibus &
 serena fronte suscipe, susceptaque tan-
 ta diligentia, tanta fidelitate perlege,
 perlustra, examina, ab omni que ma-
 cula expurga: vt nihil vsquam præter-
 mittatur, nihil præterfluat, quod secū
 minutuli quippiā subripiat inuoluat-
 que, quod postea à lynceis vitiligato-
 rum obstrigilatorumque oculis inuē-
 tum, sphingeis vnguibus enodatum,
 vipereis linguis compunctum, exhibita-
 tumq; in famæ & nominis nostrorum
 amborum dispendium, atque obfusca-
 tionem in omnibus trinijs pro fabulâ
 iactetur. Quod vbi diligentissimè
 perfeceris, sub dædaleo tuo
 litterario prælo accurra-
 tissimè imprimere
 curabis, Va-
 le.

Ioannis Boemi

AVBANI TEVTO-
NICI, AD
Lectorem
Praefa-
tio.

Memorabiliores gé-
tium mores, ritus,
leges, locorumque
vbi degunt situs,
quos historiae pat-
ter Herodot⁹, Dio-
dorus Siculus, Be⁹rosus, Strabo, Soli-
nus, Trogus Pompeius, Ptolemæus,
Plinius, Cornelius Tacitus, Diony-
sius Apher, Pomponius Mela, Cæsar,
Iosephus : & ex recentioribus non-
nulli, Vicentius, Aeneas Syluius, qui
postea Pij secundi pontificis maximi
nomen tulit, Antonius Sabellicus, Io-
annes Naucleus, Ambrosius Cale-
pinus, Nicolaus Perottus in Cornu-
copijs : alijsq; permulti clarissimi rerū
scriptores in cōmentarijs suis diffuse
& ceu per partes celebrauere, vt in
vno libro conscriptos habere, faci-

*Autores
quos in hoc
opere sequi-
tur.*

*Causa quæ eam
ad scribendum
impulerit.*

leq; quando vsus desposceret inueni-
res , historiarum lector cultorq; stu-
diosissime , per ocium succiuis ho-
ris vndique conquestui, collegi, & in
diarium hunc conscripsi, digessi: non
spe lucri vllius , non popularis auræ
ambitione: verū enim uerò tam libero
& planè ocioso studio , quàm rei ip-
sius mira dulcedine atque utilitate.

*Libelli sara-
z.*

Congessi inquam tum veteres , tum
recentes, bonos item & malos, indif-
ferenter , vt ipsis tanquam præsentif-
simis atque optimis exemplis per-
spectis vitam instituendo : laudabiles
sanctosque emulabundus secteris,
culpabiles & obscænos vitabundus
pretereas. Cognoscasque mi lector
quàm pulchrè & feliciter hodie, quam
item incultè & simpliciter olim pri-
mi mortaliū , à creatione sua ad gene-
rale vsque diluuium , & vltra multis
seculis, terra fusi vixerint : quum in v-
su adhuc æs signatum haberent nul-
lum , Mercimonia nulla , beneficia
mutuo beneficijs æquarent. Nihil
propriij cuiquam esset , quemadmo-
dum aër & cælum , ira terra & a-
qua omnibus communes : Non ho-
noribus , non diuitijs inhiarent:

*Vititates enu-
merat Morta-
linum veterū
simplex vita.*

cūm

cum quisque sibi & admodum paucis contentus in rure sub dio, aut saltem umbrosa sub arbore aliqua, humilive casa: cum consorte vna vel pluribus, cum dulcibus natis securus, & penè ociosus ageret: congestis agrorum fructibus, pecorunque lacte vesceretur, aquam potaret, vestimentum ex arborum corticibus, latisque folijs primum, deinde ex inconcin-natis animalium pellibus sibi consueret: nullis obseptus mœnibus, nullis fossis, liber vagansque inter libera & vagantia pecora, vbiq; nox deprehenderit, resideret: non latrones, non fures ullos merueret: lætus prorsusque ignarus eorum omnium esset. Quæ postea vna cum adolescente mundo ex varijs discordibus mortalium studijs, voluntatibus, æmulationibus, subsequuta sunt, quando propter fructuum absque cultura nascentium insufficientiam, aliarumque rerum defectum, bestiarum hominumque externorum, imprimis crebram incursionem, grassantemque violentiam, congregati hominum cœtus eam peruagandi nocendique libertatem communibus auxilijs

A ;   prohi-

Securitas & libertas.

Congregati homines primo.

Vania mortaliū studia & inuenta.

Homines cultiores facti.

prohibituri, quiq̄ue sibi certos terræ limites, certos agros vendicauêre, in quibus coadunatis tugurijs populariter habirare ccepêre: se muris ac fossis præmunire, legesq̄ue sibi & Magistratus, vt pacatè & ipsi inter se viuerent, eligere. Iam non ex rure, non ex pecore solum, sed varijs inuentis artificijs, varijsq̄ue laboribus vitæ emolumenta quærere: per mare colligatis ratibus quã longissimè, deportandi primū colonias gratia, deinde mercandi, ire: iunctis equis curribus vti, æs in monetam signare, cultius molliusq̄ue vestiri, humanius loqui, pacatius conuersari, splendidius vesci, magnificentius ædificare, per omnia iam mitiores cultiores prudentioresq̄ue esse: agnatam barbariem feritatemq̄ue famosam sponte sua exuentes, à mutua cæde, ab humarū carniū esu, à rapinis, à publico & indifferenti matrum, filiarumq̄ue congressu, talibusq̄ue multis abstinuêre. Rationi & viribus iã innitentes terram, que tota tunc opacis syluis, nocentibus bestijs, & stagnantibus vndis, humano incolatui inueniēs, deserta, horrida, omninoq̄ue inculta

inculta & infrequens iacebat, industria & labore à faxorum salebris, ab arborum truncis, à superfluis vndis expurgauère, planauère, & totam fecundam spectabilemque fecère: Campos aruis, colles vinetis adaptauère, sarculo proscissos frumentum atque vinum largiter producere instituère, qui grauatè prius glandes, syluestriaque poma dedère, valles irriguis pratis hortisque amœnissimis decorauère, suprema montium syluis relicta: adeò omne solum fructificationi assignauère, vt quod lignationi pabulationique satisfaceret, supresse vix passi sunt. Loca ad hæc omnia frequentissimè incolere cœperunt, passim edificare, ex modicis pagis amplissimas vrbes, ex villis pagos, in excelsis montibus arces, in vallibus Deorum templa struere, fontes vt salubriores vtque delectabiliores essent, cæcis marmoribus complexi sunt, circum circaque confitis arboribus amœnissimè obumbrauère, à quibus in vrbes salientem aquam per canales latentèsque siphones quam longissimè deniuauère: vbi naturaliter deerat,

Terra uberior facta & cultior.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

deerat, de fossis in terram puteis profundissimè quæsière, torrentes impetuosaque flumina, quæ frequenter prius pro libito in maximam interdum accolarum perniciem expatiabantur, obiectis aggeribus coercuere: atque ut transuadabilia, nihilque negotiationibus humanis obstantia essent, immisis in imum palis aut arcibus eductis, validissimos pontes superimposuere: In mari scopulos, à quibus nauigantes periclitari solebant, ut plurimum deiecere: In sulis & continenti solo portus multos fecere, ac in quibus admotæ naues à ventorum flatibus securè quiescerent naualia stationesque amplissimas effodere: adeò omnia per terram, per mare excoluere, elaborauerunt; ut terra ipsa ad priscum eius situm, naturalemque squalorem hodie comparata, alia esse credi possit, quam quæ olim fuerit, deliciosissimo huic hortocertè haud multum dissimilis, ex quo propter diuini præcepti transgressione, infelices protoplasti Adâ & Æuæ eiectione sunt. Præterea multas ingeniosissimas disciplinas, multas artes inuenere hoies: quibus per excogitatas

etiam

*Terra paradisi
se equata.*

etiam varias literarū notas libris tabellisq̄ue (vt ad posteros perueniret) demandatis, sese extra mortalem conditionem in tantum vindicare, extulerēque, vt indigetum decorum beatissimam vitam iam consequuti videri potuissent. Si non mundi princeps iniquissimus satan superfeminata pestilentissima zizania integrum & felicem hunc statum confudisset, qui vt homines & numero succrescere cognouit, & melius in mundi delitijs iam habere, inuidia permotus terribis omnis generis sceleribus primum sibi obnoxios factos, mox futurarum supercœlestiumq̄ rerum curiositate affectos, per obscuras oraculorum ambages, iniecta superstitione atque timore, decorum dearumq̄ profanam culturam (vt vnus veri singularis Dei cognitionem aboleret, mortalesque ipsos aliquo insigni malo afficeret) edocuit: hic Delphica, illic Euboica, alibi Nasamonica adita, Dodoneasq̄, quercus maligna inspiratione resonare fecit: quibus in Latio Saturno, in Creta Ioui, Iunoni in Samo, Baccho Thebis & in India, Infidi Osyrique

Homo extra mortalem conditionem se vindicauit. Mali demonis inuidia homo pessundatus.

Verus Deus, obliuioni datus.

*Pluritas deo-
rum inducitur.*

*Vbi locorum
quique deorum
magis culti.*

*Christus Te-
sus ab erro-
re vindicauit.*

in Aegypto, in Ilio Vestæ, in Aphri-
ca iuxta Tritonem Palladi, Mercu-
rio sub Teutatis nomine in Gallia
& Germania, Miuerae Himetto at-
que Athenis: Appollini Delphis, in
Rhodo, Chio Patraliciæ, in Troa-
de, & Tymbræ Dianæ: in Delo &
Scythia. Veneri in Cypto, in Papho
Guido Cyteraque: Marti in Thra-
cia, Vulcano in Lippara & Lenno. Pria-
po in Lampfaco Hellefonti alijsq;
multis in multis alijs. locis (quorum
adhuc nomina ob p̄clarissima inuenta
& beneficia popularibus suis, collata
in recenti memoria erant) diuinos ho-
nores fieri excitauit. Deinde etiam
postquã Christus Iesus verus Dei om-
nipotentis filius assumpta carne ap-
paruisset, atq; errãti mundo rursus ve-
rum æternæ beatitudinis iter osten-
dens, verba & exemplo ad partis sui
cœlestis gloriam, ad bene beatæq; vi-
uendm hortatus esset, missisq; in or-
bem vniuersum discipulis, salubri il-
lorum prædicatione, nefandissimoꝝ
superstitionis ritus damnasset, rel-
igionem nouam, nouaque salu-
bertima vitæ instituta promul-
gasset: & iam eo quidem deduxis-
set,

set, vt ipsis ab omnibus in orbe gentibus receptis, ad veram felicitatem desyderari vltcrius potuisset nihil: Ipse Sathan in genuinam malitiam reuersus, curiosa hominum pectora quæ destituere coactus fuerat, iterum circumueniens, quædam in priorem errorem reduxit, quædam nouis hæreticis opinionibus adeo corruptit, adeo exceçuit, vt multò melius ipsis fuisset, ingressam semel veritatis viam, quodammodo ignorasse, quàm sic temerè, sic malitiôsè dereliquisse. Obseruant hodie diuinoque honore quàm deuotissimè prosequuntur Asiæ minoris, Armeniæ, Arabiæ, Persidis, Syriæ, Assyriæ, Mediæ, & in Aphrica Aegypti, Numidiæ, Lybiæ Mauritanæ, In Europa totius Græciæ, Mysiæ, Thraciæ, Turcici nominis gentes omnes, Christo abiecto, Epilenticum Mahometum & illius vesanum dogma. Scythiæ latissimi populi, qui Tartari hodie vocantur, pars Imperatoris sui Chami idola, pars astra, pars etiam vnum Deum ex Apostoli Pauli doctrina veneratur. Indiæ ac Aethiopię gentes, quæ presbytero Ioanni parèt. Christia-

*Malus demō
iterum homi-
ni insidiatus.*

*Gentes Ma-
hometana.*

*Idololatria
Scythæ.
Schismaticæ.*

Christianam pietatem tuentur, sed instituto longe à nostro diuerso. Syn-
cerā orthodoxamq; Christi fidē, qua
gratiosē olim orbis vniuersis illustra-
tus fuit, Germani retinemus, Itali,
Galli, Hispani, Angli, Schoti, Hyber-
ni, Daci, Liunionij, Prussij, Poloni, Hun-
gari, & insulates Rhodij, Siculi, Cor-
lici, Sardinij, pauciq; alij. Effecit
acerbissimus humani generis hostis
hac inducta morum diuersitate, hac
factorum & rituum perdita damno-
saq; superstitione, vt dum vna-
quæque gens Deum, quem religio-
sē colit, quemq; præ se fert verum
summumque esse, dum se rectam æ-
ternæ beatitudinis viam ambulare,
cæteras verò omnes per deuia, per
abrupta oberrare magnis rationibus
contendit, dumque vnaquæque se-
ctam suam longe lateq; propagare
& extendere nititur: sese mutuo tan-
tis inimicitijs, tantis odijs habeant,
prosequanturque, vt ad externas ho-
die nationes peregrinari non solum
non sit tutum, sed ferè omnino prohi-
bitum & occlusum: vide fieri persua-
sum mihi habeo, vt dum vicinarum
gentium nomina, vicinis gentibus

*Vari Christiani-
tatis.*

*Discordiam
que seminari
cultus diuini
disparitas.*

*Cognitio ex-
ternarum re-
rum iucunda
& utilis.*

vix cognita sint, pro mendacijs hodie repudientur quæcunque de ipsis aut scribantur aut referantur: quorum cognitio tamen adeò dulcis, adeò utilis, gloriosaq; semper reputata est, vt clarè constet: non ob aliam causam quàm illius amore, atque desiderio plerosque relicto natali solo, relictis charis parentibus, coniugibus, liberis & amicis, relicta, quod magis est, propria salute cum maximis difficultatibus, periculis, curis, angustijs, vt aliquid experirentur, remotissimas transmarinas interdum assumpsisse peregrinationes, vt compertum habeamus, non hac tempestate nostra solum, verum ab exordio ferè mundi omnes per quàm maximæ auctoritatis prudentiæ, eruditionis, ab omnibus existimatos, in Reipublice (pacis & belli tēpore) magistrōs, consiliarios, iudices, censes, administratores, duces publico consensu electos ascitōsque esse: qui ad remotas terræ oras aliquando profecti multorum populorum mores cognoscere & vrbes: quemadmodum Græciæ atque Italiæ priscos illos philosophos, Socratem Socraticam, Pla-

*Prisci Græcia
philosophi un-
de philosophi-
am & gloria
auspicati.*

*Primi legum
latorum unde
auctoritatem
consequuti.*

*Sapientes se-
culi.*

*Præstantissi-
mi heroes un-
de militarem
gloriam obti-
nuere.*

tonem Academicam, Aristotelé Peri-
pateticam, Anthistencem Cynicam,
Aristippum Cyrenaicam, Zenonem
Stoicam, Pythagoram Pythagoricam:
tantas sectas tantamque discipulo-
rum frequentiam instituere concilia-
réque sibi potuisse conspicimus: quem
admodum veteres quoque legum la-
tores Minoim & Rhadamantum Cré-
tensibus, Orphea Tracibus, Draco-
nem Solonémque Atheniensibus,
Lycurgum Lacedæmonibus, Mosen
Iudæis, Zamolxim Scythis, aliosque
popularibus suis præscriptas sacrorum
ceremonias, ciuilesque disciplinas
fere potuisse videmus. Quòd non à
se intra patrios muros eas excogita-
se, sed à sapientissimis seculi homini-
bus Chaldæis ipsis Magis, bragma-
ni's gymno sophistis, & ab Aegyptio-
rum Sacerdotibus, cum quibus ali-
quamdiu conuersati essent, deporta-
se sciunt: quemadmodum postremo
præstantissimos heroes Crereum Io-
uem, qui quinq; terrarum or-
bem perlustrasse prædicatur: Pari-
quoque studio successusque eius du-
os filios, Dionysium cognomento
Bacchum, & fortissimum Hercu-
lem

lem, æmulumque illius Thesea, Iasonem cum cæteris argonautis, naufragum Vlysem, & ex Troia profugum Aeneam, Cyoum, Darium, Xerxem, Alexandrum magnum, Hannibalem Pœnum, Mitridatem Pontiregem, quinquaginta nationum linguis loqui peritum. Antiochum magnum, innumerisque Romanorum principes, Scipiones, Marios, Lentulos, Pompeium magnum, Iulium Cæsarem, Octavianum Augustum, Constantinos, Carolos, Othones, Conrados, Henricos, Federicos, per factas à se in exteras nationes bellicas expeditiones: immortalē hanc gloriam sempiternamque memoriam comparare potuisse cognoscimus.

Quapropter cum tanta sit in gentium earundemque morum cognitione voluptas, tanta utilitas, cumque omnibus remota terras adire inuiterque ob plurimas causas non concedatur, non liceat etiam, velis suavissime mi lector conscriptos in hoc libro celebriores gentium mores celebrioraque, in quibus habitant, loca non minori alacritate promptitudineque legendo amplexari & cognos-

Peroratio

*Veniens pre-
catur.*

scere, quàm si te per manus regiona-
tim circuducens fidelissimè, quo in-
stituto, & quo in loco, vnaqueq; gens
vitam egerit hodieq; agat, & ore ad
os referrem, & ad oculum digito de-
monstrarem. Non moueri, non auer-
ti velis, quòd à rigidiori censore mihi
obiici, exprobrarique possit, rem me-
peruetustitissimã, & plus quàm à mil-
le auctoribus antea pertractatam, eti-
am non alijs quàm corũ verbis, nunc
pro meo, proq; nouo aliquo attulisse:
verùm institutum meum diligentius
introspectans cognoscas, me tam ex
ingenij mei, quàm librorũ meorum the-
sauro haud vulgari, tibi (ceu liberalis
hic Paterfamiliãs, cui in Euangelio
Christus omnẽ scribã doctum compa-
rauit) dilecto hospiti non aliena mó-
do & vetera, sed mea etiã & plurima
noua exhibere. Vale, & quidquid
est boni consule, acce-
ptumque habe.

DE ORIGINE HOMINIS OPINIO

THEOLOGO-
rum vera.

C A P. I.

DI VINA maiestas
cū cœlum, & hęc
vniuersi faciē, quę
ab ornatu, & elegā
ti forma mūdus ap
pellata est, ac om
nia quę illius ambi

tu comprehenduntur, quinto creatio
nis die absoluisset: sexto hominē mas
culum, vt esset, qui illis & præesset, &
frueretur, nobilissimū animal fecit:
vnum omnium animantium quod
celestem mentem sortitum est. Illi
quod ex rubentis terrę vena fieri cō
tingisset, Adami nomē dedit: tum mu
lierem ex dormientis Adę latere de
promptam, ne solus esset, illi in sociā
& cōiugem commisit: simulq; in a
mœnissimam terrę partem consti
tuit, fluminibus quaque versus irri
guam. Locus à viridante facie hilari
que aspectu παράδεισος est Græca vo

*Mundus vn
de appellatus.*

*Primorū pa
rentum origo
& appellatio.*

Adama.

Paradisus.

ce appellatus. Primò beatissimam vitam agere, malorum omnium expertem terra sua sponte ferente omnia.

Fertilitas terra cur cohibita.

Protoplastorum vita.

Cainus primo genitus.

Cataclysmus.

Cæterùm lege aberrantes amcenissimo incolatu, sedeque illa beatiore depulsi, solum flebiliter vertere. Cohibita deinceps & tellus est cū nihil vltro fertet amplius, per sudorem & ærumnā vitam agere: subijt inde morbus, tentareque cœperunt frigora & æstus humana corpora. Cainus primo ex his genitus, secundo loco Abelus, & tum multi alij: ita adolescente mundo quum iam terra frequentius coleretur, quò maior humanarum gentium vis erat, eò magis vitia inualefcere, vitaque in peius labi, iniuria pro innocentia haberi cœpta est pro pietate numinis contèptus, eoque scelus ipsum processit, vt Deus (vix Noë mortaliū iusto reperto, què propter hoc cū domo sua seruari voluit, vt esset per què humanū genus ex integro reparari possit) cataclysmum immiserit, qui inundans omnem terram, vna clade omnia animātia, quæ tunc in terris fuēte, præter admodum pauca, quæ mystica nauis tuebatur, cum volucribus etiam extinxit.

Post

Post quinos deinde menses, quibus ea inundatio sæuijt, arca in Armenis montibus defedit. Noë cum suis in terram egressus, mortale genus breui tempore propitio numine reparauit: & vt rursus omnis terra incoleretur, filios, nepotes, ac pronepotes alios ad alias terrarum oras velut in colonias habitarum misit. In Aegyptū (vt Berofus habet) cum Colonijs Chami Esennium, in Libyam & Cyrenem Tritamem, & in totam reliquam Aphricam Iapetum Priscum, Atalaa in Asiam orientalem misit, Gangem, cum aliquot ex filijs Comeri Galli, in Arabiam felicem Sabum, cognomine Thuriferum, Arabum præfecit Arabiae desertæ, & Petreum Petreæ: Canaan posuit in Damasco vsque in extrema Palestina: In Europa regem Sarmatiæ fecit Tuiskonem à Tanai ad Rhenum flumen: iunctique sunt illi omnes filij Istri, & Mesæ cum fratribus suis ab Adula monte vsque in Mesemberiam Ponticam: sub quibus tenuerunt Tyras Archadius Emathius Italia, Comerus Gallus: Samotes possedit Celtas, & Iubal Celtiberos. Fuit

*Diluuium
quam diu durauit.*

Noë propagatio.

Noë filios ac nepotes habitatum transmittit.

breuis illa & immatura filiorum alienatio à progenitoribus (quorum viuendi ritus et mores nondum adhuc fatis imbiberant) omnis diuersitatis, quæ secuta est , causa Chamus siquidem ob ludibrium quo parté habuit, cum vxore, & liberis profugere coactus, in ea Arabiae parte consedit , quæ ab eo postea nomen sortita est : posteris nullum sacrorum ritum tradidit , cum nullum à patre accepisset. Vnde factum , vt quum procedente tempore , alij post alios ex ea terra rursus velut in colonias missi , diuersa mundi loca tenuissent (creuit enim supramodum abdicata soboles) quidam in errores inciderunt inextricabiles: lingua variata est : cognitio veri dei, & omnis cultus perijt . Adeoque quidam inculto & barbaro modo , vt audies , vitam duxere : vt quid differentia inter eos , & syluestria animalia extiterit , vix videas. Qui in Ægyptum transiere, cœlestium luminum motum pulchritudinemq; mirati Solem , & Lunam , velut certum ipsius numen inesset , pro dijs colere cœperunt. Isidem hanc, illum Osirim nominantes , virali spiritui etiam sub Iouis ap-

*Vnde morum
& lingue di-
uersitas orta
Cham immaturo
exiliu*

*Homines a
hinc non dis-
seruabant.*

*Sol & Luna
diuinos hono-
res consecuti.*

Isis Luna.

Osiris Sol.

pellatione : sub Vulcani igni : Ætheri
 sub Palladis : sub Cereris telluri, alijs-
 que sub alijs nominibus diuinos ho-
 nores tribuere. Nec tenebræ illæ re-
 rum tantum in Ægypto stetere : sed
 quascunque à principio terras tenuerunt à Chamo procreati : veræ pieta-
 tis ignorantia simul & infanda serui-
 tus cepit. Cæterum nulla vnquam
 tellus plurium fuit coloniarum ma-
 ter, quàm Arabiæ pars illa, quàm is
 cum suis infedit: tantum humano ge-
 neri cladem intempestiuum vnus at-
 tulit exilium. Contra Semi & Iaphe-
 tis prognati, legitimè à maioribus in-
 stituti, modicis finibus contenti, haud
 tam latè, vt illi sunt per omnes ter-
 ras euagati: Quo accidit, vt veritatis
 studium, pietatis dico, & veri Dei cul-
 tus apud vnã duntaxat gentem ad
 Mesiæ vsque tempora in occulto per-
 mansit.

*De origine hominis opinio Eth-
 nicorum falsa.*

C A P. II.

Veteres verò illi Philosophi, qui
 præter veri numinis cognitio-
 nem, ante multa secula naturam,

B §

&c

Aer Iupiter.

*Ignis Vulca-
 nus.*

*Æther Pal-
 las.*

Terra Ceres

*Arabia mul-
 tarum coloni-
 arum mater.*

*Semi & Ia-
 petus prognati
 Quare veri
 Dei cultus
 apud tã pau-
 cos permansit.*

Philosophorum de mundo duplex opinio.

Leuia superiora, grauia inferiora appetuisse.

Animantium naturalis creatio.

& historias tradiderunt, de hominis origine aliter senserunt. Quidam enim mundum ingenitum & incorruptibilem, & genus humanum ab aeterno extitisse, neque habuisse ortus principium credidere. Quidam genitum corruptibilemque; arbitrati, & homines dixerunt generationis initium tempore esse sortitos: Nam à rerum primordio, & cælum & terram unicam habuisse ideam immixta eorum natura. Exinde distinctis inuicem corporibus cœpisse mundum, hunc ordinem, quem videmus. Aerem quidem motum hunc continuum sortitum: & igneam partem eius superiora loca, propter leuitatem appetisse. Eadem causâ solem astraque cætera cursus suos sortita. Quod verò humori mixtum, eodem stetit in loco, propter grauitatem: quæ cum mixta essent, ex humidis quidem mare effectum, ex durioribus verò terram lutosam euasisse, & omnino mollem. Hæc primum quum solis ardore densior euasisset, eius postmodum superficie vi caloris tumefacta, multis in locis humores quosdam esse concretos: in quibus
pu-

putredines tenui contacta pellicula
sunt excitatae, quemadmodum in pa-
ludibus Aegyptijs, & stagnis accide-
re videmus: quum frigidam terram
subito æstus aëris calefacit: tum ve-
rò in humidis calore adhibito gene-
ratio fiat: & noctu quidam circumfu-
sus aër humorem præstet, qui in die,
solis virtute consolidetur: tandem pu-
tredines illæ ad summum perductæ
adueniente veluti partus tempore exu-
stis contractisque pelliculis omnis
generis educunt animantium formas:
quorum ea quæ maiorem calorem
sortita sunt, in superiorem regio-
nem volatilia effecta, abierunt: quæ
verò plus terræ continebant serpen-
tia, aliaque terrestria euaserunt ani-
mantia. Naturam aquosam nacta in
sui generis elementum delata sunt,
& pisces appellata. Terra deinceps,
tum Solis ardore, tum ventis indies
magis arefcens, à gignendis maiori-
bus animalibus desijt: sed quæ ge-
nerata erant mutuâ commixtione,
alios animantes procrearunt. Eo-
dem quoque modo, & homines à
principio genitos dicunt, in agris pa-
rum querentes, sylvestri & incognita
vita

*Aegypti fecerunt
cunditas.*

*Primorum
hominum in-
culta vita.*

Primi homines abeluis in festati.

Diuersitas linguarū unde facta,

Gentium diuersitas.

Homines periculo prudentes facti.

vita vixisse: quibus: herbae & arborum fructus vltro victum præberent. Beluas insuper ijs fuisse infensas, quibus vt obsisterent, cœtus hominum ob timorem factos aiunt communis vtilitatis gratia, auxiliaq; inuicem præbita, & loca habitaculis quæsitâ: sonus oris confusus quū esset, paulatim discreuisse vocem aiunt, & res omnes suo nomine appellasse. Verū quum diuersis siti essent in orbis locis, non eisdem vsos verbis ferunt: propterea & diuersos literarū characteres extitisse. Primosq; hominum cœtus suæ quemq; gentis initium fuisse. Verū primi homines nullo subsidio fulti duram agebant vitam, quum ignorarent agrestes fructus in vsum futurum condere, & ac egestatem seruare: hinc fiebat, vt hyeme plurimi aut fame, aut frigore interirent. Experimento deinde edoctos, & speluncas aiunt quæsisse, ad vitandam frigoris vim, & fructus seruare cœpisse. Ignis ad hæc notitia, cæterarumq; vtilium rerum percepta: & cætera quoque vitæ hominum commoditates breui tempore esse adinventas, denique necessitatem ipsam rerum magistram

fa-

factam, singulorum peritiam ingenijs
 mortalium subministrasse: quibus co-
 adiutores datæ sunt manus, sermo,
 animique præstantia. Et illi, qui eam
 hominis originem fuisse persuasum
 habuere, & non ad diuinam retulerunt
 providentiam, Æthiopes omnium mor-
 talium primos fuisse dixerunt, hac cõ-
 iectura vsi, quòd Æthiopicum solum
 ante omnes terras syderis propinqui-
 tate intepescere cœpisset, quum terra
 esset ab initio viliginosa: quo cõtingit
 vt ex prima illa humores calorisque
 temperiæ homo sit ipse genitus, atque
 eam terram in qua nasci contingisset,
 libentius tenuerit, quàm diuersam vl-
 lam, quum ignota adhuc essent omnia,
 quæsiuerit. Ibi ergo exordientes, vbi
 prius paucula de Aphrica vna trium
 partium, in qua totus terrarum or-
 bis, & hic liber noster partitus est, præ-
 miserimus: de Aethiopiæ situ, & eius
 gentis moribus primum, tum singula-
 rum regionum, & gentium per or-
 dinem, qua poterimus
 diligentia, refere-
 mus.

Magistrarum necessitas.

*Æthiopes
 omnium mor-
 talium prima.*

*Captatio be-
 neuolentia a
 discendorum
 propositiones.*

De

De terra situ & partitione.

CAP. III.

Terra in partes tres diuiditur.

Aphrica ab Asia diuiditur.

Europa ab Aphrica diuiditur.

Asia ab Europa diuidit.

Aphrica siue qualitas & gentes.

MAiores nostri, vt refert Orosius, totius terræ circulum Oceani limbo circumscriptum triquetrae esse figuræ statuere: eiusque tres partes, Aphricam, Asiam & Europam. Aphricam ab Asia determinat Nilus qui à meridie in Aethiopiam diffunditur, & Aegyptū perlabens, ac mirabili fecunditate irrigans, ostijs nō minus septē mari infunditur. Europā ab Aphrica diuidit mare mediterraneum, quod ab occidentali oceano circa Gades insulam, & colūnas Herculeas, nō amplius decem millibus passuū patens, terras aperit atque intrat, ait Pomponius Mela. Asiā ab Europa Tanais fluuius separat, à septentrione in mediam ferè paludem Mæotidem defluens, cum Ponto reliquum Asiæ ab Europa diuidit. Aphrica ab orientis parte Nilo, à cæteris partibus mari terminata, Europa breuior, vbi mare attingit latior: vnde in iuga exurgens pergit: in crura ad occasum, saltigiatque se molli-ter, & fit paulatim adductior, vbi finitur angustissima est. Quantum in-

coli-

colitur fertilitate præstat . Verùm maxima inculta est , & vel ab arenis sterilibus obducta , vel obsicium cœli deserta : vel multo ac maleficio animalium genere infesta . Mare quod à septentrione cingitur , Libycum vocatur , à meridie Aethiopicum , ab occidente Atlanticum : A quatuor non amplius nationibus ab initio Aphricum solùm incolebatur , quarum duæ (sic scribit Herodotus) indignæ sunt : totidem alienigenæ . Indigenæ quidem Pœni atque Aethiopes : quorùm alteri ad aquilonem Aphricæ , alteri ad austrum incolunt . Aduenæ verò Phœnices & Græci . Verustiores Aethiopes nec non & Aegyptij si vera sunt , quæ ipsi de se prædicant , asperi & inculti ab initio : ferinæ carnes herbæque , veluti porcoribus , vulgò cibus fuere : neque morbus , neque lege , neque imperio vlllo vsi : vagi temereque palantes , nullas certas sedes habuere : vbi nox oppresserat , ibi corpora quieti dabant . Postea verò ab Hercule , qui & in eam terram colonias deportasse dicitur , mitiores cultioresque facti , ex ijs nauibus quibus in Lybiâ trās fretauerunt tugi-

*Aphrica in-
commoda.*

*Quatuor A-
phrica latera*

*Indigena A-
phrica gen-
tes.*

*Aduena A-
phrica gen-
tes.*

*Aphri ab
Hercule cul-
tiores facti.*

*Terra Aphrica
ea qualitas.*

*Portentosa
Aphrica feracitas.*

*Mauritania
mira ubertas.*

Aphrica mirabilia.

*Que anima
in Aphrica
nascentur.*

ria fecerunt, & cōuenire cohabitare-
que cōperunt. Sed de his plura po-
stea dicemus. Inæqualiter terra A-
phrica colitur, ad meridiem plurimū
ob nimios æstus deserta: contrā quam
Europa spectat frequentior illi cul-
tus. Eximia & propemodum por-
tentosa agrorum feracitas, vipo-
tē qui locis quibusdam centesimo
fœnore reddant cultoribus messem.
Mirum est, quod de Mauritaniæ v-
bertate dicitur: esse in ea vites, quas
duorum hominum complexus cape-
re non possit, vuarū racemos cubita-
les: Staphilini, Hippomaratti, & car-
duorum scapos duodenum cubito-
rum, enormi crassitudine calami In-
dicis similes, quorum nodi octo capi-
ant modiolos: Asparagos ad hæc vi-
deri haud minus notabili magnitudi-
ne. Arborea circa Atlantem proceri-
tate insigni enodi, nitore solio cupres-
si: sed omnium nobilissima Citrus
Romanis delicijs inferta. Alit & A-
phrica Elefantos, & Dracones, qui
ipsis beluis insidiantur suoque com-
plexu enecant Leones, bubalos, par-
dalis, capreas, & simias, quibus-
dam locis supra modum frequentes.
Sunt

Sunt & chameopardales, Rhizes tantis similes. Herodotus cornutos Asinos ibi nasci autor est, Dracones insuper, Hyenas, Histrices, agrestes arietes, Thoas ex Hyana & Lupo genitas, Pantheras, Ciconias, Pigardos, Sthurios, & præter multa serpentum genera Cerastras, & Aspidem cui pesti Ichneumonem minimum animal opposuit natura.

De Aethiopia, & gentis eius priscis moribus.

CAP. IIII.

Aethiopia duplex regio est Asia, & Africa: altera, quæ & hodie India dicitur: ad Orientem solem Rubro, & barbarico mari alluitur: ad Septentrionem Libyæ & Ægypto contigua: ad occasum interiore habet Libyam: ac reliqua parte, qua Austro iacet obuersa: alteri iungitur Æthiopiæ, quæ maior est, & australior: sic appellati ab Æthiope Vulcani filio, qui illi præfuit: ut Plinius ait: vel à Græco *ἄθω* cremo *ἔσ* aspectus: quòd Solis vicinitate torreat. Et est enim iugis æstus. Quicquid eius est sub Meridia-

Aethiopia duplex.

Aethiopia hodie India dicitur.

*Qualitas
Aethiopiae.*

*Mortalium
vetustissi-
mi Aethio-
pes.*

*Deorum cul-
tus ab Ae-
thiopicis insti-
tutus.*

*Literæ qui-
bus vsi Ae-
thiopes.*

*Rex ex sacer-
dotibus pha-
maticus eligi-
tur.*

no cardine est . Montuosa est circa
occiduum,arenosa in medio , ad.Ori-
entem deserta . Plurimas habet gen-
tes diuerso vultu & monstruoso , spe-
cie horribiles . Primi omnium morta-
lium creduntur verissimiq̃ue indige-
næ , & seruitutem nunquam experti:
Semper genti libertas incolumis mā-
sit . Primo deorum cultum apud eos
institutum memorant , primasq̃ue sa-
crorum cærimonias . Duplicem lite-
rarum vsum , vt quæ sacræ dicerentur
Sacerdotibus duntaxat notæ essent:
Alterum earum , quæ vulgò pate-
rent . Fuerunt tamen literarum figu-
ræ haud tales , vt ex illis syllabæ coa-
lescerent : sed animantibus extremis-
q̃ue hominum partibus , varijsq̃ue in-
strumentis,artificiumq̃ue perquam si-
miles:singulisq̃ue sua inerat figuris si-
gnificatio : vt in accipitre celeritas,
in crocodillo malum , custodia in o-
culo, sicq̃ue aliæ in alijs .Ex Sacerdo-
tibus , quem phanatico cursu cicum-
ferri viderint , omnium sanctissimum
iudicant . Quem vbi Regem creau-
erint , veluti numen insit , aut sit ad-
minus diuina prouidentia eis datus,
vulgo adorans , vitam is agere
statutam

statutam legibus debet, omniaque
 facere iuxta patrios mores. Nemi-
 nem neque præmio neque pœna affi-
 cere. In quem autem animaduersum
 volet licitorem signum mortis habentem
 ad eum mittit, quo inspecto con-
 festim, quisquis ille est, domum reuer-
 sus sibi mortem consciscit. Tantius
 Regibus honor, tantumque studi-
 um ab his tribuebatur, ut si quando
 aliqua corporis parte ex quauis cau-
 sa debilitaretur Rex, domestici homi-
 nes sponte sua eandem partem debili-
 tarent: turpe existimantes, Rege clau-
 do aut monoculo & non amicos om-
 neis claudos aut vnuculos esse. Fe-
 runt quoque consuetudinis esse, ami-
 cos vltro in Regis morte vita defungi,
 existimantes eum interitum glorio-
 sum veræque amicitiae testem. Plu-
 res syderis propinquitate nudi a-
 gunt, ouillis caudis pudenda obte-
 gunt, pauci omnino pecorum vesti-
 untur pellibus. Alij subigacula capil-
 lis contexta ad medium corpus indu-
 cunt. Pecuariam rem vulgò exercēt:
 pecora pusilla admodum duri hirti-
 que velleris. Canes & ipsi nihili ma-
 iores, cæterum asperi & pugna-
 ces.

*Obedientia
 Aethiopum.*

*Vestitus Ae-
 thiopum Stu-
 dium & exer-
 citium.*

ces. Milij hordei que frequens vsus, unde potum etiam conficiunt: ceteris carent frugibus, præter palmas, easque perraras. Quidam herbis victitant, tenuioribusque harundinum radicibus, carnibus, lacte, caseo vescuntur. Meroë fuit olim regni caput, clypei figuram ea insula imitatur, ad tria milia stadiorum cum Nilo protensa. Accollunt pastores eam, qui passim venant, & agricolæ aurifodinas habent. Herodotus auctor est, apud Macrobios Æthiopes æs pluris existimari, quam aurum cui tam vilis sic, vsus, vt Cambysis legati eo profecti, fontes viderint aureis cathenis in custodia vinctos. Quidam Sisamū, alij lotum ferunt: Hebe non abundant, & Siliquastro, Elephanten venantur, & comedunt: Leones habent, Rhinocerotā, Basiliscos, Pardales, Draconesque, qui multiplici nexu implicitos Elephanten haustu sanguinis conficiunt, Hyacinthus ibi, & chrysoprasus reperiuntur. Colliguntur, & Cinnamomum. Arcubus videntur quadricubitalibus ligneis & perustis, instruuntur bello & mulieres, quarum præterque oris labium

æneo

*Meroe olim
regni Æthio-
pici caput.*

*Aurum apud
Æthiopes æ-
re vilis.*

*Arma æthio-
pum.*

æneo traiectum habent circulo. Venerantur eorum quidam orientem Solem, occidentem diris supplicationibus iusectantur. Mortuos nonnulli in profuentē deijciūt, alij fictilibus condunt dolijs, quidam etiam vitreis conditos domi in annū asseruāt religio seq; interim colūt, primitias offerunt. Sunt qui tradant Regem ab his potissimū declarari, qui forma & alendorum pecorum peritia, roboreque, & opibus cæteros antecellat. Fuisseq; ius olim vt Memphiticis Sacerdotibus mortis per internuncium Imperandæ, alteriusque inde mortui locū, quum libitum esset, constituendi. Deum alterum immortalem credere, eū qui rerum sit princeps atque yniuersi conditor: mortalem alterum, eumque incertum, Regem vt dictum est, & eum, qui de ciuitate meritis sit, secundum post Regem, vt Deos venerantur. Et talis fuit ab initio, & iam ante multa secula Aethiopiæ status: hi genus ritus & mores. Hodie verò, vt se Marcus Antonius Sabellius (ex quo maiorem partem eorum, quæ hic, & in sequentibus à nobis dicuntur, accepimus) ab ipsis loco-

Religio Aethiopum.

Sacerdotum Aethiopum autoritas Dij Aethiopum.

Recentes Aethiopum mores.

*Pretioianes,
Gia, siue pres
byter Ian
Aethiopia
Rex.*

*Sacerdotes cō
iugati sunt.*

rum illorum indignis cognouisse di-
cit: Aethiopiæ Rex (quem nostri Pre-
toianem vocant, ac Sacerdotem Io-
annem siue Ianem: illi Giam, id est, po-
tentem) tam potens est, vt duobus, &
sexaginta alijs regibus imperitare præ-
dicetur: magnorum Antistitum desy-
deria ad ipsum omnia referri, atque
Sacerdotia impetrari, quod Roma-
nus Pontifex Regum Maiestati de-
dit. Sacerdos tamen ipse non est, nec
vllis sacris initiatus. Primorū Antisti-
tum ingens numerus: atque cuique
horum, vt minimum, viginti obedi-
unt Episcopi. Principes atque alios
maiores dignitatis Antistites, quum
in apertum exeunt, crux præcedit, &
aureū vas terra refertum, vt hoc iuspe-
ctum eūtem suæ admoneat mortalita-
tis, illa dominicę passionis. Sacerdotes
procreationis causā ducūt vxorē, quā,
si morte amiserint, nefas est aliam sū
perducere. Magna diuorum templa, ac
nostris opulentiora, plurimumque for-
nicatio opere ad sumnum educta. Mul-
tæ piorum ordinum familiae, Anto-
nij, Dominici, Calaguritani, Augu-
stini, Macharæi, Colore amiciun-
tur indiscreto antistitum permissu-

Secundùm Deum optimum, deiparamque virginem, summa in his terris veneratio Thomæ cognomento Didymo. Regum ille maximus, quem Giam vocant, à Dauide procreatus, stirpe vnius gentis in tot aetates (vt ipsi persuasum habent) propagata. Estque non atro vt plurimi Æthiopum, sed candido colore Garama vrbs Regia, quæ non muris, non parietibus constat, sed tabernaculis in ordinem digestis ex serico, bisso, purpura intextis. Veteri instituto Rex in aperto agit, nec se intra omnia plus biduo continet: aut quia id turpe ducunt, & molle, aut quòd lege quadam non liceat. Decies centum milia hominum ad bellum instruit, quingentos Elefantos, equorum ad hæc, & Camelorum ingentem numerum: & hæc vel mediocri rerum motu. Suntque in tota gente familiæ stipendiariæ, ex quibus orti, signo crucis, velut cauterio insigniuntur, cure leniter incisa. Arcu in bello videntur: conto, lorica, galea. Sacerdotium in summa dignitate. Secunda dignitas sapientum, quos balsamatos & Tenquatos vocant: tribuitur

Thoma apostoli in Æthiopia summa veneratio.

Regis Æthiopiae potentia.

Arma bellica Æthiopum.

etiam non parum innocentiae & probitati, quam primo sapientiae gradu collocant. Nobilitati tertius habetur honos, sequuntur stipendiarii. Iudices de vita hominis decernunt, decretum ad praefectum urbis deferunt, quem Lycomegiam vocant: locum regis is tenet. Legibus nullis ex scripto utuntur: ex bono & aequo iudicant: si quis adulterij sit convictus, quadragesima bonorum omnium pars multa est, de adultera domestica ultio: illi quorum interest, puniunt. Viri dotem constituunt ijs, quas sibi matrimonio iungunt, non aliunde quaerunt. Mundus muliebri ex auro, quo gens plurimum abundat. Margaritus & serico, viri & foeminae vestitu utuntur ad pedes demisso, manicato, nec usquam adaperto, indiscreto colore, praeterquam nigro, qui in ea gente luctificus est. Defunctos lugent quadraginta dies. Lautioribus conuiujs secunda mensa crudae inferuntur carnes, quibus affabre concisis: resperisq; aromate avidissimè vescuntur. Lanificio carent, sericū aut hñū vestit totam gentem: non vnus omnibus sermo, sed varia

*Adulterij
multa.*

*Dotem viri
mulieribus
constituunt.*

varia loquendi ratio, varijsque distincta nominibus. Agriculturam exercent, & rem pecuariam: bina messis est illis: bina etiam æstas. Quicquid Libycarum gentium ad Aethiopia hac seu India vsque ad occidentem Solem, omnes Mahometi impietatem colunt, viuuntque eodem ferè cultu, quo & barbari qui in Ægypto sunt: hodie, & Mauri appellantur, ab ipsa, vt creditur, Maurarum euagatione: nam ea quoque gens Libyæ non minus infesta fuit, quàm Sarraceni diris illis temporibus, quibus magna in humanis rebus facta est mutatio, mores gentium, pietatis cultus terrarum nomina passim immutata.

Mahometus etiam in Libya obseruatur.

Mauri in Ægypto

De Ægypti & ritu gentis vetusto.

CAPITULUM V.

Agyptus regio in Aphrica, vel secundum aliquos Aphricæ proxima, ab Ægypto Danai fratre sic appellata, quum prius Aëria diceretur. Hæc teste Plinio libro v. Ab oriente rubro mari, Palestinæq; coniungitur: ab occasu Cyrenæ & Aphricæ residuum habet: à meridie vsq; in Æ-

Ægypti de nominatio & descriptio

C 5

thio-

thiopiam protenditur. A Septentrio-
 ne mare Aegyptum. Eius insignes
 vrbes fuere Thebæ, Abydos, Alexan-
 dria, Babylon & Méphis. Hodie Da-
 miata & Soldani sedes ciuitas Chay-
 rus siue Alcyr amplissima. In Aegy-
 pto (vt Plato iniquit) nunquam visum
 est pluere, sed terram ipsam Nili in-
 undinatione quorannis post æstiuæ
 le solstitium fecundari à plerisque
 inter insulas relata est, ita se Nilo
 scindente, vt triquetram terræ deli-
 niet figuram: quo contingit, vt à Græ-
 cæ litteræ similitudine, sit à multis
 Delta cognominata. Ægyptij omni-
 um primi duodecim Deorum nomi-
 na commenti sunt, aras & simula-
 chra delubraque statuisse creduntur:
 animalia in saxis figurasse: quæ om-
 nia planè arguunt eos ab Aethiopi-
 bus esse oriundos, qui horum omni-
 um fuerunt auctores, vt tradit Diodo-
 rus Siculus. Eorum fæminæ olim ne-
 gociari, cauponari, institoriaque obi-
 re munera consueuerunt. Viri intra
 murorum parietes texere, hi onera
 capitibus gestare, mulieres humeris:
 illæ stantes micturire, hi sedentes:
 domi vulgo ventrem exonerare, in
 vijs

*Aegyptij ab
 Aethiopibus
 oriundi.*

*Mulieres Ae-
 gyptia virorū
 obsre.
 Munera, viri
 mulierum.*

vijis comessari. Mulierum nulla neque Dei cuiusquam, neque deæ Sacerdotium habuit. Initiantur non singillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum vnus est pontifex: vbi is defunctus est, filius eius subrogatur. Mares liberi, gentili instituto, parentes haud inuiti alebant: contra cogebantur filia etiam nolentes. Pletrique mortalium in funere deglabrant capita, barbam promittunt. Aegypti promittebant capillum & barbam tōdebant: panem pedibus, lutum manibus subigebant. Horū fuit (vt Græci persuasum habuere) & qui ab illis oriundi sunt virilia circuncidere. A dextra in sinistram literas digierunt. Horum mares binis vestibibus vti mortis fuit: foeminas singulis: bipartitus literarum vsus, profanus hic, ille sacer, sed vterque Aethopibus sumptus. Sacerdotes tertio quoque die corpora rasitare, ne quid sordis, quum sacra faciunt, intercurreret. Linea ferre vestimenta, semper recens abluta, fassi munditiæ gratia se circuncisos esse, quia satius sit mundos esse quam decoros. Vestem sacerdotes lineam tantum gestare, & calceos papy-

Lugendi defunctos ritus admirandus. Circuncidere virilia à quibus inceptū.

Sacerdotum Aegyptiorum mundities Fabia immunā legumen non feritur neque comeditur ab Aegyptijs.

papyraceos. Fabam neque ab eis feri,
 neque alibi natam vesci. Sacerdoti-
 bus etiam illa videre prohibitum, eo
 quod immundum hoc legumen sit.
 Lavantur quotidie frigida aqua, in-
 terdiu ter, nocte bis Hostiarum ca-
 pita prius execrationibus diris dam-
 nata non manducabant, sed aut pere-
 grinis negociatoribus venditabant
 sacerdotes: aut si qui illa emerent,
 non affuissent, in Nilum proiecie-
 bant. Boves mares eisdemque mūdōs,
 ac vitulos vniuersi Aegyptij immo-
 lant: fœminas immolare non licet,
 utpotè Isidi consecratas. Cibo è far-
 re, quod quidam siliginem vocant,
 confecto victitant. Vino vtuntur fa-
 cto ex hordeo: desunt enim in ea re-
 gione vites. Victitant quoque tum pis-
 cibus, partim crudis ad solem arrefa-
 ctis, partim salsugine cōditis, tū au-
 tem, sed earum crudis prius tamen
 sale conditis coturnicibus anatibus-
 que apud locupletes: Eorū cum mul-
 ti conuenerunt, & à cœna discessum
 est, circumfert aliquis in loculo mor-
 tuum è ligno factum, aut pictura &
 opere maximè imitantem, longitu-
 dine cubitali omnino, aut bicubita-

*Vinum ex
 hordeo.*

i: ostendensque singulis conuiu-
 um ait in hunc intuens pota, & ob-
 ectare, talis post mortem futurus.
 Minores maioribus natu obuij in
 via cedunt, atque deflectunt: adue-
 nientibusque e sedili assurgunt: qua
 in re cum Lacedæmonijs conueniunt
 occurrentes mutuo se in vijs ado-
 rant manu genutenus demissa. Vesti-
 bus vt dixi lineis amiciuntur, circa
 crura simbratis, quas Casiliras appel-
 lant: super quas candida ferunt ami-
 cula alia tanquam superiecta. Laneæ
 vestes neque in ædes sacras gestan-
 tur, neque vnâ cum cadauere sepeli-
 untur. Nunc quoniam omnes, qui o-
 lim doctrinâ aliqua excelluere, qui
 que alijs gentibus leges, & vitæ insti-
 tura præscripserunt, ad Aegyptios pri-
 us, vt mores illorum, leges & sapien-
 tiâ (quibus tum omnes terræ na-
 tiones facillè anteibant) perciperent
 transire: vt Orpheus, poeraque Ho-
 merus, Museus, Melampodes De-
 dalus, Lycurgus, Spartanus: dein-
 cept Solon Atheniensis, Plato philo-
 sophus, ac Samius Pythagoras, & hu-
 ius discipulus Salmoxis, Eudoxus
 quoque mathematicus, Democritus

*Mutua adora-
 tio in vijs.*

*Lancæ
 vestium con-
 temptus.*

ab-

abderites, & Inopides Chius, Moses Hebraeus, atque alij multi, vt in sacris eorum libris contineri Aegyptij sacerdotes gloriatur. Libet, conueniēs. etiam esse mihi videtur, illorum viuendi ritibus diutius immorari, vt cognoscatur, quid & quæ quisque illorum ab his acceperit, atque alio trāsportarit. Nam vt Philippus Beroldus super Apuleianū Asinum scribit, pleraque etiam ex Aegyptiorum religione translata in religionem nostram sunt, vt lineæ vestes, derasa Sacerdotum capita, vertigines in altari, pompa sacrificialis, musica modulamina, adorationes, preces, aliæque id genus complura. Aegyptij Reges (vt scribit Diodorus Siculus libro secundo) vitam non aliorum regnantium more, quibus voluntas pro lege est, traducebant licentia. Sed legum instituta in cogendis pecunijs quotidianoque victu sequebantur. Eorum cultui obsequioque nullus deputatus erat, neque empticius, neque domo genitus seruus, sed nobilium Sacerdotum filij, tum vltimi annos nati, tū doctrina præ cæteris eruditi, vt horum corporis ministrorum

Christiana nostra religio pleraque ab Aegyptijs mutuata.

Regum Aegyptiorum seruos quales oportebat esse

um die noctuq; , astantium cōspectu
 notus Rex , nihil turpe cōmitteret.
 raro enim potentes rerum mali cū-
 unt, vbi defunt suarum cupidita-
 tum ministri. Instituta erant dici no-
 ctisque horæ quibus regi, lege per-
 missa, agere fas erat. Mane surgentem
 Regem primo epistolas omnes mis-
 sas capere oportebat, vt cognitis his
 quæ sibi agenda essent responso da-
 to singula tempore exque ordine re-
 cte agerentur. His actis quum in viro-
 rum excellentum cœtu lauisset cor-
 poris, vestem præclaram indutus sacra
 hostijs faciebat. Mos erat Sacerdotum
 principi iuxta aram hostijs deductis
 stante Rege, magna voce audiente
 populo valetudinem prosperam om-
 niaque bona precari, Regi iustitiam
 in subditos colenti: narrare insuper
 particulatim Regis virtutes, in deos
 pietatem, ac religionem, in homines
 humanitatem seruantis, tum illum
 continentem dicere, iustum, magni-
 que animi veracem, liberalem, om-
 nisque frænantem cupiditates, pec-
 nas insuper mitiores quàm postula-
 rent errantis crimina exigentem, red-
 dentē verò gratiam meritis ampliorē:
 plu.

*Mos laudan-
 di Reges in sē-
 plis observa-
 tus.*

*Criminū Re-
gis expurga-
tio.*

plura his similia orans, tandem his
execrationem in malos exequeba-
tur. Tum Regem culpa purgans, om-
ne crimen in ministros, qui Regi
iniqua suaderent conijciebat. Qui-
bus actis sacerdos & Regem ad feli-
cem dijsque gratam vitam hortabatur
& simul ad bonos mores, agendum
que non quæ suaderent mali, sed quæ
ad laudem & virtutem maximè perti-
nerent. Demum quum Rex tauro dijs
sacra fecisset, Sacerdos quædam ex
sacris libris clarissimorum virorum cō-
silia; actaque proferebat: quibus Rex
monitus Imperio piè ac iuste aliorum
exemplo vteretur. Non autem pecu-
nijs cōgregandis vacandi, iudicandi-
que legibus solum antiquis, sed deam-
bulandi quoque lauandi que & cum
vxore cubandi, omnisque degendæ vi-
tæ tempus erat lege præstitutum. Ci-
bo vescabantur simplici, vt quorū mē-
sa nihil præter vitulū, & anserem in-
ferretur: vini potandi certa statuta e-
rat mensura, qua neque farciri ven-
trem, neque inebriari possent. Deni-
que ipso rum vita ea tenebatur mode-
stia vt non à legislatore, sed à peritif-
simo medico ad conseruandā sanitatē
compo-

*Cibo simplici
Aegyptij vs-
cebantur*

composita videretur : Mirabile videretur Aegypti, non ex voluntate, sed ex lege vitam priuatam agere : sed multo est mirabilius illis, neque iudicandi, neque pecuniam congregandi, neque puniendi quemquam per superbiam aut iram, aut aliam iniustam ob causam, licentiam permissam. Sed veluti priuatos teneri legibus : neque id egrè credebant existimantes parendo legibus se beatos fore. Nam ab his qui sui indulgerent cupiditatibus, multa credebant fieri, quibus damna periculaque subirent. Scientes enim sapius se peccare, tamen aut amore, aut odio, aut alio animi morbo victi nihilominus aberrant. Qui verò sapientia consilioque vitam instituunt, in paucis offendunt. Hac usi erga subditos iustitia, Reges omnium benevolentiam adeo assequuti sunt, ut non solum Sacerdotibus, sed singulis Aegyptijs maior Regis quam vxorum filiorumque, aut aliorum principum, salutis inesset cura. Vita verò his moribus defunctum, omnes communi maestitia lugent, vestes lacerant, templis clausis forum non frequentant, festa solemnia non agunt, dies septuaginta duos luto deturpantes capita,

D ac

*Salus regio
omnibus cura.*

Luctus in regnum morte publicus.

ac sindone subtus mammas cincti
 vnà viri mulieresque ducenti ferme
 aut trecenti circumambulant bis in
 dis nouâtes luctum atque ad nume-
 rum cum cantu, virtutes regis com-
 memorantes. Cibis animantium co-
 ctisq; ac vino omniq; mensæ appa-
 tu abstinent. Non lauacris, non vn-
 guentis, nō stratis lectis, nō veneris
 vtuntur: sed tanquàm defuncto filio
 per eos dies merentes lugent. Hoc
 tēpore, quæ ad p̄op̄a funeris spectant
 præparatis, postremo die corpus in ar-
 ca conditum ante sepulchri aditū po-
 nunt. Ibi breuiarium in vita ab rege
 gestorū de more recitant, volētīq;
 facultas datur defunctum accusandi.
 Astant sacerdotes, mortui recte facta
 laudâtes, populus is permagnus est,
 qui exequias circumstat applaudens
 veris laudibus, in reliquis magno re-
 clamās tumultu. Quo accidit vt plu-
 res reges repugnante multitudine,
 solito caruerint sepulchri honore ac
 magnificentia. Is timor coëgit Aegy-
 pti reges iustè viuere, veritos futura
 post mortem plebis iram, atque odiū
 sempiternum. Antiquorum Regum
 viuendi mos hic maximè fuit. Aegy-
 pto

*Aegyptiorū
 regū funera.
 330.*

*Quid coegeris
 Aegypti Re-
 ges iuste viuere
 10.*

pto omni in plures partes, quarū quę
libet Græco verbo νομό appellaba-
tur, diuisa: cuiuslibet prætoraderat, qui
omnium haberet curam. Aegypti ve-
tīgilibus trifariam partitis, priorem
portionem percipit collegium Sacer-
dotum magna apud incolas autorita-
te: tum propter deorum curam, tum
propter doctrinam, qua plures eru-
diuntur. Hanc partem tum ad sacri-
ficiorum ministeria, tum ad priuatę vi-
tę commoda impertiuunt: neq; enim
deorum cultum omittendum putāt,
neq; publici consilij vtilitatiq; mini-
stris æquum censent vitę commoda
deesse. Adfunt em̄ grauib; in rebus
hi semper consilio atque opere regi-
bus, tum astrarum peritia tum verò
sacrificiis futura prædicentes. Ex li-
bris præterea sacris priorum gesta re-
ferunt, quibus Reges in agendis no-
scant, quę sint profutura. Non enim,
quemadmodum apud Græcos, vnus
homo aut vnica mulier sacris præest:
sed plures in cultu deorū honoreque
versantur, qui eandem sacrorum cu-
ram filijs tradunt. Hi omnes immu-
nes sunt, secundumq; post Reges ho-
noris dignitatisq; locū tenent. Altera

*Aegypti ve-
tus admini-
stratio.*

portio ad Reges peruenit, quã & ad bella & ad vitæ cultû, tum ad libertatem erga strenuos viros pro meritis impendunt. Qua ex re fit, vt populares nullo grauentur tributo. Tertiam percipiunt milites: & qui belli sunt instituti ministerio, vt hoc stipendio accepto paratiorem habeant animû ad bellorû pericula obeunda. Est insuper eorum politia in tria honnium genera instituta. Agricolarum, pastorum, & opificum. Agricolæ parua quadam mercede à Sacerdotibus regeq; aut militibus agros mercati: per omnem ætatem ab ipsa pueritia rei rusticæ sine intermissione vacant: quo fit, vt agricultura ceteris tum ob doctrinam à parentibus perceptam, tum ob continuum vsum, præsent. Eodem modo & pastores cura atq; arte regendi pecoris à patribus accepta semper in eo gubernâdo ætatem agunt. Artes quoq; apud Aegyptios admodum excultas videmus, & ad summum perductas. Nam soli Ægyptij opifices, ommissa rerum publicarû cura, nullum nisi aut legibus permisum, aut à patre traditum opus exercent: vt neq; eos docentis inuidia, neque

Politia Aegyptiorum in triplici in hominû genere consistebat. Agricolæ.

Pastores.

Opifices.

que ciuile odium, neq; aliud quid ab instituto impediatur exercitio. Iudicia vero eorum non casu fiebant, sed ratione: existimabāt enim rite facta plurimum vitæ mortalium prodesse. Nā punire nocentes auxiliū ferre oppressis, optimam ad prohibenda mala facinorosa viam putant. Pœnam verò delicti aut pecunia aut gratia tolli existimabant confussionem vitæ communis fore. Quamobrem ex ciuitatibus clarioribus, vt Heliopoli, Memphi, Thebis viros optimos eligebāt, quos iudicijs præficerent. qui iudicium confessus, neque Athenarum Arcopagitis, nec Lacedæmoniorum Senatui longo tempore postea institutis cedere videbantur. Postquam hi conuenierant triginta numero, inter se eligebant optimum virum, quem iudicij principem constituebant, in locum cuius ciuitas alium iudicem substituebat: his omnibus victus, sed principi opulentior à Rege dabatur: is aurea cathena signū varijs ornatum lapidibus à collo suspensum, quod appellabant veritatem, gestabat. Cœptis iudicijs ac signo veritatis à principe iudicium proposito, omnibusque legibus,

Iudicia Aegyptiorum non casu, sed ratione.

Iudicium electio.

Iudicibus Aegyptiorum victus a Rege dabatur. Veritas insigne iudicium principis.

gibus, quæ octo libris continebatur, in medio eorum constitutis. Mos erat accusatorem scribere ea, in quibus alium accusabat, modumque patratæ iniuriæ, aut damni facti, quanti eam extimaret scribere. Reo tempus dabatur rescribendi ad singula: & aut se id non fecisse, aut rectè fecisse, purgandi aut iniuriam vel damnum minoris extimandi. Rursus accusatori reoq; inuicem respondendi locus erat. Ita bis auditis litigatoribus, cum iudices de controuersia quæsiuissent, princeps signo veritatis in partem veriore verio, sententiam ferebat: hic mos iudiciorum erat. Quoniam de legum institutione mentio incidit, haud alienum ab instituto erit, antiquas Aegyptiorum leges etiam referre, quo cognoscatur, quantum cæteris præstent, & rerum ordine & utilitate. Primum per iuri capite multabatur, tanquam qui duplici tenerentur scelere: ut qui ad pietatem in Deos violarent, & fidem inter homines tollerent, maximum societatis vinculum humanæ. Si quis iter faciens aut hominem à latronibus cædi comperiret, aut quamlibet iniuriam

per-

Periuriū capitale fuit apud Aegyptios.

perpeti, neque subueniret auxilio (si
 posset) mortis erat reus: Si auxilium
 ferre non posset, denunciare latro-
 nes tenebatur, & iniuriam accusa-
 tione prosequi: qui ea negligebat
 plagis ad certum numerum plecteba-
 tur, triduoque carebat cibo. Falso que
 piam accusans, si postmodum ad iu-
 dicium delatus foret, penam calum-
 niatoribus statutam subibat. Aegyp-
 tij omnes scripta nomina sua ad præ-
 sides, & simul quo exercitio viuere
 deferre: qua in re si quis mentiretur,
 aut si iniusto viueret questu, in mor-
 tis incidebat pœnam. Si quis spontè
 aut liberum aut seruū occidisset, mor-
 te damnare leges iuebant: quæ non
 fortunæ conditionem, sed consilium
 facti prudentes, homines à sceleribus
 deterrabant, & simul vindicata serui
 morte reddebantur liberi securiores.
 Patribus qui filios occiderent, non
 erat pœna mortis indicta, sed tribus
 diebus noctibusque, continuisedictum
 vt circa defuncti corpus assisteret pu-
 blica etiam custodia astante. Non
 enim iustum putabant, eū vita priua-
 ri, que vitæ filijs auter fuisset: sed po-
 tus cōtinuo dolore factique penitentia

*Homicidium
 maris inhibi-
 tum.*

*Lex alia in
 parentes qui
 liberos occide-
 rant.*

*Lex in parvi-
cidas atrocis-
sima.*

*Lex castren-
sis ignominio-
sa.*

*Lex in mone-
tarum falsari-
os.*

affligi, quò ceteri ab simili facto auer-
terentur. Parricidis exquisitam impo-
suerunt pœnam. Nam articulatim
præcutis calamis cæsos iuebant
vivos supra spinarum aceruum com-
buri: maximum inter mortales iudi-
cantes, scelus, ei mortem per vim in-
ferre, à quo vitam accepisset. Mulie-
rum mortì destinararum si pregnan-
tes essent, partus expectabatur: exi-
stimantes penitus iniquum esse, e-
um, qui nihil commisisset, vnà cum
facinoroso pœnam pati: aut duos
plecti, quò vnus deliquisset: In bellis
qui aut ordinem reliquissent, aut non
parerent ducibus, non plecteban-
tur morte, sed maxima omnium ig-
nominia: qua postmodo virtute &
recte factis deleta, ad priorem statum
redirent. Ea lex & homines assuefa-
ciebat, vt id dedecus pessimum ma-
lum, morteq; ipsa grauius censerent.
His qui secreta hostibus reuelassent
linguam lex iubebar abscindi. Et qui
monerâ circunderet, aut adulterinâ
cuderet, aut pondus vel signa immu-
taret, aut literis inscriberet, aut de-
scripto demeret, aut falsas syngra-
phas afferret: ambæ amputabantur:

manus, vt quæ corporis pars peccasset, per vniuersam vitã lueret pœnã. Cæteri quoque aliorũ calamitate moniti: ab simili scelere abstinerent. Asperræ etiã pœnæ circa mulierum delicta statute erãt. Nã ei, qui mulierem liberã violasset virilia execabantur: quoniã vnò crimine tria haud parua scelera complexus esset iniuriam, corruptelã, & liberorum confusionẽ. In adulterio spontaneo deprehensus virgis cædebatur ad mille plagas mulier naso mutilabatur. Quo dedecore vultus maculatus ea mulctaretur parte, qua maxime facies exornatur. Legũ quæ ad hominum cõmercia pertinet, Bocchoridẽ latorẽ fuisse scribũt. Hæ mandãt, creditis absq; scriptura mutuo peunijs, si negarentur, stari debitoris iuramento: vt quæ iusiurandũ veluri religiosam rẽ magni extimarẽt. Nam cùm certũ sit ijs, qui sæpius iurant abrogari fidẽ: plurimi ducunt, ne boni viri nomen amittatur, raro ad iuramentũ descendere. Legis insuper lator omnem fidẽ in virtute constituens, bonis moribus iudicauit assuefieri homines ad probitatẽ, ne indigni fidẽ viderentur, debere. Iniquum etiã putauit eis,

D 5   quibus

Lex in machos.

Lex in adulteros & adulteras.

Bocchoridas legislator,

Ad iuramentum raro descendendum.

*Lex sanato-
rioribus data.*

quibus absque iuramento credita pecunia esset, de re sua iurantibus non præstari fidem. Fœnus quod ex scripto contrahebatur, prohibuit ultra contracti mutui duplum exigi: solutio ex bonis debitoris solum fiebat. Corpus non poterat addici creditori: putabat enim oportere bona tantum subdita esse debitis. Corpora, quorum opera & bello & pace uterentur, civitatibus addicta esse. Non enim æquum videbatur milites, qui pro patriæ salute pericula subirent, pro usuris in carcerem duci, quam etiam legem Solon videtur ad Athenienses transfuisse: quam Sisateam appellavit: discernens ne ob usuras civium corpora necerentur. Lex priuatim præterea de furibus apud solos Aegyptos hæc erat. Iudebat eos qui furari volebant, nomen suum apud principem sacerdotum scribere, atque euestigio furtum ad eum deferre, similiter quibus res furto crepta erat, ad eundem rei sublatae tempus diem & horam scribere tenebantur. Hoc modo facile inuento furto, qui rem amisisset, quarta multabatur parte, quæ daretur furi: satius legislator esse duxit,

*Lex de furto
admiranda.*

quum

quum impossibile esset, prohiberi furta, alicuius portionis, quam totius rei amissæ homines iacturam pati. Nuptiarum non idem apud Aegyptios mos est. Sacerdotibus vnam tantum vxorem ducere licet. Reliqui pro voluntate & facultatibus plures habent. Nullus ex eis nec ex serua quidem empta genitus spurius habetur. Solum enim patrem existimant generis auctorem, matrem & nutrimentum & locum infanti præbere. Natos adedò parua educant faciliq̄ue impensa, vt vix credi possit. Nam tum scriptorum, tum alijs radicibus, quas sub cineribus coquunt, tum caulibus palustribus, quas partim coctas, partim assas igni, partim crudas, pro cibo præbent, liberos nutriunt: discalciati nudiq̄, maiori ex parte ob patriæ temperiæ vitam ducunt. Omnes sumptus in pueros, quousq̄ ad ætatem perueniant, a parentibus, impensus nō excedit dragmas viginti. Erudiunt sacerdotes filios & literis, quæ appellantur sacræ, & alijs quæ ad cōmunem spectant doctrinā, vt plurimum Geometriæ, Arithmeticæque studio intenti, Palestræ aut Musicæ

Matrimonia.

Puerarū educatio & impensa modica.

Musica non vacant, existimantes
 quotidianum illius exercitium iunio-
 ribus infirmum esse, & periculosum.
 Ex eoque breviores vires effici. Mu-
 sicam non solum inutilem, sed no-
 cuam ducunt, tamquam virorum animos
 effeminantem. Morbos vel ieiunio
 curant, vel vomitu: idque aut quotidie,
 aut tribus diebus aut quatuor inter-
 iectis: asserunt enim ex ciborum su-
 perfluitate omnes creari morbos: e-
 am ergo ad valetudinem curam esse
 optimam quae morborum principia
 auferat. In militiam aut peregrina-
 tionem profecti, nulla impensa mercede
 curantur. Medici enim ex publico vi-
 ctum sumunt, aegros secundum legem
 curant ab antiquis medicis compro-
 batique scriptoribus tradita. Si quis
 normam sacri libri sequutus infir-
 mum curare nequiverit, omni caret
 crimine: si praeter ea, quam quae libris
 continentur, illum curaverit morte
 punitur. Credidit enim legislator ea
 medendi cura, quae plurimo tempore
 ab antiquis medicis observata pro-
 fecta quae sit, haud facile meliorem re-
 periri posse. Colunt Aegyptij animantia
 quaedam praeter modum, non solum viva
 sed

*Musica daena
 tur ab Aegy-
 ptijs.*

*Morbos Ae-
 gyptij vomit-
 us curant aut
 ieiunio.*

*Medici Ae-
 gyptiorum.*

*Variorū ani-
 malium cultu-
 ra portētoſa.*

sed etiam mortua: sicut Felem, Ie-
neumonas, Canes, Accipitres. Ibi-
des, Lupos, Crocodillos, & cuiusmo-
di plura. Non solum horum cultum
palam profiteri non erubescunt, sed
tanquam in honoribus Deorum effu-
si, id laudi sibi & decori ducunt. Cum
que signis illorum proprijs vrbes, & va-
ria loca circumeant procul ostentan-
tes, quæ feruēt animalia, ea more sup-
plicium singuli venerantur. Cum ali-
quod eorum moritur, sindone conte-
ctum eum vlularu pectus percutien-
tes sale liniunt: ac Cedri liquore vn-
guentisq; odoriferis, quò diutius fer-
uetur corpus vinctū in sacris locis se-
peliunt. Siquis aliquod horum animalium
sponte occiderit, morte danatur, Ælu-
ro & Ibide exceptis, quos si quis spō-
te vel secus occiderit, interficitur ac-
currente turba, & absque iudicio ho-
minem varijs supplicijs adfectum in-
terficiunt. Quo timore, qui hos mor-
tuos conspexit, procul astans, lamen-
tatur, testificans animal absque sua
culpa mortuum esse. Nutriuntur hæc
animalia summa cura atque impensa
in templorum ambitu à viris haud
quaquam contemnendis. quæ simila-
gine

*Ibidem vel se-
le apud Æe-
gyptios interfi-
ciens interfi-
citur.*

*Animalie in
templis splen-
dide nutriuntur.*

gine & alicæ varijsque epulis lacte conditis cibant, anseres tū elixos tū affatos apponunt quotidie. His, quæ cruda edunt, aues captas præbent, denique ea omnia magna sustentant cura atque sumptu. Eorum mortem quæ ac filiorum lugent sepeliuntque sumptuosius, quàm eorum facultas ferat, ita, vt Prolomæo Lago Aegyptum tenente, quum bos in Memphi ex senectâ mortuus esset, qui illius nutriendi curam ceperat, pecuniam, quæ in eius sumptu data erat permagnâ ac insuper quinquaginta talenta argenti mutuo à Prolomæo sumpta, in eius sepulturam impendit. Videbuntur forsitan hæc, quæ diximus miranda, sed nequaquàm minus admittabatur quis, si quid apud quosque Ægyptios sit consideret in funere mortuorum. Nam vbi aliquis defunctus est, propinqui omnes amici, qui deturpato luto capite lugentes ciuitatem, quo ad mortuus sepeliatur, circumcunt, interim neque lauantur, neque vinum capiunt, aut cibum nisi vilem, neque vestibus vtuntur splendidis. Sepulchrorum tres habet species, sumptuosos, mediocres, & humiles

*Apis bos
mortuus
maximo sum
ptu sepultus.*

*Mortuorum su
neratio apud
Ægyptios ad
miranda.*

les. In prima argenti talentum exponunt. In secūda minas viginti. In vltima parum quid sumptus irrogatur. Qui funera mortuorum curant, eo exercitio à maioribus tradito funeris impensam domesticis descriptam ferunt, scrutantes quanti velint celebrari funus: conuentione facta, corpus eis traditur, vt iuxta impensam curetur funus. Primus grammaticus (ira enim appellatur) posito humi corpore, circa ilia describit, quantum à sinistra parte incidatur: deinde qui dicitur scissor habens lapidem æthiopicum, quantum lex finit latus aperit, subitoq; cursu à prosequentibus, qui astant, lapidesque cum execratione in eum iacentibus fugis. Existimant enim odiū inherere, quicūq; amici corpus vulnere illato violarit, Curatores verò corporis, hos salitores appellant, honore digni existimationeq; habentur, vtuntur enim sacerdotibus templaq; pariter ingrediuntur. His penes cadauer astatibus, vn^o per scissurā corporis interiora præter renes & cor ducit. Quæ singula alter vino phœnicco ex rebus odoriferis lauat, deinde corpus totum

tum primum ex cedro, tū alijs pretio-
 sis vnguentis vngūt dies amplius tri-
 ginta, Myrrha deinde ac cinnamo-
 mo, ceterisque rebus liniunt, quæ nō
 solum id seruare diuini, sed odorife-
 rū reddere queant. Curatum cadauer
 cognatis tradunt defuncti. Ita sin-
 gulis eius partibus etiam superci-
 liorum palpebratumq; pilis integre
 seruatis, vt omnis corporis species
 dormientis more integra perduret.
 Antequam sepeliatur corpus prædi-
 citur a cognatis tum iudicibus, tum
 defuncti amicis sepulturæ dies, asse-
 rentes illum mortuum paludem trā-
 siturū. Astantibus iudicibus amplius
 quadraginta numero, sedentibusque
 in præparato vltra stagnum Hemicy-
 clio trahitur navis ad id composita
 ab his, quibus ea cura iniuncta est,
 tum antequam corpus in arcam con-
 datur, permittitur lege volenti accu-
 sare mortuum. Si quis probatur
 male vixisse, Iudices sententiam se-
 runt, qua censent corpus eius sē-
 pulchro priuandum. Qui deprehen-
 ditur iniuste crimen obiecisse mag-
 na multatur pœna. Quum deest ac-
 cusator, aut, per calumniā accusatum
 constat,

*Defunctorū
 vita apud Ae-
 gyptios iudi-
 cio discutitur*

constat, cognati finito luctu, ad laudes mortui vertuntur, nil de genere eius, sicut Græci consueverunt, narrantes. Existimant enim se omnes Ægyptij pariter nobiles esse, sed ordiētes à pueritia, in qua vitæ institutionem, eruditionemque recensent, ad viri ætatem descendunt, eius erga deos religionem, iustitiam, continentiam, virtutesque cæteras commemorantes inuocatis verò inferis Dijs, precantur, vt eum inter pios locent: ad quæ verba omnis multitudo correspondet gloriam mortui extollens, tanquam apud inferos cum beatis semper futuri. Sepeliunt postea quique suos, hi in proprijs sepulchris, hi quibus ea desunt domi apud firmiorum parietem arca corporis erecta. Qui verò crimine aliquo in scenore sepultura prohibentur domi absque arca ponuntur. Quos posteri ditiores facti, ac debita crimina soluentes honorificè sepeliunt. Mox est apud eos defunctorum parietum corpora dare in pignus creditori. Summa illos, qui non reddunt, sequitur infamia, & sepultura carent. Mitabitur quis meritò eos, qui hæc instituerunt, non solum

*Defunctorū
parentum cor
pora credito
ribus oppignu
rantur.*

E

quæ

quæ ad viuendum mores spectarent
 prosequutos, sed etiam quæ ad mor-
 tuorum sepulchra cultumque pertine-
 rent. Adeo hoc pacto ad bonos mo-
 res quantum fieri posset componi vi-
 tam hominum existimabant Græci
 sanè, qui fictis fabulis, ac poëtarum
 dictis fidem excedentibus de piorum
 meritis, malorumque pœna tradide-
 rant, nequaquam potuerunt suis scri-
 ptis traducere homines ad virtutem.
 Quin econtrà potiùs derisi contem-
 pti que sunt, ab improbis. Apud Ægy-
 ptios verò non fabulis, sed visu, impijs
 pœna, iustis laus impartita. Singulis
 diebus utrosque eorum, quæ vitæ uti-
 lia existant admonent: quum videant
 cuique pro his, quæ egit debiti præmij
 memoriam impendi. Qua ex causa
 ad meliorem singuli vertuntur viuen-
 di normam. Eas enim optimas esse
 leges putandum est, quibus non diui-
 tes, sed honesti prudentesque
 homines fiant: & hæc de
 Ægyptijs: nunc de
 reliquis Africæ
 populis.

De pœnis & cateris Aphri-
cæ populis.

CAPVT. V. R.

Pœnorum multæ sunt & variæ nationes: Adrimachidæ Aegyptum versus siti, eisdem quibus Aegyptij moribus vtuntur, Vestem gestant qualē & alij Pœni, vxores eorum in utroque crure armillam æreā habent: capitis comam nutriunt: pediculos suos, quos quisque capit, præmordet, atque ita abijcit: quod isti tantum ex omnibus pœnis faciunt. Solique virgines nupturas regi exhibent, quæ illi placida fuerit eam deuirginat. Nasamones grandis & dira natio nauium syrtibus inuolutarum spoliatores: sub ætatem relictis ad mare pecoribus descendunt ad locum augilem decepturi palmulas, quæ ibi permultæ & speciosæ sunt, & fructiferae omnes. Ex quibus ibi palmulas immaturas decerpserunt, ad Solem siccantes maturè faciunt: deinde late maceratas sorbillant. Vxores plures singuli est consuetudine habent, & cum his in porparulo coeunt, eodem penè, quo & Massagetæ modo, nisi quod hi prius scipionem præ-

*Nupture regi
deuirginanda
exhibentur.*

*Nasamones
nauium ex-
poliatores.*

*Sponsa apud
Nasamones à
singulis conui-
uis cognosci-
tur.*

*Fidei danda
consuetudo.*

*Garamantes
hominum cõ-
mercia fugiunt*

tendant. Mos etiam Nasamouibus est, quum quis primum ducit vxorem, vt sponsa singulos conuiuas adeat venetis gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi, quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur per eos viros, qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur: iurant illorum sepulchra tangentes, diuinant ad suorum accedentes monumeta: & illi vbi preces peregerint indormiunt: vbi quodque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: de manu alterius vterq; sumpto inuicem poculo bibit: quod si nihil humoris habuerint sumptum è terra cinerem lingunt. Garamantes omnium hominum commercia aspectumq; refugiunt: nihil bellicæ armaturæ habentes, nec defendere quidem sese audentes, supra Nasamones incolunt, Circa maritima verò occasum versus his Macæ confines sunt: qui summum capitis verticem radunt in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum subterraneorum struthionum pelles pro argumento ferunt Guidanes Macis cum

termini : quorum mulieres fimbrias pelliceas ferunt , singulæ multas : ob hoc (vt memoratur) quòd vt à quoq; viro venetè passà est, fimbriam orat & vt quæq; plurimas habet , ita præclarissima censetur , tanquàm à pluribus viris adamata . Machlyes circa paludem Tritonidè habitâtes occiput crinitum gestant. Auses verò anteriorem capitis partem. Horû virgines anniuersatiõ Mineruæ festo in honorem ipsius Deæ indignè inter se bifariam diuisæ præliantur lapidibus fustibusque , dicentes se morem patrium seruare ei , quam Mineruam dicimus, & quæ virgines ex vulneribus decedunt , eas falsas virgines appellant: sed priusquàm à pugnando desistunt hoc faciunt , quæ virgo in pugnam optimam operam nauauit , eam semper communi sensu cæteræ virgines exornant : tum cætera armatura Græca, tum crista Corinthia , & curru impositam circa paludem circumferent . Iidem promiscuè cum mulieribus non vna habitantes , sed pecudum more concubunt: vbi apud mulierem puer robustus est factus , apud quem virum habitare sustinet

*Fimbria Ve-
neris pretium*

*Virginum de-
certatio in Mæ-
neruæ festo.*

(nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Atlantes à monte Atlante, iuxta quem habitant, appellari, ἀτλαντες sunt, id est, nomen proprium singuli non habent, Solem transcendentem execrantur, eique propterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat, nullo animante vescuntur, nec somnia vlla cernunt. Pastoricij Aphri carne & lacte victitant, nihil vaccinum gustantes, quia nec Aegyptij suem gustant, nec vaccam alunt, nec Cyrene foeminae ferire eas sibi fas putant, ob Isidem, quae in Aegypto est: cui & ieiunia, & dies festos agunt studiosè. At mulieres Barceae non modo gustu vaccinae carnis, sed etià suillae abstinèt, filij ipsorū vbi quadrimi effecti sunt, venas verticis quidem etiam temporum illorum lana succida inurūt, ob eam causam, ne vlllo vnquam tempore pituita officiat capite defluens: eaque de re se aiunt esse optima valeudine. Eo modo sacrificant: vbi pro primitiis pecudis aurem praeciderunt, eam supra modum abiciunt, hoc acto, cervicem eius auertunt. Solis omnium deo

*Sacrificandi
ritus.*

deorum immolant Soli & Lunæ. Defunctos, ut Græci, sepeliunt omnes Aphri, præter Nasamones, qui illos sedentes sepeliunt, obseruantes, ut dū quis cœpit agere animā, eum sedentem constituant, ne supinus expirat. Domicilia eorum sunt virgultis compacta suspensis circa lentiscos: & ea quoque versus versatilia. Maxies dexteram capitis partem comatam gestant, sinistram radunt corpus minio tingūt, asserētes se à Trojanis esse oriundos. Zabicum Maximibus confiniū fœminę aurigantur currus in bellum. Zigantes (vbi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facete dicuntur) omnes minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis, qui in montibus degunt. Hi omnes Libyci vita syluestri sub diuo, ut plurimum habitant, victu (ferarum more) contenti, nil domesticum edūt nullis vestibus, præter caprarum pelibus, regunt corpora. Potentiores inter eos, nullas habēt ciuitates, sed turres aquis proximas, condentes in eis, quę vsui supersunt. Subditos populos singulis annis adiurant, ut prin-

Sepelionde ritus.

Libycarū gentium vita.

cipi pareant, obtemperantes, ut socios diligant: abnuentes imperium, ut latrones persequantur. Eorum arma sunt & regioni & moribus congrua. Nam cum sint corporibus leues, patria verò, ut plurimum plana, neque ense, neque gladiis, neque armis videntur in bello. Tris tantum ferunt habitas, lapidesque in vasis ex corio factis delectos, cum his errantes, tum in congressu, tum etiam recessu: primo ferire hostem conantur ad cursum, lapides recte iaciendos longo usu edocti. Erga externos nullum ius, nullamque seruât fidem. Throglydæ (qui & à Græcis, quod ex pecoribus viuunt, pastores appellantur) Æthiopiæ populi cætus ac tyrannos inter se constituunt. Vxores ac filios habent communes, excepto (qui vnicam tenet) tyranno. Huic appropinquanti multam tyrannus irrogat certo pecudum numero. Ethesiarum tempore, quo maximi decidunt imbres sanguine & lacte immixti, paulumque coctis nutriuntur. Aestu solis deficientibus pascuis ad loco declinant palustria, pro quibus solis inuicem certant. Pecora vetusta aut in morbos cadent

Pelligerandi ritus.

*Troglydæ
qui etiam
pastores dicuntur.*

*Ethesiarum
id est ventorum
qui xl dies
post canicula
exortum
perstant.*

cadentia occidūt , exq; his per omne viuunt tempus . Parentum nomina minimè indiderunt filiis , sed tauri , arietis , ouis . Et hos quidè patres , hos matres , quoniam ab his , non à parentibus quotidianus præbeatur cibus , appellant . Vtūtur potu Idiotæ Paliuri arboris succo : potentiores ex quodam flore expresso , qui est deterrimo nostro musto persimilis . Armentorum greges secum ducentes varias , ne iisdem in locis morentur diuſius , regiones mutant . Corpora , præter vitilia , quæ pellibus teguntur , nudi . Pudenda Troglodytæ omnes velut Ægyptij circumcidunt , his demptis , quos à causa claudos appellant . Hi soli intra regionem hefternorum habitantes ab infantia nō nouacula inciduntur . Arma ferunt Troglodytæ ij , quos dicunt Megauares : scutum ex corio crudo bouis , rotundum , & ferratam clauam : alij arcus lanceasq; , Sepulchra nihili penitus curant : nam paliuri viminibus corpus ligantes defuncti ceruicem cruribus applicant , deinde cadauer in loco editiori positum lapidibus ridentes obruunt , impositoque supra saxorum aceruum capræ

cornu abeunt nullo dolore moti. Bel-
lantur inuicem non vt Græci , ob i-
rem, aut ambitionem, sed pabuli gra-
tia : In eorum concertationibus pri-
mum iactis lapidibus , quoad aliqui
vulnerantur concertant : tum arcu
quo admodū exercitati sunt pugnan-
tes mutuis vulneribus cadūt. Ea cer-
tamina dirimunt , quæ atate præce-
dunt fœminæ: quibus nullo periculo
in medium prodeuntibus (nefas est
enim has vlllo pacto lædere) exem-
plo à certamine cessant. Inualidi ob-
senium armenta sequi , gutture bo-
uis cauda adstricto vitam finiunt.
Qui mortem differt , licet volentem
eodem modo (admonitum tamen an-
teâ) vita priuare : ibiq; habetur benefi-
cij loco. Febricitantes item , aut mor-
bo incurabili correptos , simili adfi-
ciunt morte . Maximum arbitrantur
malorum ab eo vitam diligi , qui ne-
queat aliquid agere dignum vita. He-
rodotus scribit : Troglodytas specus
in quibus habitent excavare , nullo
habendi diuitias desiderio teneri:
quum paupertati se voluntariæ ad-
dicarint : tantum lapide vno gloria-
ri , quem Exaconthalitum nomina-

mus:

*Certamina
fœminæ diri-
munt.*

mus: Serpentum carnibus vesci. Ser-
monis ad hæc ignaros esse, & pro-
pter hoc stridere magis quàm loqui.

Alia in Aethiopia, quæ supra Ægyptum
est habitatur gens, Rizophagi vocantur,
radices arundinum, quas

*ῥιζοφάγοι
radicibus vi-
sistantes.*

ex propinquis locis effodiunt, magna
cura lauantes barbari lapidibus terunt,
quoad molles factæ cohæreant: dein-
de placentas ad modum lateris, quã-
tum manus capit factas, atque ad so-
lem decoctas mandunt. Quem so-
lum cibum, ipsi per omnem vitam

suauem atque assatim habent, eò quòd
pacem continuam feruent. Bellantur
tamen cùm leonibus, qui è deserto vni-
bræ causâ, & vt minores venentur fe-
ras egressi, Aethiopum multos ex pa-
ludibus exeuntes dilaniant. Et iam-
dudum ea delata esset à leonibus na-
tio, nisi natura eis spontè præsidium

*Rizophagi
leonibus præ-
de sunt.*

tulisset. Nam sub ortum canis mira-
bilis atque innumera nullo agitante
vento culicum multitudo ad ea loca
aduolat. Homines ad paludes fugi-
entes minimè lædunt: leones abire ex
his regionibus cõpellunt, tum mor-
su tum vocis sono territos. His pro-
pinqui sunt Ilophagi Spermatopha-
gicæ:

giſque: quorū hi quidem fructus, qui
 aſtate ex arboribus decidūt colligen-
 tes abſq; labore cdūt: reliquo tempore
 herbam in vmbroſis naſcentem lo-
 cis decerpunt; quæ vitæ ſubuenit in-
 egeſtate. Ilophagi verò cum filiis v-
 xoribusq; ad loca campeſtria acce-
 dentes arbores aſcendunt, ac teneras
 ramorum ſummitates auferunt: tan-
 tam ex cōtinuo vſu ramos aſcendendi
 peritiam habentes, vt (quod incredi-
 bile videtur) de arbore in arborem ve-
 lut aues proſiliant, aſcendantq; te-
 nues abſq; periculo ramos, macilen-
 tiale vitateq; corporis nixi: quòd ſi
 quando pedes labantur, manibus ra-
 mis cōprehēſis ſeſe à caſu peroportu-
 nè vindicant, quòd ſi fortè dicerint
 nulla in re propter corporis leuitatem
 leduntur: ita ramis teneriotibus den-
 te exeſis ventrē farciunt. Hi ſemper
 incedūt nudo corpore communesq;
 vxores ac liberos habēt. Pugnant in-
 vicem pro locis armari baculis ad-
 uerſus alios ad dominantur victis:
 moriuntur vt plurimum fame, quum
 defiçtēte viſu corpus priuetur eo ſen-
 ſu, quo cibum quærebat: Reliquam cir-
 ca regionē Aethiopes tenent, qui Cy-
 neci

*Dominos de
 arbore in ar-
 borem vt a-
 ues proſilien-
 tes.*

neci dicuntur, numero haud multi, vita ab reliquis diuersa. Syluestrem enim incolentes patriam, & penitus asperam, rarisque equarum fontibus, super arbores ferarum timore dormiunt. Sub auroram ad aquarum decursus armati prodeunt se abscondunt in ter arborum frondes. Sub aestu verò folijs agrestes boues pardalesque, ac varia ferarum genera cum caloris tum sitis impatientia ad aquas potus causa confluunt. Repletas grauesque aqua bestias Æthiopes ex arboribus descendentes adoriuntur, ac lignis adustis saxisque sagittis occisas, perque coetus diuisas edunt. Aliquando verò quamuis perrarò & ipsi à valentiori bestia interficiuntur: sed multa s ipsi dolo & arte valentiores beluas capiunt. Si quando desint animalia, ante à captorum pelles madefactas remotis pilis ad ignem lenem ponunt: dispersitalque singulis auidè ad satietatem sumunt. Impuberes pueros exercent ad certum signum iacere, telis cibum præbentes his, qui signum retigere: ideo iaculatores optimi eadunt urgente fame. Acridophagi deserto cotermini homines sunt paulo

Cynce isferarum timore super arbores habitans.

*ἀκρίδης
φάλοι
locustis uidentantes.*

cæteris breuiores macilentæ ac supra-
modum nigri. Veris tempore zephy-
tus ac Licycus venti infinitum penè
locustarum ex deserto ad eos defe-
runt numerum. Hæ permagnæ sunt,
sed colore alarum turpi ac squalido,
Aethiopes ad id assueri in quanda-
laram longamque multis stadijs con-
uallem plurimum materici ex pro-
pinquis locis ingerunt: quum suo tem-
pore tanquam locustarum nubes à
ventis supra vallem defertur, mate-
riem congestam, omnemq; loci her-
bam ante à succisam incendunt. Lo-
custæ desuper volâtes iugenti fumo
cnectæ paulum ultra vallam ad terrâ
tanta decidunt copia, vt victum om-
ni genti abundè præbeâr. Has enim
Sale (quem regio plurimum fert) su-
perinfuso diutius seruant, cibum gu-
stu eis suauem: hic est solus eorû per
omne tempus locustarum victus. Ne-
que enim pecora nutriunt, neque pi-
sces edunt, procul à mari positi: neq;
vllum aliud vitæ adminiculum habêt.
Corpore leues sunt, veloces cursu, &
vitæ breuis: vt qui longissimè viuunt,
quadragesimum non excedunt an-
num. Finis eorum nō solum mirabi-
lis.

lis est, sed & incredibilis. Nam pro-
 pinquante senectâ, pediculi alati, non
 solum visu varij, sed specie horridi, ac
 turpes, in corporibus nati ventrem
 primo, tum pectus, deinde totum
 corpus paruo tempore exedunt. Qui
 morbum patitur primum veluti sca-
 bie cuiusdam pruritu allectus, cor-
 pus scalpit, voluptate simul & dolo-
 re perceptis. Deinde exorientibus pe-
 diculis simul effluente sanie, mor-
 bi acerbitate ac dolore percitus, vn-
 guibus corpus magno cum gemitu
 lacerat. Tanta verò vermium copia,
 effluit: alijs super alios tanquã ex per-
 forato vase, scarurientibus, vt deleri
 nequeat: hoc pacto siue cibi, siue aë-
 ris causa miserū sortiuntur vitæ finē.
 Extremas ad meridiem Aphricæ par-
 tes viri habitāt à Græcis Cynamimi,
 à vicinis Barbaris syluestres appel-
 lati. Barbas habent admodū magnas,
 greges syluestrium canum nutrien-
 tes præsidia vitæ. Nā ab æstiuo tropi-
 co, vsq; ad medium hyemis Indici bo-
 ves innumera multitudine eorum
 patriã ingrediuntur: causa incerta est,
 vtrum (ne alias insectantes se feras
 fugiāt: au past^o penuria, an alio natu-

*Pthiria si-
 acridophagi-
 moriuntur.*

*Cynamimā-
 siue Sylue-
 stres, canum-
 greges nutrie-
 unt.*

ræ (quæ omnia miranda gignit) impulsu hominibus ignoto acti. His homines, quum obsistere nequeant, suis freri viribus, se canibus tuentur: quibus in venatione vsi, boues per multos capiunt. Et hos quidem recentes edunt, hos solum ad futurum vsu. Multa insuper & alia animantia à canibus capta comedunt. Postremi qui ad meridiem habitant, in hominis forma ferarum vitam ducunt Ichthophagi, sub Troglodyticam oram in Arabico sinu Barbaræ gentes. Nudi per omnem vitam degunt, vxores filiosque communes habent, bestiis similes: vt qui neque voluptatis, neque doloris vllum: nisi naturalem sensum percipiant, neque turpis neque honesti discrimen norint. Habitacula habent non longe à mari iuxta promontoria, vbi, non solū profundæ cauernæ, sed conualles immensæ & angustæ speluncæ existunt, egressu ipsa natura difficili ac torruoso. Harum tanquàm ad eorum vsu natura factarum aditus incolæ magnorum conuenie lapidum obsepunt: qua veluti retibus capiuntur pisces. Maris enim fluxu, quod his, diebus singulis circa tertiam

ix *buo-*
φάγ
ex piscibus vi-
uant.

ac nonam horam accidit, oras littori propinquas inundante: aqua in immensum excrescens opertis locis omnibus innumeram copiam diuersorum piscium secum in continentem defert: qui quum in diuersa loca cibi gratia diuertant, refluxu mari per lapides pisces in sicco destituuntur. Quos incolerum cum vxoribus puerisque concurrerentes capiunt, captos supra petras ad meridiem sitas, nimioque solis aestu incensas ponunt, pauloque post reuoluunt: a quibus sic ad solem decoctis, carnem omnem excutiant, & concauo saxo in iectam pensunt, admixto paliuri semine, cibum sibi conficiunt suauissimum. Nam sic immixtas carnes in modum longioris lateris formant, ad solemque paulo deficcatas, sedentes, cum voluptate edunt: non quidem ad certam mensuram, aut pondus, sed ad satietatem: habent hunc cibum semper velut e penu promptum. Neptuno pro Cetere cum large subministrante. Quando vero maris tempestate adeo littori vicina loca multis diebus inundantur, ut nulla detur piscandi facultas (quo tempore cibi penuria laborant) Conchas

F legunt

legunt permagnas, quarum testa saxis attrita interiori carne cruda sapore Ostreis per simili vescuntur. Vbi vero tempestas ventorum vi diutius perseverat, conchæq; deficiunt: ad ossa siue spinas ex piscibus excussas, & in hunc usum coaceruatas confugiunt: teneriores recentioresq; ex his dentibus mandunt, duriores edunt saxo contritas, nil bruris animalibus dissimiles. Epulantur autem palam cum lætitia, ut dixi, cantuq; absone omnibus inuicem congratulantibus: deinde mulieres, ut in quamq; quis forte incidit, cognoscunt proli causa, omni cura ob ciborum, qui preesto sint copia, vacui: his studijs quatuor diebus intenti: quinto potus gratia ad fontes pergunt gregatim: omnibus simul voce (velut inconditum sonum) tollentibus. Est post profectio hæc haud dissimilis ab armentis bouum. Repleto aqua ventre adeo, ut vix redire queunt. Ea die nihil edunt amplius: iacet quisq; aqua plenus, distentusq; similes ebrio. Postera die denuo ad capiendos pisces redeunt: ita eorum vita per omne tempus transacta ob simplicem victum raro in morbos incidant: breuioris tamen

tamen quàm nos sunt vitæ. Natura eorum incorrupta famem sedare maximum ducit bonum: nullam aduentitiam voluptatem quærens. Hæc eorum qui intra finum habitant viuendi norma est. At illorum qui extra finum sunt multò est mirabilior: vt qui nunquàm bibant & natura ab omni semoti sint animi passione. Hi procul à terra habitabili tanquàm in loca deserta à fortuna eiecti piscationi dant operam. Humida non appetunt, pisces edunt semicrudos, non quo sitim effugiant, sed feritate quadam cõtentum victu, quem, à fortuna sortiti sunt. Felicitatem summam putant his carere rebus, quæ dolorem possent egentibus asserre. Tantæ patientiæ esse dicuntur, vt si quis educto ense eos percusserit, nõ diffugiant, & verbera & iniurias perferetes, solùm percutientem respiciant, nullum neque iræ, neque misericordiæ signum ostendentes. Sermone carent, nutu, manibusque significant, quibus indigeant, & quæ volunt. Hæ gentes vnanimi consensu pacem curant, nulli externo homini infeste, quod vitæ genus licet mirabile, à piscis olim temporibus ea gēs

*Hominēs ab
omni animi
passione semoti.*

Miræ patientiæ homines.

seruauit: siue ita longo tempore as-
 sueta, siue acta necessitate. Habitacu-
 lis non iisdem, quibus Iæthiophagi
 utuntur, sed diuersis habitant modis:
 quidem in speluncis diuersoria ha-
 bent ad arcum positæ, in quibus tū
 umbra, tum spirans aura eos ab estu
 solis tutatur. Nam quæ ad meridiem
 loca spectant, fornacibus ex nimio
 æstu similia, accessum ad ea adimunt.
 Qui sunt aduersus arcum ex costis
 ceterū incuruis, quas mare plurimas
 effert, ex utroque positæ latere col-
 ligatisque, quas maris alga operiunt,
 habitacula, sibi extruunt ad euitan-
 dos æstus: Natura sibi artem ex ne-
 cessitate ad se tuendam reperiens.
 Et talis fertur esse Iæthiophagorum
 vita. Super est pauca de Amozoni-
 bus dicere, quas præcis temporibus
 in Libya ferunt extitisse, Mulieres
 pugnaces & valides viribus. Non e-
 andem, quàm nostræ vitam duxisse,
 Nam mos fuit illis certo tempore
 bellicis ad seruandum virginitatē re-
 bus excitari. Transactis militiæ annis
 uiris coniungi prolis gratia. Has so-
 las & principari: & publica obire mu-
 nera viros nostrarū fœminarū instar
 domesti-

*Amazones
 bellicosa mu-
 lieres.*

domesticę rei curā habere, tum obrē-
perantes fœminis, tum militiæ prin-
cipatusque ac omnis Reipublicę ex-
pertes: post partum nati infantes vi-
ris dantur, quos lacte nutriant, alijs-
que rebus prout ætas poscit. Mascu-
lis mox natis, vt bellicę rei inutiles
sint, dexterum brachium frāgunt: aut
eos interficiunt, vel procul ablegant:
Fœmellis mamillas, ne crescant, inu-
runt: asserentes impedimento eas ad
bellandum esse. Vnde à Græcis, eò
quod mammis careāt Amazones ap-
pellantur. Hisperam insulam inhabi-
tasse illas asserunt: dictā ita, quòd ad
occasum sita sit. Eam verò esse in Tri-
tonidis palude, quę proxima oceano,
à flumine, quod in eam defluit,
Tritonia appellatur, Æthiopię conter-
mina & monti, qui Atlas dicitur, om-
nium in ea terra maximo. Hęc insu-
la permagna est, varijsque arborum
fructibus, ex quibus incolę viuunt, fe-
rax, multos tum caprarum rum pecu-
dum greges habet: quorum lacte

& carnibus vescuntur fru-

mento penitus carent

illius vsu incolis

ignoto.

DE ASIA ET

CELEBRIORI.

EVS EIVS GEN-

TIBVS,

LIB. II.

CAPVT. I.

*Asia deno-
minatio.**Asia qua-
tuor latera.**Tauri montis
conspicuo.*

Sia altera Tripartite
terræ pars, appellata
ab Asia Oceani &
Thetyos filia Iape-
ti vxore ac Prome-
thæi matre: Siue, vt
alij volūt, ab Asio Manai Lydi filio:
à meridie per Orientem vq; ad Septē-
trionē protēditur: terminos habet ad
Occidēte Nilū & Tanaim cū Euxino
ponto & parte Mediterranæi maris:
tribus alijs partibus tangitur oceano,
qui ab Oriente Eous, à meridie Indi-
cus, à septētrione Scythicus appella-
tur. Taurus mōs mediā quodāmodo
cōtinentē diuidit ab oriēte in occidē-
tem excurrēs, partem ad aquilonem
relinquit, partem ad meridiem, alte-
ram Græci interiorem vocant, alte-
teram exteriorem. Mons hic mul-
tis in locis latudinem habet sta-
diorum

diorum trium milium longitudinem ,
 quantam Asia, stadiorum circiter qua-
 draginta & quinque milia à transma-
 rina Rhodi ora vsq; ad Indię ac Scy-
 thię extrema orientem versus. Idem
 in nomina , ac partes multas diuidi-
 tur: quarū alię maiores, alię minores
 ambitus comprehendunt. Tam latū
 autem & patēs dicunt esse, quicquid
 terrę Asię nomine continetur, vt A-
 phrica & Europa reliquę duę partes
 non magis complectantur, quā hæc
 sola. Cœlo temperato est, solo ferti-
 li, & propterea omnium animantium
 genere cultissima. Prouincias siue re-
 giones multas habet: vbi Aphricam
 aspicit Arabia est: regio inter Iudæ-
 am & Ægyptum triplex, vt Plinius
 refert, vna Petrea à septentrione &
 occasu Syrię inserta, cui à fronte de-
 serta prætenditur Arabia, à meridie
 altera, quę felix nominatur. Qui-
 dam etiam Panchaiã & Sabeã adiu-
 gunt. Arabia dicta ab Arabo Appoli-
 nis ex Babylone filio. Arabes longē
 lateque diffusi diuersis moribus vi-
 uunt & cultibus plurimis, crinibus
 intonsis mitrata capita habent redi-
 mitu pari, pars rafa in cutem barba.

*Arabia tri-
 plex.*

*Petrea De-
 serta.*

Felix.

Artes haud ab vno in alium transferruntur, sicut apud nos, sed in patrijs quisq; permanet institutis. Qui maximus est natu, is in totam gentem regnum obtinet. Quæ possidentur, vniuersæ sunt cognationi cõmunia, vna omnibus vxor. Qui primus domum subierit, posito ante ianuam sciptione, cum ea concreditur cum grandiori natu pernoctat: ita omnes omnium sunt fratres: coeunt cum matribus & fororibus pecudum ritu. Adulter capite plectitur: alterius sanguinis congressus pro adulterio est: domestici in vniuersum legitimi habentur. Cõuinia ferè terdeni celebrant & in his Musicæ artis duo non imperiti, consanguinei sibi inuicem ministrant. Vrbes & oppida sine mœnibus pacatè inter se agunt. Sesamino oleo vtuntur beatissima alioqui rerum vbertate. Ouium greges candidi velleris: grandiori statura boues equis omnium carent: quorum desiderium adimit chamelorum copia: Aurum, argentum & plura aromatum genera terra pecularia. Æs, ferrum vestis, purpura, crocus, costus, toreumata aliunde aduehuntur. Defunctorum

cor-

Cum matribus & fororibus coeunt Arabes.

Equi nulli in Arabia.

corpore stercore abiectiora, Regum
 cadauer sterquilinijs sepeliunt. Fidē
 inter homines, vt qui maximē ser-
 uant, quā in modum dant. Quoties
 fœdus inire volunt, alius quidem me-
 dius inter vtrunq; stās, acuto lapide fe-
 rit volām iuxta maiores digitos ipso-
 rum, qui fœdus ineunt: deinde sum-
 pto flocco ex vtriusque vestimento,
 inungit eo sanguine semptem lapi-
 des in medio positos, inter inungen-
 dum inuocans Dionysum & Vraniā
 hoc acto, idem, qui fuit sequester fœ-
 deris inter amicos cōtrahendi, vada-
 tut hospitem, aut forte ciuem, si cum
 ciue res agitur. Quod fœdus, & ipsi,
 qui amicitiam contraxerunt, serua-
 re iustum censent. Myrrhæ farmētis
 ignes fouent quorum fumo fatis no-
 xio nisi odore cremati storacis occur-
 rant plerumq; iucurabiles morbos cō-
 trahunt. Cynamum per sacerdotes
 legitur hostis prius cētis, quas cū
 litauerint, obseruatur, vt messis
 nec orrū solis anticipet, nec egredia-
 tur occasum. Quisquis principatum
 tenet sarmentorum strues hasta diui-
 dit, quæ sacrata est in hunc vsum:
 atq; ira portio manipulorum etiam

Fides Arabū

*Vrania &
 Dionysius in
 fœdere inuo-
 cantur.*

Soli dicatur: quæ si iuste diuisa est, radijs inflagrata incendium sponte concipit. Pars eorum, quibus asper victus est, angues edunt. Nulla illis animi vel corporis cura, ac propterea Ophiophagi nominantur. Nomadibus vsus camelorum frequens, his pugnant, proculq; onera exportant, lacte & carnibus vescentes. Fluius quem accolunt auri tamenta habet, id non constant artium inscitia. Debæ & ipsis pastores, colunt ijdem & agros aliqua ex parte: gens auri abundans, inter glebas temerè iacentes aureas pilas in glandium magnitudine reperiunt: quibus lapillis asfabre interiectis monilia conficiunt, haud iniucunda aspectui, ea collo & manibus inducunt, Vendunt aurum finitimis triplo æris pretio argentiduplo: cum auri contemptu: tum desyderio, quæ commercio parantur. Proximi his Sabæi thure myrrha & cynamomo diuites: & in ora huius terræ balsamum nasci quidam prodiderunt.. Habent & palmas odoriferas, & calamum. Serpens ibi palmari longitudine, letalis ferè eius morsus: in arborum radicibus cubat. Odor
ni-

Φίλο-
Φάγος
serpentum co
mesiores.

Deba diuites
auri,

Sabæi thure
ac myrrha
opulenti.

nimius rerumque fragrantia stuporem
 sensibus inducit, quem bituminis
 suffitu, & hirci barba leuant. Penes
 regem omnis iudicandi ratio. Sabæo-
 rum plerique sunt agricolæ: aromata
 alij legunt. In Æthiopiã ob nego-
 tia nauigant, nauigijs corio cõtectis
 Cynnanomum & Casiam ligneæ
 materiæ loco igni adhibent. Huius
 gentis metropolis est, quam Sabam
 appellant, supra montem sita Reges
 ex generis successionẽ habent eos,
 quibus multitudo honores distribuit
 bonis malisque immixtos. Regiam
 nunquam exire audent, ne à turba
 hominum lapidibus veteri quodam
 deorum responso obruantur, timen-
 tes. Sabæ ubi regia est, toreumata ar-
 gentea, aureaque omnis generis po-
 culorum habent. Lectos insuper tri-
 podasque argenteis pedibus, cæte-
 ramque suppellectilem vltam fidem
 sumptuosam. Magnis quoque colum-
 nis porticus fulciuntur: quarum ca-
 pita, tum argentea, tum aurea exi-
 stunt: laquearia verò, ac portæ aureis
 phialis prætiosis lapidibus intermix-
 tis totius domus sumptuosissimum
 ornatum ostendunt. Alia enim
 auro,

*Reges Sabæo-
 rum regiam
 exire non au-
 dent.*

*Supplex
 Sabæorũ om-
 nis ex auro
 & argenteo.*

auro, alia argento: quædam lapidibus splendent. Nonnulla, tum elephorum dentibus sunt exculca, tum multis præterea rebus alijs, quæ plurimi apud homines æstimantur. Et eam sanè multis seculis perpetuam habuere felicitatem. Absuit enim ab eis penitus, quæ multos in præceps dedit, ambitio per auaritiam aliena possidendi. Nec Garræi his minus opulenti, quorum ferè suppellex omnis ex auro est & argento: ex his & ebore domorum limina, tecta parietes construunt. Nabathæi omnium continentissimi, in querendis opibus miræ gentis industria, sed intuendis multo maior. Qui ré domesticâ minuit, publicè multatur, contrà honore afficitur, qui patrimonium auxit. Gladio, arcu lancea & funda in bello, plurimum etiam bipennibus Arabes utuntur. Dira Sarracenorum gens, pestis illa hominum teterrima, inde sumpsit originem. Abijtque (vt credere est) pars Arabum maxima in Sarracenum nomen: cæterum veterem appellationem nunc quoque tenent, qui circa Ægyptum habitant,

raptu

*Garræi auro
& argento
abundantes.
Nabathæi
paucissimi Sar
racenorum
gens in Ara
bia sumpsit
exordia.*

raptu plurimum viuentes chamelorum celeritate freti.

*De Panchaia & moribus
Panchaiorum.*

CAP. II.

Panchaia Arabię regio. Diodorus Sículus insulam esse dicit, ducentorum stadiorum latitudine: tres in ea nobiles vrbes enumerat, Dalidam Hytacidam & Oceanidam. Regio omnis quàm vbi arenosa fructifera est. Vini maximè abundans & thuris, quod in ea adeò expressit, vt per vniuersum orbem satisfaciatur deorum sacris. Fert etiam myrrham plurimum, & alia varijs generis aromata, odorem præbentia, quæ panchai legunt, & Arabis mercatoribus vendunt: à quibus alij precio sumptas in Phœniciam, Sytiam, & Ægyptum transfuehūt: inde à reliquis orbis mortalibus importatur. Curibus in bello Panchai vtuntur more prisco. Politia eorum trifariam partita est. Primum locum sacerdotes tenent, quibus adduntur artifices, Secundum agricolæ habent, Tertium milites, quibus pastores adijciuntur. Sacerdotes omnium sunt

Thuris in Panchaia copia.

sunt duces, quibus & cōtrouersiarum iudicia & publicarū rerū arbitria permīssa, mortis pœna tantūmodo excepta. Rustici agros colunt, fructus omnes in cōmune cōferentes. Qui ex eis optimè videntur agro colēdo vacare, hi vsque ad numerum decē ad cæterorū exhortationē distribuendorum fructuum iudices à sacerdotibus leguntur. Pastores tum ea, quæ ad sacra pertinent, tum reliqua id publicum alia numero, pondere alia, cum omni ferunt diligentia. Nil cuiusquam priuatum est, domo atque horto exceptis, sed tū vectigalia, tum cætera sacerdotes percipiunt, æquè illa, prout vsus fuerit, dispartientes: ipsis duplum cōceditur. Vestibus induuntur tur mollibus. Oues enim apud eos plurimum ab alijs differunt mollietate. Ornamenta aurea non tantum mulieres, sed etiam viri deferunt, torquibus collum ornantes, armillis manus, aures more Persarum in auribus, pedes nouis ac varij coloris calceis. Milites patriam armis tutantur. Sacerdotes ultra reliquos dilicijs vacant, vitam ducentes mundam ac sumptuosam. Stolas lineas maxime

*Nihil Pāchais
priuati.*

*Sacerdotes
panchacorum
dilicijs dediti.*

tenuēs, ac delicatas : quandoque etiā vestes ex molliori lana contextas induunt, Mittas insuper gestant auro intextas. Sandalijs pro calceamentis varij coloris vtuntur, summa arte factis. Ferunt & aurea (mulierū more) præter inaures, ornamenta. Hi maxime Deorum incumbunt curæ, hymnis & laudibus eorum gesta recenſentes. Genus eorū à Ioue manasse narrant, quū iu Panchaiam venisset: quo tempore inter homines versatus orbi imperauit. Referta est ea patria auro, argento, ære, stanno, ferro: quorum nil extra insulam asportari licet: neq; verò Sacerdotibus extra locum sacrum proficisci fas est, vltra deprehensum interfici licet. Dona plurima antea atque argentea dijs à longo tempore oblata in templo seruantur. Valuæ, eius structura mirabili auro, argento, ebore, sunt decoræ: Dei lectus sex est cubitorum longitudine, quatuor latitudine, aureus totus, opificio splendido, ac venusto. Simili modo & Dei mensa cum magnitudine tum pari impensa splendoreque iuxta lectum posita. Templum ingens ex albo ædificatum lapide,

ma-

Jupiter in Panchaiam exulatur.

Sacerdotibus sacrum locum exire nō licet.

Templum vltra fidem ingens.

magnis sculptisque suffultum colū-
nis, duorum iugerum longitudinem,
cui æqua est latitudo cōplectitur. Per
magnę deorū statuę summa arte fabri-
cata templum exornāt circū sacerdo-
tes, quibus sacrorū cura demādata est
domos habent. Ager qui circumiacet
stadijs ducentas dijs sacer est, cuius
vectigal in sacrificijs consumitur.

*Ager circa
templū Dijs
sacer.*

*De assyria, Assyriorumque vi-
uendi moribus.*

CAP. III.

ASyria regia Asiæ ab Assur filio,
Sem, vt Augustinus ait, appel-
lata: hodie Syria dicitur, habens
ab orru Indiam & Mediæ partem, ab
occasu Tygrim fluuium, à meridie
Sufianam, à septentrione Caucasum
montem. Raro in Assyria pluit: quic-
quid in ea frumenti prouenit, flumi-
nis irrigatione paratur, non sua spon-
te, vt in Ægypto, sed accolarum in-
genio & labore: tanta alioquin vber-
tas vt ducentena vulgò, & vbi exi-
miè ferax est, trecentena messè re-
dundet tellus, quaternum digitorum
latitudine tritici, & hordei folia sint.
Sesami & millij proceritas instar ar-
borum

*Assyrie fi-
nes.*

arborum attolatur. Quæ omnia sibi explorata, cunctantius tamen Herodotus memoranda censuit, velut parum credibilia: si ijs, qui ea non viderint, talia proderentur. Palmis vescuntur, ex quibus mel & vinum conficiunt. Fluvialibus nauigijs vtuntur, in speciem clypei orbiculatis, non puppi, non protra discretis, quæ super assyrios in Armenia salicibus texuntur, crudo corio exteriore parte ohducto. Amiciuntur Assyrj duabus tunicis linea vna ad pedes demissa, altera linea breui, candidaque stola his super iniecta: calceos pedibus inducunt, quales Thebanæ soleæ fuerunt: alunt comas mitraque redimunt: vnguentis delibuti in publicum exeunt. Annum signatorium singuli habent, & sceptrum affabre factum, cui malum, aut rosam, aut liliam, aut aliud simile sit impositum, sine insigni aliquo id gestare indecorum, ac turpe creditum. Ex legibus, quibus ea gens vsa dicitur, ea mihi res memorabilis visa est, quod virgines iam maturæ viro in publicum productæ, singulis annis, ijs venales proponebantur, qui vxores ducere vellent, dabantur

G turque

Mel & vinum ex palmis.

Nauigia Assyriorum.

Vestitus Assyriorum.

Annulusus.

Absque scepro in publicum nemo prodit.

Virgines nobiles venumpositæ.

turque primo venum formosissimæ
 quæque. Quibus minus spectata erat
 forma, & quas nō modo non quisquā
 sibi mercaturus fuisset, sed ne gratis
 quidē alioqui ducturus, ea pecunia,
 quæ fuerat pulchrioribus venditis in
 publicum redacta, connubio locabā-
 tur. Herodotus autor est, hunc olim
 morē in Venetis Illirico finitimis ser-
 uatum, idque fama se compertum ha-
 buisse. Ego (inquit Antonius Sabel-
 licus) tenuerit ne mos ille gentis ali-
 quando, haud multo plus comper-
 tum habeo, tātum affirmare possum:
 Venetijs, cuius vrbs opes hodie ter-
 ra marique insigniter pollent, inter
 præclara ciuitatis instituta, virgines
 furto conceptas & ad limen pietatis
 expositas, ex publico ad nubiles vs-
 que annos in operto sub tetrica di-
 sciplina institui: quæ sunt elegantio-
 ri forma, quoniam sunt ingenuè in-
 stitutæ, aut sine dote matrimonio lo-
 cari: ijs præsertim, qui periculo ali-
 quo, aut graui morbo seruari, voto-
 rum damnati, eas sibi in vxores depo-
 sciunt. Alij pudicitiam sequuti, aut
 formam, sine dote ipsas sibi virgines
 iungunt, modo ij sint, qui liberaliter,
 quas

*Mos à Vene-
 ris obseruatus.*

quas duxerint: habituri existimentur: aut si nihil horum sit, minus graui docte nubunt, quæ forma præstant, quâ si facie fuerint parum liberali: etsi pari disciplina institutæ. Altera Babyloniorum lex, quo utilior, eò magis memorabilis: quum nullus ab initio in his esset medicorum usus: lege ferunt comparatur: ut qui agrotare cœpisset, eos de morbo consulere, qui idem languoris genus passifessent, medicamque ad id leuandum opem aliquam experti. Apud alios scriptum reperio: in publicum agrotos deferri solitos, legeque cautum: ut qui aliquando agrotassent, malè affectos circuirent, docerentque singulos: qua ipsi ope potissimum adiuti aliquando à morbo liberati essent. Eorum sepulchra in melle, funebri luctus, qui & Ægyptijs. Qui cum vxore noctu congressus est, nihil prius vterque tangit, quàm lotus fuerit. Omnibus Babyloniorum mulieribus olim mos fuit, ex causa quadam in aliqua re Venerea cum hospite permisceri: cum turba & cultu plurimo ad illam venientibus, quælibet noto

*Babyloniorum
lex utilissima
circa infirmos*

*Mulieres cum
hospite per
miscabantur.*

aliquo redimiculo coronabatur: hō-
 spes quā cognoscere volebat ponebat
 super illius genua argentum quantū
 sibi videbatur, tum coibat cum ea
 longè à fano abducta: argentum il-
 lud Veneri sacrum erat. Fuere in his
 familiae quaedam, nulla re alia nisi
 piscibus victitantes quos ad Solem
 arefactos: pistillisque tusos ex eaque
 materia asseruata, vndisque resperfa,
 offas conficiebant, torrebantque eas in
 vsum panis ad ignem. Tres fuere ma-
 gistratus, vnū eorum qui iam militia
 emeriti erant, nobiliorum alius & se-
 num, seorsum regio posito. Fuere e-
 tiam Magi qui & Chaldaei diceban-
 tur tales quales in Ægypto sacerdo-
 tes ad Deorum cultum instituti, per
 omnem vitam philosophari, astrorum
 peritiam tenere, nunc augurijs nunc
 carminibus sacris, mala hominis a-
 uertere, bono afficere: auguria, in-
 somnia, prodigiaque fida interpreta-
 tione explanare: nec foris instituebantur
 ut Græci, sed à parentibus disci-
 plinam, velut hæreditariam sortiti:
 pueri domesticè discebant, quia per-
 petua cura facilis sequebatur profe-
 ctus: vna constansque docendi ratio;

*Magistratus
 Assyrionum.*

*Magorum
 officia.*

non varia, & anceps, qualis apud Græcos, vbi qui eam tradere consueuerunt varia de principijs, & rerum causis, atque inter se repugnantia differabant. Sed hi mundum communi assensu æternum opinati, neque principium habuisse neque finem habiturum, vniuersorum ordinem & ornatum diuina prouidentia constare: cœlestia corpora non sua sponte, fortuito ve motu, sed lege quadã æternoq; numinis iudicio moueri. Astrorum cursum vetusta obseruatione perscrutari, multa ex illorum inspectione mortalibus futura vaticinari. Maximam vim planetis tribuere, præsertim huic, quem nostri Saturnum vocant. Clarissimum solem omnium arbitrari: & cui præcipua adesset virtus. Martem, Venerem, Mercurium & Iouem præ cæteris obseruari: quoniam velut proprium cursum sortiti, futura ostenderent, tanquam deorum interpretes. Quod ipsum vsque adeo persuasum habuerunt, vt quatuor illa astra vno nomine Mercurios appellarent, ventis prætereà imbribus, æstu, cometis, solis & lunæ defectu, terræ hiatu, multis denique

Mundus æternus habitus à Chaldeis.

Planetarum obseruatio.

signis, salubria simul ac pernicioſa prædicere. Imaginari ad hæc alia ſydera illis ſubiecta: & ex ijs quædam noſtro hemiſphærio alia ſubterraneo vagati: pari ad hæc cum Aegyptijs errore duodecim ſibi Deos finxerunt: quorum ſingulis menſem, & vnum in zodiaco ſignum tribuere. Multa quidem regibus ventura vaticinabantur: vt Alexandro victoriam cum Datio dimicaturæ. Hircanoſi deinceps Seleuco, & alijs Alexandri ſucceſſoribus: mox & Romanis ſucceſſoribus non pauca, quorum euentus fide non caruit. Numerant prætereà ſydera quatuor, & viginti: extra zodiacum, ad boream duodecim: reliqua auſtrum verſus, horum quæ appareant ad viuos pertinere arbitrati: reliqua ad eos, qui vita defuncti eſſent. Hæc illi ad alias rerum ambages effuderunt mortalium oculis: vt quæ de annorum obſervatione meminertunt quadraginta tria annorum millia à prima ſuarum rerum memoria ad Alexandri aſcenſum colligetes, quod impudenti quidem mendacio aſſerebāt, niſi aliquis eam annorum rationem menſtruan

in.

Ex aſtris Chaldaei futura prædixerunt.

Temporū per Chaldaeos ſupputatio falſa.

interpretetur, qualis apud Ægyptios fuit.

De Iudæa & Iudæorum viuendi ritibus, legibus ac institutis.

CAP. IIII.

Palestina, quæ eadem est quæ Iudea, particularis Syriæ prouincia, inter Cœlosyniã iacens & Arabiã petreã, ad occasum Ægyptiaco alluitur pelago: perfunditur & Iordane fluuio ad orientẽ solẽ: hanc terram Bibliacilibri, & Iosephus eos secutus, Cananæã appellant: terrã variarum opum diuitem, frugibus fertilem, aquis illustrem, opimam balsamo. In medio orbis constitutam, quo fit, vt nec frigore nimio rigeat, nec calore torreatur. Ob quam elementorum gratiam æstimauerunt Israëlitz siue Hebræi gēs antiquissima, & apud quam solã à prima hominis formatione cœlestis ac veri nominis cognitio cultus quæ, & primũ idioma permausit, eam esse, quæ patribus olim Abrahæ & Isaac, & Iacob promissã à numine esset, terram videlicet lacte & melle fluentem, ideo Iosue fortissimi ducis ductu

*Palestina
fines.*

*Cananea terra,
lacte &
melle fluens.*

*Terra Abrahæ
& semini
eius promissa.*

ductu quadragesimo anno postquam Ægyptum exiissent suæ ditionis fecerunt, vno & triginta Regibus in ea potenti manu deuictis. Leges Israëlitarum tenent, ac secundum eas viuunt, quas à Mose primo suo duce acceperunt: quamuis & multis ante Mosen seculis absq; lege aliqua scripta pie sancteque vixerint, veritatem diuinis oraculis animique acumine & magnitudine consecuti. Existimabat eximius ille theologus Moses, nullam ciuitatem sine iuris, & æquitatis cultu diu consistere posse. Iam quum bonorum præmijs, & impiorum supplicijs suos ad amplexandam virtutem, & impietatem fugiendâ, satis exhortatus esset: tandem super decem illa legum capita duabus tabulis ad Sinam perlata, alias populo leges ciuiliaque instituta promulgauit. Hæ quû adeo multæ sint, vt solè integrum librum præstare possent: memorabiliore tantum hic ponâ, ceteræ, à Iosepho bibliacisq; libris petantur. Sanxit Moses, vt pueri initio leges discant: quum disciplinam illæ in se optimam contineant. Qui Dei nomèn blasphemia læserit per diem suspen-

*Leges à Mose
Iudæis promulgatæ. De-
calogus in mō-
re Sina da-
tus.*

*Pueri leges
discant.*

*Blasphemi
suspendantur.*

suspendatur, insepultus abijcitur, vt ex meretricia pecunia sacrum nullum fiat. Septem sint in singulis vrbibus Principes, qui iustitia & prudentia ceteros antecellant, vt duo cum his leuitici ministri iudicent. In re iudicanda autem si, quid rectum sit, iudicibus parum liqueat, Pontificis, & seniores arbitrio res tora decernatur. Ne vnus testis recipiatur, ac ne duo quidem, nisi horum prius sit spectata fides. Tres ritè testimonium dicāt, Sed ne mulier testis sit, neque mancipium, quòd in hoc fortuna, leuitas in illa merito suspecta habeatur. Præterea ne ex consitis arboribus aliquid antè quartum annum attingatur, vt tūc ex frugibus decime dētur. Propinqui & hospites nō nihil percipiant, quod reliquum fuerit agricolatoris sit, vt semina munda non mixta terræ condantur, quod dissimilium communione terra nō gaudeat, vtque viator non à frugibus arceatur, sed quantum volet ex his legat, si lectas præsens vsus exigat. Si pudor obster, vltro accersatur. Quæ turpem quæstū fecerit, alteri ve nupsit vxor ne ducatur, vt puella pro virgine ducta,

*Magistratus
Iudeorum.*

*Tres testimo-
nium ferunt.*

Vidua sine liberis relicta cui nubat.

Filius parentibus iniuriis suspendatur.

Aes inuentum proclametur.

ducta, si corrupta sit corpore reperta, flammisq̄ coniecta lapidibus obtuatur, aut viua cremetur. Si quis virginem alteri desponsatam, non inuita vitauerit, vterque extremo supplicio afficiatur. Si vis illata fuerit iniuriae, autor poenam luat. Quae sine liberis vidua relicta est fratri defuncti coniugis nubat, ex eoq̄ matrimonio in successionem generis prolem tollat: si eam ducere nolit, causam apud seniores dicat. Si causam probauerint, cui volet illi nubendi facultas sit, & luctus in trigessimum diem extendatur, sat esse id tempus sapienti ad lachrymas. Filius si parentibus iniurius fuerit, extra urbem suspendatur. Hostis bello prostratus non insepultus iaceat. Si pignus ab inope creditor acceperit, ante noctem restituat. Qui non fuerit soluendo apud eum, cui debet, seruiturem seruiat. Si quis contribulē emerit, emptus sexto mox anno liber existat. Qui aurū & argentū inuenerit, inuentum palam preconis voce faciat, vt aberrans pecus ad magistrum gregis reducatur, vel, quoad dominus existat custodiarur. Vt Israēlitarū ne-

mo venena cōficiat, neq; cōfecta a-
 liunde emat. Qui venenū alicui mi-
 scuerit sceleris conuict⁹ id bibat. Qui
 oculū alicui per initriā eruerit, pari
 clade puniatur. Si taurus quēquā pere-
 merit cornu, lapidibus obruatur, e-
 ius carnes non attingantur. Deposi-
 tum vt sacrū custodiatur, vt filius pa-
 tris scelus non luat, nec parentibus
 erit fraudi, si quid filius deliquerit. Et
 hæc domi. Militiæ verò illa, vt bellū
 priusquā inferatur res per legatos
 aut præcones repetantur: si res non
 reddantur, dum placet, rite inferatur.
 Administrandi belli summa penes
 hunc sit, qui strenuitate & prudentia
 alios anteibit: vt miles ex omni
 multitudine fortissimus legatur. Si
 hostis obsidione premitur frugiferæ
 arborea ne lædantur. Læxæ enim si
 vocem habeant conuictum facerent
 populatori. Rebelles victor ad vnum
 interficiat. Cæteri quum victi fue-
 rint, tributarij aut vectigales fiāt. Ne
 qua mulier belli tempore virile attingat
 instrumentum, neque vir mulie-
 bre. Vt vescendi sanguinis vsus in v-
 niuersum Israëlitis nullus esset. Le-
 pra infecti, & quib⁹ genitale semē spō

*Venena mis-
 ceri Iudais
 prohibitum.*

*Leges castren-
 ses.*

*Sanguine Iu-
 dai nō vescen-
 tur.*

*Leprosi &
Gonorhoi ci-
uitate expelle-
bantur.*

*Expiationes
Iudaorum.*

*Solennis sus-
pectarū ux-
orum expurga-
tio.*

*Adulterij
pœna.*

te flueret, ciuitatem expellerentur: & in his mulieres septenis diebus, quæ menstruæ essent, octauo redirent: totidem dies aberant, qui funestan domū haberent. Vt Sacerdos duabus agnis pro eo faciat, qui fluuium seminis per quietem passus est, ipseque prius aquam ingrederetur: parique ratione expiaretur, qui cum coniuge parum legitimis diebus concubuisset. Puerpera xl. dies templo arceatur si matrem enixa fuisset, si fœminam, octoginta. Qui uxorem impudicam arbitraretur, hordeaceæ farinæ assanum offerret: mox ea ad templi postes constituta in Sacerdotis verba iurare cogeretur, nihil læsam à se pudicitiam. Si falleret femore dextro disiuncto, vteroque putrefacto moreretur. Si caste iuraret decimo mense puerum sine vteri noxa eniteretur: tum vt Sacerdos Dei in membrana nomen diluens phiala det iuratae mulieri bibendum. Adulterio, incesto, sodomiticaque sæditati capitalē pœnam irrogauit. Vt sacerdos manco debiliue corpore altaris, ascensu prohiberetur: aleretur tamen sacris oblationibus, vt terra septimo quoque anno,

anno, si quando Cananeam Iudæi
 obtinuissent aratri esset immunis.
 Quæ tellus sua sponte ferret quingua-
 gesimo quoque anno, qui Iobeleus di-
 cebatur, tribulibus esset & extraneis
 communis: debitæ relaxarentur pe-
 cuniæ: libertate serui donarentur: præ-
 dia quæ vilius venissent antiquis pos-
 sessoribus redhiberentur. His ille in-
 stitutis domi forisque sub id tem-
 pus quo vita decessit: Israëlitas in-
 struxit. Adhibuit & precationem so-
 lennem pro eorum successu, qui rite
 leges & instituta sanctè custodirent
 contra diras imprecationes in preua-
 ricatores. Postremò populum sacra-
 mento adègit, vt diuinas & humana-
 leges, quæ semel latae essent perpe-
 tuo obseruaret: nec si quis violare ef-
 fet ausus impune factum pateretur.
 Cæterum quia satis constat nullum
 genus hominum cæremoniarum stu-
 diosius, magisque religiosum fuisse
 vnquam, quam Israëlita fuere:
 quæ fuerit apud illos sacrificandi ra-
 tio ab initio instituta operæpretium
 duco breuiter explicanda. Duobus
 ad initio sacrorum generibus Iudæi
 vsi sunt, quorum vnum holocau-
 stum

*Septennij ob-
 seruatio.*

*Iobeleus præ-
 cipitur obser-
 uari.*

*Cæremoniarum
 Iudeorum ra-
 tio.*

*Holocaustum
sacrificium
primorum.*

*Fleheiorum
sacrificium.*

*Inopum sacri-
fium.*

*Piacula de-
linguentium.*

*Publicum sa-
crificium*

frum dixere, idque primores gentis perpetrabant: qui erat sine boue, sine agno rem diuinam facturum, siue quid aliud immolasset, annicula mascululaque esset oportebat animalia aris adhibenda: altaris oram Sacerdos victimali cruore perfundebat, inde hostiam membratim dissectam super aram concremabat. Alterum genus plebeium, in quo maiora anniculis offerebant, cruoreque super aram diffuso renes, adeps, omnia imponebantur flammis: pectora & crura dextra Sacerdotibus dabantur, quae supererant intra biduum: qui rem diuinam fecissent esurabant. Inopia si qui premebatur columbas offerre, aut turtures duas, quarum haec in holocaustum abibat, illam sacerdotes sortiebatur. Qui imprudens deliquisset, huic annicula agna erat, aut haedus piaculum. Qui occulti sibi criminis fuisset conscius, ex praescripto legis, caso ariete expiari oportuit: horum carnibus vescantur Sacerdotes in templo, tam publicis quam priuatis sacrificijs, mundissima farina adijcitur, in agno assari mensura, in ariete duorum, in tauro triu. Adhiberi & oleum, quod sacris

sacris infundebatur, Agnus mane & vespere publicè immolari. Septimis quisque diebus, quæ ipsis ex lege maximè sacræ erant, & sabbata dicebantur, geminatæ hostiæ aris admouebantur. Principio mensis duo boues cū septē anniculis agnis, ariete vno, & hædo vno piaculi causa. Adijciebant binos hædos, horum vnus extra fines missus multitudinem expiabat: in suburbana alter delatus, loco purissimo cū totis velleribus cremabatur. Pōtifex taurum in id sacrū, & in holocaustū arietem dabat. Fecerunt & illis alia sacra statis cæremonijs ferijsue permixta, quale fuit xv. mensis die, quæ Macedones hyperueretheū dixerunt: & vertēte autūno tabernacula figere: holocaustaque ferijs tenentibus stata quotannis reddere, myrrhæ salicis palmarū & malipersici ramos, qui hæc facerent, gestantibus Xanthico mense: vnde principium sumebat annus sub plenilunij diē, Sole arietem rāseunte: quia his diebus ex Aegypto egredi contigisset, mystico agno faciebant. Inde azymorum feriæ, luna itidem plena paucis interiectis diebus celebres erant genti: tauri duo,

Sabbatum Iudeis maximo sacrum.

Mensis Hyperueretheus.

Mensis Xanthicus id est Aprilis. Azymorum feriæ.

Pentecosta.

*Israëlita ex
Aegypto ex-
puli.*

duo, aries vnus, agni septem quoti-
die per eos dies holocausto crema-
bantur. Adijciebatur hyrcus vnus pia-
culi nomine. Secunda azimorum pri-
mitiæ frugū cum olei assario daban-
tur, & figum principijs agnus in ho-
locaustum. Erant & Pentecostes sta-
ti dies, Asarthan id illi tempus voci-
tabant, id est, quinquagesimam: fermē
tatos tum panes ex siccis alphis offe-
rebāt. Agnas duas in holocaustū, vitu-
los duos, arietes totidem, duosq; pro
piaculo hyrcos. De Iudæis & Mose
duce eorum Ethnici scriptores ab Ec-
clesiasticis dissentiunt. Cornelius em̄
Tacitus XXI. diurnalium libro egres-
sionem gentis illius ex Ægypto non
diuinæ voluntati, sed necessitati tri-
buēs scribit. Orta per Aegyptum scabie
& prurigine fœda, Bocchorim Regē
in Hamonis templo remediū perijisse,
iussu regnum purgare atq; illud
hominum genus Deis inuisum alias
in terras ablegare. Quo expulso, vbi
ingens scabiosorum colluuius va-
stis in locis relicta confedisset, cæte-
ris per lachrymas torpentibus, Mo-
sen vnum exulum monuisse, ne quā
Deorum hominumq; opem expecta-
rent:

rent: sed sibi, vt duci, crederent, assensum esse, atque omnium ignaros fortuitū iter arripuisse: sed nihil æquè, quàm aquæ inopia laborantes: tum iam aut procul exitio totis campis procubuerant, vidisse agrestium asinorum gregem è pastu in rupem nemore opacam concedere, secutum Mosen, quo sibi in posterum gētem firmaret nouos ritus contrariosque cæteris mortalibus indidisse. Profana illic omnia, quæ apud nos sacra, rursum concessa, quæ nobis incesta: Animalis effigiem, quo monstrante sum, erroremque depulerant penetrati sacrauere, cæso ariete in contumeliam Hamonis. Bos quoque immolatur, quem Aegiptij apim colunt. Suæ abstinent ob scabiem vitandam cui animal hoc obnoxium. Septimo die ociantur, quia is finem laborum tulerit, deinde blandiente inertia septimum quoque annum ignauia datum: alij honorem eum Saturno haberi ob famem. & ieiunia. Panis eorum non fermentatur. Hi ritus quoque modo inducti defenduntur: & quia apud ipsos, fides obstinata, & misericordia in præsum est, sed ar-

Iudaorum ritus ceterorum mortalium ritibus contrarij.

sus omnes alias gentes hostile odiū: separati epulis, discreti cubilibus: proiectissima in libidinem gens alienarum concubitu abstinent: inter se nihil illicitum, circumcidere genitalia instituere, ut diuersitate noscantur. Nec quicquam prius imbuūt, quàm contēnere Deos. Animas praelio aut supplicio peremptorum aternas putant eadem cura & de inferis & per suasio cælestium. Cōtra Aegyptij pleaque animalia effigiesq; compositas venerātur. Iudæi mente sola, vnumque nomen intelligunt. Prophanos qui Deorum imagines in species hominum fingunt. Hæc & multa alia Cornelius Tacitus & Trogus Libro xxv i. scribunt. Iudæorum sectæ tres à communi reliquorum vita discretæ erant. Phariseorum, Sadyceorum, Esseorum. Pharisæi cultu austero, & victu perparco utebantur: traditiones suas, statuentes, quibus traditiones Mosi determinabant. Pitacia chartarum in fronte gerebant, & in sinistro brachio, quibus decalogus inscriptus erat, quod dixerat dominus habebis: quasi quid appensum in oculos tuos & in manu tua. Et hæc

*Religio Iudæo
viro.*

*Pharisæorum
motus.*

Phy

Phylateria dicebatur, à phylexe, quod seruare est, & thorat legem. Hi etiam maiores fimbrias alijs ferentes spinas eis affigebant, quibus puncti inter eundem memores mandatorum dei fierent. Vniuersa deo deputabant, & Emarmeni, id est, fato agere quidem quæ iusta sunt, vel negligere: in arbitrio hominum plurimum esse dicebant, tamen in singulis adiuuare Emarmenem, quam ex moribus corporum superiorum fieri putabant, superioribus suis, & nati maioribus nunquam contrarium respondebant. Iudicium Dei futurum credere, omnem animam incorruptam esse, solas bonorum animas in alia transire corpora usque ad resurrectionem & iudicium: malorum autem æternis derudi carceribus: & quia à communi hominum habitu diuersi erant, ideo pharisæi dicebantur. Saducæi Emarmenem negabatur Deum inspectorem omnium dicentes, & in arbitrio hominum situm esse, ut bonum malumve faciant. Animarum post hanc vitam vel supplicia negabant vel gaudia. Quod resurrectionem mortuorum futuram negabant, animas mori cum

*Animas in
alia corpore
migrare.*

*Animas cum
corporibus in
terre.*

*Essæorum vi-
ta tota mona-
stica.*

*Omnia Essæis
communica e-
rant.*

corporibus putantes, nec Angelos esse dicebant, solos quinque libros Mosi recipiebant. Ipsi seueri nimis erant, nec inter se sociales, ob quam seueritatem Saduceos, id est, iustos se nominabant. Essæi verò in omnibus monasticam egebant vitam, nuptias & foeminarum congressum omninò fastidientes, non quia coniugiâ & hominum successionem censerent perimendam, sed cauendam intemperatiam mulierum, nullam earum fidè seruare viro putâtes. Omnia habebant communia: probra vnguentû & balneum ducentes, squalorem decus putarent, dummodo in veste candida semper essent. Nulla eis certa ciuitas, sed in singulis domicilia habebant. Ante Solis ortum nihil profanum loquentes, Solem, vt oriretur, orabant, post vsque ad quintam horam operantes loti corpus in aquis, simul & cum silentio edebant. Iuramentum habebant pro periurio Sectæ suæ neminè adhibebant, nisi sub annua probatione. Recepti autè ad se post annû, duobus alijs annis mores probabant, deprehensum in peccatis à se pellebant, vt herbas pecorum more decerpens

vsque ad obitum pœniteret. Quum decem federent, nullus nouem inuitis loquebatur. Spuere in mediũ, vel in dexterã partem sui vitabant. Adeo sabbatum obseruabant, quod nec eodie aluum purgarent, dolabram ferebant ligneam, qua in loco secretissimo fodiebant terram ad aluum purgandam: demissã veste, diligenter se contegentes, ne splendori diuino facerent iniuriam: ob id etiã statim foueam replentes: viuebant quam longissimè ob victus simplicitatem. Palmis enim victitabant. Pecuniã eis nullus vsus erat. Mortẽ pro iustitia iudicabant meliorẽ. Animas omnes à principio creatas pro temporibus incorporari: exutas bonas corporibus vltra Oceanum degere, vbi sit reposita eis perfruitio, ad oriẽtem magis malis procellosa, & hyberna loca delegãtes. Erant in eis qui futura prædicerant, quidam coniugibus, sed moderate operam dabant: ne si à mulieribus abstinendum arbitrentur, genus humanum deficeret. Syriam hodie Græci inhabitant, qui & Griphoni dicuntur, Iacobitæ, Nestoriani, Sarraceni, duæque Christia-

Sabbati obseruatio.

*De anima Es
sæorum opi
nio.*

*Animarum
exutarum
corpore meri
ta.*

næ pietatis gentes Syriani & Marouini. Syriani Græcanico ritu sacrificant, parueruntque aliquandiu Romanæ ecclesiæ. Marouini sentiunt cum Iacobitarum gente. Horum lingua & literæ, quæ & Arabum. Ad Lybanum montem habitant hæc piorum hominum genera. Saraceni circa Hierosolymam strenui in bello gaudet agrorum cultura. Syriani inutiles. Marouini pauci numero, sed viri pugnacissimi.

De Media, Medorumque moribus.

CAPVT. V.

Media appellatio.

Media fines.

Etudia gentis

Media Asia regio à Medo Medeg & Egei Atheniensium regis filio appellata, & populi Medici dicti, vt Solinus refert: Iosephus autem à Medeo Iaphet filio dictos fuisse scribit. Hæc regio, vt Ptolemæus habet, à septentrione mari Hyrcano terminatur, ab occasu maiori Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab Oriente Hyrcania ac Parthia, quæ montibus excluditur. Sagittandi equitandique studium genti præcipuum ac pene peculiare. Peruetusta &

regum veneratio. Tiara pileus rotundus, & manicatæ vestes ab his ad Persas cum Imperio fluxere. Proprium Medorum regū fuit. Plures uxores ducere, mox & in priuatos trāssatum vt minus septem habere nō liceret. Pulchrū & fœminæ multos habere viros, pauciores quinq; calamitatē arbitrari. Ineunt fœdus Medi tū Græcorum ritu, tum feriendo brāchia, quo illi humeris connectuntur ac mutuū sanguinem delingunt Sterilis regio, qua ad septentrionem obuersa est; quo fit vt ex malis in hunc vsū exiccatis ac contusis massam conficiant, ex tostis amygdalis panēni, ex herbarum radicibus vinum, ferinis carnibus plurimum victitantes.

*De Parthia, & Parthorum
vini moribus.*

CAP. VI.

Parthiam Parthi Scytarum exules à se vocauerunt terram furto occupatā, a meridie Carmaniam, à septentrione Hyrcanum solum, ab occidua Solis plaga Mediam, ad orientum Ariam habentem; Regio est ne-

*Parthia ter-
mini.*

morosa montana & inops frugum.
 Gens ipsa Assyrijs, Medisq; tempo-
 ribus obscurissima. Regnoque à Me-
 dis ad Persas translato, velut vulgus
 sine nomine: victoribus prædæ fuit.
 Postremo Macedonibus seruiuit. Pro-
 cedente deinde tempore, ea fuit ip-
 sius gentis virtus, hi rerum succes-
 sus, vt non tantum finitimus impe-
 raret, sed à Romanis omnium gen-
 tium victoribus bello petita, eos ma-
 gnis cladibus victos affecerit. Plini-
 us quatuordecim Parthorum regna
 numerat. Trogus his orientis Impe-
 rium attribuit, velut orbis diuisione
 cum Romanis facta, Administratio
 gentis post defectionem Macedoni-
 ci Imperij sub Regibus fuit: qui Arsa-
 ces ab Arface primo Rege diceban-
 tur omnes. Regum maiestati prox-
 imus populorū ordo fuit: ex hoc du-
 ces in bello, ex hoc rectores in pace
 electi. Sermo his inter Scythicū Me-
 dumque medius, ex vtrisque mixtus:
 Vestis olim sui moris: postea quàm
 accessere opes, vt Medis per lucida
 ac fluida. Armorum patrius ac Scy-
 thicus mos. Exercitum non vt aliæ
 gentes liberorum, sed maiore ex par-

*Quatuorde-
 cim Partho-
 rum regna.*

*Arfaces Par-
 thorum reges.*

re seruorum habet. Quorum vulgus
 nulli manumittendi potestate per-
 missa, ac per hoc omnibus seruis na-
 scētibus indies crescit, hos pari cura
 ac liberos suos habent, & equitare &
 sagittate magna iudustria docent: vt
 quisque locuples est, ita magnum re-
 gi ad bellum ituro equitatum instru-
 it. Itaque Antonio bellum Parthie
 inferenti quum quinquaginta milia
 equitum occurrerent soli dccc.
 liberi fuere. Cominus in acie præliari
 nesciunt, obsessasque expugnare vr-
 bes: pugnant autem procurrenti-
 bus equis, aut terga dantibus, sæpe
 etiam fugam simulant, vt incautio-
 res aduersus vulnera insequentes ha-
 beant: signum his in prælio non tur-
 ba, sed tympano datur, nec pugnare
 diu possunt. Cæterum intolerabiles
 essent, si quantus his impetus, est vis
 tâta & perseverantia foret: plerunq;
 in ipso certaminis ardore prælia de-
 serunt, ac paulò post pugnam ex fu-
 ga repetunt: & cum maxime vicisse
 te putes, tunc tibi discrimen subeun-
 dum sit. Munimentū equitibus lorice
 plumatæ, idem & equis, quibus bello
 vtuntur. Auri argentiq; nullus olim.

*Parthorum
 pugnandi ra-
 tio.*

nisi in armis vsus. Vxorēs dulcedine
 variæ libidinis singuli plures ducūt:
 nec vllum grauius flagitium, quàm
 adulterium vindicant: ob id mulieri-
 bus non conuiuia solum virorum,
 verumetiam conspectum interdi-
 cunt. Quidã autem & in his Strabò,
 coniuges eos suas amicis in matri-
 monium tradere, vt liberos ex eis
 suscipiant. Carne non alia vescuntur,
 quàm venatibus quæsita. Equis om-
 ni tempore vehuntur, his petunt bel-
 la, his conuiuia adeunt, mercantur;
 colloquuntur, omniaque publica &
 priuata obeunt munia, equo seden-
 tes: atque singulare illud inter ordi-
 nes discrimen, quòd seruilis fortunæ
 viri pedibus commeant, ingenui e-
 quis vehuntur. Sepultura vulgò aut
 auium aut canum laniatus est. Nuda
 demum ossa terra obiuunt, decorum
 cura veneratioque præcipua. Ingenia
 genti tumida, seditiosa, fraudulenta,
 procacia quippe violentiã viris, man-
 suetudinem foeminis assignant. Sem-
 per aut in externos aut in domesticos
 motus inquieti. Natura taciti ad fa-
 ciendum, quàm ad dicendum prom-
 tiores. Proinde secunda aduersaque
 silentio

*Sepultura
 Parthorum.*

silentio tegunt. Princibus metu nō pudore parent. In libidinem proiecti, in cibum parci, fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit.

De Persia & Persarum moribus ritibus & institutis.

CAP. VII.

Persia Orientalis Regio, à Perse Iouis & Danaës filio dicta: à quo & Parsepolis totius gentis caput, Populi Persæ dicti sunt. Hæc regio vt Ptolemæus libr.v. scribit, à septentrione Medis terminatur, ab occasu Susiana, ab ortu solis duab⁹ Carmanijs: à meridie parte sinus Persici, eius oppida fuere Axima, Parsepolis, Diospolis. Cælum Persæ Iouem credidere. Solem quem Mitram dicunt imprimis venerantur: colunt & lunam, Venerem ignem, tellurem, aquam, & ventos: non aras, non statuas habuere sed sub dio, excelsoque loco sacra operari: cum imprecationibus coronatam hostiam ad aram stantes nihil præter hostiæ animam superis dandum existimare, nec eos etiã quicquam aliud velle: quorundã

Persia confinia.

Religio Persarum.

tamen in ea gente exta focis imponere moris fuit. Igni sacrificantes arida ligna imponunt cortice adempto, & aruina superiniecta, deinde infuso oleo succendunt, nō inspirantes, sed ventilantes: quod si quis inspirarit, aut mortuum quid cœnūtie in ignem immiserit, morte plectitur. In flumine Persæ non lauantur, non mittuntur, nec cadauer iniiciunt, nō etiā spunt, aut quid calefaciunt, sed aquam hoc modo religiosissimè colunt. In lacum vel flumen vel fontem venientes scrobem faciunt, ibiq; hostiam iugulant, cauētes, ne quid proximæ aquæ sanguine cōtingatur, tanquàm omnia polluturi: postea carnibus super myrto lauto impositis eas magi subtilibus virgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte & melle mixtum inspergunt, non in ignem nec in aquam, sed in terram imprecationes permultum tempus faciunt, fasciculum virgatum myricinarum tenuium tenentes. Reges creant ex vna familia, qui regi non paruerit capite & brachijs amputatis insepultus abijcitur. Refert Policritus quod Persarum Regum

*Aquā religio
sissimè colūt.*

*Reges ex vna
familia creāt:
Persæ.*

gum quisque suas aedes in monte
faciat, & thesauros & tributa. quæ
exigit, ibi recondat, bene admini-
stratæ rei monumentum. Exigere
eos ex ora maritima argentum, ex
mediterranea, quæ quæq; regio fe-
rat, ut colores, medicamenta, lanam,
vel aliud tale, eodem modo & peco-
ra. Neminem illi ob unam tantum
causam occidere licet, neq; alicui a-
liorum Persarum quicquam in ali-
quæ ex familia sua atrociter agere. Uxo-
res ducunt singuli multas aluntq; pro-
pagandæ sobolis gratia, pellicesq; plu-
rimas. Reges præmia proponunt ijs,
qui uno anno plures procrearint fi-
lios: qui creati sunt ante quinquenniū
ad patris conspectum gentili institu-
to non perducuntur, sed apud fœmi-
nas degunt: ea præcipuè gratia, ut
si inter educationem quis decedat,
nullam è damno patri afferat mole-
stiam. Nuptiæ verno æquinoctio ce-
lebrantur. Sponsis malum, aut cha-
meli medullam, nec super hæc aliud
quicquam cœnatus, thalamum in-
greditur. A quinto anno ad quartum
& vigesimum discunt equitare, ia-
lari, sagittare, & imprimis vera loqui:
diti.

Studia quibus Perjuri in pueris instituntur.

Perfarum victus quotidianus.

disciplinarum magistris continentissimis utuntur, qui fabulas, deorum laudes, viorumque illustrium complexas, cum cantu, interdum voce tantum ad vitæ institutionem referunt. Aeris sonitu vocati unum in locum ad hæc discenda pertendunt. Ratio ab his despicitur eorum, quæ pueri audierunt, Decursione utuntur, duce sibi, quem sequantur, ex Principum filijs aliquo ad id lecto: campus quæ decurrant, ut minimum, triginta habet stadia. Ad æstum & frigus perferendum, torrentium transitu exercetur. In armis & in madidis vestibus perdurant, pascuntur, rusticantur. Fructibus Terebinthi, glandibus, pyris agrestibus vescuntur, quotidianus cibus, post cursum cæteraque corporis agitationes panis durissimus Cardamum, & salis granum, assæ carnes indifferenter, & elixæ aqua potus. Venantur missilibus telis ex equo arcu & sagittis vti utuntur & funda: ante meridiem arbores serunt, radices effodiunt arma fabricantur aut lino & retibus student. Pueri auro exornantur & imprimis delicijs. Pyropus est illis lapis

lapis quem summo in honore habet,
 & ob id mortuo eum non apponunt:
 Nec etiam ignem, ob honorem & re-
 uerentiam, quam illi deferunt. A vi-
 gesimo anno ad quinquagesimum
 militant, forenses usum non no-
 ruunt, neque vendunt quicquam neq;
 emunt. Cetro in Rhombi speciem
 ad bellum instruntur, ac præter pha-
 retram sagarim & sicas habent, & pi-
 leum turritam: squamosum gestant
 circa pectus thoracem. Principes A-
 naxyridem triplū habent, & tunicam
 manicatam ad genua demissam: in-
 tus candida fulura, exterior pars co-
 lore infecta. Amictum æstate purgu-
 retum, hyeme varium, Tiaras mago-
 rum insulis similes. Vulgus duplici
 muniuntur tunica, ad media usque
 crura demissa circum, caput sindonij
 veli volumen ingens. Lecti & pocu-
 lorum ornatus ex auro & argento:
 de rebus maximis non, nisi medio
 potu, consultant, eam demum con-
 sultationem firmiorem rati, quàm
 quæ à sobrijs sit inita. Noti inter se, &
 æquales osculo se in occurſu excipi-
 unt. Qui humiliori sunt fortuna, ve-
 nientem adorant. Solo sepeliunt
 corpora,

*Principibus
 Persarum ve-
 stitus.*

*Vulgi Persarum
 vestitus.*

corpora, cæra oblinentes. Magos in-
 sepultos abicijunt, auibus laniandos.
 Cum matribus instituto quodam pe-
 culiari coeunt : & hiriis moresque
 Persarum fuere. Herodotus & alios
 quosdam habet haud memoratu in-
 dignos, vt quot ridere coram Rege,
 aut spuere ne fas dixerint, & flagitio-
 sum. Græcos ab his rideri, quibus per-
 suasum esset Deos ex hominibus or-
 tos, quicquid nefas esset facere idem
 & dicere nefariū arbitrari. Turpe cre-
 ditum debere, sed omniū turpissimū
 mentiri. Cadauera non prius huma-
 re, quàm à canibus, aut aliter traherē-
 tur, & quod indecorum sit cæterarū
 gentium opinione, parentes inopia
 adacti vulgò filias prostituebant: quā
 quàm Babyloniorum id propriū esset.
 Hodie Persæ à Saracenis victi, Maho-
 metique delirio imbuti in tenebris
 agunt, bellica olim gens: vt quæ
 diu in Oriente sit rerum po-
 tita, nunc armis desue-
 ta, vereri gloria e-
 xcidit.

De India & Indorum prodigiosis
ritibus moribusq; viuendi.

CAP. VIII.

India Orientalis regio, Asiae terminus, tam vasta perhibetur, vt eam tertiam omnium terrarum partem tradant. Pomponius tantum littoris occupare scribit: quantum per xl. dies noctesque velificatibus cursus est: appellata a flumine Indo, in quem ab occidentali plaga desinit, a meridionali mari incipiens, adusque Solis ortum porrigitur, & a septentrione vsq; ad montem Caucasum peruenit: gentes habet multas, & oppidis adeo exculpta, vt quidam in ea quinque milia fuisse dicant, nec mirum sit, vel de hominum, vel de urbium copia: quum soli Indi nunquam a natali solo recesserint. Fluios memorabiliores Gangem. Indum Hypaim, sed omnium maximam Ganges. Terrae fauonij spiritu saluberrima in anno bis metit fruges, vice hyemis. Ethesias patitur ventos. Vino carent, quamuis non desint, qui hoc quoque Musicanum solum ferre aurumant. Nardum fert Australis ora: fert & Cynamomum, piper, & calamum aromaticum

India magnitudo & descriptio.

Oppida Indiae quinque milia.

Indie vberitas diuiciae qua admiranda.

*Longissima
Indis vita.*

ticum vt Arabia, & Æthiopia. Ebenū arborem sola producit, Pſittacum auem, monoceron beſtiam, Berillis, chryſophras, adamantibus, carbūculis, lychnitibus, margaritis, vnionibus, gemmis abundat. Binæ illic æſtates, leues auræ, temperius cœlum, vbertas ſoli, aquarum abundantia. Centum ob id & triginta annorum æuum eorum quidam, vt Muſicani agunt. Seribus vita aliquanto longior. Indis omnibus eſt promiſſa caſaries, non ſine fūco cærulei aut crocei coloris: cultus præcipuus cum gemmis: habitus diſcrepantiſſimus, alij lancis, alij lineis pepſis veſtitiuntur, pars nudi, pars obſcœna tantū amiculati, plurimi etiã flexibilibus libris circumdati. Niger vulgò corporis color in materno vtero tales fiunt, ſeminis diſpoſitione, quales ipſi ſunt qui genuere. Genirale, ſemen, vt Æthiopibus, nigrum, ſtatura pocera ac valida. In victu frugales ſunt, præſertim in caſtris, nec multa turba gaudent: ornatu plurimo vt dixi, vtuntur: à furtis magnopere abſtinent: legibus vtuntur, non ſcriptis, literas non norunt, ſed omnia

omnia memoriter administrant, & propter simplicitatem, ac vitæ persequutionem omnia eis prosperè succedunt. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt: potum ex oriza conficiunt, & hordeo: cibus magna ex parte oriza forbilis est. In legibus & contractibus maximam simplicitatem esse, vel ex eo argui potest, quod non multum sunt litigiosi: nam nec commissi nec depositi iura vlla habent, nec testibus indigent, nec sigillis, sed simpliciter credunt: domum frequentius incustoditam habent, quæ profecto omnia continentiae sunt indicia. Ceterum non facile quis admittat, ut quod soli degant, & quod non vna omnibus, & cenandi & prandendi hora sit, sed ut cuique libitum sit. Nam ad socialem civilemque vitam illa sunt commodatiora. Exercitiam præcipuè frictionem probant, & maxime strigilibus. Ebano arbore corpora exoliunt. In tumulis, & sepulchris facientibus perparci. In cultu corporis nimij. Nam & aurum gestant, & lapillis ornantur, & sindonem candidissimam induunt, & umbellas secum portant: nam pulchritudinem

*Literarum
apud Indos
nullus usus.
Potus & cib-
us Indorū*

*Simplicitas
Indis affe-
ctata.*

*Frictio corpo-
ris probatur.*

*Senibus nisi
prudentes
sint honor nu-
lus exhibetur*

*Sacrificandi
Indorū ratio.*

*Regis vita
mulieribus a-
pud Indos per-
missa.*

excolentes, omnia faciunt, quæ ad decorandam faciem pertinent, veritatem perinde recipiunt atque virtutem: ætati senum prærogativam nullam tribuunt, nisi prudentia excellent. Multas nuptas habent, quas à parentibus accipiunt, pari bonum emptas, alias obedientiæ gratia alias proles ac voluptatis, & nisi castas esse cogant, fornicari licet. Nemo ex Indis coronatus sacrificat, nec adolet, nec libat, victimas non iugulant, sed præcluso spiritu necant, ne quid mancum Deo offeratur, sed integrum. Qui falsus testis deprehenditur, extremis decurtatur digitorum articulis. Qui membro aliquo quempiam orbauerit, non modo talionis pœnâ subit, sed etiam manu truncatur. Quòd si quis artificii manum oculum ve ademerit, capitale est. Regis corpus empticiæ mulieres curat, quæ regem custodiunt, & reliquas exercitus manet extra portas. Si qua mulier Regem ebrium occiderit, munus habet, ut cum illius successore iungatur, succedunt autem filij Regi interdiu dormire non licet, nocte cogitur cubilia per horas mutare, idque

idque propter insidias. Quum in castris non est, sæpè exit: nam & ad iudicium exit, & audit: & si hora est, ut corpus curet, quod strigulum sit perfrictione, simul & audit, & à tribus perfrictoribus perfricatur: exit etiã ad sacrificia: tertio ad venatione: vbi Bacchico more maxima mulierum caterua circumfunditur: stipatores foris manent, via funibus obtexitur: quòd si quis intro ad mulieres præuaricauerit, capite plectitur: præcedunt eum tympana & tintinnabula. Quum in locis septis venatur, assistunt ei duæ tresve mulieres armatæ: quum verò in locis non clausis venatur ab elephante sagittat: mulierum aliquæ in curribus sedent, quædam in equis ac elephantis: quemadmodum & militant: omnibus armis exercitatæ: multum profecto à nostris discrepantes. Atque hæc etiam à rerum scriptoribus dicuntur, quòd Indi Iouem pluuialem, & Gangem flumen, & indigetes genios colant: & quum eorum Rex capillos abluat solennia celebret, & maxima dona mittant: diuitias suas certatim ostendentes. In septem ordines olim diui-

*Indorū gens
in ordines septem diuisa.*

sa vniuersa gens fuit, quorum primus Philosophorum erat, qui cæteris numero pauciores, honore & dignitate apud Reges longè anteibāt. Hi ab omni opere immunes, neque seruiunt cuiquam, neque imperant: recipiuntque à priuatis ea quibus sacra dijs faciant, & curam habeant defunctorum, tanquàm chari dijs: & quæ fiant apud inferos præcipuè norint: propterea dona plurima honoresque eis impenduntur: nihil enim profunt Indorum vitæ. Nam anni principio vnâ conuenientes siccitates, pluuias, ventos, morbos, prædicunt: cæteraque, quorum cognitio possit utilis esse: futura enim audientes cum populus tum Rex, & futura declinant mala, & bonis furuis imminēt. Qui autem philosophus falsa prædixerit, nullam, præterquàm quod perpetuo silet, pœnam subit. Secundus ordo est agricolarum, qui multitudine superantes cæteros, à bello reliquoque opere liberi, solis agris colendis tempus impartiunt. Nullus hostis eos laceffit neque spoliat, sed existimans illos in cõmuni vtilitate versari ab omni iniuria abstinet: itaque

*Philosophi
quantum vilitate
nostra proficiunt.*

que soluti metu agricolæ, terramque libere colentes, rerum afferunt vber-
tatem. Viuunt autem in campis cum
vxore & liberis, neque in vrbes con-
meant: dāt Regi (omnis enim India
subdita est Regibus) tributum, nulli
priuato licet agros possidere absque
tributo, quintam quoque fructuum
partem regibus impēdunt. Tertium
ordinem conficiunt omnis generis
pastores, qui neque in ciuitatibus,
neque in villis morantur. Vrutur ra-
bernaculis, venatu ac retibus: tu-
tas à feris auibusque regiones red-
dunt. Hoc exercitio Indiam dome-
sticam præstant, multis varisque
tum bestiis, tū auibus sementi agri-
colarum infestis copiosam. Quartū
locum artifices tenent: quorum pars
armis, pars rusticis instrumentis, alij
alijs vtilibus rebus fabricandis va-
cant. Hi non solum immunes à tri-
buto sunt, sed frumentum iusuper à
regia percipiunt. Quinto ordine mili-
tes, sed numero secundi, belli discipli-
na exercentur: omnis ea multitudo
armis dedita, tum equi elephanti que
bello apti ex Regia victum habent.
Sextus est ordo Ephororū, hi quæcum

que in India aguntur inspicientes regi referunt. Septimo loco existunt, qui publicis consilijs præsent, numero paucissimi, nobilitate prudentiaque maximè insignes. Ex his enim ad Regum consilia, tum ad rem publicam gerendam, tum ad res dubias iudicandas asciscuntur: duces insuper ex his deliguntur, ad principes. Has in partes Indiæ politica distributa, haud quam licet vnius ordinis virum alterius uxorem ducere, neque exercitiū mutare. Neque enim fas est militē agrū colere; aut philosophari artificē. Sunt & apud Indos statuti principes, qui iniurias ab aduenis prohibent: si qui eorum infirmentur, conductis medicis curant, defunctosque sepeliunt, eorū pecunia proximioribus tradita. Iudices causas cognoscunt, fontes diligenter puniunt. Seruiles conditionis apud eos nemo fuit, imò lege quadam sancitum, neminem omnium seruum esse: liberos æquo iure honoreque habent omnes, qui assuescerent, neque præstare cæteris, neque iniuria quæquam afficere, optimè ob omnes fortunæ casus instituisse vitā, stultum sanè.

*Apud Indos
nemo seruilis
conditionis.*

nè videri leges æquas omnibus po-
 sitas, fortunas non æque omnibus
 communes esse. Sed quia Indorū gē
 tes multæ sunt, & forma, & lingua,
 propter latissimū regiōis tractū, diuer-
 sã, nō iisdem, quos descripsimus mo-
 ribus æque omnes viuunt, sed qui-
 buldam etiam incultioribus. Eorum
 qui auroram spectant alij re pecua-
 riæ dediti sunt, alij non. Item alij in
 palustribus fluminibus habitantes,
 crudis vescuntur piscibus, egressi a-
 rundineis nauigijs exceptant. Sin-
 gula autem nauigia e singulis arun-
 dinis internodijs fiunt, isti ex Indis
 ferunt vestem e tegete, quam vbi e
 flumine messuerunt incideruntque,
 plectentes in modum storeæ, tan-
 quam thoracem sibi induunt. His fi-
 nitimi auroram versus sunt. Indi pe-
 cuarij carnibus crudis vescentes no-
 mine Padæ, qui talibus vti moribus
 narrantur. Quoties citium aliquis,
 allquã ve agrotat, virum quidem sui
 maximè familiares interimunt, quod
 dicant illum morbo talescentem
 carnes ipsis corrupturum, & licet se
 neget ille agrotare, at nihilominus
 isti non ignoscentes necant eum,

I s epu-

*Nauigio Indeo-
 rum ex arun-
 dinum in ter-
 nodijs.*

*Aegrotantes
 interimuntur
 & comedun-
 tur.*

epulanturque. Mulieri vero suæ maxime necessariæ idem, quod viro viri faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque quum hac de causa, tum quia in morbis necantur, non multi sanè eorum ad senecturè perueniunt. Est aliorum Indorum hæc diuersa consuetudo, vt nullum animantem interrimant, vtque nihil ferant, nec domos parandas existiment, atque herba victitent. Est eis semen quodam milij instar sua sponte nascens è terra suo in calyce, quod cum ipso calyce lectum coquunt eduntque. Quorum quisque in morbū incidit, is in locum desertum pergit, ibique decubit, eius vel discumbentis, vel defuncti curam gerente nemine. Horum etiam omnium, quos iam recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum. Philosophos habent Indi Gymnosophistas, qui, vt Petrarcha scribit, vltimas & vmbrosas regionis partes incolètes nudi (quod ipsum nomen indicat) ac vagi in solitudinibus philosophantur, ab ortu Solis ad occasum perstantes: immobilibus oculis orbem candentis-

Moriendi ritus.

Gymnosophista Indorum Philosophi.

viffimi fyderis contuebatur, in globo
 igneo rimantes secreta quædam. In-
 fiftabant alternis pedibus toto die
 feruentibus harenis citra dolorem,
 & frigora niuium & flammæ æftus
 perferebant. Inter quos Brachmana *Brachmana*
 gens fuit, quæ, vt Didimus eius Rex *gens.*
 Macedoni Alexandro, qui illam de-
 bellare cogitabat, fcripfit, pura & fim-
 plici vita viuit: nullis rerum illecebris
 capitur. Nihil appetit amplius, quàm
 ratio naturæ flagitat: facilis huic ali-
 monia: non quam luxuriæ sagacitas
 per omnia elemèta perquirat, fed quàm
 tellus ferro inuiolata producit. Men-
 fas epulis onerat innocuis. Hinc eft
 quòd genera morborum nec nomi-
 na numerat diuerfa, fed diuturna fa-
 lute perfuitur: opem non precatur
 alter ab altero, vbi viuitur communi-
 ter. Inter pares locus non præbetur
 inuidiæ, vbi nullus fupetior eft. Om-
 nes diuites facit paupertatis æquali-
 tas. Iudicia non habet, quia corrigendi
 non faciat. Lèges nullas tenet,
 quia crimina nulla proferant. Vna
 genti lex eft, contra ius non ire natu-
 ræ. Quæ laborem nutriat, auaritiã
 non exarceat, ocium turpè deuitat. Li-
 bidini

bidini membra ad debilitandum non tradit, omnia possidet, quæcunque non cupit. Quod ferocissima sit pestis cupiditas, quæ solet egenos, quos capit efficere, dum finem inquirendi non inuenit, sed & magis quo fuerit locupletata mendicat. Sole calescit, rore humectatur, sitim riuo frangit; thorum ministrat humus. Somnum sollicitudo non rumpit, Mētem cogitatio non fatigat. In homines sibi similem superbia non agit imperium, nec quenquam vel minima firmi- tute exigit, præter corpus quod solum animo famulari debere censet. In extruendis domibus igne saxa non soluit, nec admixtione pulueris camenta duriora conficit: quin potius in defossis telluris spelunciis aut concavis montium latebris habitat: nullos ibi ventorum fremitus, nullius turbinis tempestatem formidat. Tutius se ab imbre defendere speluncam arbitratur, quam regulam, cuius geminus est usus, dum uiuat mansionis, sepulturæ quando moriatur. Nullus ibi præciosus amictus, sed membra papyri tegmine, vel quod uerius pudore velantur. Fœminæ nō-

*Spelucas Bra-
chmani inha-
bitant.*

ornantur vt placeant, nec sciunt in
 augenda pulchritudine plus affecta-
 re, quã nactæ sunt. Ad concubitũ non
 admonet libido, sed sobolis amor.
 Bella non gerit, sed pacem moribus,
 nõ viribus confirmat. Nemo parens
 filij comittatur exequias, nulla extru-
 it instar templorum sepulchra defun-
 ctis, nec in gemmatis vniis funera
 combusta recondit, quod nõ honoris
 esse ducat, sed pœnæ. Pestilentia aut
 alios corporis morbos, vt dictum est
 Bracmani non patiuntur, quod fœ-
 dis actibus cœlũ non temerant, sed
 semper apud eos tenet natura cum tẽ-
 poribus concordia, & vices suas ele-
 menta inoffensa custodiunt. Medi-
 cine remediũ parsimonia est, quæ nõ
 solũ illapso potest curare dolores,
 sed etiã procurare ne veniant. Nul-
 la ludicra spectacula affectat, sed the-
 atrum spectare quum volunt: gesto-
 rum monumenta relegunt; quæ quũ
 sint maximè ridenda, desunt. Non in
 fabulis anilibus (vt multi) delectan-
 tur, sed in pulcherrima mūdialis ma-
 chine, & rerum naturalium dispositio-
 ne. Mercædi gratia pontum classibus
 non nauigat. Aut bene loquendi nõ
 dif-

*Parsimonia
 morborum
 omnium ca-
 ratio.*

*Religio brack
manerum.*

*Cathæ Indi
uxores mul-
tas habent.*

*Vxorum cha-
rissima cū de
functo viro
crematur.*

discūt. Simplex est apud illos eloquē-
tia, communisq̄e omnibus, solum
præcipiens non mentiri: forum scho-
lasq̄; minimè frequentant, quorum
doctrina discors, stabile nihil certum-
q̄e diffinit. In honestate vna gentis
pars, alia in voluptate bonum consti-
tuit. In cultum diuinū innocuas pe-
cudes non maçant, dicentes Deum
sacra sanguine pullutorum non acci-
pere: cultum potius diligere incruen-
tum, verbo propitiari erantium, quod
solum ei hoc cum homine est, sua er-
go similitudine delectari. In Ca-
thæis Indis multæ vxores in vnius
viri coeunt matrimonium: & is vbi
vita discesserit apud grauissimos iu-
dices suam quæq̄e de meritis agunt
causam: & quæ officiosior præ cæte-
ris viro chariorq̄e fuisse iudicantiū
sententia comprobatur, illa in habi-
tu ornatuq̄e quo cultius se exorna-
re potest, victrix & lætabunda ro-
gum ascendit, ac iuxta mariti cada-
uer accubat amplexans illud & deos-
culans suppositis ignibus pudicitiae
laude contemptis cum coniuge de-
functo concrematur: cæteræ cū nota
& dedecore viuunt. Liberi ab ineun-

te ætate non parentum arbitrio tolluntur, sed eorum, quibus id negotiū publicè iniungitur, tenerorum infantium illi habitum inspiciūt. Ac si qui segnes ab initio, aut parte aliqua corporis debiles deprehenduntur, necari iubent. Connubia non opibus & nobilitate, sed formæ præstantia conciliant inter se, liberorum magis quàm voluptatis causâ. Consuetudo & apud Indos quibusdam hæc est, ut qui filias præ inopia locare non possint, in ipso ætatis flore, cum tuba & clafsicis, quibus bellica significari solent, in forum producant, tum multitudine conuocata puella accedenti primum postiora humerotenus detegit, postea anteriora, quæ quum placita fuerit, & approbata quibuscunque viderur illa nubit. Megasthenes per diuersos Indiæ montes nationes esse scribit capitibus caninis, armatas vnguibus, amictas vestitu tergorum, ad sermonem humanum nulla voce, sed latratibus tantum sonantes asperis rictibus. Gangis fontem, qui accolunt nullius ad escam opis indigēt, odore viuunt pomorum syluestrium, longiusq; pergentes eadem

*Monstruosa
India gentes.
Cenocephala
in India.*

*Homines ad
re solo uiuen-
tes.*

*Monoculi in
India.*

*Monopedes
in India.*

*Mulieres
quinquennes
concupientes.*

dem illo in praesidio gerunt, ut ol-
factu alantur. Quod si tetriorem for-
te spiritum traxerint, exanimari
eos certum est, & illorum aliquas in
Alexandri castris fuisse memoriae tra-
ditum est. Legimus monoculos quo-
que in India esse: Quosdam etiam
tam insigniter auritos, ut aures ad pe-
des defluant, atque in alterutra eorum
decubent, quarum duritiae arbores
conuellant. Quosdam item singulis
pedibus, & adeo latis quidem ut ubi
se defendi à calore velint, resupinati
his totaliter inumbrentur. Apud Cle-
siam legitur, quasdam foeminas ibi
semel tantum parere natosque can-
nos ilico fieri. Esse rursus gentem al-
teram, quae in iuuenta sit cana, ni-
grescat in senectute, ultra aevi nostri
terminos perennantem. Esse etiam
perhibent alteram foeminarum gen-
tem, quae quinquennes concipiant,
sed ultra octauum annum viuendi spa-
cia non protrahere. Sunt qui cerui-
cibus carent & in humeris habent o-
culos. Sunt praeter eos iam enumera-
tos sylvestres quidam homines caninis
capitibus, hirco & aspero corpore, stri-
dore terrifico. Sed haec & alia id ge-
nus,

nus: quæ de India & gente eius memorantur, quoniam magna est opus fide ut pro veris recipiantur, quam ne in ijs quidem, quæ sunt pene oculis admota nisi grauate adhibent, qui aliena legunt scripta, parcius sunt referenda. Cathaini hodie eam Indiarum partem, quæ inter Gedrosiam Indumque fluuium sita est, atque ab his modo Cathainum appellatur inhabitant. Scythicum genus hominum, & in quibus magna morum mutatio facta videri possit, si vera sunt, quæ Armenus Aironus de illis prodidit in historia: Sagacissimi sunt, inquit, adiunguntque se solos hominum duobus luminibus cernere, cæteros mortales aut cæcos esse, aut altero oculo captos, magnum ingenij acumen, sed iactantia maior. Persuasam est vniuersæ genti, se cæteris mortalibus artium subtilitate & scientia longè antecellere. Candidum genus hominum, paruis oculis, natura imberbes: literis vtuntur Romanis quadratura similibus, alij alio superstitionis aguntur delirio. Cæterum omnes veræ pietatis expertes. Solem adorant hi, illi Lunam, quidam fusiles statuas

K non-

*Cathainorum
mores.*

*Sagacissimi
mortalium
Cathaini.*

*Homines natura imberbes.
Cathainorum religio.*

nonnulli bouem : variaque per hæc monstra, sparfa est gentis superstitio. Non scriptas leges, non fidẽ norunt vllam: & quum in opificijs mirum fit gentis acumen, nulla tamen his rerum diuinarum notitia. Timidum genus hominum, mortemq; formidans: gerunt tamen bella magis ingeniose, quàm fortiter. Sagittis in pugna vtuntur, telarũque generibus, quibusdã hominibus aliarum gentiũ minime notis, papyracea moneta in vsu, quadrata forma, & in ea Regis imagine expressa, quæ si vetustate obliterari coeperit, obsoletã cum recentius impressa in regia commutant. Supellex ex auro & argento, cæterisque metallis: olei inopia insignis, hoc reges dũtaxat vnguenti loco vtuntur. Et de Indis hæcenus: nunc de Scytis, qui sunt Indiæ contermini, dicendum.

Moneta papyracea in vsu.

De Schythia Schytarumque feris moribus.

CAPVT. IX.

Scythia appellatio.

SCythia regio Septentrionalis, à Scythæ Herculis filio, vt tradit Herodotus, dicta: vel, vt Berofus, à quodam alio ex Araxe pũsca, quæ
Nox

Nox coniunx fuit, génito indigena
 Scythiæ. Hi olim à primordio parua
 patriam possidebant: postmodo pau-
 latim per virtutem & vires aucti, quã
 regiones multas sibi subdidissent,
 in magnum Imperium gloriamque
 peruenire. Ea primum natio iuxta
 Araxim flumen parua numero pro-
 pter ignobilitatem contempta con-
 sedit: hæc Regem quendam bellico-
 sum, & militari virtute præcipuum,
 agros ampliarunt. Montanos qui-
 dem vsque ad Caucasum, campe-
 stres verò vsq; ad oceanum & Mæo-
 tida paladum, aliaque loca ad Ta-
 naim vsque flumen, à quo Scythia
 ipsa longo tractu versus ortum pro-
 tensa Imao monte per medium ve-
 lut in duas Scythias diuiditur, qua-
 rum vna Scythia intra Imaum mon-
 tem dicitur, altera extra: ab alieno
 imperio aut intacti aut inuicti Scy-
 thæ semper manserunt: Darium Per-
 sarum regem turpi à Scythia submo-
 uere fuga. Cyrum cum omni exer-
 citu trucidarunt. Alexandri magni
 ducem cum copijs vniuersis dele-
 uerunt. Romanorum audiuerè, non
 sensere arma: gens & laboribus &

*Scythia fons
 per inuicti
 perioserunt*

bellis aspera, vires corporū immēse. Hæc inter se olim discreta non erat, vrpote, quæ neq; agrum coleret, neque tectum sedēve haberet, vllas: per solitudines & inculta vagabatur loca, armenta pecoraq; præ se agens: coniuges & liberi plaustris vehabantur, legibus nullis obnoxia, iustitiam sponte colebat, nullum furto grauius in tota gente flagitium fuit, ut quæ non parietibus aut septis armentum circumdat, sed in propatulo habeat. Nullius ipsi aur auri, aut argenti vsus. Lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pelibus muinisque corpora communibat. Laneus vsus ac vestium ignotus genti. Erat is sanè viuendiritus frequens Scythis, sed non omnibus: plerique eorum, vt loco plurimum distantes, sic ab inuicem vita diuersi, veluti peculiare inter se fouebant mores, de quibus postea dicemus, vbi adhuc communes quosdam dixerimus. Gaudent Scytharum plures humana cæde: quem primum virum in bello vir Scythæ cœperit, eius sanguinem potat, quoscunq; in prælio interemerit, eorum capita

*Homicidio
Scythæ gau-
dent.*

capita regi offert: nam capite ablato fit prædæ, quamcunque ceperit particeps, alioquin expers, caput hoc modo præcidit, in orbem illud amputat circa aures, verticeque sumpto excutit, deinde pellem detrahit, & vbi, sicut bouis corium, manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eaque ad habenas equi sui appensa gloriantur: qualia mantilia vt quisque plurima habet, ira vir præstantissimus iudicatur. Multi etiam sunt, qui coria hæc humana, tanquam brutorum, consuunt, quibus pro amiculis induantur. Cæсорum hostium manus dextras cum vnguibus excoriât quidam, atque cum ijs pharetrarum opercula obducunt. Nonnulli totos homines excoriant, & coria super ligna extenta supra equos circumferunt. Capita dicto modo excisa exterius crudo bouis corio superducunt, interius inaurant etiam, qui ditiores sunt, & propoculis vtuntur: hospitibus, qui ad eos veniunt, viri alicuius existimationis exhibet, referuntque illos à se esse superatos id strenuitatis loco ponentes. Semel quotannis singuli regionum principes vinum crateri miscet,

Humana coria pro amiculis concinuntur.

Ossa capitibus humani Scythis pocula præbent.

de quo Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, nemo gustat, qui nihil præclari operis ediderit, sed sine honore seorsum sedet, quæ res apud eos maximæ est ignominia. Qui vero complures cades fecerunt, hi duobus pariter, quos habent, calicibus potant. Deos hos solum propiciantur & colunt Vestam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem, existimantes Tellurem Iouis coniugem esse: post hos Apollinem, & cœlestem Venerem, Martem & Herculem. Nulli tam ex ijs simulachra, aras & delubra facienda putant, præterquam Marti, cui ex captiuis centesimum quæque immolant, cæteris tum alia pecora: tum præcipue equos. Sues pro nihilo putant, quos nec alere omnino in sua regione volunt. Rex in quos morte animaduertit, eorum ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, feminas nihil læsis. Fœdera cum quibuscunq; ineunt Scythæ, hoc modo infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscunt eorum sanguinem, qui fœdus ferunt, percucientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulum

*Dñ Scytharū
& religio.*

*Ineundi federe
ris forma a-
gud Scythas.*

corporis , deinde in calice tingunt. Acinacem, sagittas, securim, iaculum, hæc ubi fecerunt, sese multis verbis deuocunt, postea vinum epotant, non modo hi, qui foedus fecerunt, sed etiam comites hi, qui sunt maximæ dignitatis. Regum sepulchra apud Getos sunt, ubi Borysthenes iam nauigabilis est. Ibi quum Rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt, forma quadrata de hinc mortuum accipiunt, corpore incartato, aluo euulsa atque expurgata, quam filere contuso & thimiamate apijq; semine & anisi quum expleuerunt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadauer ad aliam gentem, ferunt: quod qui excipiunt, eadem agunt. Sed Regij Scythæ aurem decidunt, crinem circumtendunt, brachia circumcidunt, frontem nasumq; confauciant, sinistram manum sagittis traiciunt. Postmodo cadauer ad aliam gentem, cui imperitant, ferunt, quæ ipsos comitatur ad eos, vnde primum venerant, ubi iam mortuum circumferentes singulas gêtes lustrauerunt, quibus imperitauit, apud eos deponunt, qui in extremis

Pompa in regio funere.

Regij Scythæ.

habitant & in sepulchris, ij postquā illum super thorum in loculo constituere, hastis hinc atque illinc defixis, desuper ligna disponunt atque pallio contegunt: deinde vbi in reliqua loculi spaciositate pellicum vna omnium charissima, minister vnus, coquus, agaso, viator, pincerna, equus strangulati sunt, cum aureis Phialis, aliarumq; rerum omnium primitijs consepeliunt: circumacto anno hoc iterum agunt, è famulis regis intimos sumunt. Sunt autem famuli regum ingenui Scythæ, & quos ipse Rex iusserit, nam nullus venalitijs Regi ministrat: horum ministrorum quinquaginta vbi strangulauerunt, ac totidē prestantissimos equos, eductis intestinis pallijsq; rursus distentis atque confutis: per ambitum regij sepulchri fornicato opere equos, & super eos famulos insidentes erigunt, ac ita statuunt, vt procul aspicienti equitatus speciem, defunctum regem custodientis præbeant. Et talis regum humatio est, & sepultura. Habent & priuati morem quendam in sepeliendo, nā vbi quis decesserit, proximi quique in plaustrum collocatum

Cum rege intimi famuli sepeliuntur quinquaginta.

Priuatorum Scytharū humatio.

catum ad amicos circumferunt : eos
 singuli amicorum excipientes, epu-
 lum præbent, tam propinquis, quam
 cæteris cadauer comitantibus, ad
 hunc modum quadraginta diebus
 circumactum, de hinc humatur, capi-
 te prius exinanito, atque abluto supra
 corpus tria ligna statuunt mutuò in-
 clinata, circa quæ prærendunt lanea
 pilea, quam maximè possunt consti-
 pantes, & in scaphâ in medio ligno-
 rum pileorumque positam, lapides
 conijciunt ex igne perspicuos. Viri
 Scythæ non lauantur, sed vxores eo-
 rum infundentes aquam corpora,
 ad lapidem aliquem scabrum conte-
 runt, cypresso, cedro, aut thuris lig-
 no : deinde perfrictum corpus,
 quum intumuerit, illud, faciemque
 medicamentis oblinunt. Id eas si-
 mul bene olentes facit, ac postero
 die medicamentis amotis mundas
 & splendidas. Iurandi iusiurandum-
 que interponendi ipsis per regium so-
 lium mos est : quo si quis periur-
 rasse à diuinatoribus, qui hoc
 salignis virgibus experiuntur, con-
 uincitur, sine mora capitis præ-
 nam subit, atque facultates omnes

*Lauandi mi-
 rabilis ritus.*

*Massagetha
& mores eo-
rum.*

amittit, quas accipiunt qui illum periurasse probauerunt. Massagethæ populi Scythiæ in Asia ultra mare Caspium vestitu & victu Scythis per quæ similes. Quo fit, vt Scythæ à plebisque credantur. Ex equis pugnant & pedibus: vtroque pugnae genere penè inuicti. Sagittis, hasta, sangari (sic enim ferrum quo vulgò accincti sunt dicitur) zuro in baltheis & capitis ac axillarum ornatu vtuntur: aureos thoraces equorum pectoribus inducunt. Ex auro fræna & phaleras conficiunt, æreas cuspides hastis præfigunt, ære pharetras muniunt. Ferri & argenti nullus apud eos vsus. Singuli vxorem ducunt, eaque communiter vtuntur, idque Scytharum soli faciunt, si Scythæ habendi sunt. Quoties aliquis mulieris libidine capitur suspensâ ad plaustrum pharetra cum ea sine pudore cõcumbit. Terminus vitæ nullus genti præfinitus, vbi quis admodum cõsensuit, eum propinqui & necessarij in vnum cõcuntes cum ouibus aliquot immolant, & carnibus pro epulo, vbi decoxerunt, indifferenter vescuntur. Quod genus obitus apud eos

bea-

beatissimum habetur, languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni purantes, quod ad immolationem non venerunt. Nihil omnino ferunt, pecoribus victitant, & piscibus, quos Araxes abunde suppeditat: lac plurimum potant. Ex Dijs vnum Solem venerantur, cui equos immolant, ut perniciosissimo syderi e pecoribus omnibus perniciosissimum mactent. Seres mites inter se quietissimi omnium, mortalium ceteris fugiunt, adeo ut ceterarum gentium commercia abuant, primum eorum fluvium mercatores transeunt, in cuius ripis nullo inter partes commercio, sed disposito rerum precio: oculis aestimantibus, sua tradunt, non emunt nostra, apud illos neque meretrix neque adultera, neque fur ad iudicium deducitur, neque occisus homo fertur ibi aliquando: sed est apud eos legum suarum metus velimentior, quam genesis constellationio. In initio orbis terrarum habitant, quia castæ vivunt, nec erugine, nec grandine, aut pestilentia ceterisque malis affliguntur. Famina postquam conceperit à nemine petitur,

*Seres omnium
quietissimi
sanctissimi-
que.*

Nullis calamitatibus affliguntur ferres.

Græcos Tauro scythæ Iphigeniæ immolant.

Hostium capita supra domorum tella figuntur.

titur, neque quum purgatur, carnibus immundis nemo vescitur, sacrificia nulla nouit, secundum iustitiam omnes sibi ipsis iudices fiunt. Ideo non castigantur huiusmodi plagis, quæ pro peccatis accidere solent, sed plurimum temporis perdurantes, absque ægritudine vitam finiunt. Teuroschythæ à monte Tauro circa quæ habitant. Virgini naufragos immolât, & quoscunq; Græcos illuc delatos, hoc modo, postquam precès peregerint hominis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt perturbari è rupe. Nam in rupe prærupta templum est eorum situm, cruci adfigunt caput, quidam de capite suffigiendo consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant; sed humo contegi dicunt. Dæmonem, cui immolant, aiunt esse Iphigeniam Agamennonis filiam. In hostes, quos ceperint, hoc agunt: amputatum quisque hostis caput domum portat, & fusti suffixum, admodum sublime supra recta statuit, & plerumque supra sumarium. Ideo in sublimi locâtes, quod dicunt eos totius domus esse custodes. Viuunt autè è rapto & ex bello

bello. At Agatharsi exultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes in commune cū mulieribus coeunt, vt inter se germani sint ac domestici omnes: nihil neq; liuoribus, neq; similitatibus mutuo exercentes: ceterum ad Thracum similitudinē accedentes. Neuri Scythicis videntur moribus, qui vna ante Dari expeditionēestate, coacti fuerant, propter serpentium multitudinem, in ipsorum solo procreati, terram mutare, sibi persuadent, deierantes se quotannis ad dies aliquot lupos fieri, & rursus in pristinum habitum & formā redire. Antropophagi. i. humanae carnis comestores, agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudicij, non legibus vllis vtentes, rem pecuariam exercent: vestem Scythicā similem gestant, linguam propriā habent. Melanchleni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen tum habent, qui soli ex his humana carue vescuntur, institutis Scythicis vtentes. Budini ingens natio atque numerosa, caestis oculis omnis ac rufa. Gelonus vrbs, à qua & Geloni dicuntur, gentis caput est.

Libero

Neuri quot
 nis dies ali-
 quot lupos
 fiunt.

Ανθρωποι
 ωσφάγος
 omnium agre-
 stissimi

Μελανχληνι
 nigra omnes
 indumenta
 gerunt.

Libero Trierterica, id est, triennialia agunt, & Bacchanalia exercent. Græci quondam fuere, sed Summoti, ibi confederunt. Lingua adhuc partim Scythica, partim Græca videntes. Sunt tamen Budini à Gelonis, & linguarum & vita dispares. Nam quum indigenæ sint; pecuaria operam dant, solique eius regionis peduncullos edunt, Geloni agriculturæ operam dantes, frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neq; aspectu, neq; colore similes. Horum regio omnis est arboribus frequens ex lacu, qui ibi etiam ingens est, & multus. Lurias capiunt, castores, aliasq; multas feras, ex quarum pellibus renones faciunt, atque induunt. Lyræ è venatione victitant, hoc modo, concensis arboribus, quæ & per omnem eorum regionem frequentes sunt, seris insidiatur. Singulis adest canis & item equus in ventrem cubare edoctus humiliter subsidendi gratia: ubi quis ab arbore feram viderit, sagittaque percussit, conscenso equo illam persequitur, comitate canis. Argyppei sub excelsorum montium radicibus incolunt, homines, qui ab ipso naturali calui

Geloni.

Lyræ è venatione victitant.

Argyppei naturalis calui.

calui sunt, mares pariter, & foeminae:
simis quoq; natibus, & ingenti mē-
to proprio quodam oris sono, Scy-
thicam gestantes vestem, ex arbori-
bus victitātes, rei pecuniariae haudstu-
dent: vnde eis pecorum non multum
est: sub arbore quisq; cubat per hye-
mem quidem vbi arborem pileo al-
bo firmoque contexerint, per aesta-
tem verò que hoc pileo, his nemo
mortalium iniuriam infert. Sacri e-
nim dicuntur esse, nihil martium ar-
morum possident. Idem finitimorum
controuersias dirimunt, ad quos quis-
que confugit, is à nemine læditur. Is-
sedones talibus moribus vti feruntur,
quoties pater alicui decessit, omnes
eius propinqui pecora abducunt, quæ
vbi mactauerunt, concideruntque,
concidunt & mortuum patrem illius
à quo in cōuiuium adcipiuntur, con-
mixtisque omnibus carnibus con-
uiuium exhibent. Caput tum defun-
cti denudatum purgatumque inau-
rant, coque pro simulachro vtuntur,
agentes illi quotannis maiores ho-
stias caeremoniasq; hæc filius patri,
pater filio facit, quemadmodum Græ-
ci natalicia, dicuntur præterea & isti,
iusti

*Homines opi-
nione sacri.*

*Issedones pa-
rentes defun-
ctos comedunt.*

*Anniuersa-
ria caeremo-
nias.*

iusti esse: & ipsorum vxores peræque
fortes ac viri, & tales olim fuere. Scy-
tharū mores, à Tartaris postea suba-
cti, & illorum viuendi instituta com-
plexi, Tartarorum more viuunt, Tar-
tarique vno nomine vocantur.

*De Tartaria gentisque Tartarorū
moribus & potentia.*

CAP. X.

*Tartaria si-
tus & termi-
ni.*

q. r. r. r. r. r.

*Tartaria ap-
pellatio.*

*Benus & a-
guorum ster-
core ignes fu-
uentur.*

Tartaria, quæ & Mōgal dicitur, vt
Vincētius scribit, in ea terræ par-
te sita est, vbi oriens Aquilonicōiungi-
tur, ob oriente Karheorum ac Solāgo-
rum terram habuit, à meridie Sarrace-
norum, ab occidente Naymanorum,
ab aquilone oceano circumdata. Tar-
taria à fluuio Tartar, qui per eam cur-
rit appellata. Regio plurimum mon-
tosa, vbi campestris est, admixta gla-
rea arenosa est, sterilis nisi aquis flu-
uialibus, quæ tamen rarissimæ sunt, ir-
rigitur, & ob hanc etiam causam mul-
tum deserta & infrequens est, ciuita-
tes in ea nullæ villæ, præter vnā, quæ
Cracuris dicitur, lignis in plerif-
que locis adeò inops, vt arido boum
& equorū stercore incolæ ipsi ignes
fouere

fouere atque cibaria decoquere cogantur. Aër & cœlum intemperatum & mirificum, tonitrua & fulgura in æstate adeo horrēda, vt præ timore homines interiant, iam calor magnus est, mox frigus & densissimæ niues cadūt, ventorum frequenter tam validi flatus vt equitantes detineant, & ad terram homines deiciant, arbores radicitus euertant, & multa damna inferant. In hyeme ibi nunquam pluit, in æstate frequenter, sed adeo parca vt vix terra madefiat. Regio alioquin omniū animalium diues in camelis, bobus &c. Iumenta & equos in tanta copia & multitudine, quantum non credimus reliquum mundi habere: à quatuor ab initio populus habitabatur. Vnus Iecchamungal, id est, magnimongali dicebantur. Secundus Sumongal, id est, aquatici mongali. Et illi sese etiam à Tartar fluuio iuxta quem habitabant, Tartaros appellabant. Tertius Merchat vocabatur. Quartus Metrit. Omnes vnā corporis formā, vnā linguā habebant. Ferè ab initio cultus, sine moribus, sine lege, sine vllō vitæ cultu, armēta pascere, obscuro nominis inter Scythas,

L   fini

*Tartaria pe-
corum diues.*

*Quatuor
Tartaria po-
puli.*

*Vetustiores
Tartarorum
mores.*

finitimorum vectigales, mox gens ipsa in plures velut tribus diuisa est, cœpitque sub ducibus agitare, penes quos erat totius rei summa: pendere tamé nihilominus Naymanis vicinis accolis tributum. Quum Cauguista oraculo quodam primus est Rex ab ijs creatus. Is recepto Imperio, primum omnium malorum dæmonum culturam abrogauit, edictoq; præcepit, vt tota gens Deum optimum maximum coleret, cuius prouidentia regnum credi voluit à se receptum: edictum est deinde, vt quicumq; per ætatem arma ferre possent, ad certum diem regi præsto adessent. Estq; militaris multitudo in hunc modum distributa, vt decuriones centurionibus pareret, centuriones chiliarchis, chiliarchi miriadum præfectis. Inde ad periclitandas Imperij vires septem principum (ex ijs, qui vniuersæ genti ante constitutum regnum præfuerat) filios parentum manu iussit interfici. Facessunt illi Imperium: etsi acerbum & atrox cum multitudinis metu, tum religionis adacti: credere enim vulgo cœli numen eiusmodi regni iniuriam interfuisse, non regem, sed deum ipsum violari arbitrantur si illius dicto minus.

*Cauguista
primus Tartarorum
Rex.*

Militia ordinatio.

nus obtemperassent . His fretus opi-
 bus Canguista primū finitimos Scy-
 thas bello subegit , subiectos vectiga-
 les fecit, & cum his eos , quibus ipsi
 ad id tēpus tributū pependerant . In-
 de remotiores populos aggressus tā
 prospere, tamq̄; feliciter à Scythia ad
 Solis vsq; ortum , & ab ortu Solis ad
 mediteriancum mare, & ultra , armis
 suis omnia regna, gētes , & nationes
 subegit, vt merito iam se totius orien-
 tis dominum & Imperatorem scri-
 bar. Sunt autem Tartari omnium ho-
 minum deformissimi corpore, vt plu-
 rimum, parui, oculos habent grossos
 & prominentes, multum coopertos
 palpebris , ita vt valde parua est aper-
 tura in eis: latas habent facies & im-
 berbes , excepto quòd in superiori la-
 bro, & mēro raros habeant pileos &
 volatiles : graciles sūnt in medio com-
 muniter omnes : radūt caput per ver-
 ticē ab aure vna ad aliā in occipitium
 ita vt rasura illa barbati formā præte-
 dat, capillos in reliqua parte quemad-
 modum mulieres nostræ longos nu-
 triunt, de quibus duas tricas siue cor-
 das faciūt, & vtrinq; retro aures colligunt : quo more non Tartari solū ra-
 duntur,

*Tartarorum
 corporis for-
 ma.*

*Equis Tartari
omnia obeunt*

duntur, sed quæcunque gentes eis commorantur. Ipsi porro leues sunt & agiles, boni equites, pedites mali, nullus pedes vadit, omnes & minimi etiam aut equis aut bobus insident, quocunque sit eundem: equitant etiam mulieres, equis vtuntur castratis, & qui non ferunt: fræna plurimo auro, plurimo argento & gemmis ex culta sunt: campanulas admodum resonantes ex equi collo pendentes gestare gloriosum. Sermone horrido sunt & clamoroso, cantantes luporum more ululant: caput quatiunt quando bibunt: bibunt autem quam sapissime & ad ebrietatem, quæ apud eos gloria est. Non in villis aut urbibus, sed in campo veterum Scytharum ritu sub tabernaculis habitant: pastores enim sunt plerique omnes. In hyeme manere in planitiæ solent, in æstate verò pascuarum vbertatem sectantes in montibus degunt. Stationes in tentorij modum aut ex virgultis contextunt, aut filtro leuigatis lignis sustentent. In medio rotundam fenestram faciunt, quæ lucem præbeat, & fumum emittat. Ignem in medio habent, iuxta quem liberi & uxores versantur. Sagittationibus lu-
cta-

*Habitatio
Tartarorum.*

Stationibusque viri gaudent: venatores mirabiles sunt: cataphracti ad venandum pergunt, feram cōspicientes corona circumstant, & tunc sagittis quas quisque in illam misit præpeditā capiunt. Panem non habent, nec pin sunt: mappis non vtuntur, non mantilibus. Vnum Deum credunt, & ipsum omnium esse tam visibilium quam inuisibilium factorem: non tamē aliqua cæremonia, aut titu colunt sed potius idola quædam de filiro aut serico ad hominis formam effigiata: ex vtraque tentorij parte constituentes pecorum suorum custodes esse precantur, atque plurimū reuerentiæ exhibēt. His primum lac omnis iumēti ac pecoris offerūt: & antequā quicquā vel bibere, vel comedere incipiunt partē apponūt. Quodcūq; animal ad esum mactant, illius cor in scypho per integram noctem appositum mane coquunt & comedunt. Veneratur etiam & sacra faciunt Soli, Lunæ, & quatuor elementis. Chaam præter eā regem & dominum suum filium Dei existimantes, religiosissime adorant, sacrificāt, & tantum illi tribuunt, vt digniorē in toto mūdo nō esse credant,

Venandiritus.

Religio Tartarorum.

*Chaan regē
filium Dei
credentes Tar
tars adorant.*

dant, nec aliquē alium nominare patiuntur. Cæteros homines ad eò hæc gēs cōtemnit, & se prudētia & bonitate excellere putat, vt alloqui fastidiat, & à se explodat. Papā Christianosq; cūctos canes appellāt, & idolo latras q̄ lapides & ligna adorent. Ipsi maleficis artib⁹ intēti, somnia obseruāt. Magos habēt, qui ea ipsis interpretētur, & ab idolis responsā petāt, & accipiant. Deum enim cum illis loqui persuasum habent & propterea ex oraculo vniuersā faciunt. Tēpus & præsertim lunationes obseruant: nullum tamen, præ alio aut singulari festiuitate aut abstinentia colunt, æqualiter omne habent. Tantæ auaritiæ, & cupiditatis sunt, vt vbi quispiam aliquid viderit, quod habere desyderat, si illo potiri cū volūtate possessoris nō possit, dūmodo Tartari non sit, vi rapit: ex præcepto & instituto regum licere arbitantes. Quum tale mandatum à Canguista Chaamque primis regibus habeant, quod quicumque Tartarus, aut etiam Tartari seruus equum: hominem, siue virum, siue mulierem, in via repererit literas aut condu-

Quin

*Auaritia
Tartarorum
insatianda.*

ductum regium non habentem, eum sibi vendicet, & pro suo, perpetuo utatur. Pecunias indigentibus cōmutant, sed pro grandi & intolerabili vsura, vnum denarium de decem singulis mensibus accipientes, & de vsura vsurā, si dilata fuerit. Tributarios suos tantis tributis, tantis exactio- nibus molestant, & aggrauāt, quan- tis nullæ aliæ gentes vnquam suos exercuisse leguntur. Incredibile rela- tu est: cupiunt semper, & vt domini omnium extorquent, nihil retribuūt. Mendicantibus eleemosynam eti- am denegant, in hoc laudantur quòd prandio aut cœnæ superueni- entes volentes comedere, non ex- cludunt aut repellunt, sed inuitant, & quibus vescuntur misericorditer communicāt. Victus autem immun- dissimi sunt, vtpotè qui mensas, vt di- ctum est, manulibus non operiant, manutergijs non vtantur, quum ma- nus non lauent, non corpus non ve- stimenta: panem neq; edant, neque conficiant: olera non edant, non le- gumina, sed tantummodo omnium animantium carnes. Canum etiā & cattorum, equorum ac grandiusculo-

Vsurarij Tar- tari.

*Cruelitas
Tartarorum
in signis.*

rum murium. Captorum inimicorum corpora ad crudelitatem suam ostentandam, & vindicandi desyderium. Ad ignem quandoque assant, & vbi plurimi comesturi conuenere, dentibus (luporum ad instar) dilaniant, atque absumunt: eorum sanguinem etiam ad hoc prius collectum crathenis infusum epotant. Lac iumentinum aliàs ipsis potus est. Vinum apud eos non nascitur, aduectum, sicut cæteri homines, auidissimè bibunt. Alter alterius pedunculos comedunt de capite vel aliunde extrahentes, & dicunt: sic inimicis nostris faciam. Scelus magnum habetur, si cibi aliquid aut potus perire permittitur. Ideoque ossa, nisi medulla prius excepta sit, canibus nequaquam proijciunt. Nullum animal ex nimia tenacitate comedunt, & absumunt integrum & sanum, sed quando mutilatum fuerit, coeperitque iam aut senecture, aut aliqua alia pernicie languescere. Multum frugales sunt & in paucis minimisque contenti, bibunt mane vnum vel duos scyphos lactis, & interdum toto die aliud nihil bibunt aut comedunt. Vestitu tam viri quam mulieres

Vestitus Tartarorum.

lieres ferè vno induuntur, viri mitris caput obtegunt non multum profundis, obtusis antè, retrò caudatis, vnus palmi longitudine, pari latitudine, quæ vt capiti adhæreant, & ne à vento quidem deturbentur, iuxta aures insutas fascias habent, quibus sub mento connectantur. Fœminæ coniugatæ canistro quodam rotundo teguntur vnus pedis, & semis longitudine, in summitate instar dolij plano, diuersicolori serico aut pictis pauonum plumis circumornato, gemmis ad hæc & plurimo auro, cætero corpore, vt quæque diues est, ita vestiuntur potentiores purpura, & serico: quæadmodum earum viri. Tunicas portant miromodo formatas, fissura earum in sinistro latere, à quo induuntur & exuuntur, nodulos quatuor aut quinque, habet, quibus clauditur. Vestimenta quæ in æstate gerunt, nigra sunt communiter omnia, quæ in hyeme pluviosisq; temporibus alba, infra genua non descendunt, pelliceis vestibus, quibus maxime vtuntur pilos non occultant & carni applicant, vt nos, sed corium, pilos propter decorem vidèdos præbent,

*Vnus penè vi-
rorum & mu-
lierum habi-
tus.*

*Bellica Tar-
tarorum ar-
ma.*

bent. Virgines à non coniugatis ac il-
læ à viris discerni facilè nequeunt, q̄
indiscreto ferè omnes à viris & habi-
tu, & gestu sint. Fœmoralibus æquè
omnes vtuntur. Bellum initari bra-
chia quæ nuda habent, quidam fer-
reis laminis circundant, corrigijs
quibusdam concatenatis, quidã mul-
tiplicato corio, quo etiam caput ob-
muniunt. Scutis vti nesciunt, pauci
quoq; lanceis, & lōgioribus gladijs.
Enses habēt brachiali longitudine ab
vna parte fastigatos, quibus pugnan-
tes à latere percutiunt. Equites sunt
agiles sagittandiq̄ sciētissimi. Is om-
nium fortissimus censetur, qui & Im-
perij obseruantissimus est: sine stipē-
dio militant, gens in prælijs & rebus
gerendis solers, & ad omnia momē-
ta rerum imperiumq̄ obeundum
præsto. Duces & Principes bellum
non intrant, sed procul stanres, suos
adclamāt, hortanturq;: & quid facto
opus sit diligenter prospiciunt. Libe-
ros, vxores, & aliquando hominum
imagines equis impositas exercitui
addunt, vt maior, ac hosti terribior
magis appareat. Nec fuga turpis, si
conducibilis sit, aut necessaria. Sa-
git-

gittaturi dextrum brachium ab armatura exuunt, & tanta vi postmodum sagittas excutiunt, vt nullum armorum genus sit ille non penetrabile. Turmatim pugnam capeffunt, rurmatim fugiunt vulnifico sagittarum iactu fequentem à tergo hoftem conficientes. Inde pugnantium paucitatem confpicati fubito in pugnam redeunt homines equosque fagittantes vulnerant, ac tum maxime viuunt quum victi creduntur. Quum regionein aliquam inuadere veniunt, diuifo exercitu ab omni parte inuadunt, vt eos occurri non poffit, ac nemo incolarum effugere, ita victoriam femper in manibus habent. Illa fuperbiffimè vtuntur capto nulli parcētes, non pueris; non mulieribus, non fenibus, omnes promifeuè occidunt; præter artifices; quos ad opera fua referuant: occidendos per centuriones diuidunt; feruo cuique ad interficiendos decem, plures; vel pauciores; prout numerus fert; assignantes: quibus omnibus bipenni, vt fues, mactaris cæteris in terrorem hoc agunt: quemq; millesimum accipiunt; & capite fubuerfo, pedibus ad fupem

in

*Stratagema
Tartarorum.*

*Cruelitas
Tartarorum
ferina.*

*Sodomitici
Tartari &
Sarraceni.*

in medio cæſorum erectum ita ſuſpē-
dunt, vt ſuos adhuc admonere & au-
dire videatur : plerique ad iacentum
corpora ipſa procedentes è recenti-
bus vulneribus emanantem ſangu-
nē ore excipiunt, & ingurgitant. Ne-
mini quantumcunque etiam ſe obli-
gauerint ſeruant, fidem, quin in dedi-
tos eo modo, & multo grauius ſæui-
ant. Iuenculas mulieres in quā quiſ-
que incidit, & qnamcunq; vult ſupra
ri licet : abducuntur quæ liberaliores
formæ ſunt, atq; in extrema omnium
rerum penuria ſeruire perpetuo co-
guntur. Incontinentiſſimi enim om-
nium hominum Tartari ſunt : nam li-
cet vxores ducant quotquot volunt,
& ſuſtentare poſſunt, nullusque (ex-
cepta ſolummodo matre filia, & ſoro-
re) ipſis aut conſanguinitatis aut affi-
nitatis gradus ad matrimonium con-
trahendum obſtet, Sodomitici tamen
vltra modum ſunt : ſe non minus,
quàm Sarraceni indifferenter, & im-
punè cum masculis pecudibusque
commiſcentes. Mulierem quam ſibi
coniungunt pro vxore non habent,
nec dotem accipiunt, donec pepererit :
vnde ſterilem repudiare poſſunt,
&

& aliam superinducere. Hoc mirū est, quòd licet mulieres multæ virum vnum habeant, propter illum inter se non facîle rixentur, cum tamen vna alijs præferri soleat, atq; iam cum illa, mox cum alia dormire: vnaquæq; autem suam stationē habet, vnaquæque suam familiam. Castissimè viuūt, nam in adulterio deprehensi tam vir quàm mulier, lege ipsa occiduntur. A re bellica feriatī viri pecora in pascua ducunt, & custodiunt, venanturq; & se luctando exercent, aliud nihil agunt, mulieribus omnia committunt: his curæ est & quæ sunt victui & quæ amictui necessaria procurare. Gens ipsa multas superstitiones obseruat, cultellum in ignem mittere, vel eo saltem attingere: carnes item ex olla cultello extrahere, magnum nephas est: nihil etiam iuxta ignem securi secāt, ne quocunq; modo lædant, quem aliàs neligiosè venerantur, & à quo omnia purificari debent persuasum habent. Flabello quo equus impellitur, calcaribus enim nō vtuntur, corpus aut brachia quietis gratia supraponere, aut flagello sagittas tangere maximè deuitat. Iuue-

*In adulterio
deprehensi le-
gi occiduntur.*

*Purgandi per
ignes ratio.*

*Limen Regij
tentorij cal-
cans interfici-
tur.*

nes aues, non solum non occidunt, sed nec capiunt quidem. Fræno equum non verberant. Os osse alio non frangunt. Cibum ac potum præsertim lac nemo profundit. In stationibus nemo mingit: quod si obstinate aliquis faceret, absq; misericordia occideretur. Si autem necessitas cogat, ut sæpius fit, tentorium in quo factum est, & omnia quæ in eo continentur purgari debent, tali modo: duos ignes, tres passus ab inuicem distantes faciunt, intra quos hastas duas infigunt, iuxta quemq; ignem vnâ statuentes. Deinde cordula ab vna ad aliam ducta, ac buccarano intacta per medium illarum, ceu per ianuam, quæcunq; purificanda sunt traducunt: mulieres duæ, quarum hoc interest, in alia parte stant, hinc atque hinc vna, aquam inspergentes, ac carmina quædam submurmurantes. In conspectum Regis nullus aduena, cuiuscunque dignitatis existat, & quantacunq; agere habeat admittitur, nisi purgatus prius. Qui limen tentorij in quo Imperator aut ducem aliquis moratur pedibus calcet, in ipso vestigio interficitur. Prætereà si aliquis morsum fecerit, quem de-

deglutire non possit, cogereturque eundem euomere, accurrunt illico omnes, & foramen sub statione faciunt, per quod extractum crudeliter necant. Multa alia sunt, quæ pro inexpiabilibus peccatis habent: aut hominem occidere, aliorum terram inuadere, res & bona aliorum contra ius fasque diripere. Dei præcepta negligere, pro paruo aut nihilo ducunt. In mundo quodam alio, quem tamen describere non possunt, se post hanc vitam æternaliter victuros credunt, & meritorum suorum condigna præmia percepturos. Quum quispiam infirmari cœperit, & morti iam vicinus esse, hastam unam cum nigro panno tabernaculo, in quo decumbit, præfigunt, ut ab ingressu prætereuntem auertat. Nemo enim hoc conspecto inuocatus intrare audet. Postquam verò defunctus est, omnis illius familia conuenit, & funus extantentorium in locum aliquem antea delectum clam portant, & fouea lata profundaque satis facta, tentoriolum in ea erigunt, mensam ferculis instruunt: atque defuncti corpus prius preciosissimo habitu vestitum ad eam applicantes.

*Æternam
vitam Tartari
credunt.*

*Sepeliendi
Tartarorum
ritus.*

*Sepeliendi
Tartarorum
ritus.*

cantes, vnâ omnes terra obruunt. Sepelitur etiam cum eo iumentum vnum, & equus phaleratus vnus. Potentiores in vita seruû vnû eligunt, atq; cauterio suo iniustum secum tumulari faciunt: & hoc ideo, vt in alio mûdo his vtârur. De hinc amicialiû equû accipiunt, & maçtât, carnes comedût, cutem fœno repletam, atque resutam quatuor palis supra sepulchrum in defuncti signum erigunt. Ossa in animæ expiationem mulieres comburunt. Cum cute potentiores aliud agunt, in tenuissima lora illam discindunt, atque his extensis per sepulchri circuitum terram demetiuntur tantum nanque in alio orbe defunctum fortiri credunt, quantum hic ab amicis illi hoc corio admensum fuerit: Tricesimo die luctum finiunt. Quidam Tartarorum Christiani nominis, sed pessimi, parentes iam senio confectos, vt citius moriantur multa pinguedine diu obescant, & inde defunctos comburunt, puluerem diligenter collectum, quasi præciosum aliquid obseruant, illo cibaria, sua quotidie condientes. Qua autem pōpa, qua festiuitate Tartari post Regis obitum

obitū aliū illi substituunt, quoniā ne dum scribere, sed legere fortè tædiosum, paucis absoluaui. In locum in campis aptum ad hocque consuetum Principes duces barones & omnis populus totius regni conueniunt, tum eū cui regnum aut ex successionē, aut electione debetur in thronum aureum collocant, atque procedentes vnanimi voce, & excelsa omnes in hunc modū acclamant: Rogamus, volumus etiā, & præcipimus vt domineris nobis. Respondet ille: Si hoc à me vultis, necesse est, parati sitis quicquid præcepero facere, quū vocaero venire, quocunque misero ire, quæcunq; occidi iussero id intrepidus facessere, & totum regnum in manus nostras statuere atq; committere. Vbi responderunt, sumus: inquit rursus, ergo oris mei sermo, de cætero gladius meus erit: fit applausus à populo. Principes interea ipsum è regio solio exceptum supra filtrum in terra stratum humiliter sedere faciunt, ita alloquentes: Vide sursum, & agnosce Deum, ac respice filtrum in quo sedes deorsum, si bene administraueris, ad votū habebis omnia:

M

Si

*Christiani
nominis Tarta-
ri parentes
necant.*

*Mos in Regiæ
creatione me-
morandus.*

*Regum pote-
stas notatur.*

Si autem male, adeò rursus humiliaberis, spoliaberisque, vt ne exile hoc filtrũ, in quo sedes, tibi relinquatur: quo dicto, charissimam vxorum adiungunt, & ambos cum filtro eleuantes, hunc omnium Tartarorum Imperatorem, illam Imperatricem saluant. Adfunt tum mox ab omnibus gentibus, quibus impetrare habet, dona. Adfunt & quæcunque Rex defunctus reliquit, de quibus nouus Imperator vnumquemq; principum donat, cætera sibi seruari præcipit, & cum hoc comitia dissoluit. In eius manibus seu potestate omnia sunt: nemo potest, auderque dicere, hoc meum est, vel illius est. Nemo comorari in aliqua terræ parte debet, quam in assignata. Imperator ipse ducibus assignat, duces millenarijs, millenarij centenarijs, cetenarij decanis, decani cæteris. Sigillum quo vtitur ita inscribitur: Deus in cælo, & Chuichuth Cham in terra: Dei fortitudo, & omnium hominum Imperator. Quinq; maximos & robustissimos exercitus habet, quinque duces, per quos omnes, qui obstant, expugnat: aliarum gentium legatis ipse non loquitur,

Sigillum Imperatoris Tartarorum.

nec etiam in conspectum admittit, nisi tam ipsi quam munera) sine quibus venire præsertim non debet nec possunt) à mulieribus quibusdam ad hoc depuratis prius purgati fuerint, per medias personas respondet, quibus quando & quâdiu loquitur (quâ-
tuncunq; magni sint) flexis genib⁹ aufcultare debet, & ita attendere, ut ne à verbo quidè aberrèt. Nemini enim licet Imperatoris verba mutare : Nemini latæ ab illo sententiæ qualicun-
que modo contraire. In publico is nunquam bibit, neque aliquis Tartarorum Princeps, nisi prius cantetur ei, aut citharizetur. Potentiores quum equitant, umbella quæ longiori hastæ imposita iuxta eos portatur, obumbrantur: quod & mulieribus eorum fieri dicunt. Et tales Tartarorum genti mores anno ab hinc ducentesimo erant : hi viuendi ritus. Georgiani quos Tartari eodem fere tempore deuicerunt cultores Christi erant, ritum Græcorum seruantes, Persis vicini, longo terrarum tractu à Palestina ad Caspios vsque montes eorum dominium extendebatur. Episcopatus decé & octo habe-

*Imperator
Tartarorum
per se non re-
spondet.*

*Potentiores
Tartarorum
quum equi-
tant obum-
brantur.*

*Georgiarum
ritus.*

*Raduntur in
capite Geor-
giani.*

*Mulieres ad
bellū adoctæ.*

*Armeniorū
ritus.*

*Ieiunia Ar-
meniorum.*

bant, & catholicum vnum, id est e-
piscopum vniuersalem, qui loco Pa-
triarchę erat. Antiocheno patriarcha-
tui at initio subiecti erant, bellicosi
homines: rasuram in capite faciebāt,
clerici rotundam, Laici quadratam.
Mulieres eorum quædam equestris
ordines erant, & ad prælium doctæ.
Georgiani ordinatis iam aciebus in
pugnam ituri repletam optimo vi-
no pugillarem cucurbitam epotare
solebant, & aduersarios postea ani-
mosius adire. Clerici vsuræ & Symo-
niæ liberè vacabant: cum Armenijs
mutuo & perpetuo odio persiste-
bant: Erant enim & Armenij Chri-
stiani nominis populus, antequam,
Georgianis subactis, Tartari illos su-
perauere: sed à fide rituq; orthodoxæ
ecclesiæ in multis discordabāt. Diem
natalis domini ignorabant, nullas fe-
stiuitates, nullas vigiliis, nec etiā qua-
tuor tempora obseruabant. Sabbato
Paschæ non ieiunabant, Christum
eo die circiter vesperam resurrexif-
se, asserentes. Omnibus sextis feiij
infra Paschatis & Pentecostes fe-
stiuitates carnes manducabant. Mul-
tum ieiunabant, à septuagesima qui-
dem

dem incipientes ita stricte, vt nec in quartis sextisque ferijs oleo, vino, aut piscibus vteretur: plus peccare existimantes, qui his diebus vinum biberet. quam eum, qui veneris gratia lupanar subiret: die Lunę penitus se ab omnibus cibis abstinebant, de Martis ac Iouis comedebant semel, die Mercurij & Veneris omnino nihil, Sabbato verò & Dominico die esitabant carnes, & reficiebantur laute. Per totam septuagesimam, exceptis sabbatis & dominicis diebus missarum officia nemo celebrabat, nec etiam sextis ferijs per totum annum: per hoc enim violari ieiunium volebant. Porro duorum mensium infantes, & quoslibet alios indifferenter communioni admittebant, aquam sacrificio non addebant, cum lepore, visco, corniculis, & huiusmodi sicut Græci, Iudaizabant. In calicibus vitreis & ligneis celebrabant: quidam sine paramentis & sacerdotalibus vestimentis omnino: quidam cum diaconi & subdiaconi infula tantum operiti. Usuræ & symoniæ tam clerici quam laici, quem admodum Georgiani, æquè studebant omnes. Sacerdotes

M 3 quoque

*Sacerdotes
Armeniorū
uxores duce-
bant.*

quoque diuinationibus, & necromantia incumbebant. Potationibus magis quàm laici vacabant. Uxores ducebant, sed post mortem alterius secunda coniugia utrisque prohibita erant. Adulteram viro repudiare & aliam ducere licentiam episcopi dabant. De igne purgatorio penitus nihil tenebāt. Negabāt etiā obstinate in Christo duas naturas fuisse. In triginta articulis à recto Christianæ pietatis tramite eos aberrare Georgiani prodidēre.

*De Turcia, Turcarumq; moribus,
legibus, & institutis omnibus.*

CAP. XI.

Turcia fines,

Terra, quæ nunc Turcia est, maiorem Armeniam ab ortu habet, excurritque ad Cilicum vsque pelagus, septentrionem versus Euxino terminatur, ab Aitono Turquia dicitur, plures in ea prouinciæ: Lycania: in qua Iconium caput gētis: Capadocia, in qua Cæsarea: Isauria, vbi Seleucia, Licia: quæ nūc Briquia. Ionia quæ Quiscum, vbi Ephesus. Paphlagonia, vbi Germanopolis. Lenech, vbi Trapezus. Hoc quicquid est
terra,

terræ, quæ hodiæ Turciæ tenet nomen, non vna gens inhabitat, sed Turcæ, Græci, Armeni, Sarraceni, Iacobitani, Nestoriani, Iudæi, Christiani. Secundum leges & instituta plerunque viuentes, quas Mahometus pseudopropheta Sarracenus Arabiæ genti anno salutis sexcentesimo atque vndetrigesimo sanxit: vir dubiû Arabs an Persâ, vtrunque enim traditur. Patre malorum dæmonum cultore, matre Ismaélita, & ob id Hebraicæ legis non ignata: distrahere puerum illi, ambiguumq; effingere, dum hic, dum illa suam vterq; legem ingerit. Igitur vtroq; puer imbut⁹ cultu, neutrum adultus recepit, quin homo callidus atq; vaser ingenio, inter Christianæ pietatis viros diutissime versatus, rem perniciosam humano generi ex duabus legibus cõmentus. Hebræos aiebat impie facere, qui Christum natum ex virgine inficiarentur, quando id prophetæ, viri præcipua sanctitate, diuinoque affliti spiritu, futurum cecinissent, expectadumq; multò antea prædixissent: contra Christianos stulte credere Iesum Dei amicissimû, natumq; ex vir-

Gentes Turciam incolentes.

Mahometi parentes.

Ex duabus legibus Mahometus vnâ commentus.

*Sarraceni &
Turca quid
de Christo.*

*De lege Ma-
hometi dispu-
tare capitale
est.*

gine. opprobria & cruciatū a Iudæis
perpeti voluisse. Martinus Segonius
Nouomontanus suo hæc de Christi
Regis nostri sepulchro memoriæ pro-
didit. Sarracenos & Turcas, ex anti-
qua Mahometi prædicatione ridere
Christianę gentis homines, qui id cō-
ditorium venerabundi obseruēt. Chri-
stum prophetam summum affirman-
tes, ex Dei spiritu, omnis terrenæ la-
bis expertem, venturum iudicem gē-
tium: inficiari tamen verum ipsius se-
pulchrum adiri, quoniam gloriosum
corpus, diuino cōceptum flatu pro-
fus fuerit impassibile. Hæc Segonius
& alia in hanc sentētiā, quæ a Ma-
hometicæ gentis hominibus nō ma-
gis impiè quàm stultè in nostros ia-
ctari soleant. His pseudopropheta,
quum suā gentem malis imbuisset,
legē tulit, cui neq̄ ab hominibus sanæ
mētis quādoq; iretur obuiā, abroga-
returq; vt sordidæ & pestilēti, capita-
lè inscripsit pœnā, sanxitq; in suo Al-
corano, si quis de ea ausus esset dis-
putare. Quā sanctione palām fecit,
nihil synceri in ea lege esse, quam ve-
lut mysterium quoddā tēxerit verue-
ritque tractari, vt quale esset id quod
tere-

ferebatur populus haud scire posset. Sergij Monachi Nestorianæ impietatis viri consilio & opera in illa ferenda præcipuè vsus. Hæc vt popularior esset, ex omnium gentium sectis aliquid assumpsit. Christum imprimis laudādum celsit, virū fuisse affirmās sanctum & omni virtute præstātem, eundēq; supra humanitatis fastigium ponere, nunc verbum, nunc spiritum & Dei animā prædicans virginis vtero natum: ipsam virginem miris efferre laudibus, astipulari miraculis & Evangelicæ historiæ quatenus à suo non discrepat Alcorano. Euangelia ab Apostolorum discipulis corrupta esse dicebant, oportuisse per Alcoranum suum emendari, & Christiani nominis multitudini per hæc blāditus à Sergio voluit baptizari: inde in aliorum studia concilianda cum Sabellianis negare Trinitatem cum Manichæis binarium in diuinis numerum ponere: Negare æqualitatem patris & filij cum Eunomio: Spiritum sanctum creaturam dicere cum Macedonio: cum Nicolaitis multitudinem vxorum probare, & vetus testamentum, tametsi id quo-

M 5 que

Sergius Monachus.

Lex Mahometi ex sectis multis mendicata.

Christianis per quæ Mahometus blāditus est.

*Voluptatis in
dulgentia.*

*Sarraceni
unde appel-
lasi.*

quoque diceret quibusdam in locis non carere vitio : prætexuit his am- bagibus incredibilem illecebram, qua facilè vita capitur, remissis suæ genti veneris & omnium voluptatum habenis. Serpit pestis hæc pro- pterea in gentes innumeras, vt iam quota pars hominum præ multitudine illa à vero aberrantium adhuc sit in officio. Ex hoc facile attendi potest quòd Christo credat non Euro- pa tota, Mahometo autem & illius maxima pars cum tota fere Asia & Africa. Sarraceni, qui hanc pseudo- prophetæ impietatem & delirium primi acceperunt, eam Arabiæ par- tem incolebant, quæ Petràa dicta est, vbi videlicet terra ipsa ab vno late- re Iudææ inserta est & reliquo Aegy- pto, à Sarraco loco Nabathæis propin- quo, siue vt ipsi volunt à Sara Abrahæ vxore appellati: vnde legitimos se om- nium mortalium solos diuinæ pro- missionis successores esse adhuc per- suasum habent. Agriculturæ qui- dam vacabant & rei pecuariæ, ma- ior autem pars militiæ: & ob id ab Heraclio ad Persicum bellum stipen- dio conducti, quum se ab illo post
con-

consequutam victoriam fraudari cognouissent, ira & ignominia accensi Sarraceni Mahometo duce & monitore in Syriam secedentes, Damascum occupabāt, vbi copijs & cōmeatu aucti Ægyptum perebāt, qua subacta Persidem, postea Antiochiam, & hinc Hierosolymā: adeò potentia & fama indies eorum res crescebant, adeò indies augmentabantur, vt nih amplius ipsis resistere posse timeretur: quum Turcæ fera & crudelis Scythica gens ex Caspijs montibus à finitimis pulsī iam per Caucasas portas in minorem Asiam primò, postea in Armeniam, Mediam, ac Persidem descendentes, vt & armis omnia sibi subiugarent. Sarraceni igitur his vtpote Imperij fines defensuri obuiam præcesserant, sed quia ipsis impares erant in breui ad eam desperationem adducti sunt, vt Mahometi fide ab his recepti passi sint eos in Perside secum regnare: vt necias vltra gens maiorem fecerit iacturam, quæ tanto regno cesserit: an quæ eam sibi pestem inculcati passā sit regnandi cupiditate: vnius itaque fidei vinculum ita vtranque gen-

Regnum Sarracenorum Incrementa.

Turca qualis gens & vnde progressa.

Turca & Sarraceni in vnum confluent.

gentem copulauit, vt Sarraceni pro Turcis, & contra Turcæ pro Sarracenis indiscreta appellatione aliquandiu vocati sint. Nunc vt video Turcarum nomen inualuit: altero abilito. Non vnum apud hos equitum genus in vsu. Sunt Thimarcini, qui stipendiarij interpretantur, ad octogintamilia: hi vicos, villas, castella, vt quisque meritis est, Regis indulgentia possidēt stipendij loco, præstōq; sunt Sensacho, duci videlicet eius provincie, cui attributi sunt. In duos hodie diuisi sunt exercitus, Asiaticū & Europeum, ductu inde maiorum ducum militaturi, quorum hic Asiæ, ille Europæ præsidet. Hos Bassas gentilingua appellant. Sunt & Aconizæ fatales dicti, hi sine stipendio militant, semperque agmen præcedunt prædabundi, quintam prædæ partem regi debēt, manubiarum nomine: sunt hi circiter quadragintamilia. Abijt tertium genus in Charippos, Spahiglanos, & Soluptharos, præstantissimi horum Charippi equestris dignitatis illustres, & circa Regē frequentes octingenti numero ex Scythis Persisq; neq; alio genere homi

Militia Turcarum ex quibus constet.

Bassa exercitus Turcarum duces.

Aconizæ milites fatales.

Charippi equites illustres.

minū lecti in cōspectu regis insigni-
 ter, quū opus est, dimicant, Sphai &
 Soluphtari sunt, qui ab initio ad tur-
 pem vsū, pueri adhuc, apud Regē
 fuēre, mox adulti Regis indulgentia
 vxorē ducunt, auctiq; dote coniugis
 & stipēdio plurimum oratorū vtūtur
 officio, Regis latus dextra leuaq; sli-
 pantes inter eundum. Ad præfectu-
 ras & cæteras dignitates ex hoc fere
 ordine leguntur. Mille sunt & trecēti
 numero Triplex in peditibus ordo. La-
 nizari hi impuberes adhuc ex toto
 Imperio leguntur à conquisitoribus
 aliquandiu militari disciplina instru-
 untur. sub magistro iu publicis gym-
 nasijs, mox militiæ ascripti amiciun-
 tur breuiori veste, & pileo albo, ac
 sursum versus erecto: arma, scutum,
 ensis & arcus: hi castra muniunt, vr-
 bes oppugnant, suntque ad viginti
 millia, & amplius. Secundi sunt ordi-
 nis Asappi, leuis armaturæ pedites,
 ense, scuto, & longiore hasta instru-
 untur, rubro pileo à Lanizaris discre-
 ti. hostium equos in prælio confo-
 diunt: horum numerus ad belli ma-
 gnitudinem accōmodatur, minimum
 quadraginta millia, cū Rege proficif-
 cuntur.

*Sphai & So-
 luphtari Re-
 gij stipiteres.*

*Peditum Tur-
 carū triplex
 ordo.*

*Regius exerci-
tus ducenta
milia.*

*Turcarum in
re militari
peritia.*

cuntur: his stipendium cum bello fi-
nitur: ex hoc instituto, Regius habet
exercitus ad ducenta armatorum mi-
lia. Cæterum peditum turba sine sti-
pendio voluntariorum, aut euocato-
rum, suntque his calones mixti, Li-
xæ, fabri lignarij & qui pugnantibus
necessaria ministrat: sternunt vias, per
loca ardua & abrupta: pontes flumi-
nibus aut stagnis imponunt, agge-
res in hostes erigunt, cæteraque ad
expugnationes vrbium utilia expediunt.
Comitantur castra Numularij Tra-
pezite, infitores atque aliorum id ge-
nus hominum ingens colluuius, ne-
quid desit eorum, quæ humano vsui cõ-
ducunt. Sed nihil est quod in ea gen-
te magis mirari possis, quàm celeritas
in agendo, in periculis cõstantia, obser-
uatio imperij: ad minima delicta ca-
pite plectuntur, profunda & vortico-
sa tranant flumina, abruptos superant
montes, iussi per æqua & iniqua e-
unt præcipites, non vitæ sed imperij
memores, perugilij, inediaque toleran-
tissimi: nulla ibi seditio, nullus tumultus:
fremitu non clamore vtuntur in
prælio, in castris noctu tam pertinax
silentiũ, vt patiatur captiuos dilabi, ne
tu-

rumultus exercitus aliquis. Hi ex omni mortalium numero hodie legitime militant, ut nemini mirum videri possit, quid sit, quod res eorum tantum ad hunc diem creuere, quantum ducē tūlino ab hinc anno nullius alterius gētis, possitque verē dici esse id genus hominum inuictum, nisi aut lue, aut peste aliqua teterrima, aut domestica discordia vincantur. Vestitus quo milites vtuntur honestissimus est, nihil indecentiæ, nihil inhonestatis omnino habens. In sellis ac frænis nulla curiositas aut superfluitas est. Armis indutus eorum, nemo incedit, nisi quum pugna instet, arma post eos in sarcinis deferuntur. Vexillis non vtuntur, sed lanceis, ex quarum summitate quædam diuersicoloria fila dependunt, per quæ singuli ducum à suis internosci valeant. Tympano tamen & fistulis ad conuocandum conuocandumque ad pugnam vtuntur. Registrario, qui magnatum vnus est, defuncto bello præsentari omnis exercitus debet, tum ut qui, & quot bello amissi sint cognoscatur, quum ut in illorum locū alij scribātur. Pro militibus in oibus congregationibus & cōuiujs orant,

Soli Turca legitime militans.

Vexillis non vtuntur Turca.

Tympano & fistulis etiam Turca vtuntur.

Pro militibus & caesis suis Turca orant.

*Maiorum
victorias
Turce decan-
tant.
Humiliter
Turce edifi-
cant.*

*Christiani
Idolatra à
Turcis haben-
tur.*

*Sigillis lite-
ras Turce nõ
roborant.*

orant sed multo magis pro commu-
ni patriæ causâ cæsis : felices beatos-
que eos appellantes, quod non domi-
inter coniugū, filiorumq; lamétatio-
nes obierūt, sed foris inter hostiū fre-
mitus hastarumque fragorem. Maio-
rum suorum victorias describunt, de-
scriptas cantant & extollunt: multum
enim militum animos per hoc exci-
tari existimant. Domus & cætera æ-
dificia, sub quibus habitare solent, de
lignis & terra vulgo sunt, pauca de
lapidibus, solorum magnatū domus
balnea & deorum tēpla ex his vulgo
cōstruēta quāuis & plebeiorū quidā
locupletes adeò sunt vt exercitum
armare expedireque integrum vnus
possit: sed quia frugales sint, & om-
nem sumptū deuitent, humilitatē di-
ligant : voluntariam hanc paupertā-
tem, & rerum situm patienter ferūt.
Ob hanc etiam causam picturas abij-
ciunt, imaginū sculpturas sic adhor-
rent, sic detestantur, vt Christianos,
qui eis tantum delectemur idolatras
vocirēt, & in veritate esse contēdant:
Sigillis in literis siue regis aut cuius-
cunque alterius fuerint nullis vtun-
tur, nullis signis obmuniunt, fidem
ha-

habent statim vbi solummodo mit-
 zentis nomen audierint aut scriben-
 tis stylum inspexerint. Campanarum
 vsus apud eos nullus, nec etiã Chri-
 stianos inter eos habitantes habere
 ac vti permittunt. Pro pecunia aut a-
 liqua alia re non ludunt, ludere reper-
 tos ignominijs multis & probris affi-
 ciunt & prosequuntur. Ad sedendum
 scamnum, sedile aut aliud fulcimen-
 tum nemo cuiuscunque dignitatis cõ-
 ditionisve existat requirit: sed decen-
 tissima quadam & membrorum & ve-
 stium cõpositione super terrã puero-
 rû more recumbit. Mensã supra quã
 vescuntur vt plurimum è corio bubu-
 lo parata est, aut ceruino non concin-
 nato & adhuc hirsuto, rotunditatem
 habens, quatuor vel quinq; palmarû
 latitudinis, circulos multos per cir-
 cuitum insutos ferreos quibus cùm
 corrigiã inductã sunt, instar bursæ
 clauditur, expãditur & portatur. Do-
 mum, ecclesiam aut alium locum in
 quo sedendum est: nisi discalceatus,
 nemo intrat: quum inhonestum in-
 decorumque valde habearur, vt cal-
 ceatus quis sedeat, quare calceamen-
 to quodã vtuntur, quod facillè & de-

*Sedibus &
 scamnis Tur-
 ca non vtun-
 tur.*

*Mensa Turca
 rum de corio
 est.*

N   poni

*Vestimenta
Turcarum
fluxa.*

*Viri curuati
singunt.*

*Vinū non bi-
bunt Turca.*

*Caro suilla
& omne mor-
ticinum vi-
tatur.*

*Dies Veneris
Turcis sacra.*

poni potest & recipi . Locus in quo
vel domi vel in Ecclesijs sedetur, tra-
tus tegetibus lapcis est, aut scirpeis:
habentur quoq; interdum propter lo-
corum humiditatem, & immunditiā
tabulata . Vestimentis vtuntur tā viri
quā femināe satis largis & longis
in anteriori parte apertis, quo hone-
stius curuati naturæ opus perfecere
celareque possint . Multum e-
nim in egestione cauetur, ne me-
ridiem versus, quo orantes se verte-
re solem faciem cōuertant : Multū e-
tiam ne ab homine quopiam conspē-
cti turpitudinem suā ostendant . Cur-
uati etiam quēadmodum apud nos
mulieres micturiant : nam si stando
quispiam mingeret pro stulto aut he-
retico ab omnibus haberetur . A vi-
no, quoniā peccati & omnis immun-
ditiei seminariū sit, ex lege abstinent,
vvas tamen comedunt, & mustum
potant . Abstinent se quoque a carne
& sanguine suillo, nec non ab omni
morticinio, reliquis comeisibilibus
cunctis vescentes . Diem Veneris ab
omni labore feriat, tanto studio &
religione colunt, quanta nos domi-
nicam, aut quanta Iudæi sabbatum .

In singulis ciuitatibus ecclesia vna principalis est, in qua eo die post meridiem conueniunt omnes, atq; oratione solenniter peracta, prædicatio fit. Vnum Deum cōfitentur, qui nullū sibi vel similem habeat, vel æquale, cuius Propheta fidelis Mahometus fit. Quinquies in die Sarraceni oēs orare tenentur, faciebus ad meridiem versis, & hoc antequàm faciant, perfectissimam corporis munditiam habere, culum, veretrum, manus, brachia, os, aures, nares, oculos, capillos, ad vltimum pedes etiam decenissime lauare, præsertim post coitum & egestionem, nisi ægrotauerint, vel in itinere fuerint. Si verò aliqua eis ad hoc desit, quod tamen contingere raro aut vix potest, q̄ in omnibus ciuitatibus cōtinua balnea ad hoc habeantur puluere mūdæ & recētis terræ perficiunt: ante ablutionem hanc, pollutus quacunq; pollutione loqui secum, aut se etiam videre, quantum possibile est permittit neminem. In quolibet anno mensem integrum & hebdomadam strictissimè ieiunant, interdium nec comedentes, nec bibentes quicquā: nec etiā se

N 2 mu-

Quinquies in die orare Turce tenentur meridiem versus.

Ltoi corpora.

Continua in omnibus ciuitatibus balnea.

Ieiunia Turcarum.

Pascha Turcarum.

Domus Dei in Mecha.

Sarraceni ad sectam suam cogunt nuntiant.

Sacerdotes Turcarum.

mulieribus commiscentes: post Solis autem occasum ad vsq; sequentis diei exortum cibus, potibus, ac veneri ad placitum indulgent: In fine ieiunij & postea iterum sexagesimo die Pascha celebrat, in memoriam Arietis Abrahæ ostensi in sacrificium filij loco: noctisque cuiusdam in qua Alcoranum de cælo datum existimant. Semel quorannis etiam ad domum Dei, quæ in Mecha est ire Sarraceni omnes debent, tum propter professionem suæ recognitionis, tum annuos honores Mahometo persoluentos, cuius sepulchrum ibi obseruatur. Religionem seu sectam suam abnegare Sarraceni meminere cogunt, nec istud alicubi persuadere conantur: quamuis Alcoranus præcipiat, vt aduersarios prophetasq; eorundem perdant, & omnibus modis persequantur: vnde fit vt in Turcia omnium sectarum gentes habitent, & quæque, vt solet, suo Deo sacra faciat. Sacerdotes præterea eorum a communi populo non multum differunt, nec a priuatis ædibus ecclesiæ. Alcoranum scire sufficit & quæ ad orationem cultumque legis pertinet: meditationibus;

lite-

literarumque studijs minime vacant. Nō enim ecclesiarum aut animarum aliqua cura occupati sunt; sacramenta nulla habent; reliquiarum, sacrorumque vasorum, & altarium nulla observatio: sed vxoribus, liberis, ac cæteræ familiæ intēti, agriculturæ, mercaturæ, venationi, & similibus studijs, quibus victus quæritur & vita sustentatur, quemadmodum laici cæteri que incumbunt. Nihil est ipsis facere illicitum, nihil prohibitum. A seruitute, ab exactionibus immunes sunt. Honoris plurimū ab omnibus percipiunt; vt qui legis cæremonias sciant, ecclesijs præsideant, & alios docere possint. Gymnasia multa & magna habent, in quibus ciuiles leges à Regibus latæ pro regni administratione, defensioneque plurimi docentur, quorum deini quidam ecclesiasticis, quidam secularibus officijs præficiuntur. Sunt etiam in ea secta multi & varij religiosi quorum quidam in nemoribus & solitudinibus vitam villatim ducentes hominum commercia effuginnt, quidā in ciuitatibus hospitalitatē exercentes peregrinos pauperes ad hospitia saltē recipi-

*Gymnasia
Turca multo
habent.*

*Religiosorum
Turcarum fa-
milia.*

cipiunt, si non habeant quo reficere
 possint: ex mendicitate enim & ipsi
 viuunt: alij per ciuitates vagantes, in
 vrbibus quibusdam bonam atque
 semper recentem aquam portant,
 quam cuique petenti bibendam vl-
 tro offerunt, pro quo pietatis officio,
 si quid ipsis porrigitur accipiunt, cu-
 piunt nihil, tantam religionis osten-
 tationem in dictis & factis, in mori-
 bus & gestu præ se ferentes, vt non
 homines sed angeli credi possint, si-
 gnum quoddam quisque gerit, per
 quod cuius professionis sit intern-
 sci habeat. Iustitiæ Sarraceni seu Tur-
 cæ exactores strenuissimi sunt, qui
 hominis sanguinem suderit pari pœ-
 na semper plectitur. In adulterio de-
 prehensus cum adultera absque mi-
 sericordia, absque mora lapidatur.
 Est etiam fornicarijs sua pœna expres-
 sa, octingentos flagelli ictus seu ver-
 bera tolerare debet, qui præuēt⁹ fue-
 rit. Fur prima & secunda vice depre-
 hensus totidē ictibus flagellatur: tertia
 manu truncatur, quarta, pede. Qui
 damnum alicui infert, precio aestima-
 to satisfacere compellitur. In posses-
 sionibus repetundis vt petitū testibus

Iustitia Sar-

*Adulterorū
pœna.*

Furum pœna.

comprobetur, lege sancitum, utq; negator iuramento sese expurget. Testes nullos nisi valde idoneas probatasque personas, & quibus sine iuramento credi possit admittunt. Inquisitores per regionem multi etiam constituti sunt, qui orationum ad quas tenentur, negligentes indagatos talibus quidem adficiunt ignominijs: tabulam vnam cum pluribus caudis vulpini illorum collis appendunt, & hinc inde per totam ciuitatem trahentes non dimittunt donec se certa pecunia absoluat. Extra matrimonium nemini, qui ad protractam aetatem iam peruenit, vitam agere licet. Vxores autem ducere legitimas quatuor possunt, & deceptis matribus & sororibus quascunque volunt, nulla sanguinis habita ratione: illegitimas vero quotquod placuerint, & enutrire valeant. Filij tam ex his, quam ex illis suscepti heredes in patris bonis aequaliter habentur. Hoc tamen seruato, quod duae filiae filio vno coaercentur. Coniuges duas aut plures non in vna domo, nec etiam in vna ciuitate habent, ob iuges contentiones earum, atque inquietudines, sed in singulis ciuitatibus

*Vxores Turcae
quatuor ducunt.*

*Repudium
apud Turcas.*

*Mulierum
Sarracenorū
vestitus*

bus singulas. Libertatem viri eas tertio repudiandi habent, tertio item repudiandi. Repudiatę verò à quo viro suscipiantur, si lubet, permanere possunt. Hę in vestitu honestissimę sunt. In capite mitris veuitur velis ipsis superpositis, ita vt decenter hac inuolutę, vna veli extremitas à dextra aut sinistra capitis parte dependeat, qua si domum exire, vel in domo in virorum conspectum prodire debeant, sine mora totam faciem præter oculos velare possint. Nunquã audet fœmina Sarraceni vbi virorum congregatio est apparere. Forum adire, vendere aliquid aut emere omnino fœminis illicitum. In ecclesia maiori locum à viris longe remotum habent, & adeo oclusum, vt nemo introspicere possit, nec aliquo modo intrare. Quem tamen non omnes, sed magnatum solum vxores, & nunquã alias quã die veneris ad vnicam orationis meridiana horam: quę apud eos, vt dictũ est, solẽnis est, intrare debet. Collocutio viri & mulieris in publico adeo rara est, adeo præter consuetudinem, vt si inter eos per annum integrum

mo-

morareris , semel vix videre posses. Virum apud mulierem in aperto sedere, aut equitare cū aliqua pro monstro duceretur. Cōiugati mutuo, alijs videntibus, nunquā lasciuunt, nūquā rixantur, quū nec viri erga mulieres grauitatem vnquam remittant, nec mulieres erga viros reuerentiam. Magni domini, qui apud suas perpetuo esse non possunt, ad earum custodiam deputatos Eunuchos habent, qui tanta custodia illas obseruant, & tuentur, vt præter maritum impossibile vlli viro sit eas alloqui posse, impossibile ipsas posse præuaticari. Postremū Mahometo, legibusque ipsius fidei tantum Sacraceni tribuunt, vt illas seruantibus æternā beatitudinem certissimè promittant: Paradisum videlicet deliciarum hortum dulcibus & amœnissimis aquis quaque versum irriguum, sub puro & temperato cœlo constitutum, in quo quicquid velint habituri sint: omnium ferculorū genera ad saturitatem, serica atque purpurea indumenta, adolescentulas ad nutum speciosas, cum aureis argenteisq; vasis: Angelos princernarum more in aureis

Eunuchi mulieribus deputati.

lac, in argenteis vina rubea vbertim propinantes ministros. Contrà non seruantibus infernum comminatur interitumque sempiternum. Hoc etiam credunt, quòd quantiscunque quis criminibus obnoxius, si moriturus tantum Deo credat & Mahometo, saluus fiat.

De Christianis, eorumque origine & ritibus.

CAP. XII.

Causa natiuitatis Christi.

CHristus Iesus Dei patris omnipotentis verus & æternus filius, secunda in sancta indiuidua æquali perpetua trinitate persona, incomprehensibili & à seculo abscondito consilio, atque mysterio anno ab hinc millesimo quingentesimo vigesimo, vt miseros, & infelices homines in primis parentibus Adà, & Eua per inobedientiæ peccatum cheu lapsos, & ob id multis seculis cœlesti patria exclusos erigeret, eoque reduceret: ac detrusorum spirituum vetustiorum ruinam, ad quam supplendam præcipue creati fueramus, aliquando in cœlo refarciret: Sancti spiritus cooperatione in Iudæa à virgine Maria

de

de progenie David homo cōceptus;
 & natus est. Trigesimo vitæ suæ an-
 no vsq; in trigésimum quartū. quo ex
 Iudæorū invidia cruce affixus perijt,
 Iudæam omnem percurrrens, Iudæos
 primum, deinde alias gentes ab anti-
 qua Mosaica lege; ad idolorum pro-
 fana cultura ad nouam suam institu-
 tionem adhortatus est, Sequaces
 quotquot habere potuit discipulos
 appellauit. Ex quibus duodecim se-
 lectioribus post mortem suam, cūm
 (vt prædixerat) iterum uiuus appa-
 ruisset, commisit, vt Apostolorum
 siue legatorum nomine, in orbem v-
 niuersum irent: & quæcunque ab eo
 didicissent vidissentq; creature omni
 prædicarent. Symō Petrus, cui eccle-
 siæ suæ regimen principatuūque diu-
 antea post se suscipiendū tradiderat,
 quūm post sancti spiritus præceptio-
 nem alij ad alias terræ oras, vt sortiti
 & iussi fuerant; ad prædicandum di-
 uertissent; primum Antiochiam ve-
 nit, ibique ecclesiæ cathedram pri-
 mariam constituens, cūm alijs apo-
 stolis, qui sæpius ad eū venerant, con-
 ciliū celebrauit: in quo inter cætera
 Christianos à Christo deinceps dici
 decre-

*Maria vir-
go Christi ma-
ter.*

*Christi sequa-
ces discipuli
vocati.*

*Petrus eccle-
sia Christiana
na princeps.*

*Antiochia præ-
ma ecclesia
sedes.*

*A Christo
christiani ap-
pellati.*

Christiana religio à quibus sumpta.

Romana politia.

decretum, qui illius dogma orthodoxamque pietatem amplecti tuerentur. Romam deinde sede primaria translata, pro maximo ipse, & successores sui semper habuere negotio, rudem & incultam adhuc Christi sui sectam, eamque professos aliquo bono ordine, & gubernatione ex Mosai- ca lege, quam Christus non soluere, sed adimplere venisset, ex politijs Romanorum, Græcorum, Ægyptiorum, aliarumque gentium sacris & profanis ritibus, legibus, moribus: ex saluber- rima imprimis Christi Iesu doctri- na, & sancti spiritus inspiratione cul- tiores facere. Rem aggressi, quemad- modum non solum apud Hebræos: sed alias etiam gentes diuisos viderunt homines in sacros & profanos, & tam his quam illis pulcherrima ordinatione, suos gradus, suas dig- nitates. Esse monarcham orbis vni- uersi tunc Romanum Imperatorem, esse consules, esse patritios, qui & se- natores ad arbitrium quorum om- nia ordinarentur, esse per terram re- ges multos, duces, comites, præsides, præfectos, suffectos, tribunos mili- tum, tribunos plebis, prætores, primi- pylos,

pylos, centuriones, decuriones, quaterniones, duumuiros, quæstores, ædiles, ianitores, scribas, lectores, & priuatos homines vtriusq; sex⁹ multos. In deorum verò templis Regem sacrificulum esse, archiflamine, prothoflamine, flamine, sacerdotem: pari ordine apud Hebræos in sacris summum pontificem esse, minores sacerdotes, leuitas, nathineos, luminum extinctores, exorgistas, ianitores siue æditios, & cantores. Apud Græcos chiliarchos, hecatontarchos, penthacontarchos, decarchos, petharchos. Esse præter eos quoque tam apud hos, quam illos diuersos & virorum & mulierum religiosos cõuentus multos, Saducæos, Essæos, Phariseos apud Hebræos: Salios, diales, vestales apud Romanos. Consensere sanctissimi apostoli omnes, ut Petrus & qui ei in Romana sede succederent, imperpetuum Papa tanquã pater patrum, vniuersalis, apostolicus, sanctissimus & summus Pontifex diceretur. Ecclesiæ catholice Romæ tanquã monarcha Romanus Imperator, omni vniuerso præfideret. Cõsules quorum semp duo erant

*Hebræorum
ciuitas.*

*Græcorum
administratio.*

*Re. ponti.
Papa vocatus.*

æqua-

*Primates
Archiepiscopi*

aquarent in ecclesia patriarchæ quatuor. Constantinopolitanus, Antiochenus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, fenatores Cardinales exprimerent, Reges qui tribus ducibus Primaras tribus Archiepiscopis imperantes designarent, Archiepiscopi seu Metropolitanam ducibus compararentur, quod velut illi pluribus Comitibus, sic ipsi Episcopis mandarent.

Episcopi. Coepiscopi.

Præpositi Archiepiscopi.

Archidiaconi.

Decani.

Presbyteri.

Diaconi.

Subdiaconi.

Exorcistæ

Hostiarum Lectores.

Acolythi Clericorum in

Ecclesia dignitates.

Episcopi Comitum similitudinem exprimerent. Coepiscopi siue episcoporum vicarij præfides, præfectos præpositi. Tribunos militum archiepiscopi redderent. Tribunos plebis cancellarij, prætores archidiaconi.

Cætiones decani. Decuriones presbyteri parochi. Aduocatis Sacerdotes alij. Aediles diaconi. Quaterniones subdiaconi. Duuuitos exorcistæ. Quæstores hostiarum, aulae ianitores, lectores, cætores, siue poetas. Acolythi scriptores aut carosferarios præsentarent. Eos omnes communi appellatione clericos, a clericos, id est, sorte, qua ex populo primum in Dei sortem eligebantur, vocati voluere. Septem tamen, quos adhuc Romanus pontifex solenniter

sacri-

sacrificans secum in altari habet, cæteris nominatiores esset. Episcopos scilicet presbyteros, diaconos, subdiaconos, acolythos, cantores, quibus singulis in ecclesia sua officia, habitum atq; dignitatem attribuere. Episcopis clericos, alios ordianare, virgines velare & benedicere, Pontifices consecrare, manus imponere, confirmare, basilicas Deo dedicare, deponendos ab officio, sacerdotes deponere & regradari, synodos celebrare, chrisma conficere, vestes & vasa sacrare, & alia quæ etiam minoribus sacerdotibus communia, vt catechizare, baptizare, sacramentum altaris conficere, alijs communicare, à peccatis pœnitêtes absolue-
re cõtumaces arctius irretire, euãgelium annunciare. Caput in apice, quaruor digitorum latitudine, in rotundum more Nazæeorum radere, & neque comas neque barbam nutrire, perpetuò castos esse, sacerdotibus omnibus præcipere. Victum his solum & primitijs, decimis & oblationibus esse, secularibus curis negotijsque omnino, vacare, honestè vestiri, incedere, & conuersari; soli Deo

Quid Episcopis concessum

Sacerdotum qualis vita & habitus.

*Christianorū
religiosi con-
uentus.*

Deo & ecclesiæ deferuire, lectioni sacrae sedulo incumbere, vt omnia quæ Christianæ religionis sunt, in quibus alios instituere obligantur, ipsi perfecte norint. Religiosi conuentus tam virorum quàm mulierum sunt Benedictini, Prædicatores, Franciscani, Augustiniani, Bernardini, Antoniani, Ioânitæ, Carthusiani, Præmōstratenses, Carmelitæ, Cistercienses, innumerique alij, quibus omnibus ex regula, quam sibi priuatim quicq; præscripsere, certus habitus, certa que viuendi ratio est, continentiam, paupertatem atq; obedientiam perpetuam professi, vt plurimum, vitam solitariam agunt, quare monachi, id est, solitarij appellatur, quidam abbates, quidam præpositos, aut priores sibi præficiunt: Episcopis aut Romano tantummodo pontifici subsunt. Cucullo quamuis non vnus coloris ferè vtuntur omnes, & carnibus abstinent. Episcopis sacrificatus factatas vestes ex Mosæica lege desumptas ob perfectionē eorū quindecim numero esse, Sandalia, amictū, albā, calarem, cingulum, stolam, manipulum, tunicam hyacinthinā, dalmaticam

Monachi solitarij.

*Quindecim
sacra Episcoporum vestes.*

cam, chirothecas, annulum, castulā,
 sudariolum, pallium, mitrā, pedum, &
 iuxta altare in qua sederet, cathēdra.
 E quibus novem quoque minoribus
 sacerdotibus communes esse volue-
 re, amictum, albam, talarē, cingulum
 stolām, manipulum, castulam. Roma-
 no Pontifici preter eas ex Constanti-
 ni magni largitione, omnia Romani
 Imperatoris insignia permessa, tunica
 coccinea, purpurea chlamys, sceptrū,
 diadēma fastigiatum: quibus in ma-
 gnis festiuitatibus in sacrario ritē in-
 dutum rem diuinam facturum ad al-
 tare stipatum procedere, presbytero
 à dextro, diacono à sinistro lateri-
 bus: subdiacano cum libro clauso cæ-
 roferarijsq; duobus, & vno cum thu-
 ribulo suffumigante præcedentibus,
 eo peruentum mitram deponere, at-
 que in imis gradibus peccatorum pu-
 blicam confessionem cum comitibus
 dicere, ascenso postmodum altari co-
 dicem in cornu aræ sinistro iacentem
 aperiri, deosculari, & missę sacrificiū
 suis cæremonijs perficere, Subdiaco-
 num epistolam, Diaconum euangeli-
 um legere. Septies per singulos
 dies Deum laudare, orateq; præ-
 scri-

*Novem pri-
 uatorum sa-
 cerdotum ve-
 stes.*

*Romani pon-
 tificis vestes.*

*Septies per
 diem orare
 sacerdotem.*

074

O scri

scriptis orationibus, tam maioribus
quã minoribus Sacerdotibus præce-
père, circiter vesperũ vesperas, sub no-
ctis crepusculo completorium, matu-
tino tempore matutinas, primam, ter-
tiam, sextam, nonam, primã, tertiã,
sextã, nonã diei horis: & hoc, si fieri
possit in ecclesia ante altare humili-
ter orientem versus. Oratio domini-
ca, slymbolumque Apostolorum, quẽ
admodum adhuc hodie à vulgo, ab
initio tantũ dicebantur. Beatus
Hieronymus Damasi papæ impu-
su, psalmos per ferias digessit, & ho-
ris singulis proprios deputavit. No-
cturnis die sacro nouẽ: nõ sacro, duo-
decim. Laudibus matutinis quinq;.
Vesperis quinque, cæteris omnibus
treis. Euãgelia, Epistolas, aliãq; quæ
ex veteri ac nouo instrumẽto adhuc
leguntur, præter cantum; pro maiori
parte ordinauit. Damasus antiphona-
nas, quas Ambrosius Mediolanensiu
Episcopus cõscripsit, diuiso psallenti-
um choro alternatim cantare insti-
tuit, & singulis versum Gloria patri,
&c. adiecit. Lectiones & Hymnos,
qui horis singulis præmittuntur con-
cilia Toletanum & Agathonense ap-
pro-

*Hæc septem
canonica.*

*Orationes
quis ordina-
uit.*

*Alternatim
cantare.*

pro-

probauere. Orationes, gradualia, tractus, alleluya, offertoria, communion-
 nes in missa, Antiphonas, versiculos,
 tropos, aliaque quæ tam in nocturno
 quam diurno officio cantantur, le-
 gunturque ad decorem, & laudè Dei
 Gregorius, Gelasius, Ambrosius &
 plerique alij sancti patres non vno,
 verum diuersis temporibus ædidere.
 Missa (sic appellant sacrificium) à le-
 ctione primum, eo simplici apparatu
 tenoreq; , quò adhuc sancto paschæ
 sabbato fit, celebrabatur. Celestinus
 Papa introitum addidit. Thelespho-
 rus Gloria in excelsis, Hymnum &
 in terra Hylarius Pictauiensis cõpo-
 suit. Symachus cantari instituit. Sa-
 lutationes, quæ per Dominus vobis-
 cum septes in ea fiunt, ex libro Ruth
 transumptæ, Clemens & Anacletus
 interposuere. Gelasius cætera ad Of-
 fertorium vsque ordine quo peragun-
 tur ordinauit, præter sequentias, quas
 Nicolaus, & Symbolum, quod Da-
 masus ex Constantinopolitana sy-
 nodo immiscuere. Prædicatio, quæ
 ex suggesto diebus festis à Sacerdo-
 te aut diacono ad populum fit Nee-
 miæ aut Esdræ exemplo inoleuit ma-

*Missæ officij
 apparatus.*

*Sermo quare
 in missa fiat.*

gis quàm instituta est. Monebantur in hac ab initio quum omnes in mis-
 sa præsentes ex præcepto commu-
 nicarent, ad mutuam concordiam,
 qui odio infectabantur, ut mundi non
 polluti vitijs, sacramentum altaris
 perciperent, ratione cuius publi-
 ca peccatorum confessione adhuc
 hodie ea concludi solet. Veteris ac
 nouæ legis instrumenta, decem Dei
 præcepta, duodecim fidei articuli, se-
 ptem ecclesiæ sacramenta, sanctorum
 vitæ & martyria, dies sacri, doctrinæ,
 virtutes & vitia: & quæcunque alia,
 quæ Christiano homini cognitu ne-
 cessaria sunt, edocentur. Offertori-
 um Gregorius apposuit. Leo præfa-
 tiones. Maiorem & minorem cano-
 nes Gelasius. Sanctus, beatus Sixtus.
 Pater noster ex Matthæi euangelio.
 Gregorius. Martialis beati Petri dis-
 cipulus benedictionem dare episco-
 pos, pacem minores sacerdotes In-
 nocentius instituit, Agnus dei Sergi-
 us adiunxit. Gregorius communio-
 nem. Conclusionem per Ite missa,
 per benedicamus domino, & Deo
 gratias, Leo adiuuenit. Duodecim fi-
 dei articuli, quos quemlibet nedum

*De quibus ser-
 moue fiat.*

*Offertorium.
 Prefatio.*

*Canon vter-
 que.*

*Oratio domi-
 nica.*

Agnus Dei.

*Duodecim fi-
 dei articuli.*

constantissimè confiteri, verum etiam credere beati Apostoli mandauere, tales recensentur. Primus vnum Deum & trinum esse patrem omnipotentem cæli terræque factorem. Secundus Iesum Christum filium eius vniuentium, dominum nostrum, Tertius eundem de spiritu sancto conceptum, ex Maria virgine natum. Quartus sub Pontio Pilato passum, crucifixum, mortuū, atque sepultum. Quintus ad inferna descendisse, rursus à mortuis tertia die resurrexisse. Sextus ad cælos ascendisse, sedere ad dexteram Dei patris omnipotentis. Septimus venturum rursus cum gloria, iudicatum viuos & mortuos. Octauus Spiritum sanctum esse. Nonus sanctam Ecclesiam catholicam. Decimus sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Undecimus carnis resurrectionem. Duodecimus æternam post obitum in alio orbe vitam. Decem præcepta, quæ Deus digito suo conscripta per Moysen Israëlítico populo dederat, & nos obseruare voluere. Primum est, vnum Deum credere. Secundum, ipsius nomē vanè nō assumere. Tertium,

*Decem Dei
præcepta.*

sabbata sanctificare. Quartum, parentes & natu maiores honorare. Quintum, non occidere. Sextum non mœchari. Septimum non furari. Octauum, falsum, nō attestari. Nonum, rei alienæ non inhiare. Decimum alteri nuptiæ neque rem concupiscere. Septem ecclesiæ sacramenta, quæ in posterioribus quinq; fidei articulis includuntur, & credi à nobis sancti patres præcepere. Primum, baptismus est, hoc ex canonica sanctione, nisi maxima necessitas citius depoposcisset, olim non nisi in fide prius optimè instructis & approbatis catecuminis per examina vel inquisitiones septem, quæ septem certis per quadragesimæ ieiunium diebus fiebant, sacris Paschæ & Pentecostes sabbatis, quibus cōsecrari in parochijs omnibus solet, dabatur. Quoniam verò præ cæteris ad æternam salutem id apprimè necessarium est, ne quis eo orbatus ex vita hac abscedat: statuere, vt nato mox infante, patrini huic tâquam testes, aut fideiussores, rogentur, à quibus ante ecclesiæ fores statutus, à Sacerdote ad hoc accersito priusquam sacro fonte immergatur. quæ-
 reo.

Septem ecclesiæ sacramenta.

Baptismus primus.

Septies baptizandi olim examinabantur.

reretur, a Sathane pōpīsq; eius omnibus abrenunciauerit, an fidei Christianae articulos omnes firmiter credat. Patrini pro eo affirmantibus, sacerdos ter in faciem illi insufflans, exorcizat, catechizatque Septem postea cum eo per ordinē facit, benedictum sal. ori illius primo immittit. Secundo oculos, aures, nares, terra suo spūto madefacta illinit. Tertio nomen, quo postea vocetur imponens, in pectore & dorso oleo sancto in crucis formam consignat. Quarto baptismo ter sancte trinitatis nomine, patris & filij & spiritus sancti: quod etiam alia sacramenta omnia, exhibentur, immergit, aut in crucis formam ter perfundit. Quinto pollice facto ihurinate intincto frontem ipsius cruce notat. Sexto vestem eum candidam induit. Septimo candellam ardentem prabet. Iudaei anteaquam baptizantur, ex Agathonensi conciliomēses nouem catecuminum in fide instruuntur, diesq; quadraginta ieiunare debent, diuitijs se suis omnibus abdicare, seruos manumittere: filio si quos Mosaica lege circuncidentur, a se procul repellere.

*Septem circa
baptizandos.*

*Tam grauatē
Iudaei cur baptizantur.*

*Confirmatio
secundum sa-
cramentum.*

*Tertium sa-
cramentum.
sacer ordo.*

Nemini ob id mirandū, si tā grauatē
gens illa baptismo admoueat. Con-
firmatio, secundum sacramentum ab
Episcopo solum in ecclesia, ante al-
tare adultis, & si fieri possit, ieiunijs,
tali quidem ritu largitur. Confirman-
di cum singulis patrinis omnes ad-
sunt. Episcopus dicta super omnes
vna oratione singulorum frontes hu-
meatato chrismate pollice, crucis for-
ma in Patris & Filij & Spiritus sancti
nomine consignat, alapamque ma-
xillæ sinistræ in suscepti sacramenti
memoriam, ne repetant, incutit. Pa-
trini ne recens vinctio defluat, aut
per incuriam abstergatūr, mox præ-
parata ad hoc fascia frontem obli-
gant; quam non nisi septimo die de-
ponere fas ducunt: tātum huic sacra-
mento sancti patres concesser, vt
uomen in baptisate impositum,
si displiceat, in huius perceptōne ab
Episcopo in aliud mutari possit. Ter-
tium sacramentum est sacer ordo:
similiter ab Episcopo solum in pri-
ma ecclesia in Decembri autum,
nunc constitutis sex anni temporibus,
puta singulis quatuor ieiunio-
rum, eam ob causam institutorum,
fab-

sabbatis. Sabbato, quod sitientes dicitur, & sacro sancti Paschæ sabbato confertur, maribus solummodo: & quorum vitæ conditio, corporum habitudo, animorum qualitas, satis cognita perspectaque sit. Septem secundum quosdam, nouem enumerantur, in quibus singulis characterem specialem suscipientis animæ imprimi, & eum hominem sacrum deinceps esse, credi sancti patres voluere: hi psaltes sunt, hostiarij, lectores, exorgista, acolythi, subdiaconi, diaconi, presbyteri, episcopi, vnum tamen sacramentum, non plura, ratione finalis officij quod est dominicum corpus consecrare censetur. Singulis sua in ecclesia officia, insigniaque ex Toletano concilio constituta. Hostiarijs sacras cædes tueri, aperire, & recludere: clavis ob id eis in ordinatione datur. Lectoribus veteris testamenti sacratumque historiarum legendi facultas; Codex tribuitur. Exorgistis obsessos malo dæmone homines adiurare, in signum, quo illud continetur, liber porrigitur. Acolythis candelabra, luminaria, vrccolos ad aram disponere, atque

O s   por-

Septem clericorum ordines.

Ordinibus officia & insignia data.

portare. Candelabrum eis cum cæreo, vrceoliq; vacui præstantur. Subdiaconis oblationes percipere, calicem, patinamq; attrectare, & ad sacrificium deferre. Vinum & aquam in vrceolis diaconis administrare, vacuus ea ad se ipsis calix, cū patina ab Episcopo, vrceoli vino aquaq; pleni, & mappula ab archidiacono dantur. Diaconis Dei verbum gentibus prædicare, & sacerdotibus in sacris Ecclesiæ actibus deseruire committitur. Euangelij liber tribuitur, & stola in modum iugi altero tantummodo eius humero iniecta. Presbyteris dominicum corpus consecrare, pro peccatoribus orare, atque per iunctam pœnitentiam Deo rursus conciliare potestas. Calix cum vino, patina cum hostia, stola super vtrumque humerum, & castula insignia. Quid Episcopo datum supra auditum. Dominica hic tantum die, horam circiter tertiam, infra missæ officium priusquam Euangelium legitur, ordinatur, per manus & libri super caput positionem ab alijs Episcopis, cõnumerato Metropolitano, tribus. Episcopi in prima Ecclesia ab alijs pres-

Episcopi consecratis.

Episcopi à presbyteris olim nihil differrebant.

presbyteris parum aut nihil differ-
bant, communi concilio ecclesiæ mo-
derabantur, antequam dissensiones
vulgò audirentur, quibus vnusquis-
que se, non à Christo, sed à quo bap-
tizatus esset, hic Pauli, alius se Apolli-
nis, tertius Cephæ appellaret: pro v-
niformitate igitur conseruanda, &
schismatibus vitandis, necessariò de-
creuêre sancti patres, vt cõmuni ap-
pellatione omnes qui baptizarentur,
Christiani deinceps à Christo dice-
rentur, vtq; singulis prouincijs, pro-
ut magnæ vel paruæ essent, vnus aut
plures presbyteri probatores, Episco-
pi nomine, præficerentur: qui non,
vt antea, suo nutu, sed ecclesiæ Ro-
manæ sacrorumque conciliorum sta-
tutis ordinationibusque subditum
sibi & clerum & populum guber-
narent, instituerentque. Tunc pri-
mum piorum principum auxilio
permisssuque regiones per totum
Christianum orbem in dioceses, dio-
ceses in conuentus seu capitula, capi-
tula in parochias diuisæ: & pulcher-
rimu illa ordinatio, qualis adhuc cer-
nitur tam in clero quàm populo fa-
cta, vt populus vicarius dato iure suo
pa-

*Christiani à
Christo.*

*Episcopi quo-
modo primo
introducti.*

*Corpus & san-
guis Christi
quartum sa-
cramentum.*

*Magna fide
opus ut crede-
rim sequen-
tia credātur.*

parochus obediatur, parochus decano, decanus episcopo, Episcopus Archiepiscopo, Archiepiscopus primati siue Patriarchæ, primas siue Patriarcha Legato, legatus Papæ, Papa concilio, conciliū Deo soli, Corporis & sanguinis Christi salutiferum sacramentum sacerdos quisque rite secundum ecclesiæ clauis ordinatus consecrareque intendens obseruata verborum forma conficere, ex triticeo pane verum corpus, ex vino verum sanguinem Iesu Christi potest. Ipsemet Christus dominus noster nocte, quæ passionis suæ diē proximè præcessit, cum discipulis celebrauit, & in memoriam sui ipsius celebrandum, manducandumque perpetuo instituit, & consecrauit. Magna fide circa id necessarium, vt primo transmutari panem in corpus, vinum in sanguinem Christi credatur. Secundo id licet quotidie fiat Christum tamen non augmentari. Tertio manducatum indies nō minui. Quarto sacramento in plures partes diuiso integrum Christum in singulis etiam minimis particulis permanere. Quinto ab homine malitioso manducatum non

non coinquinari. Sexto fumentibus malis mortem, bonis vitam aeternam conferre. Septimo manducatum, non in manducantem, ut aliis cibis, sed manducantem in ipsum conuerti. Octauo manducarum illæsum in cœlum rapi. Nono tam in exigua & modica panis aut vini forma immensum incomprehensibilemque Deum & hominem Christum comprehendi. Decimo vnum atque idem Christi corpus vno momento multis in locis, multis ab hominibus, & diuersa sub specie percipi. Vndecimo mutata substantia panis in veram Christi carnem, vini in sanguinem verum, naturalia accidentia panis & vini permanere, non carnis aut sanguinis assumere. Duodecimo dignè manducantibus utilitates duodecim maximas, quæ in his versibus enumerantur, subministrare. Inflamat, memorat, sustentat, roborat, auget. Hostia spem purgat, reficit, vitam dat, & vnit. Confirmat fidem, minuit fomitemque remittit. Vltimo tam viuis quam defunctis pro quibus à sacerdote speciatim in sacrificio offer-

solemniter fieri præcepere, ita scilicet, ut sacerdos accersatur qui virum primo, deinde feminam inquirat. In matrimonium contrahendum utriusque ne consentiant: quibus consentientibus, quod maxime in eo necessarium est ipse comprehensis amborum dextris eos in indiuiduæ sanctæque Trinitatis & unitatis nomine patris & filij & spiritus sancti coniungens, iubet hortaturque, ut unanimi huius & mutui coniugij perpetuo memores, viuentes se mutuo nunquam derelinquant, mutuo diligant, mutuo deseruiant, honorent: procreationi, non libidini studeant: natos ex se pueros honestè & diligenter educent: annulo postea eos subarrat: & aqua benedicta asperfos, porrecta stola in Ecclesiam introducit, supplices ante altare, si prius benedicti non sunt, benedicit. Mulier rubea vitæ, & supra hæc candido velamine obuclatur, sine quo deinceps in publicum prodire, aut vitis assidere haud licitum. Duodecim esse, quibus matrimonium contrahendum impediri, contractum dirimi rursus voluere. Personæ vtpotè errorem, conditio-

Matrimonij iura.

Duodecim matrimonij obstantis.

*Sextum sacra-
mentum pe-
nitentis.
Pœnitentia.*

Confessio.

conditionem interpositam, cognationem, crimen apertum, sectæ disparitatem, violentiam, sacrum ordinem, ligamen, quo alij alter obstringitur, publicam honestatē, affinitatem, coëundi in potentiam. Sextum ecclesiæ sacramentum Pœnitentia est à Christo pro altera naufragij tabula datum. Christianus homo quilibet indubie credere debet in quatuor consistere. Peccatorum videlicet pœnitentia, canonica confessione, absolutione, satisfactione que. Primo, non leui, sed grauissima pœnitentia in animæ penetralibus super perdita, iterum que amissa illa per peccatum puritate & innocentia, quam vel baptismo, vel superiores pœnitentiæ beneficio consequutus fuit doleat, & dolore siue pœnitentia ea se reconciliandum rursus Deo speret, omnia quibus sese innocentiam amississe, indignationem que Dei in se concitasse cognoscit, sacerdoti prudenti, ore proprio humiliter vere loco Dei confiteatur, firmiter que credat, à Christo illi ceu suo in terris vicario potestatem concessam esse, vt se à peccatis confessis omnibus

absol-

absoluere possit. Postremum pro satisfactione, & culparum remedio nõ granatè, verum alacriter obeat, quicquid facere iussus fuerit. Indubita fide credat absolutum esse se, quàm mox à Sacerdòte absolutio debita verborum forma pronunciata fuerit.

*Satisfactio.
Absolutio.*

Vltimum sacramentum Extrema vñctio creditur, per oleum, quod ad hunc vsum ab Episcopo in singulis Diocesibus, annuo ritu, quinta feria, quæ Paschæ festum proximè præcedit, quemadmodum chrisma consecratur à Sacerdote ex Iacobi apostoli præcepto, & Felicis Papæ in sede beati Petri quarti institutione mortuis tantummodo adultis, atque eam poscentibus præstat. Præscripta verborum forma & crebra Sanctorum inuocatione, ea corporis

Vlt. sacra. vñctio extrema.

membra inunguntur, quibus quinque sensus, visus, auditus, gustus, olfactus, tactus maximè vigere & homo deliquisse existimatur, vt potè os, oculi, aures, nares, manus, & pedes, qua concedi, si digne percipiatur, nedum leuium delictorum omnimodà remissionè, verum quoq; aut mox pristinam sanitatem, aut obitum

*Qua corporis
membra inunguntur.*

*Extrema vñctio
nonis effectus.*

*Qui dies
Christianis
sacri.*

*Aduentus
Domini.*

*Temporis di-
uisio.
Circuncisio
Christi*

*Epiphāia Do-
mini.
Purificatio
Mariae.*

*Annuntiatio
domini.*

maturiorem lenioremque sancti pa-
tres credi voluere. Festi dies quos
per annum ab ecclesia obseruari præ-
cepêre, initium à Christi domini no-
stri aduentu, quem in Decembri A-
postolus Petrus per hebdomadas in-
tegras treis, & dimidiâ ieiunio & ora-
tione ante natiuitatem eiusdem, quæ
vltimis Decembris diebus continuis
octo ingenti gaudio & solennitate
celebratur omnes auspicantur. An-
num in hebdomadas quinquaginta
duas: hebdomadas in mēses duode-
cim, mēses vt plurimū in dies trigin-
ta diuisere. Prima Ianuarij die, vt, se-
cundum Mosaicam legem Christus
præputio circuncisus sit, ecclesia re-
colit. Tertia postea, vt à magis tri-
bus, tribus muneribus adoratus, at-
que à Ioanne in Iordanis flumi-
ne baptizatus, nouæ legis primordia
iecit. Secunda Februarij die vt im-
maculata mater eius patrio ritu obe-
diens templo ipsum intulerit, & sese
purgari permiserit: in cuius rei me-
moriâ solennis ab ecclesia eo die
processio peragitur candelæq; cereæ
benedicuntur. Vicesimaquinta Mar-
tij, vt nascitur Christ⁹ virginij Mariæ
per

per Angelum annunciatum, sancti spiritus obumbratione in utero conceptus sit: quo tempore, quadraginta etiam dies, quos nobiscum in terris agens ieiunavit: & nos, ieiunante passionemque ipsius & mortem, quam ut nos à diaboli iugo liberaret, sponte sua sustinuit, recolere voluere: ultima illius ieiunij die, quæ frequenter in Aprilem cadit, maximo omnium festo, ut superata morte ad inferna descendit, diabolo expugnato redijt suis iterum viuus, & gloriosus multum apparuit celebrare. In Maio ut spectantibus discipulis vniuersis propria virtute in cœlos ascendit: Quo tempore beati Mamerti episcopi Viennensis institutione per vniuersum Christianum orbem peregrinationes seu letaniæ de ecclesia vna ad aliam minores fiunt. In Iunio & Maio quandoque ut promissus spiritus sanctus discipulis Christi singulis in ignitarum linguarum formis deorsum datus apparuit, ac omnium nationum linguas & loqui & intelligere dedit. Octaua die sequenti festum sanctæ Trinitati celebrare. Deinde quinta ex Urbani sexti insti-

Ieiunium domini.

Passio Domini.

Resurrectio Domini.

Ascensio ad cœlos.

Letania minores.

Pentecostes festum.

Trinitati festum.

Corporis Christi.

*Apostolorū
dissensionis.*

*Assumptio
nis Mariae
Natiuitatis
Mariae.*

*Præsentatio
nis in tēplum
Conceptionis
Mariae.*

Festationis.

tutione: vt in vltima cœna Christus in perennem sui memoriã saluberrimum corporis, & sanguinis sui Sacramētum sub panis & vini specibus perpetuo visendum, vescendumque suis post se relinquens instituit, frequenti celebritati recolitur. Decimaquinta Iulij, vt beati Apostoli velut iussi fuerant, duodecimo anno post domini sui in cœlos ascensionem, ad prædicandum gentibus in orbem vniuersum abierunt nouo festo memoratur. Obitus genitricis Christi decimaquinta Augusti. Natiuitas octaua Septembris: vt tēplo præsentata à trimatu ibi ad nubes vsq; ad annos Deo iugiter seruiendo permanferit, vigesima prima Nouembris peragitur. Octaua Decembris immaculata illius ex diu sterilibus parentibus conceptio veneratur. Secunda Iulij die, vt montana transcendens Elizabeth cognatam inuisit. Constituti etiam duodecim apostolis, quibusdam martyribus, nonnullis confessoribus, & virginibus, sacri dies. Visima quarta siquidem Februarij Matthiæ, Marco Euangelistæ vigesimaquinta Aprilis: quo die

Lera-

Letanias maiores Gregorius fieri ordinavit, Philippo & Iacobo maiori prima Maij, Petro & Paulo vigesima nona Iunij, & eiusdem mensis dies vigesima quarta Natalis Ioannis baptistæ sacra est. Vigesima quinta Iulij Iacobo minori, Bartholomæo vigesima quarta Augusti. Matheo vigesima prima Seprembris. Vigesima octava Octobris Simoni & Iudæ. Ultima Nouembris Andreæ. Vigesima prima Decembris Thomæ, & eiusdem mensis vigesima septima Euangelistæ Ioanni, prothomartyri Stephano præcedens dies dicata. Innocentibus pueris subsequens. Laurentio decima Augusti. Georgio vigesima tertia Aprilis. Martino & Nicolao solis ex omnibus confessoribus festa, huic sexta Decembris, illi undecima Nouembris tributa. Catherinæ virgini vigesima quinta Nouembris, Mariæ Magdalene vigesima secunda Iulij. Esse etiam sub vnus Michaelis nomine omnibus beatis angelis diē vigesimum nonum Seprembris sacrū. Et in commune omnibus Sanctis & electis Dei primum Nouembris voluere. Septimam præterea quanq;

*Dominica di-
as Christianis
ut Iudæis sab-
batum sacra.*

diem quemadmodum Iudæis sabba-
tū, Dominica appellatione ab omni
seruili operatione prorsus Christia-
nis quietam esse: Solum diuinis lau-
dibus, diuinis sacrificijs in ecclesia o-
perari. Euangelium & fidei præce-
pta à Sacerdotibus prædicantibus ad-
discere, ac quibuscunque modis cœ-
lestis in nos numinis iram diebus
sex intermedijs prouocasse timemus,
hac die totum deprecari expiareque.

*Quinta quæ-
que dies olim
acra, ut do-
minica hodie.*

Olim quæque quinta dies pati cele-
britati obseruabatur: sed ne idololatris
gentibus quæ Ioui hac die feriabant
nonnihil condonaretur, obrogata,
rursus fiebat tam dominicis diebus
quàm quintis ferijs ante Missæ in-
ceptionem per Ecclesiarum circui-
tum à clero & populo solennis pro-
cessio, atque aquæ benedictæ per Sa-
cerdorem aspersio. Agapitus insti-
tuit, hanc in memoriã Christi ascen-
sionis, in illa gloriosæ resurrectionis,
quæ de dominica in dominicam, ve-
lut de octaua in octauam perpetuo
festo celebratur. Per noctes, quæ
præcipuos solennes dies præcedūt,
totas olim ex præcepto clerus & po-
pulus ois in ecclesia diuinis laudibus
inui-

*Processio do-
minico die
quæ fit.*

inuigilabant : sed ob plura enormia scandala & crimina, quæ tenebris oculantibus à malitiosis interim perpetrabantur, mos iste sublatus, pro eo ieiunia die præcedenti instituta adhuc vigilarum nomen retinent.

Quinque per annum ecclesiam recolare statuere, à dominica, quæ septuagesima à septuaginta diebus, quos includit, ad octauam Paschæ Christi domini ieiunium, passionē, mortem, sepulturam, præterque hoc primorum parentum miserabilem lapsum, maximosque humani generis errores, illos, quibus à veri nominis cognitione : cultuque abducti, ad idolorum & malorum, dæmonum profanam obseruationem declinavit. Duram item & intolerabilem illam seruitutem, quam sub Ægyptio Pharaone Israëliticus populus seruebat : quare in canonicis horis Geneseos & Exodi libri leguntur & tristitiam tam in gestu quam cultu omnem Ecclesia ostentat. Ab octauo Paschatis die ad octauum Pentecostes Christi resurrectionem, ascensionem, & sancti spiritus transmissionem : cumque hoc humani-

Quinque per annum ecclesia recolat.

Christi passionem.

Christi resurrectionem.

*Christi in mū
do cōuersatio
nem.*

generis Deo patri per filium reconciliationem redemptionemque: ac in qua præfigurata fuit, filiorum Israël in terrâ promissionis restitutionem: noui ob id instrumenti libri leguntur & incunda lætaque omnia reperiuntur. Ab octauo deinde pētecosten ad Christi aduentum vsq; per hebdomadas plus viginti miracula & conuersationem illius cum mundo celebrare uoluerunt: præterque hoc longam illam peregrinationem, quam à restituta salute ad extremum seculi diem de generatione in generationem longa serie humanum genus facit, unde ob diuersam fortunam qua velut in æstuoso pelago nauis fluctuatur ecclesia, neque satis exultat neque tristatur, verum ut caute ambulet, victoriamque ex ingruentibus procellis reportet, varij veteris & noui instrumenti libri præleguntur. A domini insuper aduentu ad ipsius natiuitatem temporis meminisse, quod à Mosè ad Messiae exitum perdurait, quo certissimum de sua salute humanum genus ex lege & prophetis illius aduentum futurumque regnum ardētissimis desiderijs expe-

*Christi expō
sationem.*

expectavit. Prophetias igitur legi & ieiunium statuere, ut Ecclesia ex his & edocta melius & habilitata domini sui Christi natalem, qui in quarta hebdommada semper celebratur, dignè exceptum laxa salutis suæ primordia, veluti continuo festo ad septuagesimam vsque digne & mè ritò pertractaret. Oratoria siue templa, quæ Ecclesias appellauère, non nisi Episcopi diocesani permissu ædificari voluere, & cõpõrtata ad structuram materia fundoque solidiori reperto: eundem ad hoc accitum lapidum primarium angularem in fundamentis benedicere, signo crucis signare & orientem solem versùs dirigere: tum primum fabris cãmẽtarijs superædificare fas esse, Ædem in humani corporis seu crucis formam. Choru. in quo summum altare, & psalentiũ clericorum chorus, à quo appellatur, esset, caput præsentare orienti obiectum, rotundum posteriori ædificio breuiorem: sed propter oculos, qui in capite sunt, magis luminosum, cancellis à reliquo corpore, veluti collo, distingui. Turrim huic vnam, aut duas (forsi-

*Christi Iesu
natalem diẽ.*

*Christianorũ
oratoria siue
templa.*

*Dispositio tẽ-
plorum Chri-
stianorum.*

tan

*Posterius ad
scium.*

*Sacrarium
columna*

*Altaria &
adornatio.
Baptisteriū.*

tan aptius) aurium loco annecti. Can-
panas in his suspendi, ad populum ad
diurna nocturnaque officia conuo-
candum. Posterius ædificiū, ita quo-
quo versum constitui, vt aptè bra-
chia ad dexteram leuamque, reli-
quū corpus cum pedibus porrectum
in longum latumque significet. Con-
clauē concameratum, vt plurimum
sub turrium vna esse: ianuam in cho-
rum habens, in quo sacrorum vasa,
consecratæ vestes, aliæque ecclesiæ
utensilia reponantur, Sacrarium illud
dici. Colūnas duplici ordine locari,
in quarum epistylijs testitudinem aut
tectum quiescere, basibus inferius
altaria applicari, altaria pallis dua-
bus ritè instrata. Christi cruce, aut
sanctorum reliquias conseruante ar-
cula. Candelabris duobus hinc at-
que hinc dispositis, & libro semper
exornata esse. Parietes intus & extra
incrustari variæque pictura insigniri.
In singulis parochijs singulos exca-
uatos & bene nunitos lapides habe-
ri, in quibus consecrata baptismatis
vnda pro baptizandis cōseruaretur.
Ad dexteram summi altaris parieti,
aut applicari aut incidi riscū in quo
do-

dominici corporis Sacramentum ac
 oleum sacrum pro ægrotis, Chrisma
 pro baptizandis omni tempore sub-
 clausura haberi voluere. Suggestum
 in ecclesiæ ad hæc medio esse: ex quo
 festis diebus populus à Sacerdote
 suo, quæ sciri opus sit edoceretur.
 Clero soli chorum in ecclesia locum
 esse, profanæ multitudini postero-
 rem partem: diuisim tamen, viris de-
 xtrum latus, mulieribus sinistrum: ho-
 nesto utrosque & gestu & cultu esse:
 quicquid contra bonos mores, con-
 tra Christianam religionem esset ma-
 gna diligentia deuitare. Comas in
 prima ecclesia tam viros quam mu-
 lieres nutrire, & corpus nudum o-
 stentare mos fuit. Nihilque aut pa-
 rum in corporis cultu differre. Mulie-
 res capita obnubere, viros comas de-
 curtare: & utrosque in habitu discre-
 tos esse beatus Petrus primum præ-
 cepit. Admetiri porrò sacris ædibus
 omnibus adiacentem agrum, in quo
 Christianorum hominum cadauera
 communiter sepelirentur, Cœmeteri-
 um appellari, ab Episcopo cōsecrari,
 atque omnibus quibus Ecclesia priui-
 legijs.

Suggestum.

*Christianorū
 honestas in
 Ecclesia.*

Cœmeterium.

*Defunctorū
exequiæ, &
quandiu lu-
gentur.*

*Christiano-
rum funera-
tio.*

legijs vti. Defunctis nō vbiq̄ue æqua-
liter exequiæ parantur. Aliqui enim
continuis diebus septem, aliqui no-
uem, quidam triginta aut quadragin-
ta, aut quinquaginta, nonnulli cen-
tum, reliqui toto anno nigris indu-
mentis obuoluti magis quam vesti-
ti lugent, & iusta quotidie faciunt.
Cadauer lotū prius sudarioque aut
cilicio indutum à suæ conditionis vi-
ris clerici à clericis, laici à laicis cum
cantu Toletanum concilium efferre
decreuit, à sacerdote thure suffitum
& benedicta aqua conspersum cum
certis imprecationibus sepulchro im-
poni resupinum pedibus ad orientē,
capite ad occidentem solem versis,
terra postea obrui Sepulchrum in si-
gnum Christiani ibi sepulti lignea
cruce & circum eam hedera, cupres-
so, aut lauro insigniri. Christia-
næ religionis institu-
ta hæc sunt.

DE EUROPEIS

MEMORABILIORI.

BVS GENTIBVS,

LIBER. III.

CAP. I.

OS T Assiam ad Eu-
 ropam tertiam or-
 bis partem stylus
 vertendus est, ap-
 pellatá ab Europa
 Agenoris Phœni-
 cum regis filia quæ a Ioue raptá, in
 Cretam abducta fuit, Ab occidente
 mari Athlantico clauditur, à septen-
 trione oceano Britannico, ab orien-
 te Tanai, Mæotide palude, & Pon-
 to, à meridie Mediterraneo Terra
 multiformis, & ad virorú virtuté in-
 genue disposita: ciuiúq; & domesti-
 carú ad alios rerú transfusua. Est e-
 nim tota habitabilis: in exigua tan-
 tùmmodo parte propter frigoris vim
 inhabitabilis: quæ finitima Tanaidis
 & Mæotidis incolis Boristenenfibus
 que in curribus degentibus: habitabi-
 lis auté regionis id quod algidú est,
 & montanum laboriosè habitatur

*Europa limi-
tes.*

*Europa lau-
des.*

Cura.

*Græci.**Romani.*

Curatores autem probos suscipientia loca etiam prave habitata, & per latrocinia mitigantur. Quemadmodum obtinentes Græci montes petrasque incoluerunt pulchrè ob prouidentiam circa ciuilia artesq; & reliquum ad vitâ sensum. Romani quoque multas gentes accipientes, quæ natura inhumanæ erant, ex ipsis locis asperis importuosisque & frigidis, causæ alia male habitatis insociabiles homines inter se multis alijs admixtis connexuerunt. Et ciuilitate quidem viuere agrestiores durioresque docuerunt. Quærum autem Europæ ipsius in plano est, naturalemque temperiem habet, multum adiuuat ad ista: quandoquidem id quod est in felici regione pacificum omne est: & quod in tristi, pugnax & virile: accipiuntque hæ gentes aliqua inter se beneficia: aliæ enim opem aranis ferunt, aliæ fructibus & artibus, morumque doctrina. Manifesta verò sunt etiam non auxiliantium inuicem detrimenta. Habet superius quiddam vis arma tenentium, nisi ea ipsa multitudine superetur: adestque terræ ipsi etiam vltra hoc quoddam natura-

le bonum, quòd ea sanè omnis planicie, montibusque distinguitur. Ita vt vsquequaque descriptibile & ciuile pugnaxque subiaceat: plusq; esse aliterum, id scilicet, quod est pacis familiare: ita vt hoc vincat adiuuantib⁹ etiam ducibus Græcorum prius, Macedonum verò Romanorumque posterius. Ex hoc autè & ad pacem & ad bellum sufficientissima est sibi. Etenim multitudinem pugnacem abundè habet, & quæ agros colat, & quæ vrbes quoque contineat. Excellet hæc & fructus afferens optimos, vitæque necessarios, & metalla quæcunque vsui sunt, odores ad sacrificia, nec non multi sumptus lapillos ipsa extrinsecus petit. Quarum etiã rerù inopibus nihilo deterior, quam abundantibus est vita. Similiterque pecudum exhibens mitium multarû copiam: At bestiarum ferarumque habet raritatem. Et talis quidè natura est Europæ in vniuersum: particularis autem pars prima est omnium ab ortu Græcia

*Europa &
ad pacem &
ad bellum
suffici-
entissima.*

De Gracia, & legibus à Solone Atheniensibus Gracorum longe principibus sancitis.

CAP. II

Gracia descriptio.

Thermopylae. Apeninus.

Gallidromus

Regiones Graciae.

GRACIA Europæ regio est à quodam Græco, qui latè in ea rerù olim potius est, appellata. Hæc ab Isthmi angustijs incipit, & à septentrione in meridiem vecta, qua sol oritur Ægeis, qua occidit Ionijs fluctibus obiacet. Thermopylæ mediam dirimunt, ut Italiã Apeninus iuga montiũ à Leucade, & mari ad occidentẽ solẽ verso, ad alterum mare quod ad ortum spectat tendentia. Extremos montes ad occasum Oetham vocant, quorũ, quod altissimum est, Gallidromum appellat, per cuius vallem in Malliacum sinũ iter est, non latius l. x. passibus. Hæc vna militaris est, per quam si nemo prohibeat, traduci potest exercitus: cætera loca adeo ardua & perplexa, ut ne expeditissimis quidem sint peruia ideo pylæ, quasi portæ dictæ: & à calidis aquis inibi nascentibus Thermopylae. Iacēt ad mare versa Acarnania, Ætolia, Locris, Phocis, Bœotia, Euboia penè terræ

annexa, Attica & Peloponnesus, longius prædictis in mare excurrunt, diuersa montium specie: & quæ ad septentrionem obuersa iacet, includitur Epirus, Perrebia, Magnesia, Thesalia, Pthiote, & sinus Malliacus. Athenæ ciuitas liberalium literarum & philosophorum mater, & qua nihil habuit tota Græcia clarius atque nobilius, fuit inter Achaiam & Macedoniam in regione quæ Attica appellatur ab Atthis filio Athenarum Regis, qui Cecropi in regno successit, & Athenas condidit, vnde & Cecropia dicta est, & postea à Mopso, Mopsopia, & à Ione Xuti filio, vel, vt Iosephus scribit, à Iano Iaphet filio Ionia: postremò à Minerua Athene: Græci enim Mineruam Athenam vocant. Atheniensibus Draco primus leges conscripsit, deinde Solon Salaminius multis prioribus ob poenarum magnitudinem abrogatis: omnibus enim ferè legibus quas Draco tulerat poena erat morte diffinita, vt ocij & desidia conuicti, capite plecterentur. Qui olera fructusve in alieno prædio legisset, eodem quo & paricidæ supplicio puniretur. Ciuitatem census

Athenæ & rituum instituta,

Athenarum appellatio,

Draconis leges.

Q æsti-

æstimatione Solon in ordine distribuit. In primo ij fuere, quibus quingentorum Medimnũ esset census. Secundo dein loco adscripti, qui trecẽtis censi foret, equosq; alere possent. Tertius equorum onere adempto pari censu æstimatus. Et ex his ferẽ ordinibus Magistratus creari, qui infra fuerunt Mercenarij nũcupati, concionis habendæ, iudicandiq; munia, cæteris exclusi magistratibus obibãt. Quam civilem institutionem Romæ Seruius Tullius magna ex parte imitatus creditur. Concilium in Areopago ex annuis magistratibus constituit, instituti huius Draconem auctore prodiderunt. Quidam secundũ hæc, quæ dixi, vt omnem Solon civilis discordiæ occasionem in futurum tolleret, ne temeraria multitudo incertis (vt solet) statibus iudicia turbaret: ex quatuor tribubus, quæ Athenis erant quadringentos legit viros, ex singulis centum: his permissum, vt quæ Areopagitæ decreuissent, si æqua visa forent, probarent: si minus essent placida, pari potestate rescinderent. Atque ita, velut duabus anchoris nixus, aduersus omnes fluctus im-

*Concilium in
Areopago.*

*Quatuor tri-
bus.*

*Quadringen-
ti viri Areo-
pagitis addi-
ta.*

im-

immobilis mansurus ciuitatis status
 videri potuit. Parricidij, affectareque
 tyrannidis dānati, ne magistratum ca-
 perent lege vetuit. Nec hos solūm
 ab honorum petitione exclusit, sed
 eum quoque, qui orta in ciuitate se-
 ditione neutram partium sequutus es-
 set, mali ciuis esse ratus, quum pro-
 prias rationes in tuto collocarit, nul-
 la cōmuni cura sollicitudinēve tene-
 ri. Habuit nec minus admirationis il-
 lud, vt scēminx, quæ viros parum ad
 rem veneream idoneos fortitæ es-
 sent, vnum, quem vellent, ex mariti
 propinquis impunè admitterēt. Pec-
 niarias dotes ē medio sustulit, vt pau-
 ca vestimenta, & vasa quædā paruo
 empta paterna domo ferret mulier:
 testatus coniugij societatem, non
 precio, sed natorum charitate iungi-
 oportere: ne in defunctos vita male-
 dicta iacerentur. Si quis in sacro aut
 in iudicio, ciuium cōiutium fecisset,
 quinque dragmis mulctaretur. Legan-
 dæ pecuniæ, cæterarumque rerum
 facultatem testari volentibus per-
 missam, quū prius patrio instituto in
 familia esse debere cēserētur, quæ a-
 micitia propinquitate prælata est, &

*Lex admirā-
 da pro mulie-
 ribus.*

*Dotes pecu-
 niarias subla-
 ta.*

*Leganda pec-
 unia facul-
 tas permissa.*

Luctus in alieno funere inhibitus.

gratia necessitati, in ea cautū ne dementia subdolave periuasione fieret. Ploratus & lamentationes in alieno funere sustulit. Nec subsidia alimentauē vlla filius patri deberet a quo nō arte esset aliqua ad vsū vitæ institutus. Qui illegitimo essent thoro procreati, neu parentes alerēt. Enimuerō qui meretricio non abstinēt congressu, is perbelle demonstrat, se non liberorum procreationi, sed voluptati studere, seque ipsum mercede priuat. Mœchum in adulterio deprehensum impunē necari voluit. Qui vim ingenuæ virgini intulisset decem dragmis mulctari. Ius vendendæ filix sororisve sustulit, nisi adhuc in stupro deprehensæ. Qui Isthmia vicisset, centum drachmas, qui Olympia, quingentas præmium ferret.

Adulterorum pœna.

Victorum pœnia.

Lupus ab Atheniensibus infectatus.

Occisorum in bello liberi ex publico aliti

Qui lupum victum attulisset, quinque dragmas & publico acciperit. Qui lupam drachmam vnā: hoc pecoris, illud bouis præciū: vetus fuit Atheniensium hanc beluā infectari, quippe quæ æquē sit pecuariæ rei, & agrorum cultui infecta. Eorum liberos qui in prælijs occubuissent publicē nutriēdos erudiēdosq; præcepit, quo sanē

sanè animati singuli fortiter ac strenuè in bellis dimicarent. Voluit etiã vt & is qui oculos in bello amisisset publicè aleretur. Præclarè & illud statuit curatorem cum pupillorum matre non inhabitare. Cavit ne is fieret curator ad quem post pupillorũ obitum substantia spectaret. Illud item, nō licere annulario venditi anuli seruare sigillum. Et qui alteri vnũ oculum exuerit, ei ambos erui debere. Et quæ non posuisti ne tollas, si quis secus facit, capitale esto. Principem si ebrius deprehensus esset, morte mulctandum. Athenienses vt dies secundũ lunæ cursum agerent monuit. Ex omni genere frugũ mel, & cæram extra Atticos fines asportari permisit. Nullum ciuitate donari nisi opificem, qui cū tota domo se Athenas contulisset, aut perpetuo exilio natali solo pulsus esset, censebat. Has leges Solon ligneis tabulis, quas Axionas dixere, notatas, in centum annos sanciendâs curauit, haud ignarus fore, vt his ciuitas longa temporis intercapedine assue- ra, in perpetuũ deinceps sanciret. Herodorus in decem annos Atricis legi-

*Curator pu-
pilloꝝ.*

*Princeps ebr̃
us morte mu-
ctandus.*

*Legum tabu-
le Axiona
dista.*

Minerua Atheniensium legum autor.

Atheniensium origo & inventa.

Tres leges in Neptuni placationem in mulieres.

Casos in bello quomodo Athenienses sepeliant.

bus cautum prodidit. Sed ut sanctiores essent, magisque observarentur, aliorum legumlatorum more, qui latas leges ad numen aliquod referre solent, ipse quemadmodum Draco antea, Mineruam suarum auctorem dixit: atque in verba sua iurare in foro ad lapidem senatum populumque induxit. Fuerunt Athenienses non advenæ, neque passim collecta populi colluies originem urbi dedit, sed in eodem nati solo, quod incolunt: & quæ illis sedes, eadem origo est. Primi lanificij, & olei, & vini usum docuere, arare quoque & serere frumenta glæde vescentibus monstraverunt: literæ certæ, ac facundia, & hic civilis ordo disciplinæ veluti templum Athenas habet. Tres leges, quæ in Neptuni placationem à Cecrope in mulieres, à quibus Deus ipse suffragio fastiditus fuerat, & Mineruæ posthabitus, latè erant, adhuc observantur, videlicet, ne vlla unquam mulier senatum ingrederetur, ut nulla earum proles maternum nomen accipiat, ne quis eas Athenas sive Athenienses dicat, sed Atticas. Casos in bello Thucidide auctore in hunc modum sepe.

peliunt, facto ante triduum tabernaculo, mortuorum ossa proponuntur, & suorū quisq; reliquijs, si quid lubeat, imponit, quū efferuntur singularum tribuū, singulas tribus suæ quaque tribus ossa continentes vehicula portant. Vnus item thorus inanis fertur, constratus eorum, qui non extant, qui inter caecos non fuere reperti. Efferunt autem promiscuè voluntarij quiq; vel ciues vel hospites foeminis propinquate coniunctis ad sepulchrum eiulantibus, conduntq; in publico monumento, quod est iuxta monumentum Callisti, apud suburbana, vbi semper eos sepeliunt, qui in bello ceciderunt: præterquam, qui in Marathone, quorum singularem fuisse virtutem existimantes, eodem in loco sepulchrū fecerunt: postea vero quàm eos humauerunt, aliquis ab ipsa ciuitate delectus vir haud quaquàm pro inconsulto habitus, & cui pro dignitate cōueniat, super eos orationem habet, qualē decet de eorū laudibus, qua habita disceditur: hoc quidem more sepeliunt, quo per omne belli tempus, quoties id accidit, legitimè vtuntur.

*Monumentū
Callisti.*

Marathon ciuitas non procul ab Athenis.

De Laconia & Laconum siue Lacedæ-
dæmonum institutis.

CAPVT III.

*Oebalia La-
cedæmonia.*

*Spartha.
Lycurgus phy-
losophus legis-
lator.*

*Reges simul
apud Lacedæ-
mones regua-
bant.*

LAconia in Peloponensio provin-
cia, quæ & Oebalia & Lacedæ-
monia dicitur, à Lacedæmone Iouis,
& Thaygetæ filio: à quo etiã clara &
potens ciuitas in eadem regione ædi-
ficata est atque appellata. Hæc quoq;
Spartha dicta est, à Spartho Phoronæ
filio, Agamennonis regia fuit. Lycur-
gus insignis philosophus Polydectis
Regis frater quum vita illo defuncto
Imperium relicti filij tutoris nomine
aliquãdiu administrasset, ciuitatis sta-
tum atq; regionis optimis institutis,
optimis legibus excoluit. Quũ antea
ex omnibus ferè Græcis soli Lacedæ-
monij pessimè morati essent, tã circa
sequã circa hospites, nullo consuetu-
dinis conuersationisq; cõmercio. Ly-
curgus ergo audacter rem aggressus,
omnia iura, iustituta, & priscos
uiuendi ritus abrogauit atque ciuilio-
ra quædam, multoq; laudabiliora
instituit. Primũ omnium seniores de
Republica electi, qui cũ Regibus qui
duo numero creati sunt consularèt:

is ordo velut arbiter fuit, inter regia
 potestatem, & vim multitudinis: ne,
 aut hæc contumacia sæuaret: aut Im-
 perio illi . Octo & viginti seniores
 (tor enim fuisse Aristoteles scripsit)
 duobus regibus affidebant, ne iumi-
 tum Democratia inualefceret prouid-
 entes: & rursus, ne qui Regnum te-
 nerent, tyrannicum quippiam mo-
 lirentur, quæ hic ordo decreuisset, cæ-
 tera multitudo vt sciret, necessè erat.
 Addita deinceps post multos annos
 Ephororum potestas, huic pauco-
 rum administrationi, quæ Græco
 verbo Oligarchia dicitur: Postea
 quam nimis visa est ferolescere: est-
 que quasi frænum concilio illi inie-
 ctum, accidit id tamen centesimo à
 Licurgi interitu anno, quum Theo-
 pompus regnaret. Alterum ob Oli-
 garchia institutum, agrorum diuisio:
 persuasit illi multitudini, vt solum
 omne Laconicum in medio positum
 æquis in singulis portionibus diuide-
 retur: oportere status ciuem cui in-
 genio, & virtute non luxu, & diuitijs
 præstare. Abijt igitur vniuersa
 terra in sortium nouem & triginta
 milia: in nouem milia virbanus ager.

*Octo & vigin-
 ti seniores.*

*Democratia,
 id est princi-
 patus populæ.*

*Ephororum
 potestas.*

*Oligarchia.
 Agrorum di-
 uisio.*

Paganicus & Municipalis in triplo & ampli^o maiorē numerū: portio quæ libet ea fuit, quæ viro frumenti medimnos. LXX. fœminæ. XLI. annos ferret. Habuit à principio animo & res mobiles diuidere, sed inuidiam, verius, quæ inde imminebat (plures enim videbantur id ægrè lauri) omnem auri argentiq̄ue vsum è medio sustulit, ferreumq̄ue nummum induxit, percussitq̄ue decussem, quem iussit minimè valere, ac tum demum omnis furandi occasio sublata est. Ignitum ferrum ex quo nummum percussit aceto extinxit, vt ad rem nullam amplius ob mollitiem vtile redderetur. Omnes ad hoc artes vt inutiles vrbe eiecit: quamquàm artifices ipsi sublato auri vsu sua sponte inde transmigrarunt, quum ferrei nummi apud alios in vsu non essent. Mox vero vt omnē ex ciuitate tolleret luxū, publica cōuiuia instituit, vt diuites promiscuè & inopes vni adhiberēt cōuiuio, vnisque vescerentur epulis. Ac ne lautorum quisquam cœnatus in publicum veniret, qui minus cupidè & hilariter vesceretur, vt parum frugi à proximè accumbentibus

ob-

Auri & argenti vsus è medio sublatus.

Artes omnes apud Lacedæmones sublatae.

obiurgabatur : quo planè instituto
 omnis verus è medio luxuria sublata
 est. Exarserunt ex ea re potentiorum
 iræ, impetuq̄ue in eum facto, aliter
 est illi oculus baculo excussus, qua-
 re cautum, ne Spartiatæ cum bacu-
 lo amplius ad conuiuium intrarent.
 Hunc conuiuandi ritum Philias di-
 xerunt, haud dubiè publicæ ami-
 citiæ & humanitatis argumento :
 vel quod quasi Phiditia dicerent,
 quòd ira conuiuando φιδίτια, id est,
 parsimoniæ assuescerent. Qui sacrificij
 aut venationis causa conuiuium nō
 occurrissent, his domi cœnare permis-
 sum, cætera multitudo aderat : con-
 ferebant ad hoc conuiuium quotan-
 nis singuli farinæ medimnum v-
 num, vini coros octo, casei quinque
 minas, ficuum quinque semis mi-
 nas. Frequentabant id pueri etiam ve-
 lut temperantiæ, omnisq̄ue ciuilibus di-
 scipline gymnasiū, assuescere ibi urba-
 nis sermonibus, iocatiq̄; comiter di-
 scebāt, ac sine scurrilitate cauillari. In
 re vxoria haud tam pudicitæ quam
 procreationi ob assiduam militiam
 est cōsultū, eousq̄; vxoribus indultū,
 vt eas viti heras appellarent. Virgines
 cursū,

*Luxus omnis
 sublatus.*

*φιδίτιας
 id est amicitias.
 φιδίτια,
 id est, sodalitia.*

*Ad publicū
 conuiuium
 quid singuli
 conferebant.*

*Vxores heras
 appellata.*

Virginum studia.

Cœlibes ludibrio habitis. Raptu nubunt virgines.

Sponsus sponsam non aspiciit antequam pater sit factus.

curſu, palæſtra, diſco, iaculo, exercebātur: vt ocio & muliebribus delitijs ſublatis robuſtiores ad tolerandos partes fierent: nudæ vt pueri in aperto verſari, ſaltare & cantare in ſacris quibuſdam præſentibus ſpectantibuſque iuuenibus: nudatio illa nihil turpe habuit: aderat nanque verecundia, petulantia omnis aberrat. Hinc illa indoles tempeſtiuæque in Læonicis ſcœminis ad omnia præp̄titudine. Qui cælebs vixiſſet Gymnicis ſpectaculis arcebatur, nudusq; hyeme forū circuibat, ne vt cæteri ſenes in honore apud iuuenes eſſet. Nubebant virgines raptu maturæ viro. Paranymp̄ha in cubiculum abducta capillos ad cutē reſecabat; ſponſus inde ad eā ingreſſus cingulum ſoluebat, noctu tantum cum ea congregiebatur, nec prius ſponſam aſpiciebat interdum quàm ex illa factus eſſet pater. Filiorum & ſobolts dignis hominibus permiſſa. Licebat ſeniorum cuique honeſtum ex iuuentute ac probum aliquem ad vxorem præcreationis cauſa adducere: atque vbi eam alieno ſemine impleſſet, ſuum quod naſceretur efficere: neq; probro dari ſiquis

quis huic, qui secundam pudicamque haberet uxorem suadere esset ausus, ut cum ea sibi congrédi liceret, ceu bono fertilique solo operaturus liberorum causa. Ridebant ad hæc quadam gentium stultitiam, quod canes & equas nunc precio nunc gratia optimis eius generis animalibus supponerent: uxores præsidio custodirent: ex illis soli ipsi siue amentes essent, siue ægri infirmi que generare velent. Ius alendi partus nullum parentibus, natus infans in publicum deferbarur ad locum quem Ieschem dixerent, vbi magno effecto puero viri pueri formam intuiti, si probassent, ex nouem milibus sortium in quas vrbani ager diuisus erat, vnam illi curabant adscribi. Infirmum & deformem ad apothecas locum, haud longè à Taygeto præcipitem ac præruptum exponendum dabant, utpote Reipublicæ inutilem. Mulieres vino non aqua pueros abluabant, quo liquore admoto constat resolui corpora debilitari que, si qua sunt Comitiali morbo obnoxia. Nulla lotis fomenta adhiberi, nulla teneris crepundia, solitudinibus tenebrisque

assue-

Ius alendi partibus nullum.

Infantes infirmi præcipite necati.

*Puerorum La-
cedaemonum
educatio.*

Exercitia.

*Iren puerorū
praeceptor.*

*Furari hone-
stas habita à
Lacedaemo-
nijs.*

assuescere. Quibus idque externarum gen-
tium quidam, Laconicas nutrices li-
beris alendis adhibentur. Pueri à
septimo anno in aequalium coetu e-
xerceri, literasque pro necessitate ad-
discebant: reliqua disciplina toleratu
percipiebatur. Ad cutem pueri tonde-
bantur, nudis calcibus ambulare, duo-
decimo anno tunica vna patrio insti-
tuto sortiri, neque balneas, neque fomen-
ta scire. Thoris ex arundine constru-
ctis quietem capiebant: Hyeme eos
quos Lycophones dixerunt, thoris
immiscere. Iren qui coetui praeerat,
is creabatur, qui vno anno aut altero
ceteros anteibat, grandiores lignari
imperabat, minores onera furto qua-
rere. Maiorem conuiuia ingredi, in-
de etiam aliquid furari: qui deprehē-
si erant in furto flagris admoueban-
tur: non quia nefas esset furari, sed
quod parum prudenter, & ingenio-
se esset id ab eo factum. Iren quosdam
canere iubebat, alios argutas quae-
stiones proponere, breue esse oportebat
subitumque responsum, quod si quis
negligentius fecisset, huius pollex
ab Irene acrius mordebat. Insti-
tuebantur ad haec graui uti oratione,
sed

sed quæ iocunditate non caneret, sententijsque breu sermone complexis, ita vt res iu prouerbiu abierit : facilius philosophari homines posse quã Laconicum sermonem imitari. Operæ precium est etiam cognoscere quale ab initio studium fuerit omnium ætatum, quanta ad virtutem contentio, atque æmulatio. In treis distincta erat choros omnis ætas. Tum in solennibus sacris seniorum cœtus canere exorsus. Fuimus olim robusti & iuuenes canora voce pronuntiabant. Tum adultæ ætatis eũ excipiens, nos quidem iuuenes sumus & fortes, respondebant : idque si libet experiamini : ad eam puenilis chorus, tã boni erimus, & meliores. Plutharchus autor est ad sua vsq; tempora perdurasse Laconicos quosdam modulos, quibus illi ad tibiam in hostem ituri vti consueffent. Thucidides Laconici huius instituti relator, tibiæ modulos in prælijs vsos scriptum reliquit : negat tamen id aliquo religionis ritu reive diuinæ causâ fieri solitum, neque vt vibrarentur animi excitarenturve ad pugnam (quod cornua & litui apud Romanos factitarunt) sed

Prouerbiu.

*In choros tres
ætates omnis diuisa.*

*C. utum tibiæ
bilarum in bello
lo usurpatum.*

vt

vt æquali modulatoque sensim gressu conuenientes pugnam capesserēt, nec suos ordines distrahi sinerent. Extat Laconici vatis carmen, quo apparet non tibia solum Spartiatis in procinctu vsos, sed Citharæ etiam concentu: qui mos & ipse à Creten- sibus sumptus videri potest. Herodotus Halýarem Lydorum Regem scribit fistulatores & fidicinas, & quod penè indignum relatu sit, cõuiuiorū etiam delicias in acie habuisse, eo bello, quod Milesijs intulit. Romani, præter cornuum & lituorū concen-

Citharæ concentu in procinctu Lacedæmones vsi.

Cornuum & lituorum concentu clamoreque Romanis bellum capebant.

Galli cum tripudio bellum inierunt.

Barbãri cum ululatu.

Rex bellum initurus Musis sacrificabat.

tum, ardentissimo militum clamore bellum capebant: quod longè diuersum ab eo est, quod Homerus de Achæis scripsit, quos tacitos fecit spirâtesq; robur in pugnam procedere. Galli tripudio, vt Polybius & Liuius scribunt, scutaque super capita quatientes. Barbarorum quidam cum ululatu prælium ineunt. Ex qua rituum varietate potest intelligi, ceteras gentes non id quod Spartani in bellico, concentu secutas. Capillos prætereà à pubertate ex instituto alebant, memorabili legumlatoris dicto comantibus capitibus multo pulchriora

ch riora

et hiora fieri humana corpora, quæ si
 sint, alioqui deformia, capillo haud
 dubiè ferorescant. Prælium initurus *Rex bellum*
 res Musis capram immolabat. *initurus, Mo-*
 mi militiæque certa viuenti lege *sis sacrifici-*
 sunt vsi, bellicaque exercitatione, *bas.*
 patriæ, non sibi natos arbitantes.
 Nullas quæstuosas tractabant artes,
 bellicæ tantum exercitationis studio
 teneri. Solennibus epulis reliquū da-
 batur tempus, eoq; per hæc ventum
 est, vt quemadmodum præclare scri-
 bit Plurarchus. Spartani neque nol-
 lent, neq; si vellent, scirent amplius
 priuatim viuere, essentque ex omni
 parte patriæ dediti. Suffragandi ratio *Suffragandi*
 vt cætera ab alijs gentibus diuersa, *ratio admirã*
 pauci ad hoc ipsum delecti conclaue. *da.*
 Comitio propinquum subibant: vn-
 de ipsi, neque quempiam viderent,
 neque ab villo viderentur. Tum ve-
 ro, vt primo, altetove loco compe-
 titorū nomina sortito educta essent,
 quantus vocum assensus ad singula
 nomina ortus esset, diligenter atten-
 debant: ac quoto quisq; clamor loco
 maior minorve esset ad ipsorum au-
 res redditus tabella pernotare, ex
 qua in publicum missa percipieba-
 tur.

*Cadauera in
vrbe sepelire
permissum.*

*Luctus fune-
tris undecim
diebus.*

*Peregrinari
Lacedaemni-
bus prohibi-
tum.*

*Iunonum ve-
stitus.*

*Pueri in a-
gram non in
forum duce-
bantur.*

tur, cui competitorum plures, essent voces suffragatae. Primus ad hæc Lycurgus omni superstitione sublata permisit cadauera in vrbe sepeliri, tū etiam circa templa sortiri monumenta. Nec viri, nec foeminae nomen licebat quiquā sepulchro inscribere, nisi eorum, qui fortiter in bello perijissent. Lugendi tempus undecim erat diebus finitum, Nec ciuibus peregrinari permissum, ne alienos mores vrbi importarent. Quin & peregrē eo delati, nisi qui reipublicae vtilis essent, vrbe excludebantur: ne quid (vt Thucidides habet.) Laconicæ disciplinæ peregrinæ gentes imbiberent, quod satis inhumanè haud immerito aliquis dixerit. Vel, vt Plutarchus scribit, ne mutuo congressu noui sermones in vrbe orirētur, & ex his noua iudicia, dissonæq; voluntates, quæ publicæ rei perniciosissimæ esse solent. Iuuenibus Lycurgus non amplius vna veste toto anno vti permisit, ne aliquem cultius quàm alterum: non splendidius, vt dictum est, epulari. Emi singula non pecunia, sed mercium compensatione iussit. Pueros puberes non in forū sed in agrū deduci iussit,

vt primos annos non in luxuria, sed in omni labore & opere agerent. Nihil eos somni causa substernere, & vitam sine pulmento degere, nec prius in urbem redire, quam viri facti essent statuit. Virgines sine dote nubere iussit, vt vxores non pecunia causa eligerentur: seueriusque matrimonia sua viri coërcerent, cum nullis frænis dotis tenerentur. Maximum honorem non diuitem & potentem, sed senem esse voluit, nec vsquam terrarum locum honoratiorem senectus habet. Regibus potestatem bellorum, magistratibus iudicia, & annuas successiones. senatui custodiam legum: populoque sublegendi senatû, vel creandi quos vellet magistratus potestatem concessit. Hæ quoniam legis aut noua instituta solutis antea moribus dura esse videbantur: eorum aurorem Apollinem Delphicum finxit: & inde se eas ex precepto Numinis detulisse, vt consuescendi tedium metus religionis euincat. Deinde, vt æternitate suis legibus daret, iureiurando ciuitatē obligauit, nihil eorū que sãxisset mutaturâ, prius quã reuertetur (se ad oraculû Del-

Virgines sine dote nubere.

Senium apud Lacedæmones honoratissimum.

Apollo auctor legum apud Lacedæmones.

Lycurgus voluntate exulatus.

Regum Spartatarum dignationes.

Belli tempore. Pacis tempore.

phicum profecturum , consulturum quid mutandum addendumve legibus suis illi videatur. Proficiscitur autem Cretam, ibiq; perpetuum exiliū egit. præcepit etiam moriēs ossa sua in mare abijci, ne Lacedæmonem delata Spartani se de non mutandis legibus à iuramento absolutos putarent. Libet hic quoq; assignare quas dignationes Regibus suis Spartiatæ olim tribuerunt: duo sacerdotia Iouis Lacædemonij, & Iouis Cœlestis: & ius belli in quacumque libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneatur, vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeunda postremi sint. Centum delecti viri eis in militia custodes adsint. In egressibus vtatur quotcunque pecoribus libuerit, quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia sunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: quoties in aliqua republica euisceratio fit, primi in carna reges discubant, & ijs primis distribui incipiat, vtriq; eorum duplum omnium quam cæteris conuiuijs, libaminaque immo-

molatorum & coria eorum sint. Singulis quoque calendis instantis mensis singula pecora utriusque è publico dentur Apollini immolanda, & farinae medimnū, id est, sex modia, & vini Laconicus quarrarius. Et in spectaculis singulorū certaminum certis locis præsideant, liceatque quibuscunque libeat ciuibus inniti, & utriusque binos eligere Pythios. Sunt autem Pythij, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, qui que publicè cum Regibus pascuntur. Regibus ad cœnam non euntibus binæ Chœnices, id est, semimodia farinae: & vini singulæ Corylæ, id est, sextarij: præsentibus dupla dentur omnia. Eadem ratione pupilla utrius danda sit ei ne cui mater, an cui pater desponderat, nec non de vijs publicis, & si quis adoptiuum filium facere velit, inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duo de triginta senibus: si eo non accesserint eorum maximè propinqui, duo senatores ius Regū obtineant, duos calculos ponendi tertium pro seipsis. Viuentibus hæc Regibus à Republica Spartiatarū tribuuntur,

Pythij qui vocati.

Chœnices.

Corylæ.

R 3 illa

*Honor defun-
ctis regibus
exhibitus.*

*Exequia re-
gum Laeada-
moniorum.
Publicis in
Lacedaemo-
niorum regū
funere luctus,*

illa defunctis. Equites per vniuersam
Laconicam obitum Regis enunciant,
Fœminæ per urbem circumcuntes
ollas pulsitant, quumque hoc sit, ne-
cesse est, ex singulis domibus duos
ingenuos, marē & fœminā luctu fœ-
dari, magnis pœnis (nisi hoc faxint)
impositis. Eadem circa funus regum
consuetudo Lacedæmonijs est, quæ
Barbaris Asianis, Nam pleriq; Barba-
rorum eodem ritu in moribus re-
gum vtuntur. Siquidem posteaquam
mortem obiit Lacedæmoniorum rex,
oportet eius exequijs adesse ex omni
Lacedæmonis regione necessarios,
quosque Spartiatarum, qui sunt nu-
mero vicenorum, quorum & item
seruorum atque ipsorum Spartiata-
rum: posteaquā multa milia in vnum
coacta sunt promiscuè cum mulieri-
bus frontes suas intrepidè plangunt,
& vlulatu immenso vtuntur. Vltimū
quenq; regū dicētes semper fuisse op-
timū. Qui verò regum in bello periit,
eius simulachrum, quū expresserunt:
in thoro bene strato efferunt: cuius
tumulatione decem dies iustitium
est, nullusq; magistratum confessus,
sed luctus continuus in hac quoque
cum

cum Persis isti conueniunt, quò de-
functo rege alter, qui succedit, libe-
rat aere alieno, quicumq; Sparriata ali-
quid aut regi aut republicæ debebat,
apud Persas, qui rex creatus est, om-
nibus ciuitatibus tributum, quod de-
bebant remittit. Cum Ægyptijs etiam
Lacædæmonij in hoc cõgruunt, quod
eorum præcones & tibicines & coqui
in paterna artificia succedunt, & co-
quus è coquo, & tibicen ex tribicine,
& præco ex præcone gignitur, neque
vlli propter vocalitatem alijs insidi-
antes, seipfos ingerunt, sed in pater-
no opere perseuerant, atque hæc qui-
dem ita fiunt.

*De Creta insula, & Cretensium ce-
lebratis moribus.*

CAPVT. IIII.

Creta, quæ & Candia dicitur, in-
sula in Mediterrameo mari cen-
tum urbium fama clara: hæc vt Stra-
bo scribit à Septentrione Aegeo allui-
tur pelago & Cretico, ab Austro Li-
byco, ad Occidentem Egilam & Cy-
thera spectat, ad Orientē Carpathon,
habet in longitudine cclxx. millia

*Creta de-
scriptio.*

passuum, in latitudine quinquaginta millia. Circuitus quingenta octoginta octo millia passuum complectitur. Insignes in ea vrbes sunt Cortina, Cydonea, Gnosum, Minois regia & Ida mons omnium qui in ea sunt celeberrimus, cellissimo is vertice asurgit. Appollodorus longitudinem eius duum millium trecentorumq; stadiorum tradit, circuitum quinque millium & amplius. Artemidorus mille minus. Nullum in Creta animal noxium est. Serpens ibi nulla: nulla noctua: & si inueniatur, statim moritur. Capris copiosa. Ceruis eget. Optimi vini feracissima, herbam producit, quæ diptamos dicitur: & Alunosam, quæ morsâ diurnam famem prohibet. Sfalangos etiam venenatos gignit, & lapile qui Idæus dactylus dicitur. Cureta olim vocabatur ab habitantibus Curetibus & per syncopâ, Creta. Alij dicunt Cretam dictam à Crete quodam, Iouis filio Curetum Rege. Alij à Crete Nympha Hesperidis filia, Incultum hominû genus à principio habuit. Rhadamanthus ad mansuetiores vitæ rias perduxit, sequutus inde multos qui equitate

*Ida montis de
scriptio.*

*In Cretanul-
lun animal
noxium.*

& iustitia adhuc magis excoluit. Plato auctor est Lacedæmonios, & alias vetustissimas Græciæ ciuitates hinc sibi leges & instituta quæsiuisse. Optimum gentis statum euerit primo tyrānicus dominatus, mox & Cilicū atrocinita. Fuit gens ab initio libertatis studiosa ea se possidere arbitrati, quæ non esset tyrannorum libidinibus exposita, fuit & cūcordiæ perpetua cura, quæ seditioni diuitiarum auaritiæ alumniæ inimica est, modicè proinde antiquitus frugaliterque vitam agitare. Frequēbant pueri conuentus, quos greges nominabant. Adultæ ætatis viri publica inter se conuiuia celebrare arma reipublicæ cause tractare, ab ineunte ætate corpora laborib⁹ exercere. Maris æstus & frigora perperī, accliuēs semitas saltusque cursu superare, in gymnasijs pugnas cedere, arcubus & sagittis plurimū uti, in armis saltationem, quam pyrrhicem nominant, vulgò celebrare: flexu corporis hæc saltatio fiebat, quo plagæ telaq; euitarentur. Sagulum & militare calceum sibi inducere, arma preciosissimū munus credere: tantū ad hæc rei maritimæ studiū,

Mores Crotonensium.

Saltatio pyrrhica.

*Matrimonia.**Dos.**Musica studium.**Dies lapillo
signare,*

vt in prouerbium abierit, si quis quæ
 nosset se nescire dissimularet. Cretes
 (diceretur) pelagus nescit. Inter æqua-
 les connubia conciliari, ex omni que
 nuenum cætu virginibus sibi spon-
 sos optare ius erat, nec prius paterna
 domo abduci moris erat, quã ad do-
 mesticam administrationem essent
 idoneæ. Doris magnitudo fuit, si fra-
 ter aderat, patrimonij dimidiũ. Pueri
 ex legibus literas & cãtilenas & mu-
 sicæ artis modulamina quædam disce-
 bant, ad virorum Syssitia perducti hu-
 mi vilibus tecti amiculis sedebant, il-
 lisque pugnam cientibus ministrare
 puerorum validissimus, maximeque
 elatus ductabat gregem. Pro viribus
 singuli plurimos aggregabant æqua-
 les, ad venationes egredi, cursu exer-
 cebantur corpora statis diebus puero-
 rum cætus ad tybiæ & lyræ cantum
 inter se committi, vt in re bellica con-
 sueuere. Huius gētis etiam fuisse qui-
 dam memorant lætos dies candido-
 notare calculo, tristes atque mo-
 lestos atro: & si plures hunc
 morem, ad Thracæ re-
 ferunt.

De

*De Thracia, Thracumque feris
moribus.*

CAPVT. V.

THracia, quæ hodie Romania ap-
pellatur, Europæ regio est, inter
partes Scythiæ cõputata, Macedoniã
sequitur, à septentrione Istrũ habet, ab
oriẽte Pontum ac propontidẽ: à meri-
die Aegeum mate. Olim Scythõ, po-
stẽ Thracia, à Thrace Martis filio, si-
ue ab asperitate appellata, Græcis em̃
Θρακὴ asperum dicitur. Regio est vt
Pomponius scribit nec cælo, nec solo
(quam vbi mari vicinior est) satis sœcũ
da temperataque frigida est, & eorum
quæ feruntur maligne admodum pa-
tiens, raro vsquã pomiferam arbo-
rem; vitem frequentius tolerat; sed
nec eius quidem fructus maturat ac
mitigat, nisi vbi frigora obiectu fron-
dium cultores arcuere. In ea quon-
dam vrbes celebriores fuẽre Apol-
lophama, Enoõ, Nicopolis, Byzan-
tium, quæ postẽ à Constantino Con-
stantinopolis dicta est; & in maius
aucta gloriosissimi Imperij sedes
& orientis totius caput delecta, Pe-
ninthos, Lyfimachia, Caliopolis,
Am-

Romania.

*Scythõ.
Thracia qua
litat.*

*Celebriores
Thracia vr-
bes.*

*Thracæ qua-
les homines.*

*Gethæ se non
moriputa-
bant.
Zalmoxis Ge-
tharū Deus.*

Amnes Hebrus, Nestos, Strymon. Montes, Hæmus, Rhodope & Orbelos. Homines habet feros asperos & numerosos adeò, vt si, aut vnus Imperio regerentur, aut idem sentirent, vt historiæ pater opinatur Herodotus: inexpugnabiles forent, & omnium gentium multo validissimi: sed quia arduum hoc illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habent autem multa nomina singularum regionum singularia, moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti, præter Gethas, & Trausos, & qui supra Crestonas incolunt: ex quibus Gethæ se non mori persuasum habuere, sed ad Zalmoxim Deum suum post fatum migrare: fuit hic Zalmoxis homo Pythagoræ quondam discipulus, qui in patriam reuersus, quum animaduertiret Thracæ male viuere & inscite, ipse edoctus Ionicum viuendi genus & mores, ipsis leges dedit, docuitq; atque persuasit popularibus eas seruantibus post obitum ad se in eum locum ire, vbi superstites omnium bonorum cõpotes essent, per hoc Deitatis opinionem consecutus, è Thracum

se

se conspectu subduxit, atq; euanuit, maximo sui post se desiderio relicto. Ad hunc mittunt assiduè adhuc cum naui quinq; remigum nuntium quempiam ex seipsis sorte delectum, præcipientes ea quibus semper indigent, cumq; ita mittunt. Quibusdam eorum datur negotium, vt tria iacula teneant, alijs, vt cõprehensis eius qui ad Zalmoxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in sublimè iactent ad iacula: qui si in præsentiarum extinguitur, propitiũ sibi Deũ arbitrantur, sin minus, ipsum nuntium insimulant, adseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato alium mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces dum tonat fulguratq; in cœlum sagittas excutunt, Deo minitantes, quòd nullum alium præter suum esse arbitrentur. Transi verò in cæteris quidem omnibus idẽ quod Thraces: verum circa natalitia suorum atq; obitus hoc faciunt. Ædito puero propinqui circumfidentes, cum prolatione proficuntur recēdentes quascunq; necesse est illi, quod vitam ingressus sit perpeti humanas calamitates. Hominem

fato

*Nuntius ad
Zalmoxin
mittitur.*

*In cælum sa-
gittant dum
construat*

Thraces.

*Ædito pue-
ro.*

*Transi lamen-
tantur.*

*Homine mor-
tuo Trausti
letantur.*

*Vxorum cha-
rissima cum
marito defun-
cto sepelitur.*

*Mulieres in-
genua notis
in fronte sig-
nabantur.*

fato functum, per lulum atque letitiã
tertã demãdant, referentes quot ma-
lis liberatus in omni sit modo felici-
tate. At qui supra Crestonas inco-
lunt, ista agunt singuli plures vxores
habent, quorum vbi quis decessit, di-
sceptatio magna fit inter vxores acri
amicorum circa hanc rem iudicio,
quã dilecta fuerit à marito præci-
puè, quæ talis iudicata est, & hũc ho-
norem adepta, ea à viris & mulieri-
bus exornata, ad tumulum à suo pro-
pinquissimo mactatur, vnaq; cum vi-
ro humatur, cæteris vxoribus id sibi
pro ingenti calamitate ducentibus
atque lugentibus: nam id eis summo
dedecori datur. Cæteri Thraces filios
veteri instituto palàm venditare,
nec virgines à parentibus & propin-
quis adseruari, sed quibus libuit cum
viris concubere sinunt. Vxorum pu-
dicitiam sollicitius custodiunt, easq;
magno ære à parentibus coëmunt:
fronte notis quibusdam signatas, ge-
nerosum id iudicatur, ignobilitatis
argumentum sine his esse. Nupturæ
quæ præ cæteris specie valeant prius
subtaxari volunt, & licentia taxatio-
nis admissa non minoribus nubunt
præ-

præmijis. Quas formæ dedecus præ-
 mit, dotibus emunt quibus coniu-
 guntur, vterque sexus epulantes fo-
 cos ambiunt, herbarum (quas habet)
 semine ignibus superiactis cuius nido
 re, percussis, pro latitia habent imitari
 ebrietatem sensibus hebetatis. O-
 ciari, ex raptu viuere pro re hone-
 sta haberi: contra, agros colere pro
 despiciatissima. Martem vulgò. Lybe-
 rum, Dianam, & Mercurium reli-
 giose colere, perque eum solum iu-
 rare, sui generis autorem arbitrari.
 Corporum magnitudine Thraces
 omnes homines antecedunt: cæru-
 leis oculis ac truci visu, terrifico vo-
 cis sono, annosa ætate. Ædificia mo-
 dicè ab humo eleuata annona eo-
 dem semper tenore, vites nesciunt:
 pomis abundant. In Regis electio-
 ne non nobilitas præualet, sed suf-
 fragium vniuersorum: populus
 enim eligit spectatum moribus, &
 inueterata clementia, etiam annis
 grauem: sed hic in eo quæritur, cui
 liberi nulli sunt: nam qui patet fuerit,
 etiam si vita spectatur, ad regen-
 dum non admittitur: & si forte
 dum regnat, pignus sustulerit, pote-
 state

Ædificia.

*Rex eligitur
 cui non liberis
 sunt.*

*Quadragenta
iudices Thra-
ces habuerunt.*

*In Regibus ani-
maduersio a-
cerba.
Sepeliendi
ritus.*

*Armatura
Thracum.*

state exiit: maximè hic custoditur, ne regnum hæreditarium fiat. Tum si Rex etiam maximã præ se ferret æquitatem, nolunt ei totum licere: quadraginta ergo rectores accipit, ne in causis capitum solus iudicet. Quòd si ipse etiam in peccato aliquo arguitur, morte mulctatur: non tamen ut cuiusquàm manu atrectetur, sed consensu publico rerum omnium ei potestate interdicta, ipse tandè fame pereat. Optimates ita sepeliunt prolatro triduum cadauere, mactatisque omnifarijs hostijs conuiuatur: illudq; defletum prius, deinde combustum sepeliunt, aut aliter humo contegunt, adgestoque desuper tumulo quum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipuè certa cum ratione Monomachiam, hoc est, singulare certamen. Armatura qua (ut Herodotus scribit) in Dariana expeditione vsi sunt, talis erat: è pelle vulpina cassides gestabant, tunicis induti, & insuper circumdati varijs sagulis, pedibus & tibijs indutis caldà è pellibus hinnulorum, iacula, peltas & pugniuculos: arcu valde pugnaces sunt, & exercitatissimi, quem apud se reper-

tum

tum volunt, vna cum Scythis lingua vtebantur. Scribit Plinius totam Thraciam in quinquaginta stratageas diuidi solitam. Sed ea Thraciæ pars quæ Gethica olim dicebatur, vbi Darius Hidaspis filius penè perijt, hodie Valachia appellatur, à Flaccis Quiritum gente. Romani enim Gethis superatis, & deletis Flacci cuiusdam ductu eo Coloniam miserunt, vnde primum Flaccia, dein corrupta voce Valachia dicta: astipulatur huic opinioni Romanus sermo, qui adhuc in ea gente durat: cæterum adeo ex omni parte corruptus: vt vix Romano homini intelligatur, Romanarum literarum vsus, elementorum forma aliquatenus inuersa, sacrorum ritus, qui & Græcis. Daci postea eam terram occupauerunt, à quibus aliquandiu etiam Dacia dicta fuit, nunc Teutones, Siculi, & Valachi tenent. Teutones fortes viri ex Saxonia illuc à magno Carolo transfissi, à septem vrbibus, quas habitant, Seibenburgenses patrio sermone vocantur. Siculi Hungarorum vetustissimi, ex his qui ab initio ex Scythia digressi his locis concedere.

*Thracæ ar-
cus inuen-
ros.*

*Valachia &
eius appel-
latio.*

*Valachia Da-
cia vocata.*

*Seibenburg-
enses.*

*Dragula &
Dani.*

Valachorum factiones dux Dragula & Dani, alias Dauis. Nam Gothæ & Dani seruatorum nomina inde olim profecta Græcorum quidam prodidère. Dragulæ Danis impares, Turcas nostrorum patrū memoria in eam terram induxerūt, quorum armis Dani ad internecionem delati sunt. Ioannes Huniades, vir acer, Danis demum auxilio fuit, terrā quæ ab hoste receptam sibi vindicauit. Agriculturæ rei quæ pecuariæ Valachi vt plurimum student, quod originem gentis arguit. Tributum Regi pendunt, sed semel tantum ac id cuique regnum & confestim ab eius declaratione tum singulæ familiæ dant bouem tributi nomine, sexaginta milia numero & amplius esse traduntur. Iussi ad bellum exire capitale est non potuisse. Est Valachia Translyuanix contermina ab occasu, ad ortum in Euxinum excurrit: ad boream & Septentrionem Rusiam attingit: alluitur ad meridiem Istro, circa quem quicquid vagarum gentium occupat perpetua illis hyems, triste cœlu premit. Malignè olim solū sterile sustentabat, imbrē culmo

Ioannes Huniades Valachorum exercitus.

*Valachia quæ
suo latere.*

mo aut frondo defendebant. In cælo
super durata glacie stagno profulta-
bant in alimentum feras captabant,
nulla illis domicilia, nullæq; sedes e-
rant, nisi quas lassitudo in diem po-
suerat, vilis & his quærendus erat vi-
ctus, quòd horrenda iniquitas cæli,
intecta capita.

*Gentes Isirio
accolentes.*

*De Russia siue Ruthenia, & recen-
tibus Russianorum moribus.*

CAP. VI.

Russia, quæ etiam Ruthenia dici-
tur & Podolia, tripartito nomi-
natur. Alba, superior, & inferior,
pars Sarmatiæ Poloniæ præterea, Peu-
ce fluuiio ad Septentrionem includi-
tur, ad orientem solem Moscus, oc-
cidua illi Liuania & Prussia extre-
mæ Germaniæ partes: patent hodie
Ruthenorum siue Rhoxolanorū (nam
& hoc nomine appellantur) fines
octo dierum itinere, à Tanai ad sep-
tentrionalem Oceanum, habetque
id spacium nonaginta & amplius
dierum iter, rursus à Germanico O-
ceano, quem Balteum vocant, ad ma-
re Caspium. Regio adeò fertilis est,
vt agro rude culto frumentog; insper-

Russia fines.

*Terra omnium
fertilissima.*

Apum copia.

*Salin lacu
basitur.*

*Calamus ato
maticus in
Rusia.*

so,tribus perpetuis annis fructum fe-
rāt : nec opus est agrum quotannis
inuertere, sed inter metendum sege-
te leniter excussa, alia in sequentē an-
nū sua spēte crescit. Gramē adeò pro-
cerum producit, vt perticā transcen-
dat : vnde ibi apum tanta copia, vt
mella nedum in aluearijs, aut arbori-
bus, verum in rupium & terræ cauer-
nis reponant. Optimus medo, & hi-
grandes cærarum orbes, qui ad nos
vsque aduehuntur ibi fiunt, Non im-
piscantur piscinæ & stagna Russo-
rum, sed vt aiunt, pisces ex cœli influ-
entia succrescunt. Sal quodam in la-
cu Karzibeio vocato siccis tempo-
ribus colligitur, pro quo genti cum
Tartaris crebra bella. Mirū est quòd
dicitur in solo Chelmenfi defectos
pini arboris ramos truncosve, duos
aut tres annos super terram iacen-
tes in saxa indurari. Est ibi optimæ
cretæ copia, versus Tanaim & Mæo-
tim calamo aromatico & reuponti-
co abundat, pluribusque herbis &
radicibus alijs, alibi non visis. Vrbs
regia Moscouia est, ad Moscum am-
nem sita, quatuordecim milium pas-
suum circuitu. Nullus hic signati ar-
genti

*Vestitus Rufi-
anorum.*

*Luctus fune-
bris.*

elator quam cæteris proceribus, cæ-
tero nihil ab alijs differens: omnis
color in vsu, præter nigrum. Viri
fœminæque lineo amiciuntur in-
dusio, eoque tenuissimo, & ad cru-
ra demisso, auro circa collum ruben-
tîve serico excolunt id amiculum, la-
xior vestis, ac nihil ferè à Græcis dif-
ferens, qualem Turcæ quoque & to-
tus septentrio vsurpat: manicæ tan-
tum laxiores Ruthenis, auroq; sim-
briatæ à pectore & humeris: Lutrina
pellis ambit exterius vestem. Sola v-
xor luget virum, obducto capite al-
bo linteo, & ad vlnas deiecto: qui-
bus fortuna amplior est, quadrage-
simo die à funere conuiuantur in de-
functi memoriam: quorum res angu-
stior est quinquies hoc tēporis inter-
uallo solenni modo epulantur, obser-
uantur dies obitus, quem anniuersa-
rijs quoque celebrant epulis, quan-
do ex ea stirpe superest aliquis, cu-
stodiuntur nomina defunctorum mo-
numentis literarum, vt sciri possit,
quo cuiquā die parentandum sit, plaū-
ctū & lamentatione funus educunt.
Patrij moris est mulieris gemmas &
vniões ex auribus suspendere, de-
corum

corum & maribus, sed adhuc pueris: quæ iterum nupserit, satis castam ducunt, auersantur ut impudicam tertio nubentem, par in maribus offensa. Puellæ à tergo capillū promittunt, cæterum matrimonio locatæ sedulo abscondunt. Viri supra aures tondentur, datur probro huic sexui omnis capillorum cultus gens, vniuersa in venerem prona, ac bibacissima: hoc laudis loco ponunt, alterum licere arbitrantur, modo id fieri contingat citra omnem connubij offensam: scenerant vulgo, nec fraudi cuiquam, ne sacerdotibus quidem. Pars multo maxima Rusianorum seruitutem seruiunt, nec inuiti, multi quidem & in his nobiles etiam se coniugem & liberos venditāt: aut quia sic maiore otio fruuntur aut puòd maiore voluptate. Antistites sacrorum Græcanico ritu nigro amiciuntur pallio: horum primores albo, ferunt hi bulham ad pectus suspensam, & tabulam præceptis diuinæ legis inscriptā: minores sacerdotes & ipsi Græcè vestiuntur: sacre virgines, quod vnū genus in ea gente est, ex Antonij abbatis instituto nigra stola amiciuntur.

*Rutheni vò
plurimum ser
uiunt.*

*Sacerdotum
habitus.*

*Sermo.**Musica &
grammatica
tantum discū
tur.**Causa dubia
monomachia
probat.**Cervisia toti
us septentrio
nis potus.*

ciuntur. Est & suus sermo genti, Scythicus verò: an alius parum comper-
tum habeo. Sunt & literæ non mul-
tum à Græcarum figura abhorren-
tes. Musicen & Grammaticè discunt
vtraque Græcè, cæteras artes vulgo
aspernantur: de summa fidei cum
Græcis sentiunt: per in cultu cõrmo-
nia, & in cœlites veneratio. Iudicia
exercent duodecim numero viri: v-
nus aliquis è collegio cognoscit cau-
sam, criminèue, cognitum ad colle-
gas defert, interdum & ad Regem.
Si res maioris est ponderis, quàm vt
pro collegio vindicari possit, si reus
nequeat conuinci, parumue liqueat
factum, cum accusatore cogitur de
vita dimicare: atque ita victor dupli-
ci pecunia donatur, qualis fuerit æ-
stimata. Agrorum cultum oppido ex-
ercent, equis arant, ager feracissi-
mus præterquam vini Cervisiã potũ
ex millio, hordeo atque humulo deco-
ctum potant, & idem ferè totus Se-
ptèrio. Ex canapi, papauere, & nuci-
bus oleum conficiunt: oliuam non
fert Russiana Regio, neque ex ea ar-
bore liquor aliunde inuehitur. Varia
alit animalium genera, & in his
pleraque

pleraque pellium æstimatione nobilia, quarum alioqui à veteribus celebrata: piscium ingēs copia, & in his Seldis nobilissim⁹, ex Pareslausco lacu, perquā similis ijs, qui in Benaco capiuntur. Lacus in Ruthenia illustrēs septem, flumina insignia nouē: & in his quem Borysthenem esse suspicari libet, ob ea quæ de ipsius magnitudine & natura prædicant.

De Lithuania & Lithuanorum vita.

CAPVT VII.

Lithuania est Poloniæ ad ortum connexa noningentorū milium passuum circuitu magna sui parte palustris plurimumque nemorosa & ob eam rem difficilis aditu, ac quodammodo inaccessa, aquis palustribus cuncta obtinentibus: hyeme commercia cum Lithuanis habiliora, paludibus & stagnis atra glacie concretis niueque superinfusa, fiunt omnia mercatoribus peruia: vt velut alto mari, quando nulla sit certa via aut semita, sydera signent iter. Rara in Lithuania oppida, villarum incolatus infrequens: Accolarum diuitiæ pecora pellesque multigenum ferarum,

*Lithuania
ra palustris.
Regio hyeme
tantum accedenda.*

Diuitia Lit-
huanorum fe-
rarum pelles.
Pecunia nul-
lus usus.

rum, vt Zobellinæ sunt, atque Harmelinæ: quibus regio insigniter scattet: cæræ ac mellis abundans: vsus pecuniæ genti nullus: inter se matronæ palàm concubinos habent virorum permisso, quos connubij vocât adiutores, contra pellicatus viris pro bro datur, soluuntur facilè matrimonia mutuo consensu, & iterum atque iterum nubunt, adeò gens vna ceteris mortalibus diuerso viuit ritu, vt non absurdum sit illud Aristippi: Honestum non natura, sed consuetudine constare. Vini rarissimus vsus: panis nigricans non cribratus: armenta victum præbent, multo lacte vten- tibus. Sermo genti, vt Polonis, Sclauonicus hic enim sermo quàm latifinè patet, ac plurimis quidem gentibus communis est: ex quibus quædam Romanæ ritum Ecclesiæ sequuntur, vt Poloni sunt, Dalmatæ, Croati, Carnique: Aliæ Græco ritu sacra peragunt, vt Bulgari, Rutheni, & ex Lithuanis pleriq;. Nonnullæ ab his diuersæ proprias hæreses habent, vt Boëmi sunt, Morauj & Bosnienses. Hussitarum quædam obseruant delirium: pars multò maxima Manicheum

quæ-

quædam adhuc etiam gentili cæcitate tenentur, idola colunt, quemadmodum multi ex Lithuanis. Hieronymus Pragensis, qui Eugenij quarti pontificatu in ea terra Euangelium prædicauit, quique gentis illius ritus & mores ad id tempus minus notos nostris hominibus demonstrauit, dicebat Lithuanorum quosdam, ad quos primum peruenisset domesticam serpentes habuisse: quibus per se quisque ut dijs penatibus sacrificabant: cæterum tenuisse se, ut præter unum, qui cremari non potuit, a suis cultoribus interficerentur: alij igne colunt, captatq; ex eo auguria. Solè nonnulli mallei ferrei specie, immani magnitudine proprium ducem habent, quem magnum vocant per sepe tamen regi Polonorum subditi. Caput regionis Vilna est. Episcopalis ciuitas tantæ magnitudinis est, quantæ Cracouia cum suburbij omnibus, domus contiguae in ea non sunt, sed veluti in rure horti intermediant, & pomaria. Duo fortissima castra habet, vnū in monte sitū, inferius in plano alterum. Distat hæc ciuitas à Cracouia c. xx. miliaribus. Tar

*Serpentes domesticam
venerati.*

*Sol sub mallei
specie veneratus.*

tari quidam circa Viluam in assignatis pagis habitant, qui agros nostro more colentes laborant, & merces vehunt, Tártatica lingua loquuntur, Mahometum & sectam Sarracenorum profitentur.

De Liuonia, Prusia & militibus Marianis.

CAP. VIII.

Liuonia veræ fidei cultrix, Ruthe-
nia ad Septentrionem præterita,
& ipsa Sermaticis finibus, Tar-
tari Scythicum hominum genus cre-
brius incurfant. Liuonianos ad Chri-
sti cultum milites nostri traxere,
quæ antea nullum nisi malorum dæ-
monum mouere, sæpius vario euentu de
regni possessione in ea terra bellatæ.
Sarmaticum mare ab occasu, sinusq;
incompertæ magnitudinis, cuius ho-
stium ab occidente est, non procul
à Cymbrica Chersoneso, quam Da-
ciam hodie vocant. Circa sinum ad
septentrionem semiferæ gentes sunt
cum quibus nullum est linguæ com-
mercium, nutu & signis permutant
merces. Prusia, vnde Pruteni, terra
hodie Germaniæ, & Sarmatiæ parti-
ceps

*Milites mari-
ani.*

*Cymbrica
Chersonesus
hodie Dacia.*

Prusia.

ceps à meridie illi occurrit : Eâ terrâ
 si Ptolemæus verus autor est, Vistula
 perluit à Torno oppido Gedanum
 vsque : quo in loco Baltheo mari in-
 funditur : ad Sarmaticum Oceanum
 extensâ citrà vistulam , vltà Germa-
 niæ est : ad Orientem solem, & meri-
 diem Massouitæ sunt , & Poloni ac-
 colunt : ad occidentem Saxones. Pru-
 siæ solum ferax est , maximeque fru-
 giferum , irriguum frequens cultus :
 Regio amœna & pecoris abundans,
 piscatus venatioque multa . Vlmerigi
 eam terram tenuère, quû Gothi ex
 Scâdinavia insula egressi sunt in cõti-
 nentem, vt Iornandes scripsit , Ptole-
 mæus Amaxobios , Alaunos , Vene-
 des & Githones penes vistulam ha-
 bitasse autor est . Malorum & hæc
 cultrix fuit dæmonum vsque ad se-
 cundi Federici tempora . Deipariu
 milites, qui & Mariani dicuntur , post
 Prolemaidem in Syria amissam in
 Germaniã reuersi , viri videlicet no-
 biles & rei militaris periti, ne per o-
 tium marcerent eundem , acceden-
 tes , Prusiam Germaniæ conterminã
 Christi cultû spernere dixerunt : sæpe
 illius gêtis homines in Saxones cõte

Vistula.

*Vlmerigi Ge-
 thi ex Scandj
 nauia.*

*Deipariu
 milites.*

*Prusia quo-
 modo ab ordi-
 ne Teutonico
 acquisita.*

*Massouia du-
ces.*

rosque vicinos excurrere, ingentem
vini pecorum abigere, esse in animo
sibi compescere barbaram gentem, au-
nuat tantum Imperator, provinciâque
fratribus perpetuo iure possidendam
tradat, si eam armis acquirant. Iam
enim Massouie duces, qui eius se ter-
ræ Dominos affirmabant, ius suum
fratribus concesserant. Grata obla-
tio Federico fuit, qui collaudato pro-
posito, quas voluere fratres sub au-
rea bullâ literas conceiit. Illi sum-
ptis armis breui tempore quicquid
Prutenici iuris citra & ultra Vistu-
lam fuit subegere: subactam ac bello
quæstram, suæ ditionis fecere, victa
gens Christi fidem complexa est &
cû fide Teutonicam linguam. Fuit ad
Vistulam annem quercus vbi victrix
gens à principio castellum crexit,
mox vt sunt res hominum, quæ tenui
principio in maius augentur, oppi-
dum frequenti cultu adoleuit. Ma-
riæburgum dixerunt. Caput gentis
est atque sedes eius, qui vniuersi or-
dinis magisterio fungitur. Sacræ hu-
ius militiæ origo Teutonica est, nec
quisquam nisi Teutonicus his sacris
initiatum: atq; idè clavis ortus natali-
bus,

*Mariæ bur-
gum.*

*Ordo militum
Teutonicorum.*

*Vestitus militum
Teutonicorum.*

bus, & cui proponitur, vt aduersus sacratissimæ crucis hostes paratus sit omni tempore dimicare, albo pallio amictiuntur, nigra cruce insuta, omnes alunt barbam, præter eos qui sanctis operantur, & sacerdotes sunt, dominicam orationem milites ipsi pro canonicis horis vsurpant: neque literas discunt: diuitijs abundât: nec minor quàm regibus potentia. Sæpè cū Polonis de regni finibus acceptis atque illatis cladibus contendere, nec totis viribus belli fortunam experiiri recusauerunt. Est Prussix atque Lithuanix contermina regiuncula, quæ Samogithia dicitur, syluis & fluminibus circumsepta, quinquaginta miliarium longitudine: cuius gentes proceræ & pulchræ staturæ, agrestes, tamen moribusque inculti. Matrimonia plura celebrât, & absq; sanguinis respectu, patre mortuo filius nouercam, fratre frater glotè in uxorem accipiunt. Æs nullum habent, humiliter ædificant, ex limo culmoque tuguria in carinarum aut galearum formam, in quorû culmibus fenestram vnam faciunt tam patentem, vt toti ædificio lucem supernè præ-

Potentia ordinis Teutonorum.

De Samogithia & gentis moribus.

præbeat. Focus perpetuo igne in singulis vnus, circa quem familia vniuersa sedens, non solum vt cibos coquat, verum etiam vt vehemens frigus, quo pro maiori anni parte terra hæc cōgelata constrictaque iacet, propellat. Vaporaria seu stibas habet nullas. Gens ad diuinationem & auguria inclinata, præcipiū ei numē ignis, quē sacrosanctum perpetuūque esse persuasum habuere, quod in ædificato colle ad fluuium Neuyasa assidue lignorum suggestione per sacerdotem aleretur. Vladislaus Poloniae rex, qui eā ad Christi fidem cōpulsit, illū vnā cū turri, in qua conseruabatur, extinxit, desecit, & sylvas quas non minori religione quā ignem sanctas, proque deorum habitaculis Sarmatae (iuxta poëticum illud: habitant dii quoque sylvas) colebant, & nedum sylvas, verum quoque quicquid eas subiisset sanctum minimeque violandū censebant, vt aues erant & feræ. Malorum dæmonum præstigio violantes eas statim in manibus & pedibus contrahebantur. Erant in his syluis singulis familijs suus focus & sacra domus cōstituta, in quibus de-

fyn.

*Diuinationi
vacant Samo
githæ Ignis sa
cro sanctus.*

*Superstitio
gēris admirā
da.*

functorum suorum corpora cum equis sellis & meliori eorum vestimēto cōburere mos fuit. Cōuenire eos noctu credebāt, ideoq; sedilia ibi ex sūbere contexta disposita, in quibus optimus medio, escaque ex pasta in casei forma omni tempore largē subministrabatur, vt ipsis vescerentur.

Primā Octobris die in his syluis maximum festum peragebant, ex omni regione vniuersus populus cōgregatus, quæque familia in sua casula cibo & potu, vt melius potuit, patrio instituto indulgebat, tum ad focos dijs imprimis quem Perkumo id est, tonitrum dicebant, libabant. Cum Lithuanis & Polonis linguam vnam

Festinitas.

habent, nam & Polonico sermone sacerdotes eis in ecclesijs prædicant. Romanæ ecclesiæ morem obseruant, licet Rhuteni alij ad meridiem & Moscouitæ ad septentrionem habitantes Græcorum ritum teneant, obedientiamque non Romano verum Constantinopolitano pontifici promittant. Ad septentrionē his Moscouia prætenditur terra quadringentorum milliariū patens: argento

Sermo.

Moscouia

diues, tam valido vbiq; præsidio conclusa,

T

clusa,

*Flumina
Moscouia*

*Moscua ciui-
tas maxima.*

*Mosca amnis.
Arx amplissi-
ma.*

clusa, vt nedum aduenæ, verum indi-
genæ etiam absque literis ducis exi-
re atq; intrare nõ possint. Plana om-
nino regio est, no mõtosa, nemotosa
tñ, & vt plurimum paludosa, plurimis
maximis fluminib⁹ Occa, Volha, Dzu
uina, Borystheneque & Dineper irri-
gua: piscibus ob id varijs, & feris a-
bundat, quemadmodum Lithuania,
à qua non multum discrepat, nisi
quod frigidior est, quia Septentriona-
lior. Vnde pecora parua habet, & cõ-
munitet mutilia. Moscu metropolis
regionis duplo maior, quàm Praga
Boëmiæ: lignea, vt aliæ ciuitates,
ædificia habet, multas plateas, sed
dispersas, latissimi campi interia-
cent. Mosca amnis ipsam interfecat.
Arx in medio vrbis in plano sita, se-
ptendecim turribus & tribus pro-
pugnaculis adeò pulchris & validis,
vt similia vix reperiantur. Sedecim
in ea arce ecclesiæ, quarum tres san-
ctę. Mariæ, sancti Michaëlis, & sancti
Nicolai muratæ, cæteræ omnes li-
genæ. Tres quoque in ea amplissime
curiæ in quibus nobiles aulici morã-
tur: pallatium in quo Dux est Italico
more constructum pulcherrimum,
sed,

sed non amplum . Multos nobilissimos ducatus habet, ex quibus ingruente bello , plusquam ducenta millia hominum duobus aut tribus diebus cōtrahūtur . Aqua gēti potus liquor-
 que fermentatus, quem quassetz vocant . Arant ligneo aratro , frondibus arborum aut spinis arpicant : segetes propter longum frigus , raro
 maturescunt , ideoque in stubis desiccāt, triturantq; aromatibus & sublimatis calfactorijs contra frigus varijs vtuntur . De auena & melle aquā
 ardentem siue sublimatum faciunt, & lacte etiam , adeò fortè, vt sæpius ab eo inebrientur . Vino & oleo carent . Ne inebrientur inebriantem poturum omnem terræ Princeps capitis
 pœna prohibuit: bis aut ter tamen in anno conceditur . Monetam habent argenteam maiorem & minorem, non rotundam , sed quadrangularem oblongam . Dzuungis hanc dicunt , Sclauonica lingua loquuntur .
 Sectam & religionem cum Græcis vnā obseruant . Episcopi eorum Patriarchæ Constantinopolitano subsunt , & ab eo confirmationem postulant . Christum adorant , præter

Potus Mæscouitarum.

Frigoris curatio.

Ebrietas capārispana multatur.

Lingua Religio.

Scythæ idololatra.

*Zlota baba
idolum.*

*Sclauonica
lingua alyis
linguis vitia-
ta & confusa*

Kosânenses , qui cum Sarracenis Ma-
hometum venerantur , & Scythas
quosdam alios , ad septentrionem,
qui linguis proprijs loquuntur , & i-
dola colunt . Imprimis vnum , quod
Zlota baba dicunt, id est auream ve-
tulam, tanta veneratione , vt nemo id
pertranseat , quin saltem pilo ex ve-
ste tracto , si aliud nihil habeat , co-
râ eo prostratus pro oblatione proj-
ciat . His populus quamuis sermo sit
vnus , Sclauonicus videlicet , est ta-
men adedè impar , & externis linguis
hic & alibi confusus , vt mutuò se
non planè intelligant . Idololatriæ
tempore : pontificem maximum v-
num habebant , quam Criue nomi-
nabant : in ciuitate Romoue (à Ro-
ma dicta) habitabat . Communis gen-
tibus illis mos est , vt non solum ser-
uos vt pecora , sed etiam filios , & se-
metiplos vendât , & abducere quan-
longissimè patiantur , ob victus ran-
tummodo sufficientiam , quam-
uis grossissimis cibus
vescantur.

De Polonia, Polonorumque recentibus moribus.

CAPVT IX.

Polonia Europæ regio, vasta & plana, vnde & hoc nomen accipit, significat enim Sclauonica lingua, qua & ipsa vtitur, Pole planum, Sarmatia alio nomine vocata. Hæc Slesia ad occidentem cõtermina est, Prutenis, & Massouitis à septentrione, ab oriente Ruthenis, à meridie Hungaris, Carpatò mōre, quæ Crapak accolæ vocat interiactè, hæc in partes duas diuiditur, quarum quæ Saxonibus Prutenisq; vicina est, maior Polonia dicitur: altera Hungaria ac Russia obiecta minor vocatur. Regnum vniuersum in quatuor velut regiones diuisum, quas in orbem Rex quotannis inuisit. Singulæ ternis mensibus alunt Regem, regiumque comitarum: cæterum si casu conciliove is in vna regni parte diutius esse perseverauerit, nihil debetur ipsi amplius. In Cracouia celebri & amplissima vrbe regia est, totiusque regni gaza, cæteræ ciuitates parum nitidæ sunt: cetera maceria domus ferè omnes compositæ, pleræque luto collinitæ,

Sarmatia Europa.

Termini Polonia.

Polonia duplex maior & minor.

Cracouia Polonorum regia.

Gens Polonica prudens & comis.

Potus ceruifia

*Salis fodina.
Mellis vestigal.*

*Litera.
Fideiritus.
Vestitus.*

plaga regionis nemorosa . Gens in vniuersum prudens , multaꝫ; comitate in hospites . Bibacissimũ genus hominũ , vt totus Septentrio , sed rarus vini vsus , ignotusꝫ; genti omnis vinearum cultus : faciũtia ex tritico , alijsꝫ; generibus seminum potio in vsu est . Solũ ferax , triticiꝫ; abundans . Est & pascuis idoneum , armenta late pascuntur . Venatio multiplex : equus syluester ceruino cornu , bos ferus , Vrum Romi vocant . Plumbum duntaxat ex omnibus metallis fodiunt Poloni , & salem saxorum duritiæ : nullumꝫ; toto regno vberius vegetigal . Mellis copia tam ingens , vt non satis illis atque Ruthenis loci superfit , quibus illa recondant : arbores namque omnes & syluæ alucaribus mellificantium nigricant . Literarum figuratio ex gentili & græcanico mixta : promiscuus & fidei ritus inter Romanum & Græcum : virorum & mulierum vestitus Græcanico similibus .

De Hungaria Hungarorumque
viviendi institutis

CAPVT X.

Hungaria nunc sanè ea regio est *Hungaria fi-*
 quæ olim Pannonia fuit: licet *nes.*
 hæc hodie illius fines in totum non
 impleat, nec tam latè quondã paruit,
 quàm hodie Hungaria. Enimuerò à
 Laytha flumine inferiorem tantũ Pan
 noniam vsque ad Sauum amnem cõ
 plexa, vltra Danubium Poloniam at- *Gepida &*
 tingit, terramque complectitur, quam *Daci.*
 Gepidæ & Daci tenuerunt: patetque
 Imperium gentis multo latius quam
 terræ nomen. Erat hæc terra, vt prisca
 rerum scriptores habent, nouem cir-
 culis, quos hagas Germanica lingua
 dicimus, circumdata, quorum singuli
 ita stipitibus quernis siue fagineis
 vel abiegnis extructi erãt, vt de mar-
 gine ad marginem viginti pedum
 spacium tenderetur in latum, totidem
 erigeretur in altum: ciuitas autẽ vni-
 uersa aut durissimis lapidibus aut te-
 nacissima Creta repleretur: porro su-
 perficies vallorum eorundem inte-
 gerrimis cespitibus tegetetur. Inter
 quorum confinia arbusculæ plantatæ
 T 4 erant,

erant, quæ abscissæ projectæque ut plurimum herbas & frondes proferebant. De primo autem circulo ad secundum viginti milliaria Teutonica protendebantur, & inde totidem ad tertium, & ita vsque ad nonum quavis alius alio semper contractior erat. Intra hos aggeres vici villæq; ita constitutæ ut ab vna ad aliã vox hominis audiretur. Ædificia validissimis muris præmunita: portæ non satis latæ propter hanc causam ut per eas latrocinandi gratia quaqua versus exire ingredi que facillè possent. Tubarum clangore vnus circulus alteri cuiusque rei certa signa dabat. Pannonones ab innitio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti, inde Huni habuere, gens Scythica. Mox Gothi ex insulis Germanici oceani profecti, post Gothos Longobardi ex Scandinavia etiam oceani insula: nouissimè Hungari ex alia Hungaria. Scythica egressi, quæ non longè à Tanais oritu extat, & Iuhra hodie dicitur: misera adhuc regio, utpotè sub frigidissimo cœlo iacens, duci Moscouiæ tributaria. Non tamen aurum argentumue, quibus omnino carent, sed

Pannonones.

Pæones.

Huni.

Gothi.

Longobardi.

Hungari.

Hungaria.

Scythica.

sed preciosas animalium pelles Sabelorum scismorumque pendunt homines. Non arant, non seminant, neque panes habent: ferarum carnis & piscibus vescuntur: aquam potant: sub tugurijs ex virgultis contextis inter densas sylvas humiliter habitant, unde fit ut homines sylvestribus feris commorantes, vestimentis se non laneis neque lineis induant, sed pellibus nuper aut lupo aut ceruo vrsoue detractis. Solem, lunam, astraque alia alij adorant & quicquid eis primum occurrit.

Propriam linguam habent. Corallia piscantur & balenas, ex quarum cute rhedas bursasque faciunt: axungiam pro impinguatione seruatam exteris nationibus vendunt. Mediocris tumoris montes ad eam partem quae oceano incumbit habet, quos pisces quidam Mors vocati dentibus se promouendo scandentes, dum superiora nacti ulterius nituntur, praecipites decidunt & moriuntur, eos illi colligunt eduntque; dentes quos latos & albos valde habent, reseruant, & mercatoribus pro mercibus alijs permutant. Manubria cultellorum

Fines Hungariae.

Buda urbs regia.

Vestitus Hungarorum.

Mulierum Hungarorum habitus.

ex illis optima parantur . Habet Hungaria nostra ad occasum Austriam & Boëmiam, ad meridiem Illirici partem, quæ Adriatico est pelago obuerfa: ad Orientem Solem Seruiam, quam Triballi & Misij tenuerunt, nunc à quibusdam Sagaria vocatam : ad arcum & boream Poloni, Moschiq̄ue finitimi . Vibs regia est Buda, à Bada Athilæ fratre appellata. Ager regionis quatenus colitur tritico fertilis est, auro atque argento diues . Mirum est quod indigenæ narrant esse in Pannonia riuum, in quo si sæpius ferrum mergatur cuprum fieri. Viri vestes superne excauant circa interscapilium, linea subtus tunica, circa collum & humeros quodam tenuis apparatus, quam partē serico & auro ferè omnes, exornant, indifferēs in caliga, cothurno superinducto . Capillos inungunt, cōcinnatq̄, lineo galericulo cōtegūt, raroq̄; nec nisi in otio resoluunt, quimos & à plerisq̄; Germanis obseruatur. Mulieribus vestitus strictior, & ad collum subductus, vt omnia tegantur, tantū lineæ tunicæ ora emineat preciosissimè ornata : vestibus togam

togam superinducunt, serico caput, aut lineo componunt velamine, ac præter oculos & nasum, cætera ferè abscondunt: gemmis & margaritis vulgò vtuntur. Cothurno calceantur viri fœminæque ad media crura inducto, annum lugent defunctos, & quosdam biennio. Barbam rasitât, præterquàm superiore labro. Orthodoxe fidei cultus ex lege iudicat. Est & alia iudicij ratio, si causâ anceps sit, nec aliter liquere possit, lis ferro decernitur, reus & actor dimicant. Rex aut qui Regis vicem gerit spectat, iudicatque secundum eum, qui superior fuerit, satis vicissè credunt, cuius aduersarius aut pugna cunctantius inibit, aut lineis areæ, quibus pugnae locus circûscribitur, exciderit. Qui ex equo dimicant lancea prius, dein gladio vtuntur. Pedites, præter ventera, cætera nudi pugnant. Suus genti sermo, etsi Boëmo non multum absimilis. Habent & priuatas literas, sed Romanis libentius vtuntur. Ferox hominum genus, & in bello validum equestri prælio magis quàm pedestri idoneû. Regis Imperio parèt, aut regijs ducib⁹, Cataphra
cto

*Certamine
singulari con-
trouersie diri-
muntur.*

*Hungarorum
pugnandi ra-
tio.*

Sermo.

Litera.

Ferocitas

Hungarorum

cto equite in bello vtuntur, & leui armatura, sed parcius omnino, turmatim configunt, non tamen toto agmine. Nulla gens Christiani nominis Turcarum arma magis exercuit. Nulla ab his rursus magis exercita est, adeò paribus animis varioq; euentu est semper vtrinq; bellatū. Alia Hungaria quæ huius mater est, linguaque & moribus pene adhuc illi similes, ritu Barbarico viuit idolis seruit.

De Boëmia, & moribus Boëmorum.

CAP. XI.

*Boëmia limi-
tes.*

BOëmia Regio, Cermaniæ limitibus inclusa, aquilonis flatibus, obiacet Hungaria illi orientalis est, australis Bauaria, Noricus ager occiduus, Polonia borealis. Latitudo eius longitudini ferè par: trium fortè dierum iter. Sylua Hercinia tanquã natiuo muro vndique cingitur. Albi fluuiio media irrigatur, atque quodam alio Multauiâ nomine, ad cuius ripam Braga sita est amplissima vrbs & totius regni caput. Solum ordeï & tritici ferax pabulo pecore atque piscibus abundat, olei sterilis est, quæ
ad.

*Hercinia
sylua.
Albis*

*Multauiâ
Braga vrbs
regia.*

admodum Germania ipsa : vino non omnino caret, ceruisiam optimam facit, quæ Viennam vsque Austriae vehitur. Boëmi germanis licet vndique circumsepti sint, Germanica tamen lingua non loquuntur, Dalmatarum aduentu Teutonica illinc pulsa. Etenim in eorum annalibus reperitur, fratres duos ex Croacia egressos alterum in Boëmia alterum in Polonia confedisse, mutasseque & gentibus prioribus linguam & terris nomina Volaterrano autore. Mos vetus & Germanica lingua à plerisque in hanc vsque diem obseruantur. In templis enim plebes sermone Teutonico docentur, in cœmiterijs Boëmico. Solis mendicantibus olim libertas fuit, qua vellent lingua populos instruere. Nullæ genti leges sunt, nulla sanctiora instituta, quodlibet licet: quippe Christianæ fidei non solum non cultus, vt qui Vualdensium sectam amplexi tutentur, tum auro- rum nostrorum memoria Hufsitarrum veneno infecti, Orthodoxæ fidei cultum parum hodie integrè custodiunt. Romanum pontificè in ordinè redigunt, negantque cæteris Antistibus

augu-

*Ceruisia Boë-
mica commea-
datur.
Sermo.*

*Lingua Ger-
manica in
Boëmia.*

Vualdenses.

*Errores.
Boëmorum*

*Sacerdotes e-
quan: Boemi.*

*Boemi non
parentant.*

*Benedictiones
rerum irri-
dent.*

*Peccatum
mortale tole-
randum non
esse.*

augustiorē esse ac venerabiliorem, in-
ter sacerdotes nullum discrimē ducē
tes. Presbyterum nō dignitatē, sed vi-
tæ meritū efficere potiorē. Animas
corporibus excedentes aut in eter-
nas euestigio pœnas demergi; aut
perpetua consequi gaudia, purgato-
riū ignem nō inueniri, quo aliquando
expiantur. Stultum arbitrantur defun-
ctis parentare, avaritiæ Sacerdotalis
inuentū esse, Dei optimi maximi di-
uorumq; simulacra e medio tollunt.
Aquarum palmarumque ac cætera-
rum rerū benedictiones irridunt. Mē
dicantium religiones malos dæmo-
nes inuenisse. Sacerdotes pauperes
esse debere sola eleemosyna conten-
tos: non opes, non pecuniam posside-
re. Liberam cuiquam verbi Dei prædi-
cationem patere. Nullum capitale
peccatum quantumuis maioris ma-
li vitandi gratia tolerandum. Qui
mortalis culpæ reus sit, eum iudicant
neque debere seculari, neq; ecclesia-
stica dignitate potiri, nec etiam pa-
rendum esse ei. Confirmationem &
extremam vntionem inter eccle-
siæ sacramēta minimē teneri. Auricu-
larem confessionem nugacem, &
super

superuacua esse: sufficere in cubili
 aut alio secreto loco sua quæque Deo
 peccata confiteri. Baptisma fluuiialis
 unde nulla interiecta facti olei mi-
 xtura recipiendum. Cœmiteriorum
 inanium vsu, quæstus tantummo-
 do causa repertum quacumque tegatur
 tellure humana corpora nihil distare.
 Templum Dei late patentis ipsum
 mundum esse, coarctare maiestatem
 eius, qui ecclesias monasteria orato-
 riaque construunt. Sacerdotales vestes
 altarium ornamenta, pallas, corpo-
 ralia, calices, patenas, vasa huiusmodi
 nil habere momenti: sacerdotem quo-
 cunque loco, quocunque tempore
 sacrum Christi corpus conficere pos-
 se, petentibus ministrare. Sufficere si
 verba sacramentalia tantum dicat:
 suffragia Sanctorum in cœlis cum
 Christo regnantium impetrari. In
 Canonis horis cantandis dicendis-
 que frustra tempus teri. Nullo die ab
 opere cessandum esse, existimant,
 quam quæ dominica nunc appellatur.
 Celebritates Sanctorum reiiciendas.
 Ieiunijs quoque ab ecclesia institutis
 nihil esse meriti. Fama est etiam Boë-
 morum Sacerdotes infantibus ipsis &
 su

*Sacramentum
 eucharistia.*

*Celebritates
 sanctorum.*

*Infantes Boë-
 mi communi-
 cant.*

& cunctis alijs indifferentè sub vtraque specie corpus Christi ministrare, hostia quam qua nos utimur aliquantum grandiori: Georgius Poggebratius huius instituti autor fuisse dicitur. Picardus quidam ex Gallia, gentem alio delirio infecit: ijs non parvam virorum mulierumque plebem cōtractam nudam incedere iussit, Adamitas vocavit, autor omnis licentiæ venus publica & mixta, reliqua horrenda auditu crimina hoc duce cœperant, & in quibusdam locis adhuc durare, sed occultè, à multis dicitur. Nam subterraneos Boëmorum quidam (qui ex hoc Gruebenhaimer appellantur) sacra operaturi subeunt, inter quæ cum à sacerdote pro more illud Genesis pronuntiatur, Crescite & multiplicamini, ac replete terram: lumina quæ ibi habentur continuo omnia extinguuntur, & tunc neque ætatis vlla, neque sanguinis attentæ reuerentiæ, promiscuè viri & inquam per tenebras quisque incidit, mulieres cognoscunt, peracto scelere quum in locum suum se quisque receperit, luminaria rursus incenduntur, & sacrum peragitur.

Est

*Nefandus
Boëmorum
ritus.*

Est execrandus hic damnatæ gentis ritus non multum diuersus à bacchanalibus illis quæ in Hetruria primo, & postea in Romæ etiam noctu, multa vini & epularum crapula mulieres maribus mixtè in abdito celebrâre, nullo neque sexus, neque ætatis respectu habito ad promiscua puerorum ac matronarum stupra, atque aliorum flagitiorum, quæ ex ipsis tanquam ex officina quadam prodibant, quorum sacrorum capita. Q. Martio Philippo & Posthumio Albino cõsulibus Romæ capitali sunt supplicio affecta, vt scribit Sabellicus Enneadè quinta libro septimo. Hanc Boëmorum impietate nefandam hæresim quatuor Reges Venceslaus, Sigismudus, Albertus & Vladislaus extirpare nõ potuerunt, quibus sæpius totis viribus attentarunt.

Bacchanalia olim in Italia celebrata.

Hæresis Boëmorum inuisita.

De Germania, & institutis eorum plurimis.

C A P .   X I I .

Germania regio Eutopæ amplissima, tota septentrionalis, à Galvis olim Rheno fluuio diuisa fuit, à Rhodanis & Pannonibus Danubio, à Sarmatis

Germania veteres lymantes.

V   matis

Quid Germania accessit.

Prusiam Germania vendicauit.

Germania duplex.

matis Dacisque mutuo metu & motibus separata, cætera oceano ambiente, hodie extra hos fines Rhetiã, Vindeliciam, Noricã, & superiorem Pannoniam, Alpes, partemque Illiriæ & vsque ad Tridentina chaustra Germania obtinet. Belgarum quoque ferè tota natio Gallici quondam iuris, omnisque Rhenus in Germaniæ nomen linguamque concessit, vt iam se Gallos dici nesciant, si audiant indignetur. Heluctij quoque in Germaniæ nomen & linguam tempore labente transiere. Itaque magnam Galliæ Transalpinæ partem ipsa Germania sibi vendicauit. Prutenos ferocissimam gentem & idolis deditam intra tricentesimum annum ex infidelium manibus milites Teutonici vi & armis rapuerunt, vbi & lingua Teutonica introducta est, & Christi cultus genti imperatus. Vnde habita ad primæuos illius terminos consideratione, videbitur certè illa sibi ferè plus soli extra vsurpassè, quam intus prius continebat. In duas velut partes ab initio tota Germania diuisa fuit, vt quæ alpius propinquior est, superior sit Germania appell-

pellara: altera ad Septentrionem atque Oceanum versa, inferior. Durat hæc partitio sub Alemaniarum appellatio ne(quæ à Lemano, ut quidam autumant, lacu est) in hunc usque diem.

Provincias tam hæc quam illa multas habent: superior à Mogano flumine, quod Franconiam perlabitur, ascendendo Bauariam habet Austri-

am, Styriam, Athesim, Rhetiam, Heluetiam, Sueuiam, Alsatiam, provinciam Rhenensem Moguntia-

cum adusque. Inferior, Franconiam, cuius magna pars Meridiem ver-

sus etiam in superiorem protenditur, habet Hassiam, Lothoringiam, Bra-

bantiam, Geldriam, Selandiam, Hollandiam, Phrisiam, Flandriam, Vues-

tualiam, Saxoniam, Daciam, Peninsulam, Pomeraniam, Lyuoniam, Prussiam, Slesiam, Morauiam. Boë-

miam, Mysnam, Marchiam, Thuringiam. Fuit Germaniarum terra ab initio, ut Cornelius Tacitus scribit, & si aliquando specie differ-

bat, in vniuersum aut syluis horrida aut paludibus infecunda, humidior qua Gallias ventosior qua Noricum ac Pannoniam aspicit, frugife-

Alemaniarum

*Provincia
Germania
multa.*

*Superior Ger-
manie vul-
gariter.
Hochteut-
schland;
inferior neder-
teutschland.*

*Terra Germa-
nie olim horri-
da & infecun-
da.*

rarum arborum & omnis culturę im-
 patiens sterilis , pecorum tamen fœ-
 cunda , fed plerūque improcerorum,
 auro atque argento immunis, & pro-
 preterea vilis despeſtaque ab omnibus.
 Hodie Regio adeò amœna eſt, adeò
 pulcherrimis nitidiſſimiſque vib-
 bus, caſtris & pagis paſſim exornata
 exculta , vt non Italiæ, non Galliæ,
 non Hiſpaniæ ipſa cedit. Cœlum ſa-
 tis clemens habet , Campi fertilita-
 tem oprandam. Sunt colles aprici,
 nemora opaca , frumentorum abun-
 dantia , vitiferi montes , clariffimi
 amnes , Rhenus, Danubius, Mo-
 ganus, Albiſ, Necchatus, Sala, Ode-
 ra, & multi alij fluuij , & riui lympi-
 diſſimi totam terram rigantes. Sunt
 fontes dulcis aquæ , ſunt thermæ ca-
 lidæ, ſunt mineræ ſalis plurimæ : me-
 tallorum item fertilitate nullis ter-
 ris cedit. Vniuerſa & Italia, Gallia,
 Hiſpania argentum ex Germaniæ
 negociatoribus ferè omne habent,
 metallaque non parum multa , nec
 auro eſt priuata. Quòd ſi hodie
 Priſcorum quiſquam ab inferiſ re-
 ſurgeret , ac oculis intima regionis
 contempleretur , nunquid non mul-
 tum

*Germania
 ludes.*

*Flumina Ger-
 mania.*

*Diuitiæ Car-
 manie.
 Metalla.*

tum is miraretur? aut quid diceret ta-
 men, si videret quanta nunc esset io-
 corum salubritas, cœli humana tem-
 peries, vbertas soli, vini, frumētīq; quā
 ta copia, arborum consitiones, quis
 splendor urbium, templorum sacra,
 & erga Deū religio, vrbinitas ciuū,
 vestitus hominum, rei militaris peri-
 tia, apparatus bellicus cæteraq; orna-
 menta Germanorū, nobilitasq; quam
 sincera: profectò, vt reor, non diceret
 terram informem, asperam cœlo, tri-
 stem cultu, videret sanè quàm ve-
 rum sit illud quod dicitur, Sæpius bo-
 nam materiam cessare sine artifice.
 Nā etsi alijs regionibus mitior hyems
 sit, fructusque nobiliores minus tamē
 æstus temperatus est, vnde & frugum
 corruptio: adde animalia venenosa,
 & alia ad humani generis perniciem
 intentissima difficilis fatis erit iudica-
 tū, quæ cuique prouincia comparan-
 da sit, quæ anteferenda. Dicta autem
 est Germania recentiori appellatione
 quod eius populi ferè omnes inter
 se perinde ac fratres, pares existe-
 rent tum corporum dispositione tum
 motibus atque viuendi ritibus, pri-
 us Teutonia à Tuiscone Noë filio,

*Germania
 quantum ex-
 culta.*

*Temperata.
 Germania*

*Germania
 vnde appella-
 ta.*

*Autor gentis
Germani in
digena.*

Alemannia à Manno eius filio, qui gē
tis autores conditoresq; memoran-
tur, vocitata fuit . Quamuis plerique
gentem indigenam, id est, inde genitā
nec aliunde prouectam arbitrentur,
& eius opinionis hic est , qui ita ver-
fificatus est.

Gens inuicta manet toto notissima
mundo,

Terra ubi se deuexa globo demittit
in arcton,

Solis & algoris patiens , duriq; la-
boris,

Ingrata ignauia vitæ tollerare quie-
tem:

Indigena haud alia ducens primordia
gente,

Sed cælo producta suo Demogorgo-
nis alius

Protulerat parulas ubi cuncta creata
sub auras.

Germanos vocitant Itali, Grai sed A-
delphos,

Quod fratrum soleant inter se viuere
more:

Nomen nobilibus quod adhuc vene-
rabile nostris

Pectoribus , similes ingentes corpo-
ris artus

Pro-

Prodiga cui natura dedit, per lactea
colla

Candida proceris tollentes corpora
membris.

Flaua coma est, flauentque oculi, fla-
uoque colore:

Temperie iustam retinent sua mem-
bra staturam,

Vox habitum mentis cum gestu, &
pectora prodit,

Vox quæ nil muliebri sonat, sed tota
virilis

Martia crassiloquo testatur corda pa-
lato.

Commune his studium venari, equi-
rare, vagari,

Atque suum varias victum quæsisse
per artes:

Vel Bacchum viduis crescentem iun-
gere palis

Aruaque quadriugo proscindere pin-
guia aratro:

Nec patrio tepuisse solo iuuenilibus
annis,

Sed mox doctiloquæ præcepta adijf-
se Mineræ,

Vel vaga veliferas duxisse per æquora
naues, (ces.

Atque suis terris varias adducere mer-
ces.

Nec censere nefas animum intēdisse
 rapinis,
 Dum fera belligeri meditantur præ-
 lia Martis,
 Atque illum regū celsas quæsisse per
 aulas,
 Quatuor ad fines quas Teutonīs ora
 coërcet:
 Siue per Herciniæ nemorosa cacu-
 mina sylvæ
 Dētatōs prosternere apros, syluisque
 vagantes (roces.
 Acripedes certuos, vrsosq; agitare fe-
 vnguibus accipitres trucibusque iu-
 bere rapinas
 Tollere, & euulsas dispergere in æ-
 thera plumas.
 Hinc animus dubijs audens se crede-
 re rebus,
 Nec segnis timidusque mori roseum-
 que cruōrem
 Pro patria & charis certans effundere
 amicis.
 Atq; audis cædis, si qua vlla iniuria
 læsit,
 Quiq; fidem sancto, & constanti pe-
 ctore seruet
 Religionis amans, superumque: &
 cultor honesti,

Et

Et veri iustique tenax mens conso-
na labris.

Ficta coloratae fugiens mendacia lin-
guæ.

Prælium iuituri Germani sacrum
hymnum Herculi canebant, quem
volebant aliquando in eam terram
venisse, graui & terribili sonitu,
non dissono, cæterum ad terrorem
quæsito pugnam capeſſebant. Tru-
ces oculi pluribus ac cærulei, rurile
comæ, procera corpora, ad primos
impetus subita & præceps natura.
Cæterum laborum operumq; impa-
tiens. Sitim & æstum vt Galli non fe-
runt, frigorum patientissimi. Auri &
argenti his olim vsus nullus. Argen-
tea vasa eorum legis data, aut prin-
cipibus muneri missa, non minori cõ-
temptu quàm ficilia tractabant. Cõ-
merciorum vsu aurum & argentum
ab his primo receptum. Credita & à
quibusdam tellus ipsa talium metal-
lorum expers, quin & ferri inops:
quò accidit, vt olim rari vteren-
tur gladijs in prælio, sed longio-
ri hasta, quam ipsi frameam vocant:
& in ea breui ferro, habili telo, siue
cominus siue eminus dimicarent.

*Hercules in
Germania
fuit.*

*Auri & ar-
genti Germa-
nis vsus olim
nullus.*

V s Eques

Eques scuto & hasta instruebatur. Pedites missilia spargebant, plura singuli. Nudi in pugnam, aut breui sagulo utebantur, nulla cultus occultatione, scuta tantū coloribus, hisq; lectissimis distinguebant, paucis loriceæ vsus, vix vni alterive cassis, aut galea. Equi nec forma nec velocitate conspicui, nec in gyrum vt Italici: sed recto tantum conatu aguntur. Scutum in pugna amisisse præcipuū flagitium, vt sacris & publico concilio excluderentur eiusmodi clade adfecti. Multi tali infamiae superstites vitam laqueo finierunt. Reges nobilitate legebatur, nec his libera infinitaq; potestas fuit. Exercitus is ductabatur, qui præcipua virtute præstaret, quiq; exemplo magis, quam imperio polleret, vincere verberare animaduertere in quenquam nullius ius esse, præterquam sacerdotum, vt non imperio, sed diuinitus flagitia vindicari crederentur. Signa quædam Deorum lucis detracta in prælium gestari præcipuum in pugna incitamentum. Omnes suas necessitudines in proximo statuebant, vt in suorum conspectu, aut gloriose vincerent, aut

cuma

Nudi pugnaverunt Germani.

Scuti in pugna amissio flagitium ingens.

Deorum simulachra in prælium gestabantur.

cum laude caderent: liberi, coniuges,
 parentes sanctissimi pugnae testes
 adhibebantur. Ad matres & uxores
 accepta vulnera deferebant, nec illae
 & numerare, & exigere plagas for-
 midabant. Eaedem cibos hortationesq;
 pugnantibus suggerebant. Proditum
 memoriae est inclinatum aciem ali-
 quando illarum hortatu restitutam.
 Creduntur ad haec arbitrari aliquid
 sancti, prouidiq; in foeminis esse ea-
 rumq; consilia propterea non asper-
 nari, responsa ve negligere. Mercurio
 certis diebus humanas hostias im-
 molabant. Herculi & Marti ex cete-
 ris animalibus. Sortas & auguria in
 usu. De minoribus rebus principes
 ciuitatis consultabant: de maioribus
 vniuersa ciuitas. In inchoandis rebus
 noua Luna aut plena obseruabatur.
 Noctium non dierum numerus suppu-
 tabatur in ea gente. In concilium ar-
 mati ventitabant. Sententiam appro-
 baturi frameas concutiebant, id ho-
 noratissimum assentiendi genus: con-
 tra aspernati fremitu significabant.
 Transfugae & proditores ex arbori-
 bus pendentes, ignaui & imbelles atq;
 infami corpore caeno obruti, aut a

*Matres & li-
 beri in bello.*

*Magistratus
semper arma
ti.*

Vestitus.

palude aliqua superiecta crate necabantur, tanquàm scelera in aperto ponenda essent, vitia contegenda, nihil publicè, aut priuatim magistratus agere, nisi armis instructi. In comœtatu & affectatione incredibilis æmulationis, qui maiori iuuenum globo stilaris in publicum processisset, præcipua celebritate apud suos, & finitimos esse. Turpe & in omni vita infame suo duci superstitem in prælio esse, nisi victoris ex acie decessisset. Princeps pro victoria, comites pro principibus dimicabant. Bella vtrò appetere, vtpotè quibus omnis à re bellicæ esset quies ingrata. Inertiæ & ignauiæ dabatur sudore aliquid quærere, quod posset cruore parari. Bellorù cura destituti somno & cibo vel fortissimi quiq̃ue indulgebant, domo & agrorum cura fœminis & senibus delegata, vt mirum videri possit, duo tam diuersa eidem genti adfuisse, & inertiæ amorem, & odium quietis. Vicatim plurimùm discretisque domicilijs habitabant. Tegumen fuit sagù, fibula, aut si ea defuisset, spina confertum: locupletissimi veste distinguebantur, non fluxa, sed

stri-

stricta, ac penè singula mēbra exprimente: idem scēminis habitus, qui & viris. Atq; Germani ipsi omnium ferè, qui ad septentrionem & ortum habitant, soli vniua vxore contenti ab initio fuère: quanquam & in his nonnulli plura celebrarent cōnubia. Nos vxor viro, sed vir vxori dotem comparabat. Nec ad delicias quærebatur cultus, sed iugati boues dabantur, frænatus equus, & scutum cum framea & gladio. Mira in scēminis pudicitia, nulla spectanda fuit illecebra, nulla conuiuiorum ratio, raris in tam numerosa gente adulteria: cuius conuicta mulier resectis capillis, nudatam corā propinquis maritus domo exactam, toto vico verberibus agebat: profligatæ pudicitia nulla venia, non ætas, non forma, nõ opes connubium corruptis conciliare poterat. Nemo tamen vicia ride- re, id enim seculum corrumpere, & corrumpi arbitrabantur. Sic vnum mulieres maritum accipere, vt vnum corpus & vnam vitam, nec vlla cogitatio vltra, nec longior cupiditas, tanquàm matrimonium amarent, non maritum, plus apud illos boni

Matrimonia.

*Adulterij.
pana.*

*Homicidij
multatio.*

boni mores valuerūt, quàm alibi bona leges. Serus in iuuenibus vsus veneris, atq; eo minus exhausta pubertas: nec connubia virginum properabantur, vt validior esset procreatio. Homicidium certo pecorum numero luebatur, atque vniuersa domus satisfactionem capiebat. Conuictibus & hospitali mensæ supra modum studebant. Nefas habebatur quæ quàm domo aut epulis arcuisse. Gauderant muneribus, nec data imputare, aut obligari acceptis. Diem noctemque potando cōtinuare. Temulentia nulli probro data est. Crebre post crapulum rixæ, rato conuiuijs, cæde sapius transigebantur: de pace & bello in conuiuijs consultare, quasi nullo alio tempore simplicius parent hominum curæ, aut ad res magnas magis incalescerent. Gens minimè astuta, simpliciter omnia arcana detegere: Postridie acta retractabant, vt de summa rerum deliberarent, dū fingere nescirēt: decretū verò ferrent, dum errare non possent. Potus ex hordeo in similitudinem vini corruptus: proximi fluuiorū accellæ aduecticia vina in vsu habebant.

Cibus

Cibus simplex, agrestia poma, recens farina, & lac concretum, potus immo deratior. Vno spectaculorum genere vsi, vt nudi iuuenes inter gladios, & frameas se celeriter expedirent. Exercitatio artem parabat, ars decorem. Alexæ adeò studiosi, vt cæteris amissis, nouissimo iactu de libertate contenderent. Victus voluntariam seruitutem adibat: & quanquam iuuenis & robustus, ligari se & vendi patiebatur. Annum in hyemem, ver & æstatem diuisum habebant: atuminum vini & cæterarum frugum inopia nescientes. In funere lamenta, & lachrymas cito abstergebant, in dolore & tristitia permanebant diutius: fœminis tantum lugere permisissum, viris meminisse solû. Et hi olim fuerûr Germanorum mores, talis viuendi ritus. Sed quæ mutatio longo temporû interuallo, vt in cæteris gentibus, sit facta, ex præsentis rerum statu deprehendi potest. Omnis hodie Germanorum conditio siue status quadruplex est. Primis clericorum tam secularium quam religiosorum, vtrique magni & largi redditibus cœsibusq; prouisi, ab alijs plurimû honoris

*Ludendi
arsor.*

*Funeris ger-
manorum lu-
guc.*

*Recentia Ger-
manorum in-
stitut.*

notis percipiunt : non solum quod Deo Optimo Maximo sacrificent, sanctorum laudes cantent, ac animarum curam habeant, sed etiam quod scripturas intelligant, & ipsas interpretentur, vitamque cœlibem agant. Nam qui in his minus probantur facile ab inerti vulgo aspernari solent. Vestitu religiosi quique suo, & satis decenti vtuntur. Seculares tunicas portant fluxas, pullo vt plurimum colore, caput mitra lanca tegunt non multum fastigiata, sed capite aurentenus satis adhærenti. Ex collo quum in publicum procedunt fasciam dependunt, quidem sericam, quidam laneam honestatis tantummodo causa. Superducunt & calceis crepidas siue sandalia, quæ domum reuersi deponunt. Ocio maior pars vacat, literis pauci intendunt pomeridianas horas ludendo potandoque deducetes. Iniurias suas minores sacerdotes ad Episcopum deserunt, & aliquando ad Romanam curiam, vnde graui dāno eos, qui nocere aliquando afficiunt, & sibi securitatem parant. Secundus status nobiliū est, hic gradus multos habet. Sunt enim Principes,

*Clericorum
Germanorū
studia.*

*Secundus status
nobiliū
est.*

cipes, sunt Comites, atque Barones, atque inferioris gradus milites. Principes, non solum dignitate & generis claritudine, sed & potentia ceteris antecedunt, terras habent & dominia latissima. Comites & Barones ceterisq; nobiles par regionem dispersorum adinstar interlucent. Sed illud in nobilium ordine mirum videri potest, quod principes ipsi, atque comites Caesari, quoties Imperii necessitas exigit, obsequia tanquam subiecti praestent: milites exemptos se dicant, & nisi ad stipendium nemini seruiant, nec subditos suos seruire sinant: & tamen Romanorum Imperatorem dominum suum ac principem esse dicant & recognoscant. Prophanari & non parum minui generis sui splendorem existimant, si mercaturam artemve aliquam mechanicam exercent. Si plebeiam aut sibi inferiorem uxorem ducant. Si aliena vrbe ciuium more habitent. Ipsi urbanorum consortia, commercia omnia perosi, arces & robustiora splendidioraq; aedificia in montibus sylvis & rure collocata cum familia sua libere habitant. Quidam principum

Nobilium studia.

pum aut regum curias frequentant, & bella sequuntur, alij de redditibus suis & patrimonio viuentes domi manent, communiter tamen venantur, quod solis ipsis licere longo vsu & concessa libertate contendunt: priuatis leporum præsertim, caprearum

Venatio priuatis interdicta.

hinnulorum, ceruorumq; venatio in aliquibus locis oculorum effossione, in quibusdam truncatione capitis interdicta, noxias tamen feras caprare cuique licet. Lautè insuper nobiles ipsi epulantur, vestiuntur splendide, auro & argento diuersicoloreque serico, tam viri quàm mulieres domi & foris exornantur, multo familiarium cotu incedunt, & incesu a-

Incessus nobilissimus.

deò maturo & præmeditato, vt à plebeis mox vt videantur internosci possint. Equis si longius eundè sit, & non pedibus vadunt: dedecorosum enim hoc valde ducunt, & merum egestatis iudicium. Sed prædari, vbi necessaria desint, non verentur. Iniurias illatas raro iure, sæpius congregato exercitus equitatu, ferro, flammis, & rapinis vlciscuntur: coguntq; per hoc eos, qui intulerunt ad satisfactionem. Gens superba, inquieta, auara, eccle-

sia

siæ prælati & eorum bonis insidias
 semper, subditos rusticos irremissa
 feruente exercet incredibile dictu,
 quantum miseros & infelices homi-
 nes vexet, quantum exugat. Effet Ger-
 mania nostra ter quaterque felix si
 Centauri isti Dionysij & Phalarides,
 aut eijcerentur, aut saltè ipsorum ty-
 rannide refrænata & potestate dimi-
 nuta, priuatim quemadmodum in
 Heluetia, nobiles viuere cogeren-
 tur. Sequens status oppidanorum
 est, quorum quidam Cæsari tantum
 subiecti sunt, quidam principibus
 aut Ecclesiæ prælati. Qui Cæsari
 parent libertates multas habent, mo-
 res etiam & instituta quibus in com-
 muni fermè viuunt. Singulis annis
 ex ciuibus magistrat^o suffragio crea-
 tur, apud quem summa potestas
 cum Imperio sit, in caput animad-
 uertere cuiusque habet, hoc ordine:
 Si de criminibus agitur, assident in
 concilio hi, quos sibi ciuitas dele-
 git, rei ipsi ligati adducuntur, accu-
 satoribus & reorū defensoribus dicen-
 di copia datur, quib⁹ auditus, eunt in
 sententiam, non vt leges sensent, quas
 non nouerunt, sed prout ratio eis
 X 2 dictat

*Germania
 absque nobili-
 bus felix.*

*Tertius
 Germanorū
 status oppida-
 norum est.*

*Judicioxuna
 forma.*

*Civium Ger-
manorum cō-
ditio duplex.*

*Illiterati indi-
cans viri duo
decim.*

dictat atque iudiciorum consuetudo
habet, quod & in civilibus causis ob-
servatur: excepto quòd Cæsar in his
appellari potest, in illis verò non.
In omni ferè Imperiali civitate du-
plices divites sunt, ingenui & plebei.
Mercantijs, & officinis plebei inten-
dunt ingenij (qui & patricij dicuntur)
patrimonij tantum redditibusq; suis
còtenti equestrè ordinè imitatur. Si
plebeiorum quispiam ditior factus, se
illis commercio aut consuetudine
còmiscere contenderit, repellitur, vñ
de longo iam tempore vterque sta-
tus in suo valore perdurat. Repub-
licæ administratio tamen ferè còmu-
nis est, & vtrisque permissa: nec eis
plebs servire aut subiecta esse vide-
tur, sua cuique substantia tuta est, &
libertas salvis legibus, vt vivere ve-
lint: in communi iustitia per totam
regionem ab illiteratis administra-
tur. In singulis Oppidis & nonnul-
lis pagis etiam viri duodecim, vitæ
integritate ac honestate præcipui eli-
guntur in iudices, nullo habito re-
spectu sciânt ne literas vel non, illi
iudicandi munus necessario subeunt:
licet remunerationem seu mercedem

inde

inde nullam expectent, præter honorem, pro communi tantummodo bono, suis negotijs posthabitis, iudicijꝝ statuto tempore intendunt, iurantque singuli se vnicuique iudicatuꝝ secundum quòd eis visum fuerit iustius atque melius. Nec à sententijs eorum maiores nostri appellabant, indignum fore putantes, tantorum virorum gratis iudicantium decretis contraite. Hodie verò passim ab eis appellari cœpit, quod ferendum esset, si iudices, ad quos appellatum fuerit, in iudicando consuetudinem priorum iudicum serua-
rent Sed hoc à paucis attenditur, imo plerunque priorum iudicum sententiæ, alioquin nullam iniquitatem continentem, ob id solum, quia contra leges scriptas prolatae inueniantur retractantur, in quo sine eorum demeritis & iudices primæ instantiæ imperitiæ sugillantur, & victrix pars grauatur: hoc quàm iustū sit, viderint ipsi. Ciues insuper honestissimè inter se & amicissimè viuunt: in locis publicis & priuatis frequenter cōuenientes mercantur, cōuiuantur, colludunt, colloquuntur

Ciuium concordia & consuetudo.

Victu.

*Habitus
Germanorū
diuersus.*

raro alterutrum decipiunt, raro contendūt. Quocunque tempore, quocunque etiam loco, tam viri quam mulieres obuiantes inuicem honorant & salutant. Victu vestituque priuatis diebus ferè omnes Germani admodum frugali & simplici vtuntur, festiuis parum splendidiori. Operantes in die quater comedant, ociosis bis. Habitus quo viri induuntur communiter laneus est: quo mulieres lineus: sed adeò vtrorumq; diuersus & colore & forma vt raro vnus sicut alius vestitus appareat. Aduenticijs & nouis vestimentorum formis iam plurimum gaudent Italicis Gallicisq; præsertim, à quib⁹ ante paucos annos obtusa calceamenta viri, cum fluxis & discillis manicis tunicas, & texta pilea, quæ pyretia vocant, receperunt, gestabantur: mea adhuc memoria rostrati calcei, vestes curtæ atque strictæ caudata capitia. Sed ista antiqua virorum frugalitas hodie ad mulieres venit, mulieribus commissa est. Hæ depositis multiplicibus pepelis, quibus grandia olim capita faciebant, vnico tantū hodie velātur, modestius incedūt.

Au-

Aurum, argentum, & vniones exquisita, item vestimentorum fimbria ex varijs & preciosis animalium pelluculis aut sericis ferè omnino abiecerunt. Quid dicâ de vestiũ Syrmatis, quæ nisi apud nobilitatem vix magis conspiciuntur. Satis honestus hodie sceminarum vestitus est, satis decorus, nihil haberet quod merito reprehendere quis posset, si à quibusdam supernè nimium non excauaretur. In funeribus & parentationibus nigris amiciuntur: defunctos dies triginta lugent, ac ipsi interim ter iusta persoluunt, primo videlicet die, septimo atque trigesimo. Ad Dei cultum deditissimi sunt: nullus artificum est, qui mane, antequam laborare incipiat ecdes factas nō intret, & diuino officio interfuit, serui atque ancillæ ad hoc à dominis quasi compelluntur, turpe putant eique non modicum exprobrandum, qui ex pigritia aliâve inani causâ sacra negligunt. Eleemosinas multas tribuunt. Nulla fere ciuitas est in qua non fratrum mendicantium conuentus sunt, peregrinorum inopum publica hospitalia: Alūtur etiam iuuenes ephœbi,

X 4 qui

*Iustus funo-
brus.*

*Germani ad
cultum Dei
propensi.*

*Misericordes
sunt Germani*

*Pueri studio-
rum causa ex-
ulantes.*

qui studiorum causa paterna domo digressi voluntarie hincinde exulant, tam multi interdum in vna ciuitate, vt mirari possis vnde nutriantur, illi a ciuibus ex pietate hospitantur: victum domesticam cantantes: mendicant, eum tamen largè accipiunt: propter hoc quod ædibus sacris, & Sacerdotibus deputati diuina officia cantent, ad clericarumq; instituatur. Domus publica iuxta singulas parochias vna est, in qua artium & disciplinarum studio tam hi, quam ciuium filij quotidie conueniunt: qui ipsis præsent, docentq; viri non minus virtute quam doctrina spectari sunt: delinquentes & literarum neglectores ferulis percutiunt, aut verbis duriusculis castigant. Priuatae ædes penè omnes contiguae sunt, atque pro ciuium facultate vicorumq; dispositione constructæ. Diuites lapidibus cœmentoq; superbè ædificant: pauperes luto & ligno tantum humiliter, tegulis tamen latericis aut scissili lapide ædificia sua vtriq; tegunt, ob decorè ne aut aduersus incendiū affirmare nō possim. In Saxonia & alijs plerisq; locis dolatis asserculis operiunt

Urbanorū ædificiorū forma

Domorū forma in Saxonia

riunt: quare oppida parum venusta
 visuntur, & igni magis obnoxia sunt,
 plateæ vt plurimum siliabus strata
 sunt. Portæ seu exit⁹ vrbiũ celsis tur-
 ribus insigniti, in quibus diurni cu-
 stodes aduentantes equites ruba si-
 gnificare solent, vt hi qui portas infe-
 rius obseruant præmoneatur, & eas
 in maiori tutela habeant. Vrbes com-
 munitè natura & arte munitæ, aut
 iuxta vorticosa flumina vel in mon-
 tes sitæ sunt: quæ in plano resident,
 muris fossatis, vallis insuperabilibus
 circumseptæ, turribus & propugna-
 culis innumeris, veluti ex terra, pro-
 minent. Est etiam multarum ciuita-
 tum circumiacens ager fossis adeò
 profundis & amplis conclusus, vt ab
 externa populatiõe & is tutus sit. Eo-
 rum postremum, qui in rure pagatim
 villatimque habitant, quiq; illud co-
 lunt, & propter hoc rustici vel rura-
 les appellantur, si credere velint, sa-
 ris misera & dura conditio est: seor-
 sum ab alijs quisq; cum familia & pe-
 core suo humiliter viuunt. Casæ luto li-
 gnoque è terra paululum eductæ, &
 Itamine contactæ domus. Panis ci-
 barius, plus auenacea, aut decoctum
 legu-

*Verbius si-
 tus.*

*Quartus Ger-
 manorum sta-
 tus agricola-
 rum est.*

*Agricolis in
misera condi-
tio.*

*Quid diebus
festis rustici
agunt.*

*Rusticorum
magistri.*

*Sculteti pago
eius praefecti.*

legumen, cibus. Aqua serumve potus. Toga lineae, perones duo & pileus fucatus, vestitus. Gēs omni tēpore inquieta, laboriosa, immūda. In vicinas ciuitates ad vēdendum portat quicquid tam ex agro, quā ex pecore fructus percipit: sibi que ibi ediuerso cōparat, quorumcumque eget. Artifices enim secum habitantes nullos aut paucos habet. In sacra aede quae in singulis vicis cōmuniter vna est, festo die ante meridiem omnes conueniūt & à sacerdote suo Dei verbum & sacra audiunt: post meridiem verò subtilia aut alio publico loco, de suis rebus tractant. Iuniores post eā modulante tibicine choram ducunt, senes petunt cauponam & vina bibunt. Absque armis in apertum virorum nullus vadit, gladijs ad omnem temporis fortunam praecincti. Viros singuli pagi inter se eligunt duos aut quatuor, quos rusticorum magistros appellant, contentionum illi contractumque sequestres sunt, & reipublicae dispensatores: administrare tamen non habent, sed domini, aut qui ab his eis praeficiuntur barbaro nomine Sculteri. Domini

nis crebro per annum seruiunt, rus colunt, & semine conspargunt, fructus metunt, & horreis impoſtant, lingua ſecant, domos ædificant, ſoſſas effodiunt. Nihil eſt quod ſeruilis & miſeria gẽns iſtis debere non dicatur. Nihil etiã quod iuſſa facere abſque periculo recuſare audeat, delinquens grauiſſe multatur. Sed nihil eſt genti durius, quã quod prædiorum quæ poſſidet, maior pars nõ ſua ſit, ſed illorum, à quibus certa frugum parte quotannis redimere debet. Et tales hodie in vniuerſum Germanorum mores ſunt, hi viuendi ritus.

De Saxonia, Saxonumq; & præſcis & recentibus moribus.

CAPVT XIII.

Saxonia Germaniæ particularis regio, ab occaſu Viſera fluuiio, aut vt alij volunt, Rheno terminata, ad aquilonem Dacos habet, & mare Balteum: Francones ad meridem, quibus Boioarij & Boëmi obtenduntur: ad ortum Pruteni: intra quos

Saxonia limitata.

ter-

*Saxones unde
in Germaniã
peruenere.*

*Differentiã
Saxonũ qua-
tuor.*

terminos quam multæ gentes diuer-
fis nominibus hodie includantur, ex
supradiçta Germaniæ descriptiõẽ in-
telligi potest, quas omnes Saxonici
iuris esse volunt. Terra à Saxonibus
populis nomen accepit, quos qui-
dam reliquias Macedonici exerci-
tus, qui secutus magnum Alexan-
dram immatura ipsius morte per to-
tum orbem sit dispersus, esse dixerunt.
Quidam eos à Britannia quærenda-
rum sedium causa nauigijs digres-
sos Germaniæ adnauigasse, & pro-
pulsatis Thuringis eorum terram oc-
cupasse. Erant enim Saxonica gens ab
initio inquieta nimis finitimorum se-
dibus infesta, domi tamen pacata &
cuium utilitatibus placida benigni-
tate consulens. Generis quoque ac
nobilitatis suæ prouidissimam cu-
ram habens, nec facile vllis aliarum
gentium vel sibi inferiorum connu-
bijs infecta, proprium syncerum &
tantum sui similem populum facere
conata. Vnde habitus quoque ac
corporum magnitudo, comarum co-
lor tanquam in tanto numero homi-
num idem penè omnibus. Qua-
tuor in genere differentias habuit,

No-

Nobilium , Liberatorum , Libertorum atque Seruorum . Et id legibus cautum erat , ne vlla pars suæ fortis obli- ta terminos in copulandis coniugijs transgrediatur.

Sed nobilis nobilē ducat vxorē , & liber liberā , libertus cōiugatur libertæ & seruus ancillæ , quicumque verò contra faciat , cum vitæ suæ id damno luat .

Legibus ad malefactorum vindictam optimis utebatur . Multa quoque vtilia & secundum naturæ legē honesta in morum probitate habere studuit , quæ ei ad veram beatitudinē promerendā suffecissent , si aliquale creatoris sui Dei optimi maximi

noticiā habuisset . Frondosis arboribus , fontibusque venerationem exhibuit , & trunco ligneo nō parvæ magnitudinis sub divo erecto , quem patria lingua Irminsaul , Latine vniuersalem columnā dixit quasi oīa sustinentē . Coluit etiā Mercuriū , cui certis diebus humanis hostijs litabat .

Deos suos neq; tēplis includere , neque humanæ , speciei assimilare , pro diuinitatis magnitudine & dignitate licitum arbitrata est . His lucos & nemora consecrauit , ab illorumque

*Leges quædam
Saxonum.*

*Idololatria
Saxones dedē-
ti.*

*Mercurius à
Saxonibus ob-
seruatus.*

nomnibus dixit, secreta non nisi cū maxima reuerentia contemplabatur.

Auspicia & sortes.

Auspicia & sortes gēs illa quā maximē obseruabat. Virgam frugiferā arbori decisam in furculos amputabat, eosque notis quibusdam discretos super candidam vestem temere, ac fortuito spargebat. Mox si publica consultatio fuit, sacerdos populi, si priuata, ipse paterfamilias precatus deos, cœlumque suspiciens, ter singulos tulit, sublatiſque secundū inpresiam antea notam interpretatus est. & si prohibuerunt, nulla de eadem re ipsa die consultatio erat. Si permissum est, euentum adhuc fides exigebatur. Auim voces volatusque interrogare proprium gentis erat. Equorum quoque præfagia ac monitus experiri, publicè alebantur iisdem in nemoribus ac lucis candidi & nullo mortali opere contacti, quos pressos sacro curru Sacerdos vel Rex princepsve ciuitatis comitabantur, atque hinnitus ac fremitus obseruabant, nec vlli auspicio maior fides adhibeatur, non solum apud plebem, sed apud proceres etiam atque sacerdotes, eos enim ministros deo-

Equorū præfagia & monitus experiebantur Saxonēs.

deorum esse, & diuinorum consilio-
rum conscios credebant. Erat & alia
auspicioꝝ obseruatio genti in vsu
qua grauium bellorum euentus ex-
plorabat: eius videlicet gentis cum
qua bellandum fuit, captiuum quen-
que interceptum compellendo cum
electo popularium suorum decerta-
re: victoria huius vel illius pro praeiu-
dicio accipiebatur. Carolus magnus
diutino bello gentem omni impieta-
re abiecta Christianam fidem assu-
mere coëgit, quam & hodie cum cae-
teris germanis religiosissime obser-
uat. Regio multis augustissimis &
sumptuosissimis basilicis, templis, &
cenobijs clara, quod Albestadio est
beatæ virgini sacrum prophanis non
paret tantum initiati subeunt. Indu-
citur tamen vnus aliquis è popu-
lo cinerico die, hominum opinio-
ne nequissimus: hunc velato capite,
pulla veste sacris admouent, quibus
rite peractis templo eijcitur: erectus
toto iuniorum tempore nudis cal-
cibus urbem pererrat, diuorum tem-
pla visitabundus. Sacerdotes illi vi-
ctum suggerunt, mox in dominica coe-
na iterum templo inductus, post olei
con-

*Alia auspicio-
rum captatio.*

*Templum in
Albestadio.*

*Mirandus vi-
ctus.*

consecrationem ab vniuerso clero expiatus dimittitur cleemosyna prius accepta, quàm piè offert templo: hūc Adam vulgò vocant, quia vt protoplastus ille omni vacat crimine, per eumque ciuitas creditur expiata. Est ager Saxonicus rerum omnium præterquam vini ferax, argenti atque æris fossiones multas habet. Ad Goslariam & plerisque alijs locis salem & fontium quorundam aquis albissimum coquunt, & vestigal ingēs percipiunt. Hordeum & triticum serūt, ex quibus nō solum cādīdissimum panem efficiunt, sed etiam ob vini caritatem potum Ceuissiam, quæ a deo sitienter & immodestè ab ipsis bibitur, vt ibi in symposijs conuiuissque pocillatores nec hyalis nec cantharis sat infundere possint, repletum multrale apponant, & scutella iniecta hortentur quemque pro libito potare, dictu incredibile est, quantum huius liquoris in se immodestissima gens capiat, quantum mutuo ad bibendum cogant & hortentur, non sus, non taurus tantum ingurgitaret. Non ad ebrietatem atque vomitum potasse sufficit, sed rursus ad

Sal Saxonium.

Ceuissia Saxonibus potus

Saxonum potandi immodestia.

ad sobrietatem, dies noctibus, noctes diebus cōtinuantes. Qui cunctos potando superat, is non solum laudem & gloriam deportat, verumetiam pro quo contenderunt, ex bene olentibus herbis aut rosis serum aut quid aliud in premium. Serpit ab illis eheu perditus mos ferè in totam Germaniam, ut eo modo etiam iam fortissima vina bibantur, cum ineffabili malo. Hospiti vel alteri enim locum, in quo bibitur, subeunti, potum quotquot habent, assurgunt, & porrecto poculo ad combibendum officiosissime hortantur. Inimicus arbitratur qui sæpius inuitatus non præterita causa compotare recusat: cæde nonnunquam & multo sanguine hoc dedecus expiatur. Cibatu Saxonum duro & inconcinno utuntur, lardum, aridæ, hilæ, cepæ, crudæ, butyrum salsum & nondum adhuc liquatum peculiaris genti cibus. Dominicis diebus in plerisque locis coquant, quo per hebdomadam vescantur. Infantes non ut apud nos pulte, quæ farina & lacte concinnatur, nuttiuntur, verum solidiori cibo qui bene masticatus, à nutricibus

Hospites excipiuntur potu.

Saxonum cibus.

Infantium nutrimentum.

ad deglutendum tenello ori immit-
titur: vnde Saxones tali cibo in tene-
ra ætate assueri, & tolerantiores, red-
duntur & validiores. Linguam pecu-
liarem habent. Vestitum & cætera cū
alijs Germanici sanguinis indiscreta.

*Lingua Saxo-
num.*

*De Vuestualia & iudicio Vuestualis
a Carolo commisso.*

CAP. XIII.

*Vuestualia s.
ues.*

*Obnolij mon-
tes.*

*Amasis fl.
uius.*

Sala fluius.

Vestualia Saxoniarum limitibus in-
clusa, Rhenum ab Occidente ha-
ber, Visurgum, qui etiam Visera dici-
tur ab Oriente, à Septentrione Phry-
siam & Hollandiam, Meridiem Has-
sæ montes excipiunt: quos Obno-
bios Ptolemæus appellare videtur,
ex quibus Amasis fluius oritur, qui
Padeburnam & Monasterium non in-
gnobiles ciuitates mediâ fermè pro-
uinciam interfecat, & per Phrisiam
defluens fertur id mare, Sala quoque
Drusi, qui Augusti priuignus fuit, cla-
de celebris. Hæc Regio olim, vt Stra-
bo scribit, à Bructeris inhabitata est.
Alij à Sycambri dicunt. Hos popu-
los Carolus Francorum Rex, qui
Magni cognomen tulit bello victos pri-

pri-

primum ad Christianam fidem compulsi: ceterum quum sæpius rebellerent, repetitoq; idolorum cultu Christi religionem spernerent: nec iusurandum quouis modo aduerterent, ut metu pœnar gentis temeritatem Carolus compesceret, occultos iudices instituit, quibus potestatem dedit, ut quàm primum deierasse aliquem comperissent, aut fregisse fidem, aut aliquod aliud scelus perpetrasse, mox illum ubi primùm cõprehendi posset pro arbitrio necarent, nulla citatione aut expurgatione prævia: viros graues ac iustos elegit, qui plectere innocentes haud ab re possent. Terruit ea res Vuestualos, ac demum in fide continuit, quum sæpè in nemotibus & proceres & mediocres viri laqueo suspensi inuenirentur, nulla accusatione prius audita: quærentibus tamen causam, constabat fidem fregisse aut magnum aliquod scelus cõmississe. Id iudicium ad nostram usque ætatem perdurat, vocaturq; vetitum. Qui ei præsumunt, Scabini appellantur, quibus tanta præsumptio est, ut etiam per totam Germaniam iurisdictionem suam extendi velint.

Oculi iudices à Carolo instituti.

Iudicium vetitum siue occultum.

Secretos ritus habent & arcana quædam instituta quibus malefactores iudicant, ea nondum quisquam reuelauerit. Ipsorum quoque Scabinorum maior pars occulta est, qui per prouincias discurrentes criminosos notant, & inferentes iudicio accusant probantque ut eis mos est: damnati libro inscribuntur, & iunioribus Scabinis committitur executio. Rei ignari suæ damnationis ubicunque reperiuntur, supplicio afficiuntur Degenerauit autem hodie iudicium, nam & viles interdum personæ ad mittuntur, & ciuilia negotia tractare audent, quibus erat solum de criminalibus permissa potestas. Regio est admodum frigida, vini & frumenti inops pane vescuntur nigro, ceruisia potus est. Vinum quod Rheno aduehitur magno emitur precio, eo tantum opulenti & raro tamē vruntur: bellicosi indigni atque ingeniosi: vnde inuoleuit prouerbiū: Vuestualiam vitiosos ac fallaces homines potius gignere, quàm stultos.

Præfuli Colonienſi
parent.

Regionis Vuestualia conditio.

De Franconia, & Francorum mul-
tis vitibus.

CAP. XV.

FRanconia siue Frâcia Orientalis Germaniæ pars & ferè meditul-
liū, à Sycâbris quibus Valentiniani Cę-
saris tēpore ob Halanos deuictos Frā-
corū nomē contigit appellata. Sueuiā
& Baioariā à meridie habet, Rhenus
illi occidentis est, ab ortu Boëmi acco-
lunt, Hassi & Thuringi Saxonix popu-
li à Septentrione, Regio latis ac dēsi-
simis syluis, asperisque montibus clau-
sa, difficulter adiri potest. Intus pla-
na est innumeris turribus oppidis,
castris & pagis exulta. Sylua quæ
Hercynia dicitur æditissimis iugis
per circuitum obsirmans eam veluti
natio muro ambit. Moganus nauig-
abile flumen, Sala, & Thuberus,
Necharus etiam perlabuntur, Val-
les in quibus decurrunt amplæ &
profundæ sunt, earumq; vtrâque late-
ra vitibus confita, vinum produunt,
quod ob sui præstantiam ad remo-
uissimas gentes transportatur. Terra
præterquam ea pars quæ Norica
hodie vocatur atque vbi fluminibus

*Franconia ex-
tremitates.*

*Hercynia syl-
ua Franco-
niam claudit.*

*Vinum Fran-
conicum.*

*Fertilitas
Franconia.*

*Liquiritia
Glycerhysa.*

*Franconia
Principes.*

vicinior est, arenosa nimium nō est, ut Æneas Syluius scriptum reliquit, nec nimium etiā filicosa Fertilis omnis est, hordcum, triticum, & omne frumentum legumenque satum multo cum scenore reddit. Nulla Germaniæ prouincia plures & maiores cæpas gignit, nulla grandiora rapa, & caulis capita. Adde Glycerhysam radicem melleam, quæ in Babenburgensi agro tanta copia eroditur, ut ingētes currus ea onerari videas. Est etiam vndecunq; terra cultissimis pomarijs & pratis amœna. Homini-bus omnigenisque pecouibus abundans. Est piscatio propter fluuiorum copiam, multa maior tamen venatio. Feræ in nemoribus à principibus fouentur, aperta stabula hæ plurima habent, in quibus hyemis tempore pabulum & interdum sal accipiunt, seque à cœli in clementia tutantur, eas captare aut saltē persequi priuatorum nemini concessum. Principes quibus Franconia subiecta est quinque sunt: Burggrauius Nornbergensis, Comes Palatinus Rheni duo seculares, Babenbergensis, Herbipolensis, Maguntinēsis tres ecclesiastici.

Hex.

Herbipolensis terræ ducatum habet, quare dū sacris operatur in altari nudatum gladium habet atq; vexillum, is die quo Metropolitim primum cathedramq; Episcopalem possidere intendit, pro more ciuitatem ipsam ingenti ac exquisitissimo equitatu accedit, in quam admissus, intra portas de equo descendit, & paludamento omni abiecto griseā & vilē tunicā induit, funeq; præcingit, atque in ea palmis & capite nudus humiliter in basilicam ad partes concanonicos ascendit, quibus fidelitate promissa in cathedram sublimatur. Ducitur tamen prius ad Episcopi cuiusdam statuam, ibique serio admonetur, ut talem agere velit, qualis ille fuerit: qui ex humili & abiecto scolasticulo per discordiam contemptumq; electus Ecclesiæ statum optime administravit. Huic cathedræ nullus ex Ducibus aut etiā Comitibus progenitus præficitur, sed qui ex inferiori nobilium ordine sint. Non quod Principem sustentare non possit, quū opulenta & potens satis existat, verū ut Episcopatus apud eos permanea, ex quib⁹ maior Canonicoꝝ pars

*Episcopus
Herbipolensis
Franconia
dux.*

*Episcopatum
Herbipolensem
quis ad-
ministrat.*

*Præpositura
Herbipolensis.*

*Francones à
cæteris germa-
nis nihil dif-
ferunt.*

*Ceruisia con-
temnitur à
Franconibus.*

constet. Est etiam Herbipolensis ecclesiæ præpositura insignis, quam quoties nonus possessor intrat, debet ille in multis per regionem pagis, ob decimam, quam in his habet, referra vino ingētia dolia in publicū statuere, & scutellas aliquot impone- re, ex quibus quicumque velit bibe- re possit. Franconia gens à cæteris Germanis & habitu & corpore nihil differt. Laboris patientissima est: in vi- netis colendis tam viri quàm mulie- res exercentur: nemini otium datur. Vinum quod inde percipit ob do- mesticam egestatem vulgò vendit, ip- sa aquam bibit. Ceruisiam contemnit, nec facillè ad se deferri permittit. In Herbipoli ieiuniorum tantummodo tempore, & extra ciuitatem in na- ualibus hæc venditur, vt hi, qui tum se à vino abstinere eam aquæ loco habeant Insolens gens est, su- perbaq; multum sibi arrogans, mul- tum præsumens alias nationes con- temnit, cauillisq; adeo plerunq; pro- sequitur, vt qui cum ea morantur, ni- si lingua prodat patriam suam non dicant. Eos qui hæc patienter ferūt fa- cillè secum commorari patitur, &

velu-

veluti per hoc approbatos cōiugijs ad
mittit. Vnde multi Sueui multi bava-
ri, Hassique in Franconia habitant.
Ad Dei insuper cultum propensa est,
duo tamen nō mediocria vicia sunt,
quibus plus satis hodie gens illa in-
dulget, blasphemia videlicet & la-
trocinium, illud decorū, hoc honestū
reputans, & sibi ex longo vsu lici-
tū. Multos mirandos ritus obseruat
quos ideò referre volo, ne quæ de ex-
ternis scribuntur inanes fabulæ æ-
stimentur. In trium quintarum feria-
rū noctibus, quæ proximè domini no-
stri natalē precedunt, vtriusq; sexus
pueri domesticatim eunt ianuas pul-
santes, cātantesq; futurū saluatoris
exortū annunciant & salubrē annū.
Vnde ab his qui in ædibus sunt pyra
poma nuces & nummos etiam per-
cipiunt. Quo Christi Iesu natalem
gaudio in templis non clerus solum
sed omnis populus excipiat: ex hoc
attendi potest quòd puerili statuncu-
cula in altare collocata, quæ nuper
aditum representet, iuuenes cum
puellis per circuitum tripudiantes
choreas agant, seniores cantent mo-
re haud multū ab eo quidem diuerso,

*In Franconia
multi adue-
ne.*

*Duobus vitijs
Francones eb-
noxij.*

*Mos in quin-
tiferijs ante
Christi nata-
lem.*

*Mos in Chri-
sti natali.*

. Y S quo

*Corybantes
circa Iouem.*

quo Corybantes olim in Ideæ montis antro circa Iouem vagientem exultasse fabulantur, Kalendis Ianuarij, quo tempore & annus & omnis computatio nostra inchoatur, cognatus cognatum, amicus amicum accedūt, & cōsertis manibus inuicē in nouum annum prosperitatem imprecātur, diemque illum festiua congratulatione & conpotatione deducunt. Tunc etiā ex auiata consuetudine vitro citroque munera mittuntur, quæ à Saturnalibus, quæ eo tempore celebrabantur à Romanis Saturnalia, à Græcis Apophoreta dicta sunt. Hunc morem anno superiori ego ita versificaui. Christe patris verbum &c. Natalemque tuum celebrantes octo diebus.

Concinimus laudem, perpetuumque decus.

Atq; tuo exemplo moniti munuscula notis

Aut cappum pinguem mittimus,
aut leporem,

Aut his liba damus signis, & imagine
pressa,

Mittimus aut Calathis autem mala
decem,

Au-

Aurca mala decem , buxo cristata vi-
renti,

Et varijs caris rebus aromaticis.

In Epiphania domini singulae fa-
miliae ex melle farina addito zinzibere & pipere libum conficiunt, & regem sibi legunt, hoc modo: Libum materfamilias facit, cui absque consideratione inter subigendum denarium unum immittit, postea amoto igne supra calidum focum illud torret, tostum in tot partes frangit, quot homines familia habet demum distribuit, cuique partem unam tribuens. Adsignantur etiam Christo, beatæque virgini, & tribus Magis suæ partes, quæ loco elemosynæ elargiuntur. In cuius autem portione denarius reperi-
tus fuerit, hic rex ab omnibus salutatus, in sedem locatur, & ter in altum cum iubilo eleuatur, ipse in dextrâ cretam habet, qua toties signum Crucis supra in trichinij laquearijs deliniat, quæ Cruces quod obstare plurimis malis credantur, in multa observatione habentur. Duodecim illis noctibus, quæ Christi natalis Epiphaniamque intercurrunt, nulla ferè per Francoñtam domus est quæ saltè in-

*In Epiphania
domini dome-
sticatis Rex
eligitur.*

*Quomodo
rex eligatur*

*Aedes sus-
sumantur.*

habitetur, quæ thure aut aliqua alia redolenti materia aduersus demonũ incantatricumque insidias non subfumigetur. Quo item modo tres præcedentes quadragesimale ieiunium dies peragat, dicere opus non erit, si cognoscatur, qua populari, qua spontanea infania cætera Germania, à qua & Fanconia minimè deficiit, tunc viuat, Comedit enim & bibit, seque iudo iocoque omnimodo adeò dedit, quasi vsui nunquam veniant, quasi cras moritura hodie prius omnium rerum satietatem capere velit. Noui aliquid spectaculi quisque excogitat, quo mentes & oculos omnium delectet admirationeque detineat. Atque ne pudor obstet, qui se ludicro illi committunt facies laruis obducunt, sexum & ætatem mentientes, viri mulierum vestimenta, mulieres virorum induunt. Quidam satyras aut malos demones potius representare volentes minio se aut atramento tingunt, habituque nefando deturpant: alij nudi discurrentes Lupercos agunt, à quibus ego annum istum delirandi morem ad nos defluxisse existimo. Non enim multum diuersus est

*Carnis prius
dies.*

*Germani an-
nuatim insa-
uunt.*

est à Lupercalibus sacris, quæ Lycæo
 Pani in mense Februario olim à no-
 bilissimis Romanorum iuuenibus
 celebrabantur, qui nudi, faciesque
 sanguine fœdatis per urbem vagan-
 tes obuios loris cædebant, quos no-
 stri saccis cinere refertis percutiunt.
 In die cinerum mirum est quod in
 plerisque locis agitur, virgines quot-
 quot per annum choream frequenta-
 uerunt, à iuuenibus congregantur,
 & aratro pro equis aduectæ, cum ti-
 bicine, qui super illud modulans fe-
 det, in fluium aut lacum trahuntur,
 id quare fiat non plane video, nisi co-
 gitè eas per hoc expiare uelle, quòd
 festis diebus contra ecclesiæ præcep-
 tum à leuitate sua non abstinue-
 rint. In medio quadragesimæ, quo
 quidem tempore ad læticiam nos ec-
 clesia adhortatur, iuuentus in patria
 mea ex stramine imaginem conte-
 xit, quæ mortem ipsam (quemadmo-
 dum depingitur) imitetur: inde hasta
 suspensam in vicinos pagos vocife-
 rās portat. Ab aliquibus perhumanè
 suscipitur, & lacte pisces siccatissque
 pyris quibus tum vulgo vesci so-
 lemus refecta domum remittitur: à
 cate.

Lupercalia.

*Mos in cina-
 rura die.*

*Mos in medio
 quadragesi-
 ma.*

*In Paschate
ritus.*

*In ecclesiã
dedicationi-
bus ritus.*

cæteris quia malæ rei, ut puta mor-
tis, prænuncia sit humanitatis nihil
percipit, sed armis & ignominia eti-
am adfecta à finibus repellitur. Eo-
dem tẽpore & talis mos observatur:
intẽxitur stramine vetus vna lignea
rota, atq; à magno iuuenum cœtu
in aditiorem montem gestata post
varios lusus, quos in illius vertice il-
li toto die, nisi frigus impediatur, cele-
brant: cœteriter vesperam incenditur,
& ita flammans in subiectam vallem
ab alto rotatur, stupendum certè
spectaculum prebet, ut plerique qui
prius non viderint Solem putant aut
Lunam cœlo decidere. In Paschate
vulgo placentæ pinuntur, quarum
vna interdum duæ, adolescentibus y-
na, puellis altera à ditiori aliquo pro-
ponuntur, pro quibus in prato,
vbi ante noctem ingens hominum
concurfus sit, quisq; agiles pedestres
currant. Ad parochialium templorũ
dedicationes, quæ Christiano institu-
to quotannis festiuo gaudio & com-
mestatione à totis pagis peraguntur,
adolescentes ex alijs locis non tem-
pla, sed choreas visitaturi cum ar-
mis & tympano, veluti ad pugnam,
quam

quarū & sarpus aut inueniunt, aut suscitāt, turmatim eunt, redeuntq; capribus ob id multoties cruentātibus.

Ritus in maioribus supplicationibus.

Tribus illis diebus, quibus Apostolico instituto maiores letaniæ passim per totum orbem peraguntur, in plurimis Franconiæ locis multæ cruces (sic enim dicunt parochianos cœtus quibus tum sanctæ crucis vexillum præferri solet) conueniunt. In sacrisque edibus non simul & vnâ melodiam, sed singulæ singulam per choros separatim canunt: & puellæ & adolescentes mundiori quique habitu amicti frondentibus fertis caput coronari omneis, & Scipionibus salignis instructi. Stant sacrarum ædium Sacerdotes diligenter singularem cœtus attendentes, & quamcunque suauius cantare cognoscunt illi ex veteri more aliquot vini conchos dari adiudicant. Penthecostes tempore ubique ferè hoc agitur: conueniunt qui cunq; equos habēt, aut mutuare possunt, & cum dominico corpore quod Sacerdotum vnus etiam equo insidians collo in bursa suspensum defert totius agri sui limites obequitant cantantes supplicantesque, vt segetes

Penthecostes temporaria.

Deus

*Ritus in die
sancti Urbani.*

Deus ab omni cæli iniuria & calamitate conseruare velit. In die sancti Urbani vinitores in foro aut alio publico loco mensam locant, mappis, fronde, & plurimis redolentibus herbis instruunt, desuper stacunculam beati Pontificis statuentes, quam si dies serena est, largo vino coronant, & omni honore prosequuntur, si verò pluuialis id non solum non faciunt, sed luto proijciunt, & aqua immodica perfundunt: persuasum enim habent illius diei tempestate auspicioque vinum tunc florens & augmentari & diminui. In nocte sancti Ioannis baptistæ in omnibus ferè per Germaniâ vicis & oppidis publici ignes parantur, ad quem vtriusque sexus iuvenes & senes conuenientes chorèas cum cantu agunt, multas etiam superstitiones obseruant. Artemesia & verbena coronati in manibus flores, qui à similitudine calcaris militaria, calcaria dicuntur, gestâtes, igne, nisi per eos, non aspiciunt, oculos id per totum annum à languoribus conseruare credunt. Qui abire intendit ille herbas, quibus, vt dixi, præcinctus fuit, igni inijcit, dicens, abeat & combu-

*In vigilia
sancti Ioannis
ritus va-
rii.*

buratur cum his omne infortuni-
um meum . Ante arcem in monte,
qui vrbi Hiperboli supereminet ab
Episcopi aulicis , etiam ignis, fit, cui
orbiculi quidam lignei perforati im-
ponuntur , qui cum inflammantur,
flexilibus virgis prefixi , arte & vi in
aërem supra Moganum amnem ex-
cutiuntur : Draconem igneum vola-
re putant, qui prius non viderunt. Fi-
unt eodem tempore figulino opere
ollæ quædam , ita multis foramini-
bus discissæ perforatæque , vt partes
vix sibi cohæreât, puellæ illas emunt
& purpurearum rosarum folijs ob-
ductus imposito lumine ex domo-
rum culminibus pro Incerna suspen-
dunt. Tunc temporis adolescentes
pagis totas pinus inserunt, quarum
inferioribus ramis abscectis , superio-
res speculis, vitris, fertis, bracteolis-
que splendidantibus exornant , ar-
borem terræ infixam per totam æsta-
tem ita stare sinunt . Autumni tem-
pore cum vix iam maturæ sunt, nō
antea vindemiare cuiquam concess-
sum, quā domini quibus decima de-
betur hoc permisissent , non enim il-
le hodie, cras alter legit, sed quot
Z quot

*Olla cum lu-
minibus suspē-
duntur.*

*Arbores from-
dentes pagis
mucuntur.*

*Vindemiandi
ritus.*

quot iu vno colle vina habent, vno vel duobus diebus omnes omnia abscerpunt, indicitur hodie in illo, cras in altero legendum: decimæ in vallibus sub vinetis excipiuntur, qui tardius, quã iussium est, vindemiare volunt non solum cum licentia facere debent, sed etiam suis expensis decimã in domini torcular inferre. Her bipoli cuiq; vindemianti ob exhibitam credo in decimando infidelitatẽ iuuenis adijcitur, qui diligenter notet, & iubeat etiam, vt quodque decimum vas lectum absque fraude domino suo tribuatur. Finita vindemia, hi pueri omnes in campo cõuenientes singuli se de stramine, quod ad hoc aduectum est, vna aut duabus facibus armant, quibus sub noctem incensis cantantes ciuitatem ingrediuntur. Hoc more autumnum se expurgare atque exurere dicunt. Martini & Nicolai Sanctorum præsulum, vtrorumque dies miro gaudio, mirae festiuitate Fræconiaẽ gēs colit, diuersimodè tamen, in sacris adibus & altari hæc illa in mensa & popinis. Nemo per totam regionem tanta paupertate premitur, nemo tanta te

*In festis San
ctorum
Martini &
Nicolai ritus.*

nacitate tenetur, qui in festo Sancti Martini non altili aliquo vel saltem fuillo virulinove viscere affato vescatur, qui vino non remissius indulgeat. Quilibet enim tunc nova vina sua, a quibus se adhuc vsque abstinuit, degustat & dat degustare, oia. Erogantur in Herbipoli & plerisque locis hac etiam die pauperibus ex pietate vina. Spectacula publica eduntur, duo aut plures frendentes apri circo includuntur: vt mutuo se exertis denubus visceratim dissecent, quorum carnes vbi vulnerati conciderint partim plebi partim potestatibus diuiduntur. In die vero Sancti Nicolai, adolescentes, qui disciplinarum gratia scholas frequentat, inter se tres eligunt, vnum, qui Episcopum: duos qui Diaconos agant: is ipsa die in sacram aedem solemnitè a scholastico coetu introductus, diuinis officijs infulatus praesidet: quibus finitis, cum electis domesticatim cantando nummos colligit, elemosynam esse negant, sed Episcopi subsidium. Vigiliam diei pueri a parentibus ieiunare eo modo inuitantur, quod persuasum habeant, ea munuscula quae

In festo Sancti Martini.

In die Sancti Nicolai.

Pueri ieiunant

noctu ipsis in calceos sub mensam ad hoc locatos imponuntur, se à largissimo præfule Nicolao percipere: unde tanto desiderio plerique ieiunant, vt quia eorum sanitati timeatur, ad cibum compellendi sunt. Et tales hodie Franconum famosi mores sunt, tales annui ritus.

De Sueuia, Sueuorumq; moribus, priscis & recentibus.

CAPVT XVI.

Sueuia fines.

Sueuia Germaniæ prouincia ætate nostra istis finibus describitur, ab Oriente Baiuarijs, ab Occasu Allatensibus & Rheno iungitur, Alpium iuga à meridie habet, à septentrione Franconiam. A Sueuis Populis dicta, qui ex ea Scythiæ parte quæ hodie Liuonia, & Prussia est, digressi, ibi confederunt auctore Antonio Sabellico, & confirmare istud Lucanus videtur, inquit. Fundit ab extremo flauos aquilone Sueuos. Alemannia prius nominata fuit à lacu Lemano, qui & Lausanensis vocatur. Suprema portio totius Germaniæ Sueuia est: duobus clarissimis fluminibus Rheno & Danubio irrigatur: quorum alter

Sueui vnde in Germaniã uenerunt.

Sueuia olim Alemannia.

mo-

modico fluxu in occidentem oceano
 miscetur. Hic ediuerso in Orientem
 per innumeras gentes volutatus pon-
 tum influit. Terra partim plana, partim
 montosa. Ager fertilis cuius nulla
 pars inculta iacet, præter quam
 aut lacus, aut montes vel sylvæ occu-
 pant. Nemora in ea multa, & ob id
 genti venatio frequens, aucupium
 peculiare, frumentorum abundantia,
 pecorum magna vis. Conualles plu-
 rimæ perennibus riuis clarissimæ vn-
 dique amnes procurunt, qui se vni-
 uersi in Rhenum & Danubium exo-
 nerant. Tota insuper prouincia salu-
 britate gaudens, celebratissimis vr-
 bibus, vicis & castellis referta. Ar-
 ces excelsæ natura & arte munitæ, &
 quod ad Christianam religionem
 pertinet, pulcherrimis atque diris-
 simis templis, collegijs, monasterijs,
 variorum ordinum sexus vtriusque,
 basilicis, parochialibusque Ecclesijs
 est exornata. Circa montes ferrum, ar-
 gentum, & metalla procreat. Gens
 populosa, fortis, audax, & bellicosa,
 procera corpore, flauo crine, venu-
 sta facie, & decora, ingenio singula-
 ri prædita: præstantissima Germano-
 rum

*Suevia con-
 tin.*

*Laudes.
 Suevia.*

*Prestantissimi
Germani
et Suevi.*

*Antiqui
Sueuorum
mores.*

*Centum Sueuorum
pagi.*

rum à Plutarcho dicta. Cuius gloria
couſque creuiſſe memoratur, vt vir-
tute & armis Imperium orbis merue-
rit, illudque vltra vnus ſeculi ſpaciũ
magnificentiffime tenuit. Sed vidua-
ta poſtea ſuis principibus, neſcio qua
fortunæ iniquitate dicã, aut ignauiã
mox ſubſtitit quaſi non extet, quo fa-
mam ſuam extendere, aut quod mi-
nus eſt tueri poſſit. Caius Iulius Cæ-
ſar in quarto Commentariorum de
hac ita ſcribit. Sueuorum gens lon-
gè maxima ac bellicoſiſſima Germa-
norum omnium centum pagos ha-
bere dicuntur, ex quibus quotannis
ſingula milia armatorum bellandi
cauſã è finibus educuntur reliqui,
qui domi remanſerint ſe atque illos
alunt. Hi rurfus inuicem anno poſt
in armis ſunt, illi domi remanent:
ſic nec agricultura, neque ratio, ac-
que vſus belli intermittitur, ſed pri-
uati ac ſeparati agri apud eos nihil
eſt: Neque longius anno remanere
vno in loco incolèdi cauſã licet. Non
frumento ſolum, ſed vulgo lacte &
pecore viuũt multumque ſunt in vena-
tione, quæ res & cibi genere & quo-
tidiana exercitatione & libertate vi-

tæ (quòd à pueris nullo officio aut disciplina consuefacti nihil omnino contra voluntatem faciant) & vires alit, & immani corpore homines efficiunt: atque in eam se consuetudinem adduxerunt, vt sub cœlo frigidissimo habitantes neque vestem vllam præter pelles habeant, quarum propter exiguitatē, maior corporis pars nuda & aperta est, lauantur in fluminibus. Mercatorib⁹ est ad eos aditus magis, eo quod quæ bello cœperunt vendant, quam vt aliquam rem ad se de ferri desyderent: quinetiam iumentis, quibus Galli maximè delectantur, quæque impensò parant precio, Germani non vtuntur, sed quæ apud eos sunt & natura praua, & deformia: hæc quotidiana exercitatione summi vt sint laboris efficiunt. Equestribus prælijs sæpe de equis desiliunt, ac pedites præliantur, & eos eodem vestigio remanere edoctos, vbi vsus est, celeriter repetunt. Neque moribus suis quicquam inhonestius aut inertius putât, quam ephippijs vti. Itaq; ad quemuis ephippiatorum equitum numerum (quamuis pauca) adire audêt. Vinû ad se importari

Vestus Suenorum ex pecora.

Vestitus Suenorum pelles crant.

Ephippijs non sunt vsi Germani.

*Vinum ad se
importari nō
patiantur
Sueui.*

*Germani
communī
noraine Sueui
appellati.*

*Crinem nodo
substringebāt
Sueui.*

*Sacrificandi
Sueuorū ritus*

rari omnino non sinunt, quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effœminari arbitrentur. Publicæ esse laudis putant quam latissimè à suis finibus vacare agros, hac re significari magnam ciuitatum numerum suam vim sustinere non posse, propter quod vna parte à Sueuis circiter mille sexcentorum passuum agri vacare dicuntur. Cornelius Tacitus, vbi de Germaniæ situ & gētis moribus scribit, de Sueuis ita referi: Maiorē inquit Germani partem proprijs adhuc nationibus nominibusque discreti sunt, quanquam in communi Sueni vocentur. Insigne (inquit) gentis est obliquare crinem nodoque substringere: sic Sueuia à cæteris Germanis, sic Sueuorū ingenui à seruis separantur: apud eos vsq; ad canitiem horrentem capillum retro sequuntur, ac sæpe in ipso vertice religant, principes ornatiorē habent. Statuto tempore in syluam augurijs patrum & prisca formidine sacram omnes eiusdem sanguinis populi legationibus coeunt, cæsoq; publicè homine celebrāt barbari certe ritus hortendāq; primordia.

dia. Est & alia ludo reuerentia. Nemo nisi vinculo ligatus ingreditur, vt minet, & numinis potestatem præ se ferens: si forte prolapsus attolli & insurgere haud licitum, perhumum euoluuntur, eoq; omnis superstitio respicit, tanquam inde initia gentis, vbi regnator omnium Deus, cætera subiecta atq; parentia. Pars quoque Sueuorum vt idem Cornelius habet, Isidi sacrificat, pecularia cætera Germanis & ipsis sunt communia. Verū enimuerò, non solum apud Sueuos, sed & apud omnes ferè gentes mutati sunt mores: & quod dolendum plurimum est, ferè in peius. Nam ho die potentiores Sueuorum ferè omnes mercaturæ vacant, societatem siue confœderationē vnā multi inuent, ac certam pecuniæ summā quisque ponit, qua nō solū aromata, serica, atque alias preciosas merces quæ ad nos à transmarinis & remotissimis regionibus transfuehūtur, emūt, sed vilia etiā, vt cochlearia sunt, acus, specilla, pupæ, & huiusmodi: præmunt etiā vina & frumenta, quod ego tamen non laudo: quum id non minus opificibus & agricolis graue

Z s   dam.

*Superstitio
gentis admira-
randa.*

Isidis sacrificabant Sueuū

*Recentiores
Sueuorū mo-
res.*

*Mercatores
Sueuorum
Germanica
Reip. dānosī.*

*Omnis
Sueuia in lino
operatur.*

damnosumq; sit (qui sua ante tempus gryphonibus istis, ne potius dicam vel mercatoribus vident, quæ postmodum necessitate cogente duplo ære redimere ab ipsis debent) quam toti prouinciæ : quæ quibuscunq; indiget, non apud vicinas gentes, à quibus minori precio habere possit accipere debet (sic enim à corruptis munere principibus impetratum) sed ab illis in Sturgardia, aut alias vbi emporia habent. Ipsi tamē per se non negotiantur, sed communibus seruitijs, qui contractam rursus pecuniam vnā cum lucro congregantes, certo tēpore rationem ponunt, singulisque dominorum lucri partē fideliter præbent. Priuati Sueuorum nulla alia re, nullo artificio magis occupantur, quā lini operatione, cui adeò incumbunt, adeò dediti sunt, vt in quibusdā Sueuiæ locis nedum mulieres & puellæ, sed adolescentes & viri hyemis tempore colo admouentur. Panni genus faciunt, cuius tela linea est intextum bombycinum ; Pargath illud vocantes : faciunt & totum lineum, quod Golsch appellant. Compertum habeo apud Vlmenfes solum quotan-

nis vtriusq; generis p̄anos parati centum milia ex quo quisq; coniecturare potest quā incōprehensibilis incredibilisq; summa in tota regione elaboretur. Ad remotissimas nationes isti panni transfuehuntur, & maximè bis in anno ad emporium Franconasfordense: vbi quā ingens vectigal Suetiæ nationi accedit. Præter ea quoniam bonis mala commixta semper sunt: & nulla ex omni parte erecta: sunt Sueui in veterem supra modum proni: femineus sexus virili ad malū facile consentiens, immaturè uterq; præuaricatur, serò resipiscit. Ego huic vitio maximè suffragari existimo, quæquemadmodum in alijs Germaniæ prouincijs, Ecclesiastica censura, publici illi fornicarij, adulteri, raptores minus infectentur. Prouerbum ortum, vnam Suetiam latæ Germaniæ satis meretricum transfundere: quemadmodum Franconiam copiam dare raptorum & mendicantium, Boëmiam Hæreticorum, Baioariam furum, Heluetiam carnificum & lenonum, Saxoniam potatorum, Frisiam atque Vuestualiam periurorum, Rhenum gulonum.

Sueui in veterem proni.

Prouerbum quo Germanorum mores notantur.

De *Bauaria & Carinthia, & earū
Friscis Legibus moribusq; qui-
bus hodie viuunt.*

CAP. XVIII.

*Noricum BA-
uariae limites*

BAuaria Germanicę pronincię ab Auaribus Hunorū reliquijs : qui Noricis expulsis in ea terra cōsedere adiecta Blitera appellatur. Baioaria etiā à Boijs Cisalpinę Gallię populis hoc loci aliquādo moratis dicitur, Noricū olim fuit. Hungariam ab oriente habet, ab occidente Sueuiam, à meridie Italiā, à Septentrione Franconiam atq; Boēmiam. Danubio insigni fluuio ex Sueuia profluente irrigatur, Austriam, Stiriam & Carinthiam in se comprehendit, quod idem ferè homines iisdem moribus & lingua vtatur. Noricis præterea finibus quondam contenti erant. Beatus Lucius Britannię rex primum, deinde sanctus Rupertus, vltimo Bonifacius Moguntinus Archiepiscopus Christianā pietatē edocuit. In quatuor Episcopatus Bauaria diuiditur, Saltzburgēsem, Pataviensēsem, Phrisingēsem, Rhatisponēsem, Nulla Germaniæ prouincia pluribus cultioribus vrbibus illustratur. Saltz-

*Bauarię laus
ab vrbibus.*

Salzburgâ, quæ Iuuania fuisse creditur Metropolis est, Monachiû ducalis sedes hodie, olim Schirem fuit. Hæc terra priusquàm in provinciam redigeretur à proprio Rege ad Arnolphi Imperatoris vique tempora administrata est cum vt parthia suum Arfaceni & Ægyptus Ptolemæum, ipsa Cacannû nominavit, deinde duces habere cœpit: hodieq; tenet. Qui ex vna illustri Agilolfingorum familia diu eligebantur omnes. Gentis mores viuendiq; instituta ex legibus, quas orthodoxa fide recens suscepta habuere, cognosci possunt, tales fuere, vt liberæ conditionis homo Chirographo & sex testibus, quorum nomina, & manus suas imponat confirmet, si villas terram, mancipia, pecuniam, aut quid aliud ecclesiæ donauerit, schedam præsentate sacerdote altari superponat. Nec ipsi nec posteris illius potestas eius rei sit vltierius, nisi Ecclesia permittat. Apud Episcopum defendatur quicquid ecclesiæ Dei datum fuerit. Dei iudiciû & sanctæ Ecclesiæ offensam incurrat, restituereq; cogatur aut à rege aut Principe: quicumque

Cacannus
Βαυαρων βασις

Ecclesia liber
tas.

que ecclesiæ, aut eius rebus iniurius fuerit, uncias auri tres pro multa persolvat. Negans ante altare populo sacerdotique præsentibus secundum pecuniæ summam iuret. Qui servum ancillamve ad fugiendum persuaserit, reuocet: & alium interea pignoris loco sistat, solidis quindecim componat. Servo occultè Ecclesiæ res concremanti manus amputetur ac oculi eruantur, ne tale quid de cætero perpetrare videat: dominus verò eius restituat, quicquid incendio consumptum fuerit, liber homo ex integro omnia restauret, & ob temeritatem solidis LX. componat: negans XXXIII. Sacramentalibus nominatis ante altare coram ecclesiæ defensore digitis super Euangelij librum positus iuret. Reo ad ecclesiam confugiendi securitas esto, nec domino fas servum inde abstrahere, aut quouis modo lædere: qui contra fecerit, iudice cogente componat ecclesiæ XL. solidis. Qui in minoribus ordinibus constituto noxius fuerit, dupliciter componat, quo parentes componuntur. In maioribus constituto tripliciter. Presbyterum si

De incendiariis ecclesiarum.

Ad ecclesiam qui confugerit.

si quis autem occiderit c c c. auro appreciatis solidis. Diaconum c c. ecclesie in qua ministraverit exolvat : & si pecuniam habuerint nullam, seipsum, uxorem liberos seruitio eo usque mancipabit, donec statuta pecunia redimat. In Episcopum sauiat nemo, etiam si cui molestus fuerit: sed coram rege, duce, aut plebe conveniatur super homicidio, fornicatione consensuque hostili. Si inimicos provincie introduxerit, si perdere, quos saluare debuerat, voluerit, deponatur aut in exilium relegatur. Qui sanctimoniam ex monasterio abductam contra ecclesiasticam legem sibi matrimonio coniunxerit, restituat. Episcopus ducis auxilio eam velit nolit monasterio rursus intrudat. Ipsum vero aut se emendare compellant aut provincia eiciant. Presbyteris & diaconibus extraneam apud se in domo mulierem habere non liceat, ne consuetudine deceptus polluatur, indignè Deo offerens, & populus ob id plagam sustineat. Sacerdotum ac aliorum clericorum causae ab Episcopis solum secundum canones iudicentur. Coloni &

*De clericorum
percursoribus.*

Episcopi canonice.

*Decima quo
modo danda.*

ferui Ecclesie secundum quod quisque habet, tributa decimasque persoluant, de modijs decem vnum, de particis decem vnam, de decem fascibus vnum, de decem apum vasis vnum, pulli quatuor, oua quindecim tribuant. Ligna, lapides, calcem ad sacrum aedium structuram aduehant: ultra vires tamen degrauetur nemo.

*De duce &
suis causis.*

Qui regionis duci insidias struet, aut hostes prouincie inuitauerit, aut ciuitatem aliquam prodiderit, tribus testibus conuictus, in ducis potestate sit, bona eius confiscentur. Verum per inuidiam ne quisquam pereat, cum vno de se testante duello conficiens, si vicerit absolatus abscedat.

*Seditio forum
paua.*

Si ducem aliquis suum interfecerit: interficiatur & ipse, ac res eius confiscentur in publico in sempiternum. Seditionem aduersus ducem mouens, duci sexcentis, ceteri factiosi cc. solidis componant. In hosticum cum educitur exercitus, propter scorta aut casas non rixetur, nec etiam propter pabula vel ligna, tollat, quisque quantis indigeat, tollentem nemo prohibeat, secus faciens vel disciplinam hostili subiaceat, vel coram Comite suo

Leges castrorum.

verbe-

verbera quinquaginta sumat. Comiti in Comitatu suo, ne hostibus absque ducis iussione damna inferantur cura sit, ipse persoluat, si sua negligentia peccatum fuerit. Liber si damnatum intulerit quadraginta solidis mulctetur, æqualiaque omnia restituat. Servus capite plectetur, dominus illius ne talia perpetraret, quia non prohibuit, pro ipso restituat. Aliquid in exercitu furripiens criminis convictus servus, manibus mutiletur, nihil officii dominus eius restituere compellatur. Liber ad rei restitutionem solidis xl. componat. Si quisquam aut à rege aut duce iussus aliquem interfecerit, defendat eum & liberos eius rex, siue dux cui obediit. Et si is morietur, alius, qui succederet tutelam ipsius assumat. Si dux contumax & rebellis decreta regis contempserit, ducatu privetur, seque æternæ salutis spe omni frustratum sciat. Si ducis stultus & arrogans filius patrem adhuc iudicio præsidere, exercitum ducere, equum ascendere, arma gestare potentem: qui necdum surdus neque cæcus est, qui regis mandatum strenue exequi valet: malignorum consilio princi-

Ducis causa.

Filius patri infidatus.

*Ducalis aula
libertas.*

*Quo tempore
placitandum.
Iudex qualis
esse debeat.*

paru deturbare nititur, exhaeretetur, aut, si libet, in exilium perpetuū ab-
legetur, quia contra legem in patre
peccauerit. Qui temeritate aut ebrie-
tate inducis aula scandalum suscita-
uerit, quicquid mali sequetur, lege
componat, solidis xl. plectetur, seruus
manum perdat. In ducis aula qui te-
merè aliquid iacere conspexerit,
furripiens, vbi nocte vna celarit, fur-
ti aligetur, in publico solidis quin-
decim componat, quod dom^o ducis
domus publica censeatur. Imperium
ducis detrectans quindecim solidis
multetur: & quicquid facere iussus
fuerat ad huc perficiat, vt placita om-
ni quintodecimo die in Comitati-
bus regionis omnia peragantur.
Liberi omnes cōueniāt, qui neglexe-
rit, solidis quindecim multetur. Iu-
dex vt iustè iudicet librum penes se
legis habeat, ex eo causa omnis com-
ponatur. Neq; personam neq; munera
respectet iudex, sed de compositio-
ne, dum rectè iudicari, partem nonā
accipiat. Sin perperam, duplo, quic-
quid lata sententia abstulerit, exol-
uat: insuper solidis quadraginta mul-
tetur. Ducis caedes parētibus aut regi
soli-

solidis D. cccclx. componatur. Parentes ducis sexcentis, obseruato, vt ducis compositio parentũ suorum compositionem triplo excedat. Agilolfingi, de quorum progenie Dux perpetuo eligitur, compositionem quadruplam habeant. Huosi, Trozzi, Sagan, Hahilingi. Aennoni, primi post Agilolfingos duplam. Liberum quisquis interfecerit parentibus aut ducibus octuaginta solidos exoluat. Si oculũ, manum, vel pedẽ amputauerit quadraginta, si claudũ fecerit duodecim, si mancum viginti. Simplex vulnus tribus solidis, dentem molarem duodecim, alios omnes sex componat. Peregrinos homines inquietare aut lædere summe prohibemus cõtra faciens dupliciter componat, & fisco clx. solidos exoluat. Si occiderit solidis auro appreciatis centum mulctetur. Seruus liberum aut molestas aut venundans, presentatus iudici aut manum aut oculum amittat, absque insigni nota nequaquam dimittatur. Liberti dimidio cõponantur mitius quã liberi. Nuptias intestatas prohibemus, vnde socrum, nurũ, priuignã, novercam, fratris aut sororis filiam, fra-

Liberi quomodo componantur.

*Liberti.
De nuptijs.*

*De seruis &
pena non eu-
sodientium.*

*Mulierum
causa.*

tris vxorem , vxoris sororem viro du-
cere liceat nulli , fratru aut sororu fi-
lij matrimonio nequaquam sese con-
iungant : facultates eorum a iudice
confiscentur, qui contra fecerint. Qui
dominicum diem seruili opere profa-
nauerit , nec semel & iterum moni-
tus cessat l. verberibus dorsum illius
frangatur: si nec adhuc cessauerit,ter-
tia ipsi bonorum pars auferatur : ter-
tio si attentauerit, libertatem perdat,
seruus sit , qui die sancto noluit esse
liber. Seruus vapulet, & si non emen-
dauerit, dextram perdat : Peregrinus
monitus nisi cessauerit xij. solidis
mulctetur. Qui liberum praeter vo-
luntatem seruitute deuinxerit, aut il-
lius haereditatem bonaue inuasit
xl. solidis companat , restituatque
quae occupauerit omnia. Si quis
cum alterius coniuge libera concu-
buerit marito cxi. solidis coponat, &
si deprehensus interficeretur absque
vindicta suo in scelere iaceat. Cum li-
bera consentiente fornicatus , si in co-
iuge ducere noluerit duodecim com-
ponat solidis. Dns seruum qui liberae
vim fecit parentibus illius ad poenam
dedat: interficere ius esto , si liber.

Si

Si quis virginem liberam præter eius ac parentum voluntatem rapuerit solidis xl. liberam viij. ancillam iij. componat. Liber liberam uxorem absque culpa dimittens parentibus solidis xl. componat. Mulieri dotem & quicquid asportauerit secundum familiæ ex qua nata est stemma legitime persoluat. Si liberam liber post dispensationem repudiauerit aliamque superduxerit xxiiij. solidis puellæ parentibus componat. Sacramentalibus xij. iuret, eam, neque ob crimen aliquod, neque ob parentum inuidiam dimittere, verum ob solum amorem, quo alteri teneatur. Qui alterius sponsam sibi rapuerit, restituat eam, & bis lxxx. solidis marito componat. Mulier quæ alteri potione, ut abortum faciat, commiscet, si ancilla est cc. verbera, accipiat, Ingenua libertate viduata seruitio deputetur. Si prægnas mulier icta abortum fecerit, ipsa si morietur, qui iecit tanquam homicidia teneatur: si foetus tantum, nondum viuens xx. solidis. viuens l. v. regeldum persoluat, solidosque tres & tremissem. Si in ducis curia, in ædibus sacris, in fabrica, aut

*Domus publi
ca.*

*Furta quomo
do componan
tur.*

*Furtiva em-
ptio lege cōv
nita.*

*Agraria le-
ge.*

molédino, quæ domus publicæ sunt, liber homo quid furatus fuerit, nonnuplû componat, secundû rei valorẽ iuret, siue cãpionibus depugnet, fur nocturno in furto deprehensus, si occidatur, non vindicetur. Qui alterius seruum ad furtum vel aliud nefas in domini discrimen persuaserit, fraude detecta tanquã fur damnetur, nonnuplum exoluat. Seruus quod tulit restituat, & insuper flagellorum ictus cc. extensus publicè accipiat, dominus incommodi nihil patiatur. Fur quascunque res subtraxerit iudici præsentatus secundû legem vindictæ subiaceat. Verum morti non prius dãnetur, quã nonnulla illi, qui damnum pertulit, compositio de furis facultatibus fiat. Qui aliquid in prouincia emerit, diligenter prius interroget, furtiuum sit nec ne. Furtiuû si emerit restituere cogatur, atque in fiscum pro fredo solidos xij. persoluat: qua lege in eum etiam animaduertitur qui furtiuum commendatû suscepit. Compositionem à fure, nisi coram iudice, suscipiat nemo. Larrocinij culpis subiaceat qui iudicem suum rem celat. Quoties de agrorum finib⁹

con.

contenditur constituta olim signa ab inspectoribus quarantur, nec aduersus ea longè possessionis tempus patto cinetur, venditor ostendat, si nulla apparuerint, & si contentio tâta sit vt sedari non possit, campionibus depugnerur. Nemo nouum terminum aut signū sine alterius partis consensu, sine inspectore constituat. Liber si contra id defecerit lege solidis vj. mulctetur: seruus cc. flagellorū ictus exensus publicè sustineat. Si liber liberi parietem aut septem dissipauerit vel irruerit, tribus solidis componat, & damnum restituat. Columnas trabes spangas tribus solidis ad restitutionem componat. Asseres, lateres & aliud quicquid edificio continetur, singulis solidis. Pignorare absq; ducis permisso liceat nemini, contrarium faciens, pignus euestigio illesum reddat, duci xl. solidos pro fredo exoluat læsum ad arbitrium iudicis componat. Qui messē iam naturam alterius demessuerit solidis sex componat. Negans sacramentalibus secundum legem suam sex iuret. Qui segetes alterius incantando vicariet, cōuictus xij. solidis componat, fami-

*Pignorare
dux permissus
est.*

ham illius anno toto alimentis provideat, æquale reddat, si quid perdid-
 rit. Negans sacramentalibus xij. iuret
 aut campione se defenſet. Si quis alie
 no ſeruo vel ancillæ ad fugam aut au-
 xilio aut conſilio adſuerit xij. ipſum,
 eam ſex ſolidis componat, reducat-
 que: ſi negare velit xij. ſacramentali-
 bus iuret, aut campionum ſe pugna
 expuiget. Nemo alienum animal e-
 tiam in damno deprehenuſum quouis
 modo lædat occidatve, ſed penes ſe
 eouſque retineat, donec domino aut
 vicinis damnum acceptam indica-
 bit, qui locum læſum cum æquali il-
 læſo ſignet in meſſis collectione quod
 læſus non læſo minus protulerit, ſi
 cuius animal damnum intulit repen-
 dat. Qui vero contra legem hanc,
 animal occiderit, cadauer ſibi abeat,
 domino aliud æquale reddat. Si ocu-
 lum excuſerit, quanti animal eſtima-
 bitur tertia precij parte componat.
 Si caudam vel aurem, vno ſolido,
 Si cornu tremiſſe: duplentur, ſi hoc
 in domini contemptum odiumve
 perpetrarit. Qui pacta mercede e-
 quum aut bouem cuſtodiendum ſuſ-
 ceperit ſua culpa periclitatum ab in-
 tegro

*Dammorum
 illatorum cõ-
 poſitio.*

*De commen-
 datis & com-
 modatis.*

regro pefoluat, & mercedem nul-
lam requirat: verum iuramentum fi fe
absoluerit corium reddat. Qui aurū,
argentum, vestes aut alias quascun-
que res vendendas siue custodien-
das in ædes suas receperit, fi fortuito
incēdio vnâ cum rebus suis consum-
ptæ fuerint, quod sibi non profue-
rint, iuramento dato, nihil pefolue-
re cogatur. Qui auxiliatoris specie
ex incendio aliquid rapuerit, proditus
quadruplū exoluat secūdum legisq;
statuta componat. Rem in conten-
tione locaram nec vlli donare nec
vendere liceat. Mulier in viduitate
post matris obitum permanens æqua-
lem vt filiorum vnus vsu fructuariam
portionem possideat. Si vero ad alias
nuptias transierit, eo die cum dote
& rebus suis domo egrediatur, filij
inter se portionem, quam consecuta
fuerat, vt reliquam diuidant. Patris
bona filij de diuersis etiā coniugis
suscepti equaliter hæreditabū. Ma-
tris vnusquisque tantū suę. Ancillę fi-
lius cum liberę filio hæres non esto.
Si quis sine liberis morietur, nisi te-
stamento caueatur, vxor quoad vidui-
tatem obseruauerit, bonorum medie

*Ex incendio
quid surri-
piens.*

*Rex in conten-
tione posita.*

*De hæredita-
te leges.*

*De emptione
& v̄ditiōe,*

*Arra tradi-
tionis vis.*

*Mancipiorū
redemptio.*

tatem omnium retineat, propinquitatem reliquā accipiant. Si verò & ipsa morietur, aut alteri nupserit, cum bonis suis, & quæ lege debetur, abeat, propinquis & hæc pars cedat viro aut muliere defunctis, si vsque ad septimum gradum propinqui nulli reperiantur, nisi testamento vel donatione caueatur, res eorum omnes fiscus indispiscatur. Qui rem aliquam vendiderit, precio accepto, emptionem aut charra aut testibus ratam faciat, duo, tres vel plures testes adhibeantur. Venditio nisi voluntaria & libera, firma non sit. Qui rem alienam domino ignorante vendiderit, ipsam lege restituat, & aliam æqualem addat. Si reperiri nusquam poterit, duas similes pro ea reddat. Qui arram in quacunque re dederit, nisi placitum mutatum fuerit, stare contractui debet, aut hæc ipsam perdat, & precium quod debuit exoluat. Si quis rem viciatam vendiderit infra dies tres recipiat, vel sacramentali vno viciū ignorasse iuret, & stet emprio. Seruus suo non domino peculio redemptus, fraude cognita domino restituatur, quia non precium, sed res serui ignorans

acce-

repperit. Commutatio tatum robotis habeat, quantum emptio. Qui agrum aut pratum alterius suum dicens inuaserit, sex solidis propter temeritatem componat & exeat. Testem aure tractum nisi super mortuum testari velit repelli nec debet nec potest. In mortui causa hic duello probetur, si vicerit ulterius non impugnetur, sed credatur ei. Ex pluribus testibus vnus tantum forte eductus iuret, ita dicens. Testis forritus sum, testem me exhibeo, sic me Deus iuet & illum, cuius manum teneo, testis ante tractus sum, veritatem presentem in causa dicere, datis deinde ad sacramentum armis solus altera manu verbum ipsum cum vno sacramentali iuret. Mendaciter iurasse conuictus causam restituat xij. solidis componat, aut innocentiam suam campione defendat. Si campionum vnus ab altero inter decertandum interficiatur, si ingenuus, ab eo, qui iniuste eum inuitauit xij. solidis nec amplius componatur. Qui liberum mortuum monumento refoffum spoliauerit, parentibus illius solidis xl. componat, & ipsum etiam furtiuum quod tulit.

Testes & eorum causa.

Iurandi modus.

Periurandi aduersio.

Campionum causa.

De mortuis & eorum causa.

AA 6 Si

Si quis occultè liberum occiderit, cadaver in profluentem, aut alio abiectum condigna sepultura & exequiis prius xl. primum solidis, deinde vuerigeldo componat. Qui verò liberi hominis cadaver ad litus devolutum aquis iterum immiserit solidis xx. componat. Seruus eo modo occisus atque absconditus nunuplo, id est clxxx. solidis componatur. Qui vestitu à se interfectum spoliauerit, dupliciter componat. Cadaver hominis mutilans singula membra singulis xij. solidis componat. Si repertum ne à feris dilaceretur pietate motus humauerit à parentibus aut domino illius solidum accipiat. Qui alterius nauem loco submouerit illam aut æqualem reddat. Extraquam vero protractam si celauerit, interrogatus negauerit, vt furtiuum componat. Qui canem venaticum abstulerit ipsum aut similem reddat, & sex solidis componat: pastorem tribus. Illis legibus Bauari ante aliquot secula paruere nonnullisque adhuc, siquidem qui Christianæ pietatis obseruantissimi sunt ad externa angustiora templa sturnatim peregrin-

De nauigijs.

De canibus.

grinantur. Aquisgranum præcipuè,
 duo etiam prouinciæ loca miraculis
 sanctorum, & peregrinorum frequen-
 tis clara. Virgo Maria Otingæ, &
 beatus Vuolfgangus. Regio vitibus
 præterquam vbi australior est non
 feritur. Nemorosa multum est mon-
 tuosa. Sues glandibus syluestribus-
 ve pomis credo tantâ copia nutrit,
 vt veluti Hungaria boues, ita hæc
 sues ceteris Europæ nationibus largè
 suppeditet. Est gens adeo suillis & i-
 psâ moribus famosa, vt ceteris Ger-
 manis comparato Barbari (Barbari
 dico) nomen ipsi optime conuenire,
 nemo non videat. Duobus vitijs plus
 alijs insignes, inhospitalitate videli-
 cet & furto. Vestitu vt plurimum
 blauo colore amicitur, ocreis libenti-
 us quam caligis calciatur. Baioariæ
 siue Bauariæ ad Austriam contigua
 est partim Carinthia partim Styria.
 Est Carinthia montana regio Car-
 nis ad ortum, Styriæ ad occasum ac
 meridiem iuncta; Alpes Itales & fo-
 rum Iulij contingit: multæ in ea val-
 les collesque feraces tritici, multi la-
 cus, multi amnes, quorum præcipuus
 Drauus qui per Styriam, ac Panniciã

*Duobus vitijs
 obnoxij Bana-
 ri.*

*Carinthia
 limites.*

*Drauus agra-
 nis.*

*Saxus am-
m.*

*Festivitas in
novis ducis ac-
ceptione ms.
eanda.*

*Princeps in
agrestis habi-
tu.*

*Charinthiorū
lingua.*

in Danubiū fertur haud inferior Sa-
uo. Imperium Austriae principes ob-
tinent, & archiducem appellant, cui-
ca regio paret, quoties novus prin-
ceps reipub. gubernationem init
solennitatem nusquam alibi auditam
observant. Non longè ab oppido
S. Viti in valle spaciōsa dirutæ ciuita-
tis vestigia visuntur, nomen loci ve-
rustas perdidit: nec procul hinc in
patentibus pratis erectus lapis mar-
moreus est, quem, cūm dux creandus
est, rusticus quidam qui per stirpis
suae successionem hæreditario id of-
ficium debetur, ascendit ad dexteram
bouem habens scætam, nigri coloris:
ad leuam equa illi sistitur strigosa
macieque insigni, frequens circa po-
pulus agrestiumque turba ingens:
dux inde futurus ex aduerso mouet
purpuratorum multitudine septus:
præcedunt principatus signa, om-
nesque in toto comitatu egregie cul-
ti præter futurum ducem. Is agre-
sti habitu, pileo tectus, calceos & pa-
storalet baculum gerens, pastorem
agit magis quàm principem. Hunc
venientem iutuūtus qui lapidem ob-
tinet. Ilirica voce (sunt enim Charin-
thij

thij Illirij, hoc est Sclauoni) quis est hic exclamat, qui tam superbè incedit? Respoudet circumfusa multitudo principem regionis aduentare. Tum ille iustus ne iudex? salutem patriæ quærens? libere conditionis? dignus ne honore est? Christianæ pietatis cultor? ac defensor? clamatur: est quidem & erit. Rursus idem, quæro quo me iure hac à sede dimouebit? Respondet ducalis aulae magister, sexaginta denarijs hic abs te locus emittur: iumenta hæc tua erūt, ad bouem & equum manum intendens. Vestimenta quæ dux exuet, habebis, erisque tu cum domo tua tota liber à tributo. Quibus dictis, Rusticus malam principis percutit, alapa leniter incussa, iubetque æquum iudicem esse: præmioque abducto, loco cedit. Tum lapidem Dux occupat, nudum gladium vibrans ad omnem se partem vertit, populum affatur, polliceturque se æquam iudicem futurum, ferunt & aquam agresti pileo oblatam potare in futuræ sobrietatis argumētum. Deinde ad Solemnensem Ecclesiam, quæ in proximo tumulo sanctæ Mariæ vocabulū & no-

*Solemnensis
ecclesia.*

men

men habet, perductus, sacrificijs interest. Quibus peractis humili veste qua adhuc indutus est deposita, paludamentum induit, splendideque cum proceribus suis conuiuatur. Postremo in pratum reuertitur pro tribunali sedens, ius dicit & funda confert. Hic honos principis inuestiendi rusticis datus est, quod illi primum in ea terra Christi fidem accepere, nobilibus & principibus in errore ad usque Caroli magni tempora permanentibus, quando & ipsi baptismati admoti sunt. Fuit Charinthiæ dux venator Imperij, vnde ad cum lites & contentiones venatorum omnium deferebantur, vocatus in iudicio coram Imperatore querulantibus non nisi Slaonica lingua respondebat. Est & alia huius prouinciæ consuetudo in oppido Klagen furibus durissima: si quis in furti suspicionem venerit, euestigiò suspenditur: post die de suspicionem iudicant; si fontem inueniunt pendere sinunt, donec per parte: ad terram defluat cadaver. Insons repertus sepelitur, exequiaque ex publico persoluuntur. Penulis natui velleris haud fucati Charin-

Honor principem inuestiendi rusticis datus.

Charinthia dux imperij venator.

Consuetudo furibus grauis.

rintij teguntur vulgoque capita pileo
 obmunt, sermone loquuntur Scla-
 uonico. Stirij verò agrestes, vulgo *Stirij vulgo*
 populi sunt & strumosi, adeò qui *strumosi.*
 dem ingenti struma, vt ipsis loquelã
 impediãt: & mulier lactans illã post
 tergum perinde atque saccum reijci-
 at (si fama vera est) ne infanti impe-
 dimento sit. Strumæ causam aquæ *Struma causa*
 aëriq̃ue, quibus vescuntur incolæ tri-
 buunt. Styriani ipsi cultu & sermone
 Germani sunt, præter Draui accolæ,
 qui Illirica vuntur lingua. Sal ibi co- *Sal styriani.*
 quitur quod ad finitimas gentes de- *Styria olim*
 fertur. Regio ferri & argenti ferax, *Valeria dicta.*
 sed Principum incuria parcius fodi-
 tur. Valeria olim dicta fuit, montana
 plurimùm præterquã ad ortum,
 quã Pannoniæ finitima est, ea parte
 vastam effundit planiciem.

*De Italia, Italorumq̃ moribus, Itẽ
 de Romulo & eius civilibus
 institutis.*

CAP. XIX.

ITalia Europæ regio, prius He- *Hesperia.*
 speria ab Hespero Atlantis fra-
 tre, qui à fratre pulsus, & Hispaniæ,
 & Italiæ dedit nomen: siue, vt Macro
 B b bius

Oenotria.

bis inquit, ab Hespero stella, quòd illius occasui subiecta sit. Oenotria etiam dicitur, vel à bonitate vini quod in Italia nascitur, nam Græci Oenon vinum dicunt: vel ab Oenotrio Sabinorum rege, postea Italia ab Italo Sicularum rege, qui agriculturam Italos docuit, & leges posuit: nam ad eam partem venit in qua postea Turnus regnavit, & à suo nomine appellavit, vt Virgilius probat.

Italia appellatio.

Est locus Hesperiam Graij cognomine dicunt,

Terra antiqua, potens armis, atque vberè glebæ:

Oenotrij coluere viri, nunc fama minores

Italiam dixisse ducis de nomine gentem.

Timeus autem & Vario à bobus vocatam putant, quoniã Tauri Græca veteri lingua ita appellati sunt, à quorum multitudine pulchritudineque Italiam dixerunt. Latium pars illa vbi hostia Taberina sunt dicitur, quemadmodum Ausonia, vt Aristoteles inquit, pars ad Thyrrhenum versâ. Crucis forma inter Adriaticum, & thuscum mare iacens, ab Alpium iugis

Latium Ausonia.

Italia forma.

iugis

ingis & Apennini porrecta. se paulatim tamen ad Rhegynum vsque attollens verticem, & littora Brutiorū. In ultimo sui in duo cornua scinditur, quorum alterum Ionium spectat mare, alterum Siculum: in extremitate Rhegium oppidum habes. Eius longitudo ab Augusta prætoria per Romam Capuamq; porrecta vsq; ad oppidum Rhegium, Solino teste decies centena & viginti milia passuū colligitur. Latitudo verò quadringenta decem, vbi latior vbi breuior centum triginta sex: habetque umbilicum in agro Rhearino, qui dudum ex latere maris superi Rubiconem fluuium pro finibus habuit. Diuiditur Italia in multas regiones, à Varo flumine ad Macram Liguria terminatur, vbi Genua illustris ciuitas. Inde ad Tyberinum amnem Hetruria, vbi Pise, à Tyberi ad Lyrim Latium, vbi Roma, intus Ancium in ora. A Lyri ad Sarnum Campania, vbi Neapolis. Inde ad Silarim Picentinarum regio, vbi Surrentum & Salernum. à Silari ad Laium lucania, vbi Pestū & Buxentū. à Laio ad Leucopetram Brutium in quibus Rhegiū

*Longitudo
Italia.*

Latitudo Italia.

Italiae regiones.

Liguria.

Hetruria.

Latium.

Campania.

Picentinarum regio.

Lucania.

Brutium.

*Magna
Græcia,
Calabria,
Apulia.*

*Frentinorum
regio.
Marucino-
rum ora.
Picenorum
ora.*

*Senonum re-
gio.
Boij.
Veneti.*

*Apenninus
mons Italia
discerneus*

Iulium, à Leucoperta ad Iapigium promontorium, quod & Salentinum magnæ Græciæ ora est, vbi Groton & Tarentum. ab Iapigio ad Brundisium Calabria, vbi Hydruntū, à Brundisio ad Garganum Apulia, vbi Barium & Salapia. A Gargano ad Sari fluuij hostia Frentinorum regio, vbi Isconium. A Saro ad Apernum amnē Marucinatorum ora, vbi Orton. Ab Averno ad Æsium fluuiam antiquissimum Italiae terminum Piceni, quorum Ancon. Ab Aesio siue Afsio, vt quidam scribunt, ad Rubiconem recentius Italiae confinium Senones, quorum Phanium fortunæ Pisaurum & Ariminum. A Rubicone ad Padi hostia Boij, quorum Rauenna. A Pado ad Tiliaemptū Veneti, vbi nūc Venetiæ. A Tiliaempto ad Natifonem Carni siue Foroiulienses, vbi Apuleia. A Natifone ad Arsiam lapides & Istri, quorum Tergestum & Formio amnis, & Ipse aliquando Italiae finis. Apenninus mons totam terram, velut in duas diuidit plagas, hanc ad occasum & meridiem, illam ad Septentrionem, & ortum obuersam. Ab alpius primo in Linguriam

excur-

excurrens, mox inde Cisalpinā Galliam & Picenum ab Hetruria & Sabina dirimit, Anconemque progreditur, vnde aduersus in Apuliā, & Garganum montem extenditur, Marucinatorum Pelignorum Frentinorum terram à Latio campania separans. Vltimus eius conatus ex Gargano est: ad Leucopetram, hinc Apuliam habens, Calabriam & magnæ Græciæ oram, Picentes inde, Lucanos & Brutios. Est Italia metallis grauida, vbique vitalis & perennis salubritas, eximia cæli, temperies campi fertiles, aprici colles, innoxij saltus, opaca nemora, munifica sylvarum genera, mira frugum, vitium & olearum fertilitas, nobilia pecori vellera, opima tauris colla, perspicui & piscosi lacus, flumina fontesque saluberrimi, portus plurimi, ipsa auidè ad mortales iuuandos in maria procurrens, & velut gremium omnium gentium commercio pandens, vt vere dicta sit à quibusdam terrarum omnium alumna, atque eadem parens, coelestium prouidentia electa, que sparsa cōgregaret imperia molli-

Laus Italia.

Italia terrarum omnium alumna & parens.

retque efferatarum gentium ritus: discordes ad colloquia linguas munere literarum latinoque sermone congregaret. Cæterum ut gentes fileam (nam longum esset numerare) quas Itali Romani lingua & armis vicere, tantum una Quiritum ciuitas virtutum omnium valuit exemplis, quantum omnis Græcorum eloquentia præceptis, qui quasi ita futurum diuinassent, ut hæc una terra omnibus esset gentibus imperatura, quo tam ipsius partem magnam Græciam dixere: & ut breuiter dicam, non sine prouidentia accidit, ut quum Deus optimus terras inuissit, tum ibi cunctarum gentium arx esset & Imperium, ubi mox Christiani nominis futurum erat caput. Color Italis & statura penè diuersa est. In Cisalpina Gallia Venetoque recessu color vulgò candidus, cultus & sermo accuratior: contra in Hetruriam tractu Latio Campania, Lucania & Brutijs aquilus, capillus niger breuior statura, & macilentata, sermo & cultus simplex. omnia similia in Piceno, & his quis superi maris oram accolunt in magnam Græciam usque; nisi quod in Apulis Calabria &

Quiritum ciuitas.

Roma.

Laus.

Hominum color cultus & statura.

& ijs qui extremam tenent Italiam victus & sermo cum Græci s. promiscuus durat. Tota Italia vt omnis ferè Europa vno matrimonio semper cõtenta fuit. Repudium ex vrbè Roma translaticium. Hic Spurius Carbillius sterilitatè coniugis causatus, primus vxorem repediauit. Triplex olim in regionis ciuitatibus conditio fuit, Seruilis, Libertina, & Ingenau. Ingenuorũ triplex ordo Plebei⁹, Equester & Patricius. Sacrorũ ratio penes Pontifices & flamines, & alia quædã collegia esse, alia alijs dæmonibus sacra facere. Summus honos & potestas in dictatore, à quo nulla fuit prouocatio. Ea dignitas semestris fuit, & ad eam per gradus fiebat à quæstura accessus, per ædilitatem praturam Consulatum, & censuram: non quòd semper per hos gradus iretur, explendusque esset numerus sed in dignitate potestateque hic ordo erat, vt in re bellica certi militiæ gradus: miles centurioni parebat, Centurio Tribuno, Tribunus Legato, Legatus Consuli seu alteri cuius essent auspicia. Magister equitũ dictatori. Legitima militia decen-

Ciuium triplex conditio. Ingenuorum triplex ordo.

Dictatoris dignitas.

Dignitatum ordo.

Militiæ gradus. Legitima militia decennis.

cen.

cennium habuit si non prius debellari cum hoste contigisset, aut missio aliqua intercidisset, quæ nomine & re non vna fuit. Præter legitimam illam cuius nunc mētio facta est, fuit & *Causaria*, hæc vt priore illa minus pulchra, ita reliqua honestior, quæ ab re igneminiosa dicta est. Militaris ætas ex Seruij Tullij præscripto à septendecimo anno in octauū, & quadragesimum decurrebat. Pacati in toga agebant, bellantes in sago, & paludamento: bella feciali iure inferebantur, illataq; soluebantur non nisi legitimè. Ciuitates aut sociæ, aut colonæ, aut municipia dicebantur. Municipibus alijs ciuitas cum suffragio data: alijs sine suffragio. Coloni vt membrum ciuitatis erant, & Romanis viuebant legibus, municipes suis. In his Decuriones erant, quod Romæ Senatores. Purpura patricium distinguebat ordinem ab Equestri, aurum equestres à plebeio. Maiestatis iudicia toti⁹ populi erant: rerum capitalium, iudicium, qui ad id sorte lecti essent, ex ea decuria, quæ eo anno iudicaret: ciuiliū rerū prætoris centū vitalis hastæ aliaq;

alio-

Causaria militaria igneminiosa.

*Municipes.
Coloni.*

*Decuriones.
Patricij.
Equestres.
Plebei.*

aliorum . Et hi olim Italicarum ciuitatum & gentium in vniuersum mores erant , institutionem hanc à Romulo trahentes . Romulus enim postquã ciuitatis Romanę muros , fossas , munitiones & necessarias extructiones perfecisset omnes , ac ciuiũ statũ se conuertens ita ordinauit . Diuisa imprimis trifariã omnis populi multitudine singulis partibus singulos præfecit duces clarissimos : deinde trium rursus earum partium vnãquãque diuidens in denas partes æquales harum quoque duces designauit viros fortissimos , vocauit partes maiores tribus , minores curias . Homines tribuum ducatus habentes tribunos , qui verò curijs præsident , curiones dici poterãt . Erant autẽ & in decurias diuisæ curiæ , ducesque earum decuriones appellati . Omnibus itaque in tribus & curias diuisis : Agrũ in triginta partes diuides , suam cuiq; curiæ partẽ tribuit , tantum ipse agri accipiens , quantum quidem ad sacrificiũ templaq; satis esset , partem quoque agri publicam relinquens , sicq; vna diuisio regionis & hominũ cõmunẽ cõtinẽs æquabilita

Romana ciuitatis ordinatio.

Hominum multitudo diuisa.

Agri in singulos diuisio.

*Altera mul-
titudinis ho-
minum segre-
gatio.*

*Patriciorum
officia.*

*Plebeiorum
officia.*

*Patronus
Patronatum.*

tem fuit. Altera item hominum ipso-
rumque fuit commoda, & honores
pro dignitate cuiusque partiens. Il-
lustres enim genere & spectatae vir-
tutis viros tū divites, & quibus erant
filij ab ignobilibus discreteuit, hu-
milibus & egenis, vocavitque tenuio-
ris fortunæ homines plebeios, & qui
melioris erant conditionis patres:
his de causis progenitos eorum dein-
ceps patricios vocabant. Romulus v-
bi maiores à minoribus discreteuerat,
leges dehinc posuit, statuitque quid
utrosque agere opus esset. Sacra qui-
dem patricios perficere, magistra-
tus gerere, ius dicere, ac secum quo-
que publica administrare, vrbani ip-
sos maximè negotijs intentos esse.
Plebeios autem his muneribus solutos
cū inexperti essent, & ob inopiam ne-
gotiosi, agricolari simul, & pascere
pecora, questuariasque exercere artes.
Ne verò dissideret, aut iniurijs locu-
pletum in humiles, aut leuium ege-
norumque hominum in excellen-
tiores inuidia, commendavit ipse pa-
tricijs plebeios, vnumquemque eorū
permisit, quem vellet sibi patronū cli-
gere, patronatum vocās, susceptū pau-
pe-

perum humiliumque patrociniū, & officia instituens vtriusque commoda, benivolam ciuilemque eorum cōiunctionem fecit: vt illi iuerentur clientes, tanquam patres filios: clientes econuerso patronis obsequiosi essent: communiter autem vtriusque neque piū, neque phas erat accusare se inuicē, nec aduersus se testimonium dicere, nec cum inimicis numerari: sicque firmitior erat Romanorum concordia.

Consiliarios post hæc instituit, centum viros ex patricijs eligens, fecitque delectū eorum hoc modo. Ipse vnū ex omnibus optimum designauit, cui cōmittenda essent urbana negotia, cum ipse exercitum extra fines duceret, tribuum vnicique edixit, vt tres viros ex se diligeret, qui ætate & generis splendore sensuque excellent: post hos autem nouem viros, etiam curijs singulis imperauit tres maximè idoneos ex patricijs eligere, posteaquam nouem istos primis à tribubus electis addēs nonaginta, quos curiæ suffragijs prætulerant, eo quoque quem ipse elegerat duce addito, centum consiliariorum numerū explēuit & à Romanus Senat⁹ dici

Clientes.

*Centum viri
consiliarij de
lecti.*

Senatus.
Patres.
Senatores.
Trecentis robustissimi ele-
cti.
Celeres.
Regis officia.

Dignitas
Senatus con-
cessa.

Plebi concessit
Romulus.
Suffragan-
ritus.

coeptus est, qui ob auctoritatem Patres, ob etatem Senatores dicti sunt. Deinde trecentos viros ex generosissimis familijs eligens robustissimis corporibus, quos Curia renunciarunt, eodem modo quo antea Senatores, singulae denos iuvenes, eos semper circum se Romulus habuit. Nomen commune omnes habebant, Celeres vocati, ab exequendi ministerij celeritate, custodes regis erant. Regis autem haec officia, primum quidem templorum sacrificiorumque principatum tenere, agereque cum omnia in honorem cultumque Deorum pia. Deinde legum morisque patrij custodem ipsum fieri, iurisque simul omnis Senatum cogere, populum convocare, potestatemque sibi in bello Imperatoriam esse. Senatorio ordini honorem & potestatem talem attribuit, omni de re, de qua referret regno, cognoscere atque suffragium ferre, & quod visum maiori parti esset id vincere. Plebi deinde tria haec dedit, magistratus creare, leges sciscere, & de bello decernere, cum rex vellet, neque tamen potestatem horum absolutam, nisi & senatus approbasset. Ferebat

popu-

populus suffragium non viritum, sed per curias conuocatus, & quod pluribus visum esset curijs, ad senatum referebatur. Nunc autē mos iste suffragiorum in plerisque locis conuersus est, neque enim de plebiscitis senatus iudicat, sed eorum quæ senatus cognouit populus est dominus. Ex hac autem diuisione Romuli non ciuilia modo negotia, sed bellica quoque Celeres isti exequabantur. Quādocunq; enim ei visum esset exercitū educere, nec tribunos tūc per tribus, nec per curias centuriones, neque præfectos equitū creati oportebat, sed rex tribunis mandare, illique curionibus, è quibus deinde decuriones edocti statutos sibi quisq; milites educebat. Vnā enim decenter instructi aderāt. Mille etiam pugnatōres elegit, vt quidā scribunt, quos ob numerum milites nominauit. Tum ipse se Imperij insignibus, & cætero habitu & duodecim lictoribus cum fascibus præcedentibus augustiorem populo reddidit: In quo fascium numero, duodecim vultures, qui ei auguriū fecerūt, videri potest Romulus secutus, nisi ab Hetruscis

Celerum officia.

Mille pugnatōres delecti.

Milites.

Lictores cum fascibus.

Apparitores.

*Lex in bello
obseruanda.*

inorem ipsum aliquis potius sumptū dixerit, quibus cum duodecim populi essent, magistratumque vnum communi nomine crearent, singuli suum illi apparitorem dare consueuerūt. Sella curulis Trabea & aliorum Romanorum Regum insignia omnia inde haud dubiè fuerunt. Romulus etiam ciuitatis vires augere volens, causam honestam commētus, & rem in honorem Dei referens, templum loco in vmbroso erigit, confugientibusque ad illud sponsor factus est per speciem religionis erga Deos, nihil eos mali ab inimicis accepturos, ac si permanere apud se vellent, ciuitates etiam participes faciebat, tradebatque agri portionem, quam bello quaesierat. Fuit item & aliud institutum, vt ue captas bello vrbes fonditus euerterent, aut in seruitutem redigerent: verum missis in eas colonijs pro portione aliqua regionis colonias Romanorum facerent vrbes victas & reipublicæ participes. Ceterum post Titi Tacij caedem, cum quo & Sabinum & Romanum populum in vnum confluxum quinque annis gubernarat, Romulus ad sacra conuersus

sus publica & priuata multa instituit. Legē de matrimonijs tulit, vt mulier viro socia esset pecuniarum, & cæterarum rerū, sacrorum etiam, & vt viueret ad mariti sui morem, domusque vt ille dominus, ita & hæc domina. Morienti viro sine liberis succederet, sui cum prole æqua sit illi pars sua. Adulterij conuictam vir & cognati, vt vellēt necarēt. Si vinū bibisset domi vt adulterā punirent, quo instituto videri potest Romanos morem inualuisset, vt quoties viri domū se reciperent, filias & vxorem exciperent osculo, an, vt Portius Cato prodidit, olerent temerum, vt enim corruptionem insanix principium arbitrati sunt, ita corruptionis ebrietatem. Parentum in liberos, vt omne ius sit statuit, siue veller coërcere, siue verberare, siue vinctum rustico operi detinere, vendere quoque permisit & occidere. Si quis à patre vendit⁹ se in libertatē vindicari, vt iterū ac tertio patri ius vendendi sit. Fuit id legis caput ccc. deinceps anno in duodecim tabulis relatum. Mitigauit tamen nonnihil austerum carmen Numa Pōpilius, qui tulit nullū patri am-

Leges à Romano lata.

Mulier viro æquata.

Vinum mulieribus.

Romanis prohibitum.

Ius parentibus in liberos concessum.

amplius in filium oportere esse, ubi illius iussu duxerit uxorem. Sequuta & alia instituta. Ne quis liberae fortunæ sedentariâ exerceret artem. Militaris disciplina & agricultura civibus permittâ: vnde laudationis mos ille manavit ad posteros, bonus miles, bonusq; colonus. Imperfectum putabat rex utranque vitam alteram ab altera separari, necesse esse & humum exerceri, & belli obiri munera, ut lex Lacedæmoniorum habet. Operi omnes pacis tempore vacare rustico præcepit, permisit tamen mercari etiam, quando res aliqua desyderabatur. Nec religionis immemor, templa aras Deorumque simulachra cõstituit. Adiecit & dies fastos, sacrificia, serias, nundinas, & alia pleraq; ad deorum cultum pertinentia: peregrina sacra, & ea imprimis, quæ græcanico fierent ritu vrbe exclusit, præter Herculeam iam inde ab Euandri temporibus instituta. Halicarnaseus Dionysius. Varronem secutus Lx. ait sacerdotes, qui publica sacra facerent, tributum curiatimq; ab eo institutos, additos et his aruspices divina rationum interpretes. Curiarû singulis

*Peregrina sacra vrbe exclusa.
Herculeas sacra.*

genius suus cum sacrorum ministris
 datus, communisque omnibus Vesta,
 & annus in decem menses digestus:
 quibus nemo non potest intelligere
 fuisse Romulum diuinarum humanarumque rerum non imperitum, nec
 ante Numæ regnum populum Romanum sine moribus & religione,
 ut plerique atumant mansisse. Has
 ciuiles disciplinas Romul^o dedit. Numma
 Pompilius qui post eum regnum
 accepit, plures alias adiecit: annum
 ad cursum Lunæ in duodecim diges-
 sit menses, quum Romulus ex decem
 antea constituisset: mutatoque men-
 sium ordine: Martius, qui primus tū
 fuit, ac ineuntem inchoabat annum
 duobus Ianuario & Februario præ-
 latis, tertius in ordine est factus. Fa-
 stos quoque dies fecit & nefastos,
 quibus nihil cum populo agi poterat.
 Flaminem vnū Ioui creauit, qui Dia-
 lis est dictus, cum insigni veste curu-
 liquè sella excoluit. Adiecit & alios
 duos, Marti vnū, Quirino alterum, ab
 insigni quod capite gestabāt, quasi Fi-
 lamines dictos. Vestę virgines legit.
 Hæ decem primos annos sacrorum
 rituum perdiscebant: totidē deinde ope

*Vesta dea tri-
 butina uenera-
 ta.*

*Annus in
 menses duode-
 cim.*

*Fasti & nefa-
 sti dies.*

*Virgines uer-
 stales.*

*Virgines ve-
stissimæ*

*Duodecim
Salij.*

*Pontifex crea-
tur.*

rabantur factis , tertio decennio ru-
des, & nuper captas instituebant: po-
steâ verò, si quæ nubere vellet, fas e-
rat alterû mallet sequi. Salarium his
ex publico constituit: perpetuâ virgini-
tate interim alijsque cæremonijs ve-
nerabiles fecit. Si qua incesti conui-
ctâ esset, ante ora civiû mœsto silentio
efferebatur, vivaque circa Collinam
portâ in subterraneû specum demis-
sa, tellureque superingesta necari. Gra-
divo Marti duodecim sacrauit Salios:
hi mense, qui ab eo nomê traxit plu-
res dies celebribus locis vrbis solène
ducebât tripudium: tunica versicolori
tegmine puniceo distincto amicti, æ-
neo baltheo, & gladio sucincti: de-
xtera lanceam virgamque gestabant,
leua thraceâ ex ære peltam, altioribus
pileis, & in conum exeuntibus capi-
ta insigniebant. Nihil ab his diuer-
sos fuisse, Dionysius opinatus est,
quòs Græci Curetas dixere, Romani
à solenni saltatione Salios. Ponti-
fex est deinceps ab eo creatus, cuius
potestati omnia sacrorum iura subie-
cit, quibus hostijs, quibus diebus, ad
quæ templa sacra fieri oporteret for-
mula edocuit. Interiecti etiâ sunt tot-
sa-

sacris ordinibus Feciales, his era cura
 tradita, vt Romani nullū iniuste bel-
 lum inferrent cuiquam. Hi si qua per
 iniuriā Romanis adempta essent, res
 ablatas ab hoste repetebant: quæ si
 non redditæ essent, bellum compo-
 sito ad id carmine indicebant. Pari po-
 testate fontes, res iuste repetentibus
 ad supplicium dabant, legatorum in-
 iurias vindicabāt: hi quæ pia in fœde
 ribus essent tueri, sancire pacē, eandē
 si minus legitimè pacta esset irritam
 habere, si quid Imperator, aut exerci-
 tus contra publicum iusurādum de-
 liquisset, scœlus expiare. Puerum tri-
 mo minorem Iugeri vetuit, neque na-
 tu grandioreni plures menses Iugen-
 dum censuit quàm vixisset annos.
 Tempus longissimi luctus in decem
 menses extendit. Populum in diuer-
 sa distribuit collegia Tibicinum, ar-
 tificum, architectorum, infectorum,
 sutorum, coriariorum, fabrorum, figu-
 lorum, & ex variarum artiū opificibus
 cōtactis vnū omnium nouissimū, sua
 singulis sacra venerationesque Dijs
 reddendas distribuit. Seruius Tullus
 in classes & centurias omnem ciuiū
 multitudinem diuisit. Quorū ordinū

*Lugendi ra-
tio.*

*Populi in colle-
gia distribu-
tio.*

*Populi in
classes distri-
butio
Prima classis.*

ratio hæc fuit, vt hi, quorum res cen-
tum millibus censerentur, in prima
classe essent, quæ centurias habuit
octuaginta: Pari numero iuniorum
seniorumque vt hi ad vrbs custodiã
præsto essent. Inuenes foris bella ge-
reret: arma vtrisque imperata, galea,
clypeus, lorica, ocreæ & hæc quæ cor-
pus tegerent, in hostes hasta & gla-
dius. Additæ huic classi duæ fabro-
rum centuriæ, qui in bellum machi-
nas ferrent, & ob id inermes. Altera

*Secunda clas-
sis.*

classis ex virginti facta est centurijs,
quarum census ab quinque & septua-
ginta millibus ad centum millia ex-
tendebatur: arma illis scutum, ga-
lea, ocreæ, lorica, duntaxat adempta:
tela in hostes eadem: idem ætatis di-
scrimen. Tertiæ classis cēsus in quin-
quaginta milia descendit, totidem
centuriæ, nec in armis quicquam præ-
ter ocreas variatum, par centuriarum
numerus.

Tertia classis.

*Quarta clas-
sis.*

Quartæ classis cēsus adhuc minor,
quippe qui à quinquaginta millib⁹ in
summam dimidio minorem contra-
heretur, nihil his datum præter veru-
tum. Quintam classem triginta cen-
turiæ explere fundã his & lapides
mis-

*Quinta clas-
sis.*

missiles ferre in pugnam cōmissum. Cornicines, tibicines, cum ipsis censi, in treis centurias distriburi, quadraginta millibus æstimata est hæc classis. Minor deinceps census reliquam habuit multitudinem, cui ob inopiam militiæ munus tributumque Tullus remisit. Cives iuramento adigit, *Ciuitatis cens.* vt singuli bona sua æstimare, quibus *sus.* parentibus orti essent, quos filios haberent, cuius ipsi ætatis, cuius uxores, liberi que, quæ illorum nomina quo vrbs loco, aut quo regionis pago domicilium haberent, proposita his, qui fallerent, pœna, vt ademptis bonis ipsi verberibus cæsi, venderentur. Peditum numero distributo, *Equitum ordo.* ex primoribus ciuitatis nouos scripsit equitum ordines, vt cum ijs quæ fuerant sub Romulo inauguratæ: quæque illis postea à Tarquino additæ duodeuiginti essent centuriæ, dena millia æris singulis ad emendos æquos data ex publico, & ad eos alendos duo millia in annum constituta: viduæ equitibus attributæ, quæ annuam pecuniam penderent: fuerunt equitum peditumque centuriæ centum nonaginta tres, quibus in fe-

rendis suffragijs, sua omnibus ordinibus seruabatur dignitas, vt qui pluri-
mi censi essent, maiora bellotū one-
ra sustinerent (nam ita comparatum
à Seruio erat, vt non viritim vt antea,
sed pro sensus æstimatione singuli
tributa penderent) hi primo loco suf-
fragia inirent. Cæterum habuit pri-
ma classis octoginta peditum centu-
rias, inibantque cum his equites suf-
fragia, quod Dionysius demonstrat, vt
octo & nonaginta centurię primo lo-
co in suffragium vocarentur. Exce-
debat hic numerus dimidium suf-
fragiorum, quo factum, vt his sus-
fragantibus cōuenisset, pro decreto ha-
beretur, quicquid id esset, quapropter
missus esset populus in suffragia.
Si hic quoque raro accidere solebat,
uariatū esset, secundæ classis centuriæ
vocabantur: atque alix deinceps alia-
rum ordine, ita, vt fere nunquam sit
ad extremam classẽ peruentum.
Tulli regis prudentia comparatum,
vt ordines in eo paria facerent, vt ijs
qui maiora sustinerent onera incom-
modi suffragijs reponeretur: quibus
licet nemo exclusus videretur, vis ta-
men omnis penes equites & primæ
clas-

*Tributi pen-
sio.*

*Suffragandi
ratio.*

classis centurias esset constituta : in quorum potestate fuit creare quos vellent magistratus , sancire leges, bella indicere : quorum trium potestas ab initio fuit à Romulo populo data : deinde Tarquino ex vrbe eiecto iterum mutatâ regiminis forma est, pro regibus Consules habere cœtum , quibus omnia insignia permiffa quę fuerunt & regum, præter coronæ togæque palmatæ vsûm cum Brutus cum Collatino libertatis vindex hanc dignitatẽ centuriatis comitijs consequutus : Ciuēs sacramento adigit, ne mortalium quenquam amplius Romæ regnare paterentur. Senatorum numerum in trecentorum summam expleuit , Regem sacrificulum creauit , qui ea sacra perpetravit , quæ reges facere consuessent. Leges Valerius tertius consul tulit, quibus prouocatio à consulibus ad populum est permiffa , vt capitale esset, huic, qui iniussu populi magistratum caperet. Ciuium vectigalia tollerentur , quo contigit , vt vulgò promptiores ad questus & opificia sint homines facti. Addidit & alio capite , vt qui tyrannidem affectâ

Equitum dignatio.

Consules inducti.

Senatores trecenti.

Rex sacrificulus.

*Aerarium cō
stitutum.*

*Quaestores
creati.*

*Dictator in
uerbe.*

*Magister
equitum.*

ret impunè occideretur. Aerarium in quod publica pecunia reponeretur, Saturni templum constituit, populo vt duos quoque quaestores crearet, permisit. Creatus tamen non longè post magistratus, ab cuius imperio nulla esset prouocatio, Dictatoris ei nomen inditum, à dictandi quæ vellet potestate, siue à dicendo potius quia non populi suffragio creati cōtingisset, sed ab vno esset dictus, qui tum summum in vrbe imperium haberet. Hunc creandi dictatoris morem videri possunt Romani à Græcis accepisse: quibus, vt Theophrastus tradidit in libris quos de regno scripsit, in certū tempus tyrannos quos Elymætas dixerunt legere moris fuit. Semestris illius dignitas apud Romanos fuit, nec alio pacto creari solebat, quàm quum vis aliqua maior repente exorta ingentem vrbi cladem minitari videretur huic ceteros magistratus eligere licebat, vt Magistrum equitum, qui secundam post eum dignitatem gerebat, præsertim in equites & accensos, iungebatur Dictatori, sicuti regibus tribunus. Spurio Cassio & posthumio cominio

nio consulibus plebi datum est vt & suum haberet magistratum, qui sacro sanctus esset, qui inuiolabilis, cui auxilij latio aduersus consules esset: differtè expressum, ne patrum cuiquam cum magistratum capere liceret, hic tribuni plebis nomine dicebatur, tanta fuit ipsorum postea insolentia, vt, nisi eis placerent, decreta consulum & senatorum cassarent, comitijs creabantur, siue auspicijs, siue religione: primum duo numero, deinde tres additi, ad vltimum adhuc quiuque. Tria Comitiorum genera Romæ olim vsurpata sunt: Curiata, cum ex generibus hominũ suffragiũ ferretur, nomenq; ideò rei datum, quòd curiatim per lictorem calarentur. Centuriata, quum ex censu, & etate fieret, quorum ratio abundè relata est, cæterum, vt illa per lictorem, ita hæc per cornicinem calari solita. Tributa reliquum genus appellatum, ex regionibus & locis conflata. Ex patribus centuriatis Comitij decem viri sine prouocatione creati. Et in eos publicæ administrationis ratio omnis à Consulibus translata est, vt olim à regibus ad consules, hi

*Magistratus
sacro sanctus
Tribuni ple-
bis.*

*Tria comitio-
rum genera.*

*Decem viri
creati.*

Ce 5 con-

*Leges decem
tabularū pro
mulgata.*

*Censores duo
creati,*

condere leges iussi, decimo die singuli in orbem dicebant, quo in decem tabulas complexo, quod factū felixq; esset, leges decem tabularum populo promulgauēre: duodecim factes precedebant eum, cuius erat iurisdictio, ceteris singuli accensi. Sed diu nō durauit magistratus ille, quippe qui, vt Tribunitia potestas ab eo ex vrbe in perpetuū tolleretur à patribus excogitatus fuerat, re cognita, ab ipsis Tribunis ipse sublatus est. Tum lege cautum vt quod plebs vellet, totus populus teneret. Et alia: vt qui Tribunis plebis Aedilibus iudicibus noceret, eius caput Ioui esset sacrum, familia ad ædem Cereis liberi liberæque venderentur. Item, vt alter ex plebe consul deinceps crearetur: atque vt inter patricios & plebeios connubia promiscua essent. Censores præterea creati duo, quibus scribarum ministerium, tabularum cura censendi formula commissa. Res parua ab initio, sed quæ procedente tempore multo maiora quam ab initio credibile fuerit, habuit incrementa. Tanta illis dignatio, tanta autoritas, vt omnis morum

cui-

ciuilibusque disciplinæ ratio ipsorum
 esset. Regimen ad hæc senatus, e-
 quitum Centuriarum, omne deco-
 ris ignominiaque discrimen, ho-
 rum priuata & publica loca recog-
 noscere: vestigalia populo Romano
 locare, censum agere, lustrum con-
 dere, Senatores e senatu remouere,
 notare infamiâ, quinto quoque an-
 no creabantur. Magistratus & alius
 superadditus, qui ius diceret, Præ-
 torem hunc vocare placuit. Huic om-
 nis publici priuatiq̄ue iuris potesta-
 te permittitur, nouum ius cōdere, & ve-
 tera abrogare facultas: erat vnus ab-
 initio, qui vrbānus dicebatur, quo
 non sufficiente, quod multi peregri-
 ni in ciuitatē venirent, alius creatus
 est, peregrinusque vocatus, quod ple-
 runque inter peregrinos ius diceret:
 honorarium ius illud appellabatur
 à magistratus honore, Regia illis in-
 signia & apparatus consulibus penè
 æqualis. Permanfit hic ciuitatis sta-
 tus ad Iulij Cæsaris vsque tempora,
 qui monarchiam, quæ longa postea
 Imperatorum serie retenta est, ite-
 rum induxit. Ludus Romæ celebra-
 batur, qui Magnus Circensis etiâ &
 ple-

*Prætores duo
 vrbānus &
 peregrinus.*

*Ius honora-
 rium.*

*Ludus Circen-
 sis siue Pla-
 beius.*

plebeus dicebatur, eius pompa ex capitolio per forum in circum maximum mittebatur tali apparatu: Equitum filij, quibus ætas apra esset pompæ, equis sedentes, quiq̃ue pedibus stipendia facturi erant, suis alis centurijsq̃ue discreti præcedebant, vt exteris gentibus ostenderetur, qualis quantaq̃ue iuuentutis indoles, in spē ciuitatis interim subolesceret hos aurigæ sequebantur, quadrigæ bigæq̃, & equi desultorij. Mox athlete leuiorum grauiumq̃; certaminum, pudenda tantum velati, cæterum corpus nudi, cursu, palestra, cæstibus certaturi. Saltatorum deinceps chori virorum primus, alter pubescere incipientium, postremos puerorum. Ordine deinde tibicines subsequi vtres & tibiolas instantes citharediq̃ue lyras septichordes eburneas, & quæ barbita nuncupata sunt habentes. Saltatorum cultus tunicæ puniceæ cingulis æreis strictæ, enses lateribus pendentes, tela breuiora viris, galeæ æreæ cristis insignes, peonisq̃ue ex cultæ. Præibant choris viri singuli saltationis & tripudij modum præmonstrantes, bellicos moxus, atque

Athleta.

Saltatores.

Tibicines.

vehementer proceleumaticis & rith-
 mis imitantes. Enoplia saltatio in
 his vsurpata, quæ & Pyrrhica nuncu-
 pata est, à Palladâ, vt creditur, reper-
 ta, alij Curetes eius saltationis au-
 tores arbitrati sunt. Enoplios choros
 Satyriscorum cætus euestigiò seque-
 batur: erant hi in Syllenos & Saty-
 ros figurati, cauillabundo motu ri-
 dicula in magnis imitantes. Atque
 hunc demum ordinem tibicines a-
 lij, & citharedi vario sequebantur
 centu. Ibant inde qui passim thu-
 ra & aromata thuribus adolebant,
 multaque odorum fragrantia Deo-
 rum simulacra aut argentoque cæ-
 lata virorum humeris ferebantur.
 Tum demum Thensam summi vr-
 bis magistratus, magna omniũ ordi-
 num caterua religiosè sequebantur,
 Circi area in qua hic & alij ludi age-
 bantur tria & dimidium in longitudi-
 ne stadia habuit, latitudo quater-
 num fuit iugerum id soli spacium
 inter Palatinũ & Auentinum iacens,
 tribus lateribus porticus paulu-
 lum repandæ claudebant cl. millium
 spectatorum capaces, sedilia circa are-
 am cemento extracta erant, in quo
 se-

*Enoplia siue
 pyrrhica salto-
 tatio.*

Satyrisci.

*Circi magni-
 tudo.*

Ludi Scænici.

sedentes spectarent. Scænici ludi in
 co etiam agebantur, tali primum ra-
 tione. Ludiones ex Hetruscia acce-
 sebantur, hi ad tibicinis modulos sal-
 tantes, haud indecores more tu-
 sco reddebant motus. Imitari hos
 primo Romana iuuentus, incomptis
 inter se carminibus iocularia funden-
 tes, nec motus interim absoni à vo-
 ce, mox diligèti vsurpatione eo pro-
 cessit vsus, vt vernaculi eius rei
 artifices, quia nihil iam à Tuscis lu-
 dionibus distarent. Histriones appel-
 lati sint, quia Hetrusca voce Hister
 ludio vocaretur. Hi deinceps non in-
 conditum & rude carmen, alternis
 que vt à principio iactarum vsurpa-
 runt, quod Fescennio fuit simile, sed
 modulatas satyras, descriptio ad
 tibicinè cantu, decoroq; motu pera-
 gebant. L. Andronichus ab Satyris
 digressus fabulam argumento fecit,
 factamque cum sapius egisset, obrusa
 demum frequenti vsu voce, puerum qui
 caneret ante tibicinem statuit, inde
 vt ad tibicinis latus histriones ca-
 nerent receptum, vbi igitur res
 à risu & soluto ioco auocari cœpta
 est, ludoq; in artè paulatim vertente,

Histriones.

iuuentus fabularum actu histrionibus relictis veteri instituto ridicula versibus intexta inter se iactabant: vnde exordia fabulis potissimum Artellanicis coinsera extiterunt. Id Ludionum genus ab oscis acceptum, iuuentus tenuit, nec Histrionibus attingere permisum. Hic qua ratione Senatus populusque Romanus suos vita defunctos Imperatores consecrare, cæloque inferre solebat, referendum duco, ipsi namque, vt Herodianus scribit, locabant in Regiæ vestibulo super cburneum lectum auro stratum imaginem, defuncto principi per quam similem: recubebatque pallida effigies in modum ægrotantis: circa lectum, magnam diei partem assidebat Senatus omnis, ad lectuam pullis vestibus amictus: ad dexteram lecte ex omni nobilitate matrone in albis vestibus: Is enim color lugubris fuit in muliere olim: omni alioqui ornatu detracto, id septem diebus defuncto datur: Medicis velut adhuc spirantem interuisentibus, denūciantibusque in dies morbum ingrauescere. Ad postremum, quasi tū demum vita defunctum, equestris senatorijque ordi-

Consecrandi ratio.

Albus color lugubris in feminis, niger lugubris in viris.

ordinis iuuenes per viam sacram in forum deferunt: lecto in rostris deposito, pueri puellæque patricij generis composito ab vtraque parte caru hymnos in defunctū canunt, flebili carmine modulatos. Dein eburneo lecto cū effigie ex foro in cāpū Martiū trās lato, ingens ibi suggestus quadrata forma lignea tantum materia contextitur, multis gradibus in phari speciē fastigio assurgentibus. Singuli auro & purpura instrati, signis ex e-bore factis, varijsque picturis insigniter excoluntur: ac quo altiores illi minusque patentes, eo minores his imagines prominebant: interius erat moles aridis referta fomitibus. Effigie secundo gradu collocata omnibusque odoramentorum generibus omnifariam admotis, quæ certatim à tota ciuitate eo congeriebantur: nobilissimi iuuenes equestris ordinis trabeati tabernaculo obequitabant motu quoddam Pyrrhichio soleuniquē decursu. Circumagebantur & currus, quibus insidebant rectores, personas illustrium Principum gerētes: ac tum demum ab imperij successore face admotā circūfusā multitudo

ab imis partibus molem incendit: ac simul ignis cœpit inualescere, ex ædificij fastigio aquila emittitur, quæ Principis animâ in cœlum ferre putabatur. Qui per hæc Romanorû Princeps cōsecrat⁹ esset, vana superstitione inter Deos colebatur: & hæc de vr̄bis Romanæ statu. Hodie Italia omnis Christianam pietatem religiosissimè obseruat, sacrorum cæremonias ex Romanæ Ecclesiæ instituto: nisi fortè in vltima eius terræ parte pauci Græcum seruent ritû, & ipsi quidem Græci generis vnum connubium vt Itali olim, sed citra repudium: neq; id permittitur nisi magna de causâ, Romaniq; Pontificis permissu. Regum nobilumq; Principum primogeniti veteri instituto regnum obtinent: in priuata fortuna virilis stirpis liberi ex æquo fiunt hæredes, sed legitimo thoro nati. Triplici iure vtitur Italia Pontificio, Cæsareo, & Municipali: constat hoc ex legib⁹ quas aliæ ciuitates alia sibi de causa condunt, ad bonum æquumq; spectat. Iudicia rerum ciuiliūq; negotiorum, hic iudicum ordines exercent illic magistratus: nam non vna

Recentes Italia mores.

vbiq; est regiminis forma. Prima nobilitas militiae, si felix sit, sequens rei literariae, Sacerdotium magis venerabile facit, quam nobile. in claritudine literarum Theologi primas sibi partes vendicant, secundas ab his iuris scientiae periti: sunt & Medici in admiratione, sed maiore quaestu, Mathematici, Dialectici, Astronomi, & Poetae magis inter se clari, quam vulgo conspicui. Grammatici extremi omnium: ut qui inter pueros consenescant. Est & sacris oratoribus grande nomen, sed maior veneratio, ob pietatis studium frequentiore agunt theatro, quam forenses. His maior quaestus, quam nomen. Est & Mercatura in magna celebritate, nam precium hodie, ut semper in praecio est. Pictores, Statuarij, Fusores in maiori admiratione, quam agricolae: etsi ut auditum est prima laus apud maiores his debebatur. Romani propemodum soli Italorum pecuaria exercent, sed mercenaria externorum hominum opera. Vestitus alius alij, sed Venetis laxitate insigni ac prolixitate: & in his vrbicus municipali sumptuosior. Secun-

Vestitus Italorum diversus

cundum Venetos civilis & nitidus
 Floræ, & cæteræ Hetrurię. Medio
 lanēſibus ac toti Æmilie Ligurięque
 floridior, ſed paulò cōtractior. Romæ
 aulicus prolixitate varietateque colo-
 rū omnes alios antecellit. Romanus
 multo frugalior, ſed cui ſuus non de-
 ſit nitor, præſertim in ſceminis. Ne-
 apolis magis nitido vitur quā ſum-
 ptuoſo, & externus gratior Italico.
 Cætera Italia ſimplicius veſtitur,
 nec vnus habitus omnibus, quippe
 quem noſtra memoria ſcpius va-
 riarum contigit. Ecce in Æmilia & tota
 Gallia Ciſalpina gaudent Principes
 ſceminæ in Hiſpanico habitu videri
 viri in Gallico malūt. Iam & Romæ
 muliebris ſexu Tuſcum nuper af-
 ſectabat: Venetiarum matronæ his
 paucis annis vnaſ pectus & hume-
 ros nudabant: nunc omnia conte-
 gunt, ac laxioribus vtantur manicis,
 & in Hiſpanicum degenerant. Vetē-
 res Romanorum ſtatue & numiſma
 ta arguunt nullum apud maiores fu-
 iſſe tegendi capitis uſum, nec caliga
 fuit niſi militaris: eſt hodie vtrun-
 que vulgatiſſimum, ſed tegere caput tran-
 ſtaticū in Italia, vt credere eſt, quod

*Romanorum
 veſtitus.*

*Principum
 ſceminarum
 veſtitus.*

*Tegendi ca-
 pitis apud
 Italos olim
 nullus uſus.*

nomen etiã declarat : nec lanci aut linei thoracis adeò. frequẽs vsus olim: q̄ ex veteri statuarũ figuratione potest intelligi : nunc omnis iuuenum cultus in his sese propemodum effert . Italicus sermo neque ille est, qui olim fuit, nec omnino ab eo diuersus: sed barbaris vocibus plus minusue adulteratus , vt hæc aut illa regio fuit externis gentibus magis obnoxia . Littoralis Histriæ ora Veneta plurimùm vitur lingua , quæ compta est , & grauis, plurimumque linguatum flore cõfata : quod facilè contigit in frequentissimo Italicarum gentium commercio: olim multo simplicior fuit, ac minus auribus grata . Carnicus sermo plures sonat linguas, ac nescio quid ab Italico diuersum , dulciõr auditu , quo Taruisium, Parauium, Verona, Vicentia, Mantua, Ferraria vtuntur: sed in his vrbicus gratior agresti . Cispalina Gallia externum quendam & à nostro alienum sonat . Nulla alioquin gens cultior aut vrbium apparatus, aut victus frugalitate Raucennæ, Arimino, Pisauero, Fauentiæ, Bononiæ & vniuersæ Æmiliæ, flaminia venustus

Veneta lingua

Carnicus sermo

*Cispalina
Gallie sermo & laus.*

ser-

sermo. Tuscis breuis & velut Laco-
nicus, in alieno, quam suo ore, gra-
tior quod Romæ nuper offendebat
commercio gentium in dies magis
excolitur Picens & Sabinis & Mar-
sis crassior castigatiorque, Umbris,
Apulis, Lucanis, Brutijs, Samnitibus
& cæteræ Italiæ rudior lingua ac mi-
nus peregrinis imbuta, præter Nea-
polim, vbi plerique Hispanicum af-
fectant: quod si quis altius spectet,
atq; in vniuersum iudicet, nulla est
ciuitas, nullus populus, qui nõ aliquid
à finitimis disserat: auctor Antonius
Sabellicus Eneade xj. lib. j.

*Tusci sermo
Laconicus
breuis.*

*Romanus ser-
mo.*

*De Liguria Ligurumq; præscò vi-
uendi more.*

CAPVT XX.

Liguria Italiæ regio pro maiori
parte mōtuosa, inter amnes Va-
rum & Macram, ab altero late-
re Appennium habes, ab altero Padū
Tusciam attinges: cuius caput nunc
est Genua. À Ligysto Phaëtōtis filio
dicta, conuersione y in u, vt pictor
Fabius prodidit: horū gēs siculi fuē-
re, vt Thucidides arbitratur. Magna
pars Italiæ est ab his olim possessa.

*Liguria fr-
net.*

Siculi ex Italia in Sicilia compulsi.

Ligurum studia.

Mulieres in labore viris adiuuant.

Vitus Ligurum.

Siculi ab Oenotris Italia eieciti Siciliam tenuerunt. Ligures labore plurimo continuo vitam duram agunt: nam multis arboribus oppleta regione materia est ad naualem fabricam præcipua: arbores tanta crassitudine, vt diametri octonos pareant pedes. Vnde quidam cædendæ materiæ, quidam subigendo agro à lapidû asperitate cultu difficili vacant: ita enim terra lapidosa est, vt gleba absque saxo nequeat effodi. Ob quod vitæ erumnosæ natura assueti: licet multo in labore versentur, parum tamen percipiunt emolumentum: continuum verò exercitium, & victus paritas corpora eorum macilenta efficit ac robusta. Mulieres quoque virorum labores perferunt, assuetæ vnâ cum viris opus facere. Venationibus continuo vacant, capitisq; feris fructum inopiam sustentant. Niuibus insuper montanisq; asperitatibus assueti agiles corpore ac validi redduntur. Nonnulli messis raritate carnes partim domesticas edût, partim ferinas, aqua in potum sumpta. Oleribus vtûtur, prout fert regio eorum, ad quos neq; Ceres venit; neque

Dio-

Dionysius, præ cæteris dijs hominibus viles. In terra cubant vt plurimum; rari sub tecto aut in tugurijs iacent. Plures ad concaua saxa, spelû casq; ab natura factas, vbi tegantur corpora diuertunt. Hoc pacto prisco more absque apparatu aliquo viuunt. Denique mulieres virorum, viri ferarû robur & vires habent. Afferunt in bello sæpius vegetum Gallum ab gracili macilentoque Ligure ex prouocatione singulari certamine vinci. Arma habent leuiora, quàm Romani. Operiuntur corpora scuto longo ad formam galaticorum facto, tunicaque succincta. Armantur etiam ferarum pellibus, ac ense mediocri. Quidam Romanorum consuetudine, quos in ea re imitati sunt, arma immutarunt: feroces sunt, & acuto ingenio non in bello solum, sed in communi vita. Mercaturam exercent, nauigantes per Sardinonum Libycumq; pelagus, sponte se grauibus maris periculis obiectantes, scaphis enim haud satis cæterarum nauium more præparatis nauigant: quo fit vt imminente tēpestare grauiâ subeant vitæ discrimina. Gens hæc vt Anto.

Habitacula.

Robur corporis.

Arma.

Fercocitas.

Nauigantes mercaturam exercent.

Recentes naves.

Sabellicus primo Lib .vij. Enneadis habet, adhuc ferox est, & ad rebellandum nata, vt quæ diu Roma exercuit arma, plurimum pecore victitat, lacte, hordeacea que potione.

De Tuscia & gentis eius antiquis moribus.

CAP. XXI.

Tuscia Italiae regio celebris, à sacrificijs, vt quidam arbitrantur, dicta: nam Greci *Θύειν* sacrificare dicunt, vel à thure, quo maxime in sacrificijs utimur, vel à Tusculo Herculis filio, quod veteres probant. Olim Tyrhenia dicta fuit. Dubium à Tyrreneo Atys, an Herculis & Omphales, an (vt alij scribunt) Telephi filio, qui in eam terram duxerit colonos. Dionysius à Tyrribus ædificiorum genere, quibus Tusci uterentur id nomen factum suspicatur. Romani eius terræ populos nunc Tuscos nunc Hetruscos dixere. Græci verò Tyrhenos. Veterem illorum opulentiam, tum pelagi nomen demonstrat magna ex parte Italiae præteriti, tum fines terræ, ab infero ad superum mare, & ad Alpes propemodum promoti. Satis constat quod quicquid

*Tyrhenia vn
de Tuscia ap
pellata.*

*Tusci etiam
Hetrusci ap
pellantur.*

quid terræ intra Alpes iacet, & Ap- *Vmbrorū rep*
 pennium vmborum olim fuisse, qui *ra.*
 inde à Tyrhenis sint eiekti, Tyrthe-
 ni à Gallis, Galli à Romānis, Roma-
 ni à Longobardis, qui postremò no- *Longobardis*
 men ipsi terræ indiderunt. Et quod
 ad celebritatem nominis attinet, La-
 tini Vmbri & Ausones à Græcis Tyr-
 rheni sunt olim vno nomine appella-
 ti: quidam etiam Romam ipsam Tyr-
 rhenā urbem opinati sunt. Fuit Tyr-
 rhenā gens fortitudine egregia ma-
 gno potita imperio, ciuitates condi-
 dit plures atq; opulentas. Classe quo-
 que potēs cū diutius mari imperitas-
 set, Italum pelagus ab se Tyrrhenum
 denominauit. Pedestri quoque exer-
 citu præualida, tubam primo adinue-
 nit, & bello admodum vtilem, & ab
 illis Tyrrhenum appellatam. Duces *Tuba à*
 exercitus plures insignibus decora- *Tyrrhenis in-*
 uit. Lictores, currulem fellam, præ- *uenta.*
 textam vestem, falces, sceptrum e-
 burneum, alia multa dedit: domibus
 porticus addidit, in quas seruorum
 concurrentium turba diuerteret: quæ
 immitati postmodum Romani inque
 melius aucta ad suam rempublicam
 transtulère. Literis quoque & rerum

naturalium inuestigationi, ac Theologiae plurimo tempore impenso.

In augurandi arte versabatur Helrusci.

Præ cæteris in fulgurum interpretatione, & arte augurandi versata est, adeo vt nostra etiam ætate vniuersus

fermè orbis, tum admiretur viros, tum haruspibus vtatur. In scientia faciendorum sacrorum ita etiam floruit, vt Romani, qui nou seruandæ tantum, sed & amplificandæ religionis

Religiosi valde Helrusci erant.

cupiditate incendebantur, decem principum filios senatus consulto singulis Tusciæ populis percipiendæ sacrorum disciplinæ gratia traderent:

hinc ludibrium illud malorum demonum ad Romanos defluxit. Hinc Bacchanalia, quæ vt fœda & perniciofa, magno sunt bonorum consensu, autorum suorum supplicio vindicata, ex totaque Italia sublata. Patriam Tyrtheni vberem incolunt, quâ studio curaque efficiunt fertiliorem.

Bacchanalia ex Tuscia ad Romanos.

hinc ludibrium illud malorum demonum ad Romanos defluxit. Hinc Bacchanalia, quæ vt fœda & perniciofa, magno sunt bonorum consensu, autorum suorum supplicio vindicata, ex totaque Italia sublata. Patriam Tyrtheni vberem incolunt, quâ studio curaque efficiunt fertiliorem.

Mensa bis in die sumptuosè præparata, omnia quæ ad epularum delicias pertinen, abundè subministrant. Stragulas insuper vestes floribus distinctas, poculaque aurea varij generis, ac ministrorum seruorumque numerum permagnum in vsu habet:

multiplicens vbi non solum serui famulatur, sed etiam liberi plures. Gens in vniuersum magis adhuc supersticiosa est, quam pugnax.

De Galatia Europa & Galatarum prisca moribus.

CAP. XXII.

Galata magna Europæ regio sita, ultra Celticam ad notum oceanumque versus pertinenteseque oras, & Hercinium montem (scribit Diodorus Siculus) & à terminis istis ad Scythiam vsq; protensa. Sic appellata à Galate Herculis & Celtice cuiusdam mulieres filios. Hæc à pluribus nationibus incolebatur regioq; vt plurimum ad arctum sita frigidaque adeo, vt quæ hyemis tempore pro aqua niuib; oppleta existat: glacies quoque immensa adeo patriam occupet, vt flumina congelata sint, peruia transeuntibus, non solum paucis, sed exercitibus quoque cum curribus atque impedimentis. Complures magni fluij vario fluxu per Galatiam fluunt, quorum hi ex profundis stagnis, hi ex monibus, partim in Oceanum, vt Rhenus, partim in

Galatia fines

Galatia hyemis tempore glacie occupata.

Pon-

Pontū vt Dānubius, alij in Hadriaticum mare decurrunt, vt Eridanus, qui & Padus. Sed hi omnes ferè hyemis tempore congelati securum trāsfitum iniectis desuper (ne labantur) paleis euntibus præbent. Vinum & oleum propter eam frigiditatem regio non producit, quare coacti homines potum sibi ex hordeo comparant, quem zitum appellant: aqua etiam in qua lauant fauum mellis vtuntur. Vino præter modum adeo delectantur, vt à mercatoribus importatum purum bibant, minimoque potu ebrii, aut somnum inducant, aut insaniam: quo fit vt mercatores Italici plures quæstu ducti vinum, tum nauibus, tum per terram curribus deferentes princernam puerum mercantur pro vini amphora. Vniuersa Galatia argento caret, auro abundat, illud natura ipsa præbete. Nam cū fluminum decursus, difficiles flexus habeat, superans ripas à montibus fluens aqua: arenā auream passim per campos eijcit, qua conflata, auroque puro educto ad ornatum corporis mulieres virique vtuntur: etenim & manuū articulos, & brachia armillis au-

Zitum ex hordeo potus.

Vini appetentissimi.

Argento caret.

Auro abundat Galatia.

aureis exornant. Circa collum grandes torques gestant ex solido auro, & in digitis annulos. Thoraces etiam auro exornant. Priuati quid ac mirabile in Decrum templis potentiores obseruant, plurimum auri ipsis Dijs oblati per pauimentum spargentes, neque id quisquam incolarum, quamuis gens auro sit auida, propter religionem contingere audet. Sunt Galatæ molles atque albi, corpore oblongo: comas quamuis habeant natura rufas: studio tamen augent naturæ colorem. Calamistro capillos inflectunt, fronte illos ad ceruicem reijcientes, vt Satyris aspectu puerisque appareant persimiles: capillos arte efficiunt crassiores, vt nihil differant ab equorū iubis. Barbam quidam radunt, nonnulli nutriunt. Parcè nobiles quidam genas radunt: barbā adeò fouēt vt corpora operiat. Quo accidit, vt cū edant, repleatur cibo: cum bibant veluti per cannale potus videatur inferri. Cœnant sedendo omnes, non tamen in sedibus, sed in solo super luporum aut canum instratis pellibus. Ministrant eis pueri iuniores ætate tenera: iuxta eos ignes

*Corpus auro
exornant Ga
latæ.*

*Aurum in
templis spar
sunt.*

*Corporum ga
latarum dispo
sitis.*

*Barbā nobi
liores nutriūt*

*Sedentes in so
lo cœnant
Galatæ.*

ignes sunt in quibus ollæ sunt & verua plena carnibus: viræ bonos melioribus carnibus honorant, quem admodû Poëta Aiaci scribit, Impensum ab optimatibus honorem, quando singulari Hectorem certamine vicisset. Hospites ad epulas, qui sint, qua causâ venerint rogâtes. Consiueverunt quoque sumpto cibo ad verborum, prout casus tulit, concertationem surgentes ex prouocatione certare inuicem, nulla habita vitæ cura: increbuit enim apud eos Pythagoræ sententia, qua dixit, animas hominum esse immortales, rursusque eas defunctis corporibus post certum tempus in alia corpora reuersuras, ob hanc causam in defunctorum pyram epistolas scriptas quidam conijciunt, tanquam eas mortui sint lecturi. In itinere ac pugna bigis vtuntur, quas rhedarius ac assessor ducunt. In bellis obuium hostem iaculo ex curru primum appetunt, tum relicto curru pedites ensibus certant: quidam adeò mortem contemnunt, vt pugnent nudi. Custodes corporis ex liberis hominibus pauperes eligunt, qui & pro aurigis in pugna seruiant,

&

Ex prouocatione certare solent Galatæ.

Att. morem.

Corporis custodes ex hominibus liberis.

& ferāt scutum, instructā aciem præire consueuerunt, & ad singulare certamē. fortissimos hastium prouocare arma, vt hostem terreant quatientes: Quum quis strenuē in acie pugnauit, tum maiorum, tum suas laudes ac virtutes decantant: res hostium deprimunt, tanquam vituperatione dignas, denique omnes in bello audaces extollunt verbis. Capita hostium in acie cadentium abicifsa equorum alligant collis. Hostium spolia sanguine perfusa famulis tradunt in foribus domorum cum cantu atque hymnis affigenda, quemadmodum feras solent venatu captas. Hostium nobiliorum capita aromatis vncta in thecis cōdunt summa diligentia, ea hospitibus ostendentes, mulloque pro pretio ea vel parentibus vel liberis vendunt. Vestes ad terrorem intensas ac varij coloris ferunt, quas illi vocant bracas. Sagula ferunt virgata, hyeme quidem crassiora, æstate subtilia. Fictilia in vsu habent densa ac floribus distincta. Arma ferunt, scutum ad staturam hominis longum, proque libito cuiusq; ornatum. Quidam in scutis ani-

*Strenuorum
militum dig-
nationes.*

*Hostium spo-
lia domorum
foribus affigē-
tur.*

*Vestitus Gala-
tarum.*

Arma bellica

animalium formas æreas paulum eminentes gestant, & ad ornatum, & ad corporis tutelam fabricatas. Ærea galea caput muniunt paulum eminentiore, in qua aut cornua impressa sunt, aut auium vel quadrupedum effigies sculpta. Tubas habent suo more barbaras, ut quæ asperum sonum & turbulendum reddant. Thorace ferreo utuntur quidam, alij armis à natura datis nudi pugnant, pro ensibus ferreas spatias gerunt oblongas, ærea cathena a dextero latere pendentes. Nonnulli tunicas auræis aut argenteis zonis cinguntur, iaculis insuper bellantur, quæ illi lanceas vocant, ferro cubiti aut amplius longitudinis paulominus duobus palmis lato: ensas aut minores sunt, quam apud cæteros venabula, habent que tum rectos tum curuos, non solum ad corpora cedendum, sed etiam ad perforandum aptos. Aspectu sunt terribiles, voce graui atque aspera. Sermone utuntur breui ac subobscuro, multa que ex animo dubia loquuntur plurima ad iactantiam in eorum laudem dicunt, & ad cæterorum contemptum. Minaces sunt ac detra-

*Enses maxi-
mi.*

tores, opinionemque inflati acuti ingenio, & à doctrina minimè alieni. Sunt & apud eos melodiarum poetæ, quos ipsi Bardos dicunt, hi cum organis veluti cum lyra cantant, hos laudantes alios vituperantes. Philosophi quoque & Theologi, quos vocant Saronidas, præcipuè ab illis coluntur. Utuntur insuper diuinatoribus, qui apud eos cum augurijs & sacrificijs futura prædicent: maximi existimantur omni eis obtèperante plebe: de rebus magnis consulturi mirabilem incredibilem que obseruant ritum: ense hominem iugulant, quolabente, tum ex casu, tum ex membrorum laceratione, tum etiam ex sanguinis effluxu futura dijudicant. Est apud eos motis nullum absque Philosopho sacrificium facere, existimantes per diuinæ naturæ consocios sacra fieri oportere, tanquam Deis propinquiores. Horum intercessione bona à Dijs censent petenda, quorum consilio, & pace, & bello fruuntur. Poetæ verò apud eos tantihabentur, vt cum extructa acie exercitus eductis ensibus iactisque iaculis propinquant, non solum amici sed

Ec   hostes

*Bardi melo-
diarum poetæ.*

*Saronido
Philosophi &
theologi.*

*Mirabilis at-
que horrendus
ritus.*

*Nullum abs-
que philoso-
pho sacrifici-
um.*

*Poeta in ma-
xima venera-
tione.*

hostes eorum quoque interuentu à pugna abstineant, ita apud agrestiores barbaros ita cedit sapientiæ, & Mars reueretur Musas. Galatarum foeminae nō tantū corporis magnitudine sunt viris similes, sed robore etiam. Pueri vt plurimum cani sunt, ætate prouecti colorem paternum assumunt. Eorum qui subtus arctōn habitant Galatæ, quiq̃ue Scythiæ sunt propinqui, vt potè cæteris agrestiores nonnullos aiunt humanis carnibus vesci, quemadmodum & hi qui eam Britanniaë partem, quæ Iris dicitur habitant: horum fortitudine feritateq̃; diuulgata tradunt eos, qui priscis temporibus omnem ferme Asiam discurentes Cimerij dicebantur, ipsos esse, qui paulo post corrupto nomine pro Cimerijs Cimbri sunt appellati: iam prisco more dant latrocinij operam rapientes aliena suis omnibus contemptis. Hi sunt qui Roma capta, cum Delphici Apollinis templum spoliassent, magnam Europæ partem, non paruam Asiæ tributariam fecere, agris eorum quos subegerant possessis. Nam qui in Græciam peruenerunt Galatæ, de

Fœmina Galatarum viris similes.

Humanis carnibus vescuntur qui Irim inhabitant.

se partem occupatam Gallogræciam dixerunt, & Galatiam minoris Asiæ regionem, quæ ab Oriente Cappadociam & Halym fluvium habet, ab Occidente Bythyniam & Asiam, à Meridie Pamphiliam, à Septentrione pontum Euxinum. Cæterum Cimbri, de quibus iam nobis sermo est, Gens diræ supra modum feritatis, impietatisq; in deorum sacrificijs inauditæ, sequebantur exercitum mulieres Sacerdotes diuinationis peritæ, quarum canus capillus erat, alba vestis, lutea è carbaso subter tunica fibulis annexa ahenis, incinctæ zonis, pedes nudæ, captiuis per castra strictis occurrebât ensibus, quos stertentes humi ad arcum protrahebant crateram viginti capacè amphorarû. Habebât & pulpitû, quo agiliter ascenso, tollentes in sublime captiuum super lebete iugulabant, tum profuso in craterem sanguine inde quum stillaret vaticinium edebant: alij verò scisso ventre intestina speculabantur suis victoriam clamitantes. Noxios quoq; quinquennio seruatos affixos sudibus sacrificabant, & animantia ex hostibus capta vnâ cû hominibus

Sacerdotes feminæ.

Crudelis vaticinandi ritus.

Noxios sacrificabant Cimbrici.

*Cimbri ad
mares cupi-
diores.*

*Impudentia
Cimbrorū ad
mirandā.*

interfecta, aut supra ingentem pyram posita comburebant, aut alijs adficiabant pœnis. Et quamuis Cimbri mulieres habeant speciosas, ad mares tamen præter modum sunt cupidiores. In ferarum pellibus humi dormientes, ex vtroque latere exhibitores habent. In ipsis certaminibus extentas ad carrorum velamina pelles tantis pulsant ictibus, vt ingenti cum horrore fragor efficiatur. Sed illa admiranda eorum impudentia, quod speciem corporis facile alijs offerunt in propatulo, neque hoc turpe ducunt, quin potius ignauium abnuere gratiam oblatam. Fertur à Valerio maximo Cimbrōs & Celtiberos in acie gaudio exultare consueuisse, tanquam gloriose & feliciter vita essent excessuri. Lamentari verò in morbo quasi turpiter perituri.

De Gallia, Gallorumq; veteribus & recentibus moribus.

CAP. XXIII.

*Gallia qua-
tuor termini.*

GAllia lata Europæ regio, inter Gallicū internū mare oceanūq; Britannicum, Rhenum, Alpes, & montes Pyreneos iacens: Pyreneis iugis

iugis ad occasum includitur, ad septentrionem & Boream Gallico, Brytannicoque oceano: ad orientē Solē Rhēnus illi paribus penē spacijs ex alpibus in oceanum, quibus Pyrenium iugum ex interno mari ad externum procurrit, qua meridiem spectat Narbonensē illi prætenditur pelagus. Gallia appellata à candore populi, Gala enim lac dicitur. Triplex est, Tonfa siue togata, quæ & Cisalpina dicitur, sed Italiæ finibus includitur. Comata cognominatur omnis Transalpina Gallia, eā in tres prouincias à tribus populorum generibus hystorici diuiserunt, Belgicam uidelicet, Celticam, & Aquitanicam, terminos illarum ita statuentes, vt à Scalde ad Sequanam Belgica sit dicta, mox Celtica ab eo ad Garunnam, quæ eadem est & Lugdunensis inde ad Pyrenēi excursus Aquitanica olim Aremonica vocata. Augustus quadrifariam diuisit addita Lugdunensi prouincia. Amianus in multijugas prouincias diuidit, utpote, qui primam & secundam Lugdunensem, & primam & secundam Aquitanicā faciat. Braccata, quæ & Nar-

*Gallia unde
appellata.
Diuisio Gal-
lia.*

*Braccata siue
Narbonensis.*

*Gallia regio-
nes.*

*Gallia Grae-
cis olim om-
nes Celta vo-
cati.*

*Galli hodie
Franci appel-
lantur.*

bonensis dicitur, a Braccis vestium ge-
nere sic vocitata. Belgica, quæ Rhæ-
no adiacet, pro maiori parte lingua
Teutonica vtiitur, prouincias habet,
Heluetiam, Alsaciam, Lotharingiam
Lucelburgam, Burgundiam, Braban-
tiam, Gelriam, Hollandiam, Selandi-
am: quæ omnes, nisi Rhenus anti-
quus terrarum limes absunderet
Germaniæ nostræ potiùs annumeran-
dæ essent, ex quo hodie & conse-
quenter etiam non montes, non flu-
mina pro regionum terminis haben-
tur, sed singulæ linguæ & imperia.
Eousque vnâ vnâquaque regio-
nem extendi dicant, quousque gen-
tis illius sermo versatur. Galliæ popu-
los Græci cõmuni appellatione olim
ab eorũ Regis nomine Celtas dixê-
re, & ab illius matris nomine Gala-
tas. Franci hodie vocantur, & Gallia
Francia, à Francis Germaniæ popu-
lis, à quibus olim ferè tota subacta
est, vt Baptista Mantuanus in Diony-
sio suo: & M. Antonius Sabellicus
libro 111. Enneadis habent. Cesar
dictator Gallicas gentes lingua, legi-
bus & institutis inter se differre di-
xit, multa tamen multis cõmunia esse

vt factiones exercere, quæ non solû
 in ciuitatibus & pagis, sed in singu-
 lis penè familijs vulgo reperiantur:
 vt qui ingenio & opibus polleant,
 inter se de principatu contendant, vt
 euncta suo potius quàm alterius ar-
 bitrio fiant: quod vt gentile, ita ve-
 rus esse, nec temerè institutum vide-
 ri, vt tata plebs esset à potentiorum
 iniuria, nusquam gentium plebs alio
 qui contemptior: quippe quæ olim
 seruitij penè loco haberetur, omnis
 publici consilij expers, plerique tribu-
 torum, aut alicui æris magnitudine
 grauati, vulgo soliti se nobilioribus
 addicere, vt à cæterorum iniuria tu-
 tiores essent, omnia in eos iura, vt in
 seruos, habituris. Duo hominum
 genera in præcipuo honore esse. E-
 quites & Druides. Alij Bardos & Va-
 cies Druidibus adiiciunt, quorum hi
 naturalium rerum causis dediti es-
 sent inuestigandis, illi laudationibus
 & Poëticis rebus. Cæsar vno nomi-
 ne omnes Druidas vocat, hi sacrifi-
 cia curare publica & priuata, religio-
 nes interpretari, Adolescentes disci-
 plinis instituere, quorum cœtibus
 præcipuè venerari: ijdem de cædibus

*Factiones a-
 mabat Gallo.*

*Despectissi-
 mi omnium
 gentium Gal-
 li fuerunt.*

*Druidum
 officia & dig-
 nitates.*

de finibus, cæterisque controuersijs cognoscere, pœnas constituere: si quis siue publicam, siue priuatam personam gerens decreto nõ stetit, sacrificijs interdiceret, quæ præcipua fuit in gente animaduersio. Druides omnem hominũ congressum & sermonem declinare, ne contagione polluerentur, his petentibus neque ius dici cuiquam potuit, neque honos ullus publicus communicari, vnus omnibus præesse, cui in vniuersum ordinem summa erat potestas. In huius defuncti velut antistitis locum alius suffragio surrogabatur, cogebatur horum concilium certo anni tempore in Carnutum finibus. Est is locus Galliarum ferè medius, cõtrouersiasq; ex vniuersa gente cõdelatas suo componebant decreto. vulgò postea receptum, id institutum, sed ex Britannia translaticium, Parlamentũq; vocatũ, de quo postea Druides à bellicis tebus aberant, neq; ad tributũ cogebãtur. Multa millia versuũ ediscere necesse erat, qui tali se disciplina tradidisset: vt pleriq; viginti annos in ea cõparãda morarẽtur: neque fas erat quippiã ad eam cognitionem

*Concilium au-
num in Carnu-
tum fini-
bus.*

nem petinens literis commendare, quod ad memorię cultū, & sciētię auctoritatē putaretur pertinere. Cæteris Gallis tempestate ea Græciæ literę in vſu fuere. Credere Druides animas non interire, ſed in alia trãſire corpora, atque metu mortis ira ſublato audaciores in periculis fieri. Multa de ſyderibus diſputabant, de mundi et terrarū magnitudine, de rerū natura, & Deorū poteſtate. Mundū ipſum æternum, ignem & aquam viciffim præualere. Alterum genus equites, hi cæterorum ordinum religioſiffimi, verum graui morbo affecti aut in periculis conſtituti, pro ſalute humanam hoſtiam maſtabant, Druidum miniſterio adiuti. Alij ſimulacra habebant immani magnitudine, viminibus contexta, eaque viuis corporibus plena circumiecto igni abſumebantur, ſupplicia eorum qui latrocinij alteriufue noxæ conuiſti eſſent Dijs gratiffima arbitrari. Mercurius in præcipua veneratione eſſe, quem omnium artium inuentorem prædicabant. Viarum & itinerum ducem, & ad quæſtum faciendū plurimū prodeſſe. Marti in pug-

*Opiniones
Druidum
varia.*

*Alterum
Gallorum ge-
nus equites.*

*Mercurius in
veneratione
Gallis erat.*

*Galli se ex Di
senatos dixere.*

*Viris ius in
uxores & li-
beros.*

gnam ituri quicquid cepissent pro victoria uouebant, uisabanturque ob eam in plerisque urbibus ingentes tumuli, bellicis spolijs constructi. Si quis ex præda aliquid fraudasset graui supplicio id scelus uindicabant. Se ex Dite procreatos persuasum habuere, ob idque initium festorum dierum ab ea nocte capere, quæ festam lucem præcessisset, rati noctem illi sacram esse. Liberos ad conspectum suum non prius venire patiebantur, quam per ætatem adoleuissent, ut militaria iam obire munia possent. Turpissimum arbitantes filium adhuc puerum patri assistere. Viri quantas ab uxore pecunias dotis nomine accepissent, tantundem domesticarum fortunarum æqua æstimatione cum dote conferre: quicquid inde fructuum perciperetur id diligenter asseruari, eiusque esse, qui superstes alteri fuisset. Viri in uxores, sicut in liberos, vitæ & necis potestatem habuere. Si qua beneficij conuicta esset, à propinquis mariti igne sæuisque cruciatibus necari. In funere omnia, quæ uiuis clarissima fuissent cremare cum defunctis: animalia etiam ipsa,

ipsa, nec multum ante, quàm G. Cæsar eam terram debellasset, clientes & seruilia funebri rogo inferebantur. In ciuitatibus quæ optimè institutæ erant primores multi gubernabant: Ducem vnum primis temporibus ad annum eligentes, sicut, & in bello vnus à multitudine designabatur Imperator. Si quis de re publica aliquid a finitimis fama compertum haberet, id ad Magistratus deferbat, quædam suo arbitrio occultare, cætera pro concione palàm facere. De republica nisi in publicis loqui nemini licebat. Qui in concilio vltimus veniebat necabatur. Qui tumultuabatur, ad eum minister stricto occurrebat ense, & minitabundus silentium imperabat, qui si non desistebat, secundo ac tertio ibidem factitabat, denique tantùm illi abscindebat è sagulo, vt quod residuum esset, redderetur inutile. Magistratibus aurea sunt gestamina, collo torques, manibus & laceris armillæ. Vulgus sagis vestitur, scissoq; pro tunica amictu, qui vix nates integeret dimidias, lana quidè aspera, cæterū oblongis villis, vnde & sagu-

*Ciuitatum
administra-
tio.*

Aristocratiâ

*In concilio 1°
multuans.*

*Vestitus Gal-
lorum.*

*Arma belli.
ca Gallorum.*

Alimenta.

*Ovis & por-
corū diuites
Galli.
Domicilia
Gallorum.*

sagula hirsuta texunt, quæ lenæ vo-
cantur. Comas studio nutriebāt, cor-
pora genti proceriorā, & vulgò can-
dida, & secundū ea armatura æqua-
lis gladius longus à dextro latere de-
pendens, clypeus etiam longus, ha-
stæ ad proportionem, & Meris pelte
genus est: arcubus plerique vtuntur,
cum telo certiozem insigunt ictum,
quo in aucupijs potissimum vtun-
tur, paucissimi bellum fundis & fu-
ste incunt, Humi cubant cœnitan-
tes in stramentis assident: plurima
cum lacte illis esca, carnibusque
multifariā præsertim suillis & recen-
tibus & salitis. Sues in agris nutriun-
tur, & proceritate robore & celerita-
te præstantes adeò, vt insueti cuipiā
accidenti non minus quam à lupis
periculum immineat. Tam copiosi il-
lis & ouium & porcorum greges
sunt, vt hinc saginarum & salsamen-
torum abundantia, non solum Ro-
mæ, sed & pluribus Italiæ partibus
suppeditetur. Domicilia ex pluteis
& cratibus in testudinis speciem
faciebant: & quidem permagna
multis impositis lacunaribus. Ferox
omnibus ingenium, ingenita sim-
plici-

plicitas, plus virium quàm consilij in
 bella afferunt. Maius bellorum quàm
 agrorum studium. Mira fœminarum
 fœcunditas, vt ter centum &
 amplius armatorum millia gens vna
 Belgica ad bellum olim mitteret: vi-
 ctoria supra quàm dici possit, vincen-
 tibus lera, victus stupor. E prælio de-
 cedentes ceruicibus equorum ho-
 stium capita suspendunt eaquæ, do-
 mum delata, vt sint spectaculo po-
 stibus affigunt. Illustrium vitorum
 capita cedrinis condientes odori-
 bus peregrinis ostentant, nec tanti-
 dem auri redimi dignabantur. Gen-
 tile & verus aureos torques ex collo
 suspendere, manibus & lacertis ar-
 millas inducere, vestes auro pictas
 gestare. Hominem diuinationi desti-
 natum in tergo ferientes ex ipso im-
 patientiæ afflictandiq; modo vatici-
 nium capiebant. Traduntur, & alia
 humanorum sacrificiorum genera,
 quosdã sagittis configebant, & intra
 sacras ædas patibulo suffigiebãt, ma-
 gnamquæ è scœno chorto statuam ap-
 parentes, eiquæ lignũ iniectantes pe-
 coraq; & varias immittentes belluas
 atq; homines holocaustum faciebãt.

Erant

*Fœminarum
 Galiorum mi-
 ra fœcunditas.
 Hostium capi-
 ta postibus af-
 figuntur.*

*Galli olim
omnes ma-
cilentis.*

*Recentes Gal-
lorum mores.
Artibus libe-
ralibus Fran-
ci student.*

*Bellica Gallo-
rum virtus.*

Erant Galli ex assiduo labore & exer-
cizio ferè omnes olim macilentis
corpore, ventresque minimè pro-
pundeabant, nam saginam adeò deu-
tabant, vt adolescentes, qui zonæ mè-
suram vètre excederent publicè mul-
tarentur. Cæterum, Romanorum
commertio multa mutari contigit,
tempus inde omnia in melius venit.
Obseruatissimi itaque hodie verè pie-
tatis sunt, Regis imperiù latè omnia
tenet. Matrimonia Italico ritu cele-
brant, liberales artes multis curæ exi-
stent, & imprimis diuinarum arti-
um studia Gymnasium, quod Pari-
sij est, id demonstrat, omnium quæ
hodie sunt in terris celeberrimum.
Sunt & Romanarum litterarum ap-
petentissimi, ac latinarum æmuli; in
eo studiorù genere, nec Græca asper-
nantur. Penes magistratus iudicia
sunt, Regum est hos legere. In bel-
lis cataphracto equite virtutur, pedite-
que leuiter armato: virtutur & sagitta-
rijs, qui longiores intendunt arcus: nec
corneos, vt Scythæ & tot⁹ ferè Oriès,
sed ex Taxo, aliàue duriorè materia
comitatur bellica tormenta exercitù,
curribus vehuntur, magis ordine quàm
agmi-

agminibus dimicant, maiore ferocia quam arte, quanquam hanc quoque in administrando bello haud neglegant. Atallos vocant caduceatores, hi belli pacisque nuntij colunt Regem incredibili affectu. Multa religio in templis id religione sanctitas sacrorum antistitum maiestas, in clero dignitas & veneratio multa, frequens in ceremonia catus: & ob eam rem Musicae studium his propemodum peculiare. In vestitu & calceatu, vel nostra memoria variatum, me puero (inquit Sabellicus) Gallicae gentis aulici omnes citra clerum amiciebantur manicato sagulo, vix dimidias nates tegente, in multas scutulas ab imo ad summum complicato puluinatoque circa humeros. Calcei anteriore parte in tenue cornu protenti semipedalis longitudinis, qualis nunc species visitur in gentilibus auleis, tegmen capitis, id Biretum dicunt, ob longum, ac veluti inconum exiens. At nunc omnia mutata, Calcei a fronte vehementer expansi in modum vrsini pedis, retro castigatior forma, ac vix calearum capax: laxior vestitus ac multo demissior quam antea, ad media ferè cura descendens, laxis

ina-

Francorum religio.

Musica studium Gallicae peculiare. Vestitus Francorum.

manicis ab vna parte defectis, tenuis
 versicoloribus tectis & ex obliquo cā-
 cellatim sago assutis. Laxus pileus ac
 plurimum puniceo coloris, sed Biretū
 multo laxius, male capiti coherens,
 vt nihil sit alioqui ipsa gente cultius.
 Cepit his paucis annis nostrorū ho-
 minum animos incredibile studium
 eius cultus imitādi, atque adeo mos
 inualuit, vt tota ferè Italia Gallico
 spectaretur habitu, manifesto præsa-
 gio eorum quæ postea secuta sunt.
 Mulieris habitus nihil ferè mutatus.
 Et Galliam Baptista Mantuanus in
 Dionysio suo libro secundo, metricè
 sic describit.

*Italia Gallico
 habitu dele-
 tata.*

Gallia terreni pars est nō infima mū-
 di,

Sed longe lateque patens, Hispanica
 tangit

Oppida ab occasu, sese coniungit ab
 ortu

Italix: nostro hinc pelago qua respi-
 cit austrum,

Clauditur Oceano geminas qua res-
 picit vsās,

Vnde venit Boreas hybernaque fri-
 gora surgunt, (ma Rheni.

Et vada Theutonici tangit vastissi-
 Ter-

Terra hominum, frugumque ferax,
 armenta gregesque
 Vberibus pascens glebis, non lan-
 guida caelo
 Tabifico: non mortiferis infesta ve-
 nenis,
 Vt Libye: non perpetuis adoperta
 pruinis,
 Sicut hyperborei montes non torri-
 da ab aestu,
 Qui faciat steriles, vt decolor India,
 campos.
 Non etiam noctis pallens semestri-
 bus umbris,
 Quale sub arcturo positum mare, &
 vltima Thile:
 Sed nec vt Aegyptus, qua susa palu-
 stribus undis,
 Sed caelo & tenerae foecunda vligine
 terrae.

Et paulò post.

Ignea mens Gallis & lactea corpo-
 ra, nomen
 A cadore datum populis, muliebria
 pingit
 Ora color tyrius: Paphium meditata
 decorem
 Ex geminis fecit natura coloribus v-
 num:

Ff

Læti,

Læti, alacres, lusu choreis & carmine
gaudent:

In venerem proni, proni in cōiuiua,
proni

Ante dapes ad sacra Deum: seruire
iugumque

Ferre negant: fugiunt figmenta &
hypocrisin, ore

Liberi vt ingenuis mos est, tetricosque
perosi:

Venatu, aucupio, cāpos, montana, la
cusque,

Sollicitant: bellandi vsu latentur, e-
quorum

Terga fatigantes: loricae hastilia &
arcus

Delitiae genti: sub dno ad sydera som-
num

Carpere fuscari sole & ferrugine pul-
chrum est,

Pulvere conspergi, grauibus sudare
sub armis,

Pro patria, pro cognatis, pro regibus
ire

In pugnam & gladios, & morti oc-
cumbere dulce est. (astris,

Aegoceros gēti dominās: si credimus

Si damus hoc cœlo arbitrium: cito
mobile pectus

*Aegoceros, id
est, capricor-
nus Francis
dominatur.*

Cordaꝗue largitus, rerum sitibunda
nouarum.

Non inconueniens alienumꝗue ab
instituto videtur huc præcipuū regię
Francorum ornamentum *Parlamētū*
ponere: quis illud à prīncipio institue
Parlamētū
initium.
rit, aut vnde originem habeat, à scri-
ptoribus aliud nō traditur, quā vt su-
pra significauī à Druidibus receptū,
aut longo tempore ad nostram vique
ætatem obseruatū credere est. Nam
& illud quēadmodū Druidū conciliū,
Druidum con-
cilium.
Carnuto quotannis tempore & loco
quē Rex designasset habebatur, hoc
modo: Conueniebant ex cunctis pro-
uinciæ ciuitatis viri consuetudinum
& iudiciorum periti, ad idꝗue antea
munus delecti, qui ius cuiꝗ; per pro-
uocationem disceptandi dicerēt. Sed
quā yaga esset incertaꝗue instituto, de
creta Parisiis curia & sedes est: sunt
Curia parla-
menti Parisi-
us decreta.
que ad eam iudices designati qui ibi
consistentes perpetui prouocationum
definitores essent: Illorum octogin-
ta numero sunt annua stipendia ex
fisco regio percipiunt. In curias qua-
tuor diuisi sunt, seorsumꝗ; singuli se-
Curia parla-
menti. 4.
dēt, & suos præsidētes habent. In pri-
ma, quā ipsi *Camērā* vocāt, præidentes

quatuor sedent, Consiliarij triginta: hi contentiones & causas audiunt, dilaciones & quæ ad iuris cognitionem attinēt constituūt, leuiora quæ dā & temporanea definiētes. In secūda verò & tertia cameris æquati sedent tā in hac quā in illa xvij. Hi Enquestrarum, id est, inquisitionum consiliarij dicuntur, quod inquisitionibus præsent, ex clero & laicis constituti, præsidentes vtrique quatuor habēt, sententias dicūt, quas constitutis diebus præsidentium vnus primæ curiæ pronunciat: idque Arrestum id est, ratum & fixum vocant: quod ab eo prouocari nemini liceat: qui ibi reus iudicatus fuerit lx. librarum Thuronensium precium persoluere curijs debet, & quādoque magis: nam si causam suam non satis intellectam aut discussam existimaret, & ob hoc sibi iniuriam factam, reuoluendæ in iudicium causæ suæ ipse potestatem haber: verum non prius auditur, quā duplicatam dictæ pecuniæ summam deposuerit. Quarta curia eorum est, quos Requestarum, id est, supplicationum & palatij magistros appellant: ab illis eorum causa tantum
agi-

agitur qui Regis obsequijs deputati sunt, aut priuilegio donati: ne ab alijs curijs infestentur: huius curiæ iudices sextantum sunt: & ab eis prouocare ad Parlamentum licet. In decidendis causis cum nodus aliquis, hoc est, magna difficultas offertur: hæc omniū curiarum consiliarijs congregatis discutitur: quod etiam fit in his quæ Rex de republica statuit, huius enim senatus decreto omnia aduntur. Habet & Parlamentū coniudices dum adsunt Frâciæ pares, & alij supplicationum magistri familiares Regis comites, qui post primæ curiæ præsides primi sedent. Illis enim cum Frâciæ paribus regalium & parium causæ diffiniendæ committuntur. Sunt autem Frâciæ pares ex omni nobilitate duodecim selecti Remensis, Laudunensis, Lingonensis, Episcopi, Duces: Bellouacensis, Nouionensis, Catalaunensis, Episcopi Comites vocati: Ex secularibus etiam sex, Burgundus, Normandus Aquitanicus, Principes Duces: Flâdrensis, Tholosanus, & Campanus Principes Comites. Illos duodecim, vt refert Robertus, Carolus magn⁹ primū instituit, & se-

*Francia
pares xij. numero.*

*Parium
Francia dig-
nitas.*

cum in miliciam ductos pares appella-
uit, quia æquali inter se dignitate Regi
astarent, nec cuiusquam quàm Sena-
tus Parlamenti iudicio obtempera-
rent, coronandoque regi adessent.
Et hi fuerunt, & sunt hodie Gallorum
sive Francorum mores, talesq; eorū
decanati ritus.

*De Hispania, & moribus
Hispanorum.*

CAP. XXIIII.

*Hispania lau-
des.*

*Diuitia Hi-
spania*

Hispania maxima Europæ re-
gio inter Aphricam & Galliam
iacens, oceani freto & Pyreneis mon-
tib⁹ clauditur, terris optimis comparā-
da: nullis post habēda frugum copia,
sive soli vbertatē, sive vinearū prouen-
tus respicere, sive arborarios velis: om-
ni materia affluit quæcunque aut pre-
tio cara esse possit, aut vsu necessāria,
adeo, vt nō ipsis incolis tantū, verume-
tiam Italiae, vbiq; Romæ cunctarū
rerum abundantiam sufficiat. Argen-
tum, gemmas, & aurum, si requiras, ha-
bet. Ferrarijs nunquam deficit, nec ce-
dit vitibus, vincit oleis: nihil ociosum
in ea, nihil sterile, nō coquūt ibi sales,
sed effodiunt. Non violento sole tor-
tur-

tur, vt Aphyrica, neque affiduis ven-
tis, vt Gallia fatigatur: falubritas cce-
li per omnem regionem equalis, nul-
la paludum graui nebula inficitur:
fed marina aura perflatur: lini sparti-
que in ea vis ingens: minij certè nul-
la feracior terra. Cursus amnium nō
torrentes, rapidique: vt noceant, fed
lenes & vineis cāpisque irrigui estua-
rijsque oceani affatim piscosi. In nul-
la tamen re magis olim cōmendata
est, quam equorum pernicitate quos
ibi à vento concipi memoriæ prodi-
rum est. A montibus Pyreneis inci-
pit, & per columnas Herculis circui-
ens vsque in Borealem oceanū pro-
tenditur, ita vt omnia in eo circuitu
ad Hispaniam spectent, decem mil-
libus stadijs, vt Appianus scribi, eius
latitudo commensuratur, longitudo
prorsus eadem esse videtur, ab vna
tantum parte scilicet Pyrenei mon-
tis dorso Galliaē adhæret, à reliquis
omnibus mari cingitur. Tribus di-
stincta nominibus est, nam pars Tar-
raconensis dicitur, pars Bethica, &
pars Lusitania, Tarraconensis in qua
ciuitates clarissimæ Pallátia, Numá-
tia, quæ hodie Soria dicitur, fuère,

*Cæli salubri-
tas.*

*Amnium cur-
sus.
Ab equorum
pernicitate
Hispania com-
mendatur.*

*Hispania di-
mensio.*

*Diuisio Hi-
spanie Tarra-
conensis &
eius fines
Bethicæ*

altero capite Gallias, altero Bethicā Lusitaniamque contingens, mari latera obicit, mediterraneo quā meridiem, quā septentrionem spectat, oceano. Alias verò duas fluuius Anas separat, Ita quòd Bethica, in qua vrbes claræ Ispalis & Corduba fuere, maria vtraq; prospiciat: ad occidentē Atlanticum, ad meridiem Mediterraneum. Lusitania oceano tantummodo obiecta est, latere ad Septentriones, fronte ad occasum versa: in eaciuitas Emerita quondam clarissima fuit. Hæc regio primo Iberia ab Ibero fluuio, postea ab Hespero Atlantis fratre Hesperia dicta est, vltimo ab Hispali quæ hodie Sibilía vocatur Hispania. Corpus hominum ad inedia laborumque animi ad mortem parati, dura omnibus & stricta parsimonia, bellum quam ocium malunt, si extraneus deest, domi hostem quærunt. Sæpe tormentis pro silentio rerum creditarum immortui, adeò illis fortior taciturnitatis cura, quam vitæ velocitas generi pernix, iniquis animus plurimis militares æqui & arma sanguine ipsorū chariora. Nullus nisi festis diebus
epu-

Lusitania.

Iberia.

Hesperia.

Hispania vnde appellata.

Gentiscōditio

epularum apparatus, aqua calida lauari post secundum Punicum bellum à Romanis didicere. In tanta seculorum serie, nullus illis dux magnus, præter viritatum, qui annos decem Romanos varia victoria fatigavit. Fœminæ res domesticas agrorumque culturas administrant, ipsi armis & rapinis inferunt, breui vtuntur veste ac nigra lanam habente similem caprarum pilis. Peltas in bello paruas ex nervis cōfectas, quibus tegatur corpus, habent, his in bello ea agilitate vtuntur, vt & ictus & sagittas eitent, iaculis ferreis hamatisque vtuntur, galeas ferunt æreas cristatis palmis gladios ex ferro puro ad palmi mensuram, quibus in conferta vtuntur pagna. Ferrum suo more ad conficienda arma præparât. Nam ferreas laminas in terram abscondentes, ibi tamdiu esse sinunt, quo ad debiliori parte ferrugine absumpta validior supersit, ex eo tum enses fortissimos tum cætera ad belli vsum arma necessaria componunt, hoc pacto fabricata, ad eò cædunt omnia, vt neque scutū neque galea, neque aliud quid eis obsistat, duobus gladijs fulti,

Ff 5 cum

Fœmina agros & rem domesticam curant.

Vestitus Hispanorum.

Armatura Hispanorum.

Ferrum gladijs conficiendis utilissimū

Hispanorum bellica virtus

*Cantantes pug-
nā ingrediun-
tur Hispani.
Hospitales.
sunt Hispani.*

cum equestri certamine superiores
euaferint, ex equis desiliunt & pede-
strem adiuuant pugnam. Iaculis lon-
gè iaciunt & summa arre : in acie diu-
tius persequerant : mobili corpore le-
uiq; , vt facillè fugiant hostem & infe-
quantur . Bella ad numerum aggre-
diuntur, hosti obuiant cantando . In
pace choreas leui saltu exercent, cum
quodam crurum agilitate . Erga ne-
pharios homines atque hostes cru-
deles sunt : cum aduenis humani at-
que hospitales . Aduenientes enim
externos hospitio benignè recipi-
unt, adeò vt æmulatione quadam in
uicem pro illorum honore certent.
Quos aduenæ sequuntur, hos lau-
dant, amicosq; deorum purant . Mu-
lieres ferrea monilia collo gestant
supra verticè coruos incuruos haben-
tia , & ante frontem longius incum-
bentes , ad quos, cum velint , velum
attrahunt, vt extentem faciei umbra-
culum præbeat , idque ipsæ pro maxi-
mo ducunt ornamento . Quadam itè
in parte tympanulum circumducitur
ad posterioresque in occipite nervos
capiti vsque ad auriculas adstrictum
in altum latumque paulatim supina-
tur,

tur. Aliæ synciput expilatam enudant, adeò vt amplius quàm frons ipsa pateat. Aliquæ impositum ad pedis mensuram in sublime stilum erigunt, cui cæsariem circumtexunt, deindeq; pileo nigranti exornant. Carnibus varijs affluenter vescuntur. Potum ex melle conficiunt, eius copiam præbente affatim patria. Vinum emptum bibunt, mercatorum opera aduectum. Mirabiles apud eos hæc obseruatur consuetudo, quod licet in victus munditia elegantes existant, vna in re tamen ista immundi videntur, & spurcitie pleni, nam vniuersum corpus lauant vrina, dentesque fricant, hanc optimam corporis curam existimantes. Fuit olim tota Hispaniæ terra (vt nihil obmittatur qd ad regionis cognitionem attinere cognoscitur) diuisa in vltiorè & citeriorè Hispanias Citerior eadem que Tarraconensis ad Pyrenea vsq; iuga protenditur. Vltior in duas per longitudinè prouincias diuiditur, in Bethicâ & Lusitaniâ. Superioribus annis Hispania in regna quinque diuisa est, in Castellæ Regnum, Aragonum, Portugallense, Nauarræ & Granate.

Nota morem admirandum

Victus.

Lotio Hispani corpus curat.

Hispaniæ bifariam diuisa.

Regna Hispaniæ quinque.

De

De Lusitania, & vetustis Lusitanorum moribus.

CAP. XXV.

*Lusitania
Portugallia.*

Bellica Lusitanorum virtus.

Lusitania vltterioris Hispaniæ pars, qua hodie Portugallia appellatur, Berhica à meridie, Tarraconensem ab ortu, ab occasu & septentrione oceanum habens, dicta, vt Plinius scribit, à Luso Liberi patris ac Lysacum eo bacchate. Sunt Lusitani Hispanorum fortissimi, scrutatores insidiosi, veloces agiles, atque versatiles. Scutis duum pedum latitudine vtuntur curuis ad anteriora pro spectantibus, quibus neque fibula neque ansa vlla est, his in bello ea agilitate vtuntur, vt & ictus & sagittas euitent. Gladiolus aut pugionis teri adhæret. Plurimi lineos Thoraces habent, perpauci lorice vtuntur, aut cristatis cassidibus, nonnulli neruatibus galeis. Iaculum longè iaciunt, & summa arte: in acie diutius perseuerant, mobili corpore leuique, vt facile & fugiant hostem & insequantur. Peditibus ocreæ adsunt, vnusquisque plura fert iacula, quidam vtuntur & hastilibus, cuspides sunt æreæ. Aliquos Durio anni vicinos Spartano ritu

ritu vngētis degere tradunt, duobus vnguētis vtūtur, ad calfaciendūq; igni tit vtūtur lapidib⁹, & frigida lauātur. Vnicus illis est cibus, mundus quidem & simplex. Sacrificijs dediti exta prospiciunt, nihilque concidunt, inspectant & lateris fibras, & contractantes ventura coniectant. Ex intestinis quoque hominum maximè captiuorum diuinationes captant, sagis velantes. Inde vbi plaga infigitur ab intestinis sub aruspice primum ad homines casum vaticinantur, abscissas captiuorum dextras Dijs offerunt. Omnes montium habitatores victu simplici vtuntur, aquarum potores, humi cubitores. Longas vt fœminæ inferius diffundunt comas: mitratis frontibus pugnas ineunt. Hirco maximè vescuntur, quem & Marti immolant, sicut & captiuas, & equos. Faciūt etiam Hecatombas, id est, centenariō numero sacrificia quolibet ex genere, ritu Græcánico: & vt inquit Pindarus, omnia centena immolant. Gymnica etiam conficiunt certamina. Armis exercēt ludos, & æquis, & cæstibus, & cursib⁹ & rumultuaria pugna, & instructo
per

*Spartano ritu
Lusitani viuunt.*

*Vaticinandi
uarij ritus.*

*Omnia centena
immolant
Lusitani.*

*Glande vescū
tur montani.
Lusitania.*

*Inter potan-
dum choros
ducunt Lu-
sitani.*

*Parricidarū
pena,*

per cohortes prælio. Montani homi-
nes duabus anni partibus querna ve-
scuntur glâde, quâ cū siccauerint fran-
guunt, molunt, panes conficiunt, & ad
tempus reponunt. Hordeaceo vtun-
tur vino, nam vitis inopia summa la-
borant, idq; ita confectume vestigio
absument. Conuiuia inter consan-
guineos celebrantes, pro oleo bury-
rū vsutpant, sedentes cœnitāt: ædifi-
catos in pariete hemiciclos habent-
es. Primus sedendi locus cœnanti-
bus in orbem ætati præstatur & ho-
nori. Inter potandum ducto ad tibi-
am vel tubam choro saltant inflexis
exultantes pollicibus. In Basterannis
mulieres inuicē, manibus promiscuē
innectuntur. Omnes ferē pullis ami-
cti vestibus, & sagis. In quibus inuo-
luti per stramenta cubant. Terrea il-
lis vt Gallis in vsu sunt vasa. Mulie-
res in roseis degunt ornamentis. Na-
merorum loco graui admodum sac-
cinarū permutatione vtuntur: vel ex-
tensi argenti laminæ frustum abscis-
sum exhibent. Destinatos neci lapi-
dibus obruunt. Parricidas extra mou-
tium confinia, vel vltra flumina eie-
ctos saxis opprimunt. Coniugia de-
more

more Græcorum contrahunt. Ægrotos vetusto ritu Ægyptorum in plateis deponunt, vt qui eo morbi genere tentati sunt commonefacere eos valeant. Hic est montanis viuendi ritus, quem commemoravi, cis inquam, qui boreale Hispaniæ latus terminant. Memoriam proditum est, Cantabros, qui extrema Lusitaniæ seruant, cum in hostium potestatem perueniunt & deinde cruci affixi, lætitiæ pena canere. Viros vxoribus dotes tradere, & filias hærcedes designari, à quibus fratres earum vxoribus exhibentur, tantaq; feritate esse, vt matres filios, ne in hostium manus perueniant, trucidare, & illud etiam filios parentibus facere. Cuidam Deo sacro faciunt, cuius nomen non extat. Rotunda Luna tempore nocturno ante fores per oēs domos pernoctant choreas agitanter, virorum & mulierum communis est utilitas. Rem ipsæ rusticam exercent. Puerperæque viris ministerium exhibent. Hispanum & illud est, vt de more toxicum apponatur, ex oleris apio consumili conficiunt, nullum affrens dolorem vt si quid offeratur inuiti,

Curandi ægrotos mos Ægyptiacus.

Cantabrorum mores.

Cantabrorum ferocitas.

Religio.

Toxicum semper in promptu.

uiri, in promptu illud habeant. Eorundem & illud est ut sese pro ijs, quibus concitentur immolent, & pro eis morti se douuent.

*De Anglia, Scotia, Hybernia, alijs-
q³ multis insulis, & insula-
norum moribus.*

CAP. XXVI.

*Anglia quon-
dā Britānia.*

*Albion troas
in Anglia.*

*Saxones in An-
glia.*

Anglia quæ & Britannia ab e-
ruditis dicitur, insignis in O-
ceano Insula triangulari forma
Siciliæ similis. Hæc undique à circum-
fuso mari complexa est nusquam
iuncta continenti, sed ab omni orbe
nostro diuisa, quæ & quondā ab albis
rupibus, qui ad eam nauigantibus pri-
mo apparent Albion dicebatur. Tro-
es eā quādoq; incoluerunt, qui Tro-
ia à Græcis vastatā Paliadis oraculo
digressi classe in hanc Insulam vene-
runt, atq; Gigantes tunc eam incolen-
tes multis prælijs victos expulerunt.
Hos verum & ipsos post multos an-
nos Saxones illustris Germaniæ po-
pul⁹ Anglæ reginæ auspicio expulerūt,
& agros opesque Insulanorū inter se
partientes, ut linguæ pariter, & gen-
tis memoria in deuicta Insula sem-
piter-

piterna foret ab Angula ductrice sua, *Anglia unde appellata.*

terram illam Angliam dixerunt: quamuis plerique sic appellatam putent, quasi nostri orbis angulum.

Galliæ & Hispaniæ Septentrionem versus opponitur. Ambitus quadragesis octies & septuaginta quinque milibus passuum constat: dies longissimus *xvii.* horarum deprehenditur, & æstate lucidæ sunt noctes. *Noctes æstatis lucida in Anglia.*

Sunt Angli cæruleis oculis, facie adeò venusta & statura procera, ut

beatissimus Gregorius, cum fortè Anglorumpueros Romæ videret. Bene inquit bene Angli dicuntur, quia vultu

nitent ut angeli, oportet illis ministrati iter salutis æternæ. In bello

sunt intrepidi, optimique sagitarij. *Venusti sunt Angli corpore.*

Fœminæ candore & forma insigni.

Vulgus ignobile ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium:

aperto capite, alteroque genu flexo hospites salutant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantque vnâ quod facere

minimè probro est, modo omnis lasciuia absit. In bello non agri violantur, non vrbes, sed ad internitio-

nem

G g nem

nem alterius partis dimicatur. Omnia victorem sequuntur. Prouinciarū omnium prima Christianam pietatē complexa est, pecoris & lanificij abundans: Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Id circò vagum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues, Aurū habet, Argentū plumbum & cuprum. Insunt & Margaritæ, & Gagates lapis, qui ardet in aqua, & oleo extinguitur. Vinum non gignit tellus, sed pro eo Cernisia in vsu est. Sunt & exotica vina. Vici & villæ in Anglia plurimi sunt, & vrbes numero multæ. Lundonia gentis caput regiaq; sedes, quæ nunc corrupta voce Londres, copia negotiatorum celebris, & tales infra paucos annos Anglorū mores erant. Cæsaris verò tempore alios tuebantur. Nefas tunc erat leporem, gallinā aut anserem gustare, alere tamen voluptatis gratia. Mediterranei plerique lacte & carnibus siue frumenti vsu victitabant, amiciebanturque pellibus. Glasto ora inficiebant, qui color est caruleus, vt in pugna horridiores essent, capillo promisso, præter caput cæterum corpus rasitare,

Mu-

*Lupos non
gignit-
Anglia.
Diuitia An-
glia.*

*Vina exotica,
id est, aliunde
aducta.
Lundonia
vrbs regia.*

*Antiqui An-
glorum mo-
res.*

Clastum.

Mulieres vno tēpore denis & ampli-
 us viris matrimonio locari, habere-
 que eas fratres cū fratribus commu-
 nes, parentes cum liberis, ac si qui ex
 his nati essent liberi habebantur. Stra-
 bo autor est, Anglos proceros homi-
 nes supra Gallorū staturam esse, capil-
 lo breviorē, in quo tamen cū Cæsare
 dissentit nemora vndiq; obsepta, vr-
 bes illis fuisse & in his tuguria, sub
 quibus & domini & armenta stabu-
 labantur, pluvium ibi cœlum esse ma-
 gis quā nivale cūm differenaret,
 larē nebulam obtinere terram, vt
 quatuor circiter horas meridianum
 Solem non aspiciant. Scotia suprema
 Angliæ pars est ad Septentrionem
 tenui freto siue fluvio ab insula di-
 rempta: nec procul inde Hybernia,
 Hyrlādiam vulgus vocat. Indiscreti
 insularum habitus, indiscreta ferē
 omnia, eadem lingua, ijdem mores,
 subita ingenia & in vltionem prona
 ferociaq; in bello insignis, sobrii, &
 in edē patientissimi, eleganti forma,
 sed cultu negligentiore. Scoti à pi-
 ctura corporis nuncupati, vt quidam
 arbitrantur, vetus & vulgare fuit
 pectus brachia manus encausto figu-
 rare,

*Connubia
vno tempore
multa.*

Mansiones.

*Cœlum in
Anglia.*

Scotia.

*Hybernia
Hyrladina.*

*Scoti vnde
nuncupatis*

Quare corpora tinxerunt Britannii.

rare, quod in paucis hodie seruat, atq; iisdem syluestribus, veteres scriptores, Britannorum fuisse aiunt, quum in pugnam ituri essent, corpora sibi tingere, ad terrorem vt credere par est. Inuidi natura, ac cæterorū mortalium contemptores. Ostentant plus nimio nobilitatem suam, vt in summa etiam egestate suum genus referant ad regiam stirpem. Gaudent mendatio, nec pacem colunt vt cæteri Angli. Scribit Pius Pontifex dies ibi brumales trium fermè horarum esse, cæterum & illud mirabile in ea gente obseruasse, Mendicantes circa diuorum templa lapides in elemosynā à prætereuntibus congerere, quibus ad vsum ignis vterentur. Careret lignis ea regio, lapis qui datur sulphurea est materia aut certè pinguis. Refert quoque Æneas inuestigatam à se ibi arborem esse, sed non repertam, cuius caduca folia in subiectum amnè prolapsa in volucres verti dicerentur, adijcit audiuisse postea à locorum peritis ad miraculi in Orchardum vna spectari. Hybernia Insula inter Septentrionem & Occidentem solè dimidio minor quàm Britan-

Dies brumales trium horarum in Scotia.

Insula quedam mirabilis.

De Hybernia et Gentis moribus.

nia, cui propinqua est, ab hyberno tē-
pore, vt quidem putāt, appellata, adeò
pabulosa est vt ibi pecuaria (nisi æsta-
re à partibus arceantur) in periculum
agat satietas. Nullum noxium a-
nimal gignit, non araneum, non
ranam, nec alit aliundè inuectam:
omnia noxia animalia alio asporta-
ra solo pulueris iniectu necat. Apes
in ea non reperiuntur, mira cœli
temperies, fertilitas insignis. Gens
tamen inhospita, inculta, crudelis.
Sanguine interemptorem hausto
prius victores vultus deturpant. Fas
atque nefas eodem animo ducunt.
Puerpera si quādo marem edidit pri-
mos cibos gladio imponit mariti, in-
que os paruuli summo mucrone auf-
picio alimentorum leniter infert, &
gentilibus votis optat, non ali-
ter, quam si in bello & inter arma
mortem obeat. Qui cultui student,
dentibus matinarum beluarum in-
signium ensium capulos exornant,
candicant enim ad eburneam clarita-
tē. Viris præcipua gloria in armis est.
Montiū incolę carne lacte & pomis
victitant, magis venatione & ludis,
quā à gestibus operibus dediti. Mare
G g 3 quod

*Insula vber-
tas.*

*Nullum noxi-
um animal in
Hybernia.*

*Hybernorum
barbari mo-
res.*

*Hybernis præ-
cipua in ar-
mis gloria.*

quod inter Hyberniam & Angliã interluit vndeſum inquietum toto anno, non niſi æſtius pauculis diebus eſt nauigabile: nauigant, autem vimineis alueis, quos circumdant ambitione tergorũ bubalorũ, quãtociq; tẽpore curſus tenebit, nauigantes eſcis abſtinent: freti latitudinẽ in centũ viginti millia paſſuum diffundi, qui fidem ad verum ratiocinati ſunt æſtimarunt. Qui Sylluram inſulam tenent homines etiam nunc vetuſtum morẽ cuſtodiunt. Nundinas ac nummum refurant, dant res & accipiunt, mutationibus neceſſaria potiũs quãm pretijs parant. Deos percolunt, ſcientiam futurorum pariter viri & fœminarũ oſtentant. Ebudũ inſularum quarum quinq; ſunt, incolarũ fruges neſciunt, piſcibus tantũ & lacte viuunt. Rex vnus eſt vniuerſis, nã quotquot ſunt, omnes anguſta interluuie diuiduntur. Rex nihil ſuum habet, omnia vniuerſorum: ad æquitatem certis legibus ſtringitur, ac, ne auaritia à vero diuertatur, diſcit paupertate iuſtitia, vtpotẽ, cui nihil ſit rei familiaris, è publico alitur. Nulla illi datur fœmina propria, ſed per viciffitudines

Syllura inſula.

Ebudes inſula.

Omnia vniuerſorum apud Ebudes.

in quamcumq; communus sit vsuariam sumit, vnde ei nec vorū, nec spes conceditur liberorum. Thyle insularum vltima, quæ circum Britanniam iacent, est, in qua æstiuo solstitio sole in Cancrī sydus faciente transitum, nox ferè nulla. Brumali solstitio perinde nullas dies. Pomorum copia est, qui illic habitant principio veris inter pecudes pabulis viuunt, deinde lacte, in hyeme conspergunt arborum fructus. Vtuntur scæminis vulgo, certum matrimonium nullis. Aliæ quoque existunt insulæ in Mediterraneo occidentem versus, quæ à Græcis Gymnesiæ ab incolarum nuditate, qui æstatis tempore absque vestibus incedunt: ad accolis verò ac Romanis Baleares, à funde iactu, quod rectius quàm reliqui lapides iaciant, appellati. Harum media reliquis maior est, demptis septem, Sicilia, Sardinia, Creta, Euboëa, Cypro, Cyrno, Lesbo. Abest ab Iberia, quæ Hispania est, dici vnus navigatione. Minor ad Orientem spectat, nutrienda plurima omnis generis armenta, sed mulos præcipue, qui & magni sunt & sonora voce. Vtra-

Thyle insularum vltima.

*Nox nulla.
Dies nullus.*

*Communis
matrimonia*

Gymnesia insula.

Baleares insula.

Iberia Hispania.

que insula fertilis ac fructifera est, referta habitatoribus, ut qui triginta hominum millia excedant. Ad vini potum, quod raro apud eos est, sunt promptiores. Oleo omnino carent: ideo ex Lentisco & Procidipe mixtis unguunt corpora. Mulieres adeo præ ceteris appetunt, ut mulierem à prædonibus captam tribus aut quatuor redimant viris. Habitant in saxis concavis, iuxtaque præcipites petras. Effossis cuniculis ad corporum tegumenta utuntur, & vitæ securitatem. Aureo nummo aut argenteo non utuntur, quæ afferri ad insulam prohibent: existimant enim eo pacto, cum auro atque argento careant: sese facile omnes vitæ insidias euasuros. Hanc ob rem cum olim cum Carthaginensibus militassent, exstipendio impenso mulieres ac vinum emptum secum tulere. Mirandum verò quod in nuptis de more seruant: in epulis enim quæ cum domesticis amicisque in nuptijs fiunt: primus secundusque & deinceps secundum ætatem reliqui nuptam cognoscunt vltimus sponso locus ad vxorem datur priuatum quid etiã, & à cæterorum moti-

*Burus habi-
randi ritus.
Pecunie nul-
lus usus.*

*Nuptam con-
iunxerunt per ordi-
nem cognos-
cunt.*

moribus alienum in defunctorum se-
pulis obseruant. Lignis enim men-
bra corporis incisa in vas conijciunt,
supraque saxa accumulant. Arma
eis sunt fundæ tres, vna caput ciu-
gunt altera ventrē, tertia in manibus
gestatur. In prælio lapides multo ma-
iores quàm reliqui ita robustè iactāt
vt ab aliquo tormento lapis missus
videatur. In vrbū expugnatione la-
pidum iactu eos quidem qui supra
ex propugnaculis mœnia tuentur
vulnerant. In pugna verò scuta ga-
leas omneque armorum genus con-
fringunt: ita autem rectè lapides pro-
pellunt, vt rato effugiat ictum appe-
titus locus, quòd eis cōtinuus à pue-
ritia vsus præbet, à matribus ad id cer-
tamen coactis. Imponunt enim su-
pra erectū lignū panem signum quod
iactu petant, neque ante cibum capiāt,
quàm panem lapidæ ciecūm pro ci-
bo sumunt permissu matris. Nunc
de insula in Oceano versus meridiem
reperita, & quæ in ea præter fidem
narrantur, deque inuentionis causa
paucis sunt explicanda. Iambobus à
pueritia erudit⁹ post patris, qui mer-
cator fuit, obitum, & ipse mercaturæ

*Sepulcra.**Arma insu-
lanorum.**Fundariū v.
sus.**Iactus peri-
tia.**De insula à
Iambolo re-
perta.
Iamboli for-
tuna.*

operam dedit, per Arabiam transiens ad aromata emenda, cum socijs itineris à latronibus captus, prius cum vno ex consensibus, pastor deputatus est, deinde vnà cum eo à quibusdam Æthiopicis comprehensus, vtraqueque maritimam Æthiopiam ductus. Hi cum esset externi in expiationem eius regionis capti sunt. Mos erat his qui ea loca incolebant Æthiopicis à priscis temporibus ex Deorum responso traditus, perque progenies viginti, annos verò sexcentos (progenis enim triginta perficitur annis) obseruatus duobus hominibus expiationem facere. Habebant præparatum nauigiolum ad ferendas maris tempestates aptum, & quod duo viri facile regere possent. In id sex mensium victu, quod satis esset amobus imposito, viros inducentes mandabant: vt secundum oraculi responsa nauiculam versus Meridiem dirigerent, venturos eos ad insulam esse felicem & humanos homines, qui beatè viuerent. Eodem modo & eorum patriam, si ipsi in insulam salui peruenissent, sexcentis annis in pace felicitateque futuram. Sin verò lon-
gita-

gitudine maris territi cursum retro
 verterent, tanquam impios ac scele-
 stos omni eorum gēti magnarum ca-
 lamitatū causam præbituros. Aethio-
 pes verò aiunt dies agere iuxta ma-
 re festos, sacraque facere optantes:
 quo solita fiat expiatio, prosperum na-
 vigantium cursum. Hi post quatuor
 mensium navigationem multis a-
 cti tempestaibus, ad insulam defe-
 runtur figura rotundam stadiorum
 ambitu quinque milliū: insulæ appro-
 pinquantibus, accolæ quidam obuij
 scapham deducunt, alij acurrentes
 mirantur alienigenarum aduentum
 eos humaniter benigneque suscipi-
 unt, quæ apud se erant illis commu-
 nicantes. Sunt eius insulæ homines
 corpore ac moribus haud nostris si-
 milis, eadem tamen corporis forma
 sed quæ magnitudine quatuor cubi-
 tos excedat, horum ossa veluti ner-
 vi quo velis flectuntur reflectuntur-
 que. Corpore sunt plusquam nos, a-
 gili ac robusto. Nam si quid mani-
 bus ceperint, nemo eripere ex digi-
 tis potest: pilis corporis adeò perpoli-
 ta, ut ne parua quidē lanugo appare-
 at. Pulchri sunt decori & corpore cō-

*Aethiopum
 maritimerū
 expiatio.*

*Insulae des-
 criptio.*

*Hominum mi-
 rabiliū de-
 scriptio.*

Lingua duplex à natura hominibus.

posito. Aurium foramina multo nostris parentiora, quemadmodum & lingua à nobis differunt. Habet enim eorum lingua priuatim quid, tum à natura, tum ab ingenio datum, diuisam enim linguam natura dedit, qua scinditur in inferiori parte, ut ab radice duplex esse videatur. Ita varia utuntur loquela, ut non solum voce hominum loquantur, sed auium diuersarum imitantur cantus. Et quod admirabilius videtur vna cum duobus hominibus perfectè simul respondendo, tum disputando loquitur: vna enim linguæ parte vni loquuntur, reliqua alteri. Purum ibi esse integro anno aërem constat, quemadmodum Poëta scribit, Pyrum supra pyrū, malum supra malum, vnam supra vitem senescere: esse insuper tradunt continuo diem partem nocti. Circa meridiem nullam fieri rei alicuius umbram cum supra verticem sol existat. Viuunt autem secundum cognationes ac cœtus, qui tamen quadringentos non excedant. Habitant in pratis, ferente absque cultura sponte sua vberes fructus terra. Nam insulæ virtus aënisque temperies terram sua

Insula vberis.

sua sponte frugiferam, ultra quam satis, est reddit. Nascuntur apud eos arundines plurimæ ferentes vberem fructum albo eruo persimilem: hos collectos, spargunt aqua calida, quo ad auctus ouis columbæ magnitudinem æquat, ex his postmodum contritis panem conficiunt dulcedine præstātem. Sunt etiam in ea aquarum fontes permagni, ex quibus partim aquæ calidæ ad vsum balnearum, ad curādosq; morbos manāt, partim summa dulcedine frigidæ, quæ ad valitudinem conferunt. Est quoq; omnium doctrinarum maximeque astrologiæ apud eos cura. Utuntur literis quas habent viginti & octo secundum virtutem significandi, characteres verò septem, quarum quælibet quatuor interpretatur modis. Longissimæ sunt ætatis, vt qui annis cētū quinquaginta vitam agant, & absque aliquo (vt plurimum) morbo. Si quis febricitat aut corpore æger fuerit, mori statuta lege compellunt. Non scribunt per latus, vt nos, sed à superiori parte recta linea ad inferiorem. Mos est eis ad certam vsque ætatem viuere, qua perfectæ, variam sibi mortē spontē

*Terra absque
cultura frugi
fera.*

*Fontes salu-
bres.*

*Doctrinarū
cura Litera.*

Longeuitas.

*Aeger mori
lege compelli-
tur.*

*Viuenti certa
meta.*

*Herba mor-
tem inducen-
tes.*

*Matrimonia
communis.*

*Animalia ad-
mirabilia.*

*Sanguis medi-
cine utilissi-
mus.*

tè constituunt. Gemina est apud eos herba, supra quam si quis iacet in suauem deductus somnum moritur. Mulieres nimirè nubunt, sed omnibus sunt communes. Simili modo & filij educantur, communiq; amore sunt omnibus. Abducunt sapius à nutrientibus infantes ne matres filium recognoscant. Quo fit, ut cum nullà sit apud eos ambitio, aut præcipua affectio, concordēs absque seditione uiuant. Esse insuper ea in insula animalia magnitudine quidē parua, sed natura & sanguinis virtute admirabilia, corpore sunt rotundo ac testudinibus simili duabus lineis inuicem per medium trāsuerſis, in quarum cuiuslibet extremo sit auris & oculus, ut quatuor oculis videant, toridemq; audiant auribus. Vnicis vētre atque intestinis, in quæ comesta confluunt. Pedes circum habent plures, quibus in vtranque partem ambulant. Huius beluæ sanguis mirabili asseritur virtute. Omne enim corpus concisum, dum spirat, hoc tinctum sanguine coheret. Quisquæ coetus nutrit magnas diuersæ naturæ aues, quibus experiuntur quales

les filij sunt futuri. Impositis enim supra aues infantibus si volantes per aëra immoti non expauescant, educant. Si verò timore ignaviaq; deficient, projiciuntur, ut neq; diutius victuri & animi exercitio inutiles. Cuiuslibet cœtus senior alijs tanquam rex cui parent omnes, imperat. Annis centum quinquaginta actis seipsum vita ex lege priuat, post eum senior accipit principatum. Mare quo insula circumdatur fluctuosum, & quod motus ingentes facit, dulcis est aquæ gustus, Arctus & pleræq; stellæ quæ nobis apparent, minimè ab illis conspiciuntur. Sunt & aliæ septem insulæ pari magnitudine paribusq; ferè interuallis distantes, quæ eiusdem gentis legisq; existunt. Omnes eas incolentes, quamuis terra sua spontè abundè victum ferat, his tamen modeste vtuntur. Simples enim cibos appetunt nutrimentum quod satis est, quærentes. Carnibus tum assis tum elixis vescuntur. Coquorum artem, varijsque saporibus condita ut inutilia reiciunt. Deos & eum, qui omnia continet, Solèq; & reliqua cœlestia colunt. Pisces auesque varij

gc-

Senior cuiuslibet cœtus rex.

Aliæ insulæ septem.

*Vitus insulanorum.
Religio.*

generis capiunt. Nascuntur ibi sua spontè arbores fructiferæ. Oleæ & vites, ex quibus olei & vini copiam educunt. Serpentes magnos sed innocuos insula producit, quorum carnes miræ dulcedinis edunt. Vestes parent ex lanugine molli ac splendida ex medio arundinû sumpta, qua maritimis tincta ostreis vestimēta purpurea conficiuntur. Varia existunt animalia, & quia propter opinionem haud facilè credita. Certum viuendi ordinem seruant, vnico cibo dietim contenti. Nam certo die pisces, alio aues, quandoque terrestria animalia edunt, oleo aliquando simpliciq̃ mensa vtuntur. Diuersis sunt exercitijs dediti, quidam inuicem ministrant, alij piscantur, alij exercent artes, nonnulli circa alias res vsui commodas occupantur, quidam exceptis senibus partitis inuicem operis seruitio vacant. In sacris ac diebus festis hymnos in Deorum, & maximè Solis, laudes canunt cui se & insulas dicarunt. Mortuos in litore sepeliunt, cadauer quum mare fluit arena obruentes, vt aquæ fluxu inundationeq̃ exaggeretur locus,

Ca.

Serpentes innocuus & esui apti.

Exercitia & sua.

Sepulcra.

Calamos ex quibus fructum decerpunt, augeri aiunt minuique ad Lunæ modum. Fontium aqua dulcis ac sana caliditatem seruat, nisi frigida aqua aut vinū immisceatur. Iambolus & qui cum eo accesserat cū septem annis in insula mansisset, tandem inuiti eiecti sunt, tanquā mali malisque moribus assueti. Igitur præparata rursus scapha, cibusque impositis abscedere coacti mensibus quatuor ad Regem Indiæ peruen, ère à quo postea saluconductu per Persidem in Græciam dimissi sunt.

Aque mirabilis natura.

De Taprobana insula & gentis eius moribus.

CAP. XXVII.

TAprobanen Insulam, antequam temeritas humana exquisitio penitus mari fidē panderet, diu orbem alterum putauerunt, & quidē eum quem habitare, Antipodes crederentur, verum Alexandri magni virtus ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere, sed in hæc vsque secreta propagauit nominis sui gloriam. Missus igitur Onesicritus, præfectus classis Macedoniæ,

Alexandri magni virtus

H h uia,

*Insula ab
Onesicrito re-
perta.*

*Taprobana
ambitus.*

*Mare vado-
sum.*

Canopus sydus

niæ, terram istam quanta esset, quid
gigneret, quo modo haberetur explo-
ratam notitiæ nostræ dedit, patet in
longitudine stadiorum septem mi-
lia, in latitudine quinque milia scin-
ditur amne interfluo. Nam pars e-
ius bestiis & elephantis repleta est
maioribus multo, quam quos In-
dia: partem homines tenent. Mar-
garitis scætet & gemmis omnibus, si-
ta est inter ortum & occasum, ab eo
mari incipit quod fretum Indiæ est.
A Præsia Indorum gente dierum vi-
ginti quinque primo in eam fuit cur-
sus, sed cum Papyraceis & Nili na-
uibus illo pergeretur, mox cursu na-
uium nostrarum septem dierum iter
factum est. Mare vadosum intena-
cet. Altitudinis non amplius senum
passuum. Certus autem canalibus a-
deo altum, adeoque depressum, ut
nullæ unquam anchoræ ad profun-
di illi⁹ ima potuerint peruenire. Nul-
la in nauigando syderum observa-
tio, utpotè ubi septentriones nequa-
quam aspiciuntur, Vergiliæ nunquam
apparent, Lunam ab octaua in sex-
tandecimam tantum supra terram
vident. *Lu* cet ibi Canopus sydus cla-
rum

rum & amplissimum, Solem Orientem à dextra habent, Occidentem à sinistra habent. Sub Claudij adhuc principatu æs signatum ignorabant. Pecunia maximè stupuisse traduntur, q̄ signata disparibus foret vultibus, parem tamen haberet modum ponderis. Excedunt homines corporum magnitudine alios omnes, Crines fusco imbuunt. Cæruleis oculis, atroci visu, terrifico sono vocis, quib⁹ immatura mors est. In annos ceterum ætura trahūt. Alijs omnibus annosa æras, & penè ultra humanam extenta fragilitatem. Nulli aut per diem aut ante diem somnus. Noctis partem quieti destinant, lucis ortum vigilia auteuertunt. Aedificia modicè ab humo tollunt. Annona semper eodem tenore est, vites nesciunt, Pomis abundant, Colunt Herculem. In regis electione non nobilitas præualet, sed suffragium vniuersorum, populus enim eligit spectatū moribus & inueteratæ clementiæ, & iam annis grauem. Sed hoc in eo quæritur cui liberi nulli sunt. Nam qui pater fuerit, etiam si vita spectatus est, non admittitur ad regendum,

*Taprobano
homines.*

*Rex suffragio
creatur.*

*Rex liberis ca-
rere debet.*

*Iudiciorū pul
chra institutio*

at si forte, dū regnat, pignus sustulit
exiit potestate. Idque eo maximè
custoditur, ne regnum hæreditarium
fiat, deinde etiam si Rex maximam
præferat æquitatem, nolunt ei totum
licere. Quadraginta rectores accipit,
ne in causis capitum solus iudicet,
& sic quoque si displicuerit, Iudica-
tum ad populum prouocatur. A quo
datis Iudicibus septuaginta, fertur
sententia, cui necessàrio adquiesci-
tur. Cultu Rex dissimili à cæteris,
vestitur. Quòd si etiam ipse in

*Rex peccans
morte mulcta
tur.*

aliquo peccato argutus sit, ac con-
uictus, morte mulcatur. Non tamen
ut cuiusque attrectetur manu, sed
consensu publico rerum omnium
interdicta ei facultate etiam collo-
quij potestas punito denegatur. Cul-

Græcis studia.

turæ student vniuersi, venatibus in-
dulgent, nec plebeias agunt prædas,
cum Tygrides & Elephanti tantum
requirantur. Marina quoque pisca-
tionibus inquietant, marinasque te-
studines capere gaudent, quarum tan-
ta est magnitudo, ut superficies earum
domum faciat, & numerosam fami-
liã nõ arctè receperet. Maior pars In-
sulæ huius calore ambusta est, & in
vastas

*Testudinum
Marinarum
magnitudo.*

vastas deficit solitudines, latus eius mare alluit peruridi colore^s, fructicosum adeo, vt Iubæ arborum plerunque gubernaculis arterantur: Mirantur aurum, & ad gratiam poculorum omnium gemmarum adhibent apparatus. Secant marmora testudinea varietate, Margaritas legunt plurimas maximasque.

Et hæ sunt gætes, hæ nationes, quarum mores ritus & instituta ab hystorographis ipsis passim celebrata sunt & potissimum quæ potuerunt aliqua sui excellentia & dignitate ad cogitationem nostram peruenire, permultas adhuc esse fateor, quæ à me aut prætergressæ sunt, aut partius atrectatæ, cum de illis scribere non plura potui, quàm inueni, vt qui apud eas non sui, nec cognoui, neque qui omnium cõsciuss esset (præter immortalem Deum) dicere satis posse existimaui. Ipse enim solus est, qui nouit omnia, & solus qui potest. Ipse est, qui prima ipsius orbis fundamenta in orbem coniecit, & immensi maris aditum & semitam, mortalibus patefecit, quiq; vitæ huius cõmoditates omnes diuitias dignitates, hono-

Cœclusis libri.

Excusatus autoris.

Deus solus omnia nouit & potest.

*A Deo cui-
que Sors sua
concessa.*

*Vnde motum
diuersitas.*

res præstitit: quive sydera discernens
vnieuique, quam voluit, sortem tradi-
dit, quibusdam enim vt terram cole-
rent, atque inde sibi diuitias & opes
compararent, alijs autem vt pelago
acti, aut piscarentur sibi victum, aut
mercimonia commutarent. Alijs vt
scientiæ & philosophiæ studijs se de-
derent, atque inde honores aucupa-
rentur & laudes. Multis etiam vt
cæteris præessent, iuberent & impa-
rarent. Ideò non mirandum, si homi-
nes variam inter se, non solum fortu-
nam, sed etiam naturam mores & vi-
uendi ritus sint consecuti: quum vi-
demus regiones & loca eam quo-
que varietatem adepta postquam vna
quidem lacteos homines pariat, alia
subalbidos, alia fuscis alia prorsus
adustos, aut similes multis floribus,
quales Assyria generat. Sic enim sta-
tuit Deus, vt homines varij quoque
ingenij, & multiformis animi ac in-
dustriæ, quemadmodum & cætera,
nascerentur, atque vt vnusquis-
que sua contentaretur
sorte.

ANDREAS PA-
LEOSPHYRA GVN-
delsingius Lectori S.

Maronelicet Ithacus V-
lisses scelerum Inuentor,
ab Homero Politrepos,
ab alijs technarū archi-

tectos & versutia omnis conciliabu-
lū appelletur: attamen sapientissi-
mus, peritissimus, atque patientissi-
mus heroum omnium & predicatur
& habetur, quod peregrè profectus
externorum hominum mores multo
rum cognouit & vrbes, ab aduersan-
te nimium sibi fortuna per Scillam
atque Carybdim actus, Syrenū Cyclo-
pis Syrenū & Circes molestias tulit.
Quis ergo non videat, quis non in-
telligat quā decorum, quamque vile
sit ad tanti principis vestigia quā
remotissime peregrinari, alienas ter-
ras inuisere, vnde peculiaria gentiū
aliarum studia, mores, exercitia lin-

H b 4 gna,

EPISTOLA

gua, leges dogmata sacra & profana omnia, esu, vestitus, edificandi ratio, locorum situs, cultusq³, & denique rerum natura omnium ediscantur. Quoniam verò propter impedimenta pleraque atate maximè nostra omnibus hoc non conceditur, ut nò minus illa hac in patrio sinu quiescendo cognoscerentur, elaboravit Boemum hic meus Literarum humanarum scientissimus ex innumeris classicis scriptoribus conscriptum opus. In quo tres terræ partes, partium regiones, & loca, locorum hominum mores & ritus memorabiliores explicantur omnes, tanta diligentia, tanta arte, quanta à nemine ante eum unquam prius pertractatidinoscuntur: ex racematione diligentivindemiam, ex spicilegio messisfecit, succosum non minus quàm iucundum, nec iucundum minus, quàm utilem atque pernecessarium librum aded, ut nisi qua in ipso de homine

pra

AD LECTORVM

prædicantur, ille, qui humanitati stæ-
det, cognoucrit, magis instituto aber-
ret suo quàm materiarius, quem ma-
teria in qua laborat natura siue cõ-
ditio fugerit. Quare humanarum
rerum humane Lector eas hominum
res intuere, lege, atque vbi quanta
in eis vtilitas, quanta humana
vite institutio sit, expe-
rieris, gratias Boë-
mo nostro age
imorta-
les.

CAPITVM HV-
IVS OPERIS INDEX.

LIBER I

- i. CAP. De Origine hominis opinio
Theologorum vera. 21
i i. De Origine hominis optimo
Ethnicorum falsa. 25
i i i. De terræ situ & partitione, fo-
lio 30
i i i i. De Aethiopia, & gentis eius
priscis moribus. 33
v. De Aegypto & ritu gentis ve-
tusto. 41
v i. De Poenis & cæteris Africæ
populi 67

LIBER II.

- i. De Asia & celebrioribus eius
gentibus. 86
i i. De Panchaia & moribus Pan-
chaiorum. 93
i i i. De Assyria Assyriorumque vi-
uendi moribus. 96
i i i i. De Iudæa & Iudæorum viuē-
di ritibus legibus ac institu-
tis. 103
v. De Media Medorumque vi-
uendi moribus. 118
v i. De Parthia & Parthorum vi-
uendi moribus. 119
De

INDEX.

- vii. De Persia & Persarum moribus ritibus & institutis. 123
- viii. De India & Indorum prodigijs ritibus moribusque viuendi. 129
- ix. De Scythia Scytharumque feris moribus. 146
- x. De Tartaria, gentisque Tartarorū morib⁹ & potētia 160
- xi. De Turcia Turcarumque moribus legibus & institutis omnibus. 182
- xii. De Christianis, eorumque origino & ritibus. 202

LIBER III.

- i. De Europeis memorabilioribus gentibus. 237. De Europa ibid.
- ii. De Græcia & legibus à Solone Atheniensibus Græcorū longe principibus sancitis, folio 240
- iii. De Laconia & Laconum siue Lacedæmonum institutis, folio 248
- iiii. De Creta insula, & cretensium celebratis moribus. 263
- v. De Thracia Thracumque feris moribus. 267
- vi. De Russia siue Ruthenia, & 268

INDEX.

	recentibus Rusianorum moribus.	275
vii.	De Lithuania Lithuanorumq; vita.	281
viii.	De Liuania, Prusia & militibus marianis.	284
ix.	De Polonia, Polonorumq; recentibus moribus.	293
x.	De Hungaria, Hungarorumq; viuendi institutis.	295
xi.	De Boëmia & moribus Boëmorum.	300
xii.	De Germania, & institutis eorum plurimis	305
xiii.	De Saxonia Saxonumq; & priscis & recentibus moribus.	331
xiiii.	De Vuestualia & Iudicio Vuestualis à magno Carolo commissio.	338
xv.	De Franconia & Francorum multis ritibus.	341
xvi.	De Sueuia Sueuorumq; moribus & priscis recentibus.	356
xviii.	De Bauaria & Carinthia, & earum priscis legibus & moribus quibus hodie viuūt.	364
xix.	De Italia, Italorum moribus, Item de Rhomulo, & eius ciuibus institutis.	385
xx.	De Liguria Ligurūq; prisco viuendi more.	421.

De

INDEX.

- xxi. De Tuscia & gentis eius antiquis moribus 424
- xxii. De Galatia Europa & Galatarum priscis moribus. 427
- xxiii. De Gallia Gallorumque veteribus & recentibus moribus. 392
- xxiiii. De Hispania & moribus Hispanorum. 136
- xxv. De Lusitania & vetustis Lusitanorum moribus. 460
- xxvi. De Anglia, Scotia, Hybernia aliisque multis insulis & insularum moribus. 464
- xxvii. De Taprobana Insula, & gentis eius moribus. 481

INDEX

INDEX LOCVM-

PLETISSIMVS OM-

nium, quæ in hoc conti-
nentur opere.

A.

A bsque sceptro in publicum ne- mo prodit	97
Absolutio peccatorum	225
Abstemij ex lege sunt Turcæ omnes	
Acridophagi	77 (183)
Acerba lex	140
Adam singulis annis expiatur	336
Adoratio mutua, in vijs	45
Adrimachidæ	67
Ad virtutē quid efficacius impellat ib.	
Adulterij pœna .40.108.198.244.	317
Adulteri deprehensi occiduntur	173
Ægypti fœcunditas	27
Ægyptus delta	42
Ægypti ab Æthiopibus	42
Ægrotantes interimuntur, & come- duntur	137
Ærarium publicum constitutū	408
Æs nullum in vsu	287
Ætas in choros tres diuisa	255
Ætatis mira reuerentia	462
Æthiopes omnium mortalium primi	29
Æthio-	

INDEX.

Æthiopia duplex	33
Æthiopia quadam hodie India ap- pellatur	ibid.
Agathirsi excultissimi Scytharū.	139
Agilolfingi Bauarorum duces	371
Ager circa templum dijs sacer	96
Agraria lex	374
Agricultorum misera conditio	330
Agrariæ leges	393
Agrorum in singulos diuisio	249
Albus color lugubris fœminis , niger lugubris in viris	415
Alemania	307. & 357
Alex studiosi germani	319
Alternatim cantatur in templis	210
Amazones bellicosæ mulieres	84
Amasis fluuius	338
Amictus ex papyro	140
Anglia	464
Animantium naturalis creatio	26
Animalium variorum portentosis cultus	60
Animas in alia corpora migrare , de anim opinionones et eorum. II. 5. II. 7	
Anulorum vsus	97
Annus in menses duodecim.	401
Animalia multa vt sacrosancta nutri- untur in templis	61
Antropophagi	157
	An-

I N D E X.

Antiochia prima ecclesiæ sedes	203
Animalia mirabilia	478
Aqua religiosissimè colitur	124
Aqua de melle & auena sublimatur	
Aquitania olim aremonica.437.	(391
Appellationis abusus	325
Apis bos	62
A pecore Troloditæ filios denomi- nant	72
Appenninus mons	388
Aphricæ situs gentes & qualitas	30
Apum & melius mira copia	276
Arabia triplex	87
Arabum mores	87
Astra quatuor mercurij	101
Argyppæi natura calui	158
Atiopagitæ	242
Aristocratia administratio optimatū	
Arræ traditionis virtus	378 (342
Ars ex necessitate	87
Artes vt inutiles sublatae	250
Arfaces Parthorum reges	121
Aruspices	409
Asiæ denominatio	89 (ibid.
Asiæ quatuor confinia & magnitudo	
Asia ab Europa diuiditur	30
Assyria	96
Assylum	398
Aantes anonymi	70
Atal-	

I N D E X.

Ataligallorum caduceatores	447
Athletæ	412
Athenæ & illius ciuilia instituta	241
Auaritia regnorum disturbium	84
Aurum ære vilius	36
Auri & argenti nullus vsus	313
Auri & argenti vsus lege sublatus	25
Aurū in deorum templis sparsum	429
Auspicia & sortes	334
Autores legum numina habita	246
Axione legum tabulæ	245
Azimorum feriæ	111

B.

Bacchanalia	305.426
Baleares insulæ	471
Bassæ militiæ duces	188
Barba nobilitatis indicium	429
Barceæ foemina	64
Barbari ululantes bellū petebāt	256
Bardi poëte galatarum	433
Baptismi sacramentum	214
Bauaria siue Baioaria	364
Belgica	438
Bellicosi Tartari	170
Belligerandi ritus	72
Bellum inituri facies tingunt	465
Benedictio rerum inuidetur à Boëmis	
Bethica Hispaniæ	456 (302)
Blasphemie poena	104
I i	Boe-

INDEX.

Bocchorides legislator	57
Boëmia & confinia	300
Boues foeminæ nō immolabātur	44
Boum & equorum stercore ignes nu- truntur	160
Braccata gallia	438
Braga Boëmorum regia	300
Bragmani	139
Britannia	465
Budini	298
Buda Hungarorum Regia	298
C.	
Cacanni Bauorum Reges	365
Calcei rostrati, obtusi	447
Cadauera intra vrbes sepeliri permis- sum	258
Cæforum in bello sepultura	246
Canguista primus Tartarorū rex.	162
Caligæ vsus	419
Calamus aromaticus	276
Chami immaturum exilium	24
Cainus primo genitus	12
Canones Missæ	212
Canopos sydus	482
Cantus tybiarum in bello	255
Cantantes belligerant Hispani	458
Cantabri	463 (103)
Cananea terra lacte & melle fluens	
Capita hostiarū dānata abijciūtur	44
Ca.	

I N D E X.

Capillorum cultus probro	279
Carnisprivij dies	348
Castrensis ignominiosa lex	56
Cataclysmus	22
Cathani & mores	145
Celeres & officia eorum	397
Celtæ galli	437
Census civitatis	405
Censores Romanorum duo	410
Certamina scemina dirimunt	74
Cervisia totius Septentrionis pot ⁹	280
Cervisia cõtemnüt soli Francones	344
Chaam Rex dei filius	165
Chaldei	101 & 102
Charinthia	381
Christiani idolatræ	192
Christiani à Christo	203. 219
Cimbri	436
Circumcidete virilia	43
Circi magnitudo	413
Civitas Quiritum	390
Civitates Aegypti	41
Civitates Thraciæ	168
Civitates Hispaniæ	455
Citharæ in procinctu vsus	24
Clericorū in ecclesia dignitates	207
Clerici ob quid honorandi	320
Cientes	395
Classes Romanorum	404
Ii 2	Cœ-

INDEX.

Cœmiterium	235
Coitus Indorum in propatulo	138
Concharum cruda caro cibus	81
Concilium Areopagitarum	242
Cœlibes ludibrio habentur	252
Comata Gallia	436
Communis Libycarũ gentiũ vita	71
Compotando certant Saxonēs	336
Comitiorum tria genera	409
Confirmationis sacramentum	216
Confessio peccatorum	224
Consuetudo furibus acerba	384
Consules Romani duo	407
Consecrandi Imperatores Romano- rum ratio	415
Cornuum in procinctu vsus	256
Corybantes	346
Cracouia Polonorum regio	293
Creta quæ etiam Candia	165
Crudelitas Tartarorum insignis	168
Cupiditas ferocissima pestis	140
Curatores funerum	64
Curatores pupillorum	245
Culices leonibus infesti	75
Curix & Curiones Roman.	392
Cynnamomi	79
Cymbrica Chersonesus hodie Dacia	
Cyneci	77 (284
Cynocephali in India	143
Cy-	Cy-

INDEX.

Cyrenæ fœminæ	70
D.	
Daci	293
Debæ diuites auti.	90
Decalogus in monte Sina datus	104
Decem Dei præcepta	213
Decemviri	409 (303)
Decimę quomodo & de quibus dādæ	
Defunctorum Christianorū exequię	
Democratia	249 (236)
Deorum cultus ab Æthiopibus institutus	34 (314)
Deorū simulacra in prælium gestata	
Dies veneris Turcis vt sabbatum Iudæis sacra	194
Dies lapillo signare	266
Dies triū tantū horarū in Scotia	468
Dies nulli & noctes nullæ	471
Dies qui Christianis sacri	226
Dignatum ordo	391
Dignitas senatus	396
Dignationes strenuorum militū.	391
Dij Scytarum	150
Diluuium quamdiu durauit & quare immissum	23
Dictator & eius dignitas	391
Dicendi constans ratio	100
Dirissimi mortalium Arabes	88
Diuitiæ Indiæ admirandæ	129
Ii 3	Diui-

I N D E X.

Diuitiæ Germaniæ	308
Diuitiæ Angliæ	466
Diuitiæ Hispaniæ	455
Dominica dies Christianis vt sabba- rum Iudeis sacra	230
Domicilia Gallorum	444
Domus Dei in Mecha	169
Domum publicarum priuilegia	374
Donationes Ecclesiarum	365
Dragulę & Dani	284
Drauis amnis	381
Druides sacerdotes Gallorum	441
Ducalis aulæ immunitas	332
Ducum causæ	369
Duodecim fidei articuli	212
Duodecim matrim dirimentia	223
Duodecim Franciæ Pares	453
Durus habitandi mos	472

E.

Ebrietas capitis pena mulctatur	291
Ebrietas non vitiosa	318
Ebudes insulæ	470
Ecclesia Christianorum	233
Enoplia siue Pyrrhica saltatio	413
Ephorum potestas	249
Episcopi consecratio & eius dignitas	
Episcoporum causæ	367 (218
Episcopi quomodo primum introdu- ci.	219
Equis	

INDEX.

Equis omnia obeunt Tartari	164
Equi nulli in Arabia	88
Equi Hispanorū præstantissimi	455
Equorum præfagia explorata	334
Errores à fide Armenorum	182
Errores Boëmorum	301
Esseorum vita	116
Eucharistiæ Sacramentum	220
Euētus belli monomachia tētat ⁹	335
Europa & eius limites laudesq;	237
Europa ab Aphrica diuiditur	30
Exercitia puerorum	126
Expiationes Iudæorum	108
Ex prouocatione cerrare	430

F.

Faba immundum legūmen	43
Fabulas non amant Bragmani	142
Falsariorum pœna	56
Famuli Regum Scytharum omnes in genui	152
Factiosi semper Galli	442
Fasti & nefasti dies	401
Ferarum astuta venatio	77
Ferarum pelles gentis diuitiæ	284
Ferias non obseruātes quomodo pu- niendi	372
Ferri & argenti vsus nullus	154
Fertilitas torræ quare cohibita	22
Fidei dandæ ritus	68 & 294

INDEX.

Filius parētib⁹ iniuri⁹ suspēditur	106
Filiarum publica prostitutio	128
Fimbria veneris pretium	69
Fœderum ineundi forma.	119. & 132
Franconia	342
Francia quæ etiam Gallia	440
Frictio corporis probatur	131
Frigoris mira curatio	291
Frugalissimi mortalium Tartari	168
Fundæ in studium	473
Funerandi multæ rationes	62
Funeris Christianorum luctus	319
Furti admiranda lex	58
Furto nihil sceleratius creditum	148
Furti pœna	198
Furari pro honesto habitum	254
Furtorum compositio	374
Furtiua emptio	ibid.
Futura ex astris vaticinati Chaldæi	
G.	(102
Ganges indus Hispanis	129
Gallatia Europea	427
Gallatia Asiana	435
Gallia	436
Galli tripudiantes belligerant	256
Garamantes	68
Garraei opulenti	92
Geloni	158
Gentium diuersitas	28
	Gen.

I N D E X.

Gentes quæ Turciam inhabitant	183
Georgiani	179
Germani annuatim infaniunt	348
Germani olim vno nomine Succi cut hodie Franci	360
Gepidæ	295
Gethæ	268
Glande vescebantur Lusitani	462
Glaſto tingebatur belligerantes gli	466
Glycerbyſa liqueritia	342
Guidanes	68
Gothi ex Scandinavia	296
Græci ob fabulas deriſi	66
Græcorum militares ordines	205
Græcia	388
Gregatim iniciabantur ſacris ptij	Ægy- 42
Gruebemhaimeri hæretici	304
Gymnoſophiſtæ Indorum philoſo- phi	138
Gymnaſium Pariſianum	446
Gymneſiæ inſulæ.	471

H.

Hæreditatis variæ leges	377
Hebræi ſive Iſraëlitæ	103
Hebræorum militaris ordo	205
Heræ vxores dictæ	251
Herbæ mortem ferentes	478

I i § Hæ-

INDEX.

Hæresis Boëmorum inuicta	305
Hercules in Germania	313
Herculeæ sacra	400
Hispania	456
Histriones	414
Homicidij pœna	55. & 318
Homines à brutis parum diuersi	24
Homines ab omni passione animi semoti	83
Homines sermone carentes	ibid.
Homines odore solo viuentes	144
Homines auricissimi	144
Homines ceruicibus carentes ocu- los habentes in humeris	14
Homines natura imberbes	145
Homines opinione sacri	159
Hominum mirabiliũ descriptio	390
Hominum ingenia secundum terram in qua habitant	238
Holocaustum	110
Homicidi Scythæ gaudet	148
Honestissimi vestitus Turcæ	119
Honor defunctis Regibus exhibitus fol.	262
Horæ Christianis septem canonicæ fol.	210
Hospites potu excipiuntur	337
Hostium spolia domorũ foribus affi- guntur	431
Ho-	

INDEX.

Hœstium capita postibus affiguntur.	
fol.	156
Humana coria pro amiculis	149
Hungaria	295
Hybernia & Hyrlandia	419
Hyperueretheus mensis	111
I.	
Iactandi magna petitia	473
Iamboli insula	ibid.
Iberia Hesperia	456
Iberia Hispania	471
Ibidem vel elurum interficiens inter-	
ficitur	61
Ichthiophagi	80
Ida mons excelssimus	264
Ieiunia Turcarum	195
Ieiunia Armeniorum	180
Ieiunia Christianorum	227 (173)
Ignem religiosissimè colunt Tartari	
Ignis sacrosanctus & perpetuus.	288
Ilophagi	75
Illiterati iudices	324
Immunitas Ecclesiarum	336
Inaures mulieres gestant	279
In Ægypto nunquam pluere	42
Indorum ordines septem	133
India & gentis mores	129
Infantes non nutriunt Saxones pul-	
tc	In

INDEX.

Infantes inualidi præcipitio necantur	253
Infantes communicant Boëmi	303
Infantes communicant Armeni	181
Infernus à Turcis creditus	202
Ingenuorum Romanorum ordo.	391
In hominis arbitrio quæ posita	116
In propatulo coëuntes	67
Inter pocula consultant Persæ	127
Inuenta Tyrrenorum	425
Iobeus	109
Iren puerorum præceptor	154
Isic dones parentes defunctos com-	
dunt.	159
Isis apud Sueuos culta	361.
Iudicio defunctorû vita discutitur.	65
Iudicia Aegyptiorum	53
Iudicum electio	ibid.
Iudiciorum Germanorum ratio	323
Iudicium occultum Vuestualia	339
Iudex qualis esse debeat	370
Iudæorû ritus cæterorû contrarij	113
Iurare per Regis solium	153
Iurandi forma Bauarorum	379
Ius in vxores & liberos	399
Ius municipale	141
Iustitia Sarracenorum	198
Ius honoratum	411
L.	
Lanearum vestium contemptus	45
La-	

INDEX.

Latium & Aufonia	386
Laus Ægyptiorum	46
Lacedæmunia siue Laconia	248
Lac iumentinum	162
Laus Europæ	237
Laudes Sueuiæ	357
Laus Italiæ	387. & 389
Laus Galliæ	448
Laus Hispaniæ	455
Lauandi mirabilis ritus	133
Legandæ pecuniæ potestas	243
Leges nullæ Aethiopicibus	40
Leges multæ Ægyptiorum	54
Leges quæ optimæ censendæ	66
Leges à Moyse Iudæis datæ	104
Leges à Mahomete Sarracenis latæ	
Leges à Dracone sancitæ	241. (185
Leges à Solone datæ	ibid.
Leges à Lycurgo perlatae	248
Leges quædam Saxorum	333
Leges in Neptuni placationem mu-	
lieribus graues	247
Leges multæ Bauarorum	364
Leges à Romulo latæ	399
Legitima militia decennalis	391
Leprosi & Gonorrhæi ex urbibus pel-	
lendi	108
Letaniæ Christianorum duplices	227
Lex in mœchos crudelis	57
	Lex

INDEX.

Maxies	71
Medo potus dulcissimus	276
Media & fines eius	118 (trio.60)
Medici ex præscripto curât non arbi-	
Mel & vinum ex palmis	97
Malanchleni	157
Mellis vesticigal ingens	294
Mensæ de corio	195
Meroë Aethiopum regia	36
Militiæ Terrarorum ordinatio	162
Militia Turcarû ex quibus cõstet	188
Milites Teutonici mariani	397
Militiæ Romanæ gradus	391
Militaris Turcarum peritia	190
Mira Æthiopium obedientia	35
Miræ patientiæ homines	83
Mirabilis mos	335 & 459
Mirabilis nubendi mos	98
Militiæ apparatus	211
Molestissimi mortalium Tartari	166
Monachi	208
Monamentum Callisti	247
Monomachia controuersiæ compo-	
nuntur	280 (tuntur ibid.)
Monomachia causæ dubiæ indiscu-	
Monomachia euentus belli explore-	
Monopedes	144 (tur 135)
Monoculi in India	ibid.
Moneta papyracea	146
Mors	

INDEX.

Mors miseranda	79
Mortis cōmonefactio in cōuiujs.	62
Morbos vomitu curant aut ieiunio	
Mortuorū publica laudatio.64.	(60
Moriendi ritus	138
Morbis nō infestātur Bracmani	142
Moscouia & Moscouitæ	290
Mulieres cū hospitiibus coëūtes	99
Mulieres multos viros habētes	119
Mulieres quinquennes parturientes.	
Mulieres ad bellū edoctæ.180.	(144
Mulieres ingenuæ notis quibusdam insigniuntur	270
Mulierum causæ	372
Mulieres viros strenuè iuuant	399
Mulieres agros & rem domesticam curantes	457
Mundus æternus creditus.	101
Musica damnata ab Ægyptijs	60
Musica in conuiujs	88
Musficani	266

N.

Nabathæi oīm continentissimi	92
Narbonensis Gallia	438
Nasamones	67
Nauigia ex corio	92
Nauigia ex arūdinū internodijs	137
Neuri	157
Nihil priuati Panchais	94

K k

No-

I N D E X.

Opiniones Druidum variæ	441
Ophiophagi	90
Oppida Indiæ quinque millia	129
Optima medicina lotium	459
Oratio dominica	210
Ordines gentis Æthiopiæ	139
Ordines Atheniensium	241
Ordines Christianorum	217
Ordinis Sacramentum	216

P.

Pade pecuarij Indi	137
Panchaia	93
Palestina & fines	103
Pannoncs	296
Panis ex tostis amigdalis	120
Paradisus	21. & 201
Parfimonia Aegyptiorum	18
Parlamentum iudicū Francorū	451
Patricidarum poena	462
Papa Romanus Pontifex	205
Parfimonia morborum omnium cu- lo ratio	141.
Parentationes Rusianorum	277
Pascha Iudæorum	113
Pascha Turcarum	169
Pascha Christianorum	227
Passio & vita Christi recolitur	227
Pastoricij nihil vaccinū gustant	70
Parthia & eius larera	119
K k 2	Pa-

INDEX.

Patroni	383
Patricij	394, & 392
Pecuniæ nullus vsus	478
Pentecoste Iudæorum	112
Pentecoste Christianorum	227
Peones	296
Periurus digitis decurtatur	132
Persia	123 (os. 54)
Periurium capitale apud Ægypti-	
Periurij grauis animaduersio	379
Peregrinari Lacedæmonibus prohi-	
Perceptum frigus	288 (bitū. 258)
Peregrina sacra vrbe exclusa	400
Petrus ecclesiæ Christianæ princeps	
Pharisæorū mores	114 (203)
Philiz siue phidicia	256 (26)
Philosophorum de mundo opiniones	
Philosophi quantum vitæ humanæ profint	134
Phiriaci moriuntur acridophagi	79
Piacula Iudæorum	110
Piscium ingeniosa captio	81
Pitacia in frontibus	114
Planetarum obseruatio	101
Plebei	392
Pocula ex capitis testa	149
Policia Ægyptiorum	52
Policia Panchaiorum	93
Policia Indotum	133
Po-	Po-

INDEX.

Policia Romanorum	204
Policia Atheniensium	441
Policia Thracum	172
Policia Germanorum	310
Pompa in regio funere	151
Polonia duplex	293
Potētia sacrae militiae Teutonicæ	287
Pontifex	402
Populus in classes diuisus	224.404
Portugallia	490
Pœnitentiæ Sacramentum	224
Presbyteri	218 (469)
Præcipua in armis gloria Hybernis	
Prætores Romani semper duo	411
Primorum parentum creatio	21
Promiscuè cū mulieribus habitantes	
Prothoplastorum vita	22 (69)
Prouinciæ Germaniæ	307
Prusia siue Prutenia	284
Publica conuiuia lege instituta	250
Pueros leges addiscere debere	104
Pueri expositi ex publico nutriuntur	98
Puerorum Lacedæmonum educatio & exercitium	254 (258)
Pueri in agrū, nō in forū ducebantur,	
Pueri studiorū gratia exulātes	327
Puerorū educatio & impēsa leuis	59
Pugnandi Parthorū ratio	120
Pugnādi Hungatorum ratio	299
Kk 3	Pu-

I N D E X.

Pugnā cantantes inēūt Hispani	457
Purgandi per ignem ratio	179
Pueri in hipodromo exerciti	125
Pythij	261

Q.

Quare veri Dei cultus apud tā pau- cos permansit	25
Quatuor Aphricæ latera	31
Quatuor alstra Mercurij dicta	102
Quæ animalia in Aphrica nascātur	32
Qui primum Deos commenti aras & simulacra	41
Qui philosophi ad Aegyptios studio- rum gratia iuere	45
Quid coegerit Aegypti Reges bene viuere	50
Quid mortuorum corpora à putredi- ne diu conseruat	64
Quid festis diebus rustici agant	330
Quindecim factæ Episcoporum ve- lites	208
Quinques in die orant Turcæ	195
Quinta olim feria vt dies dominica felliua	230
Quinque per annum Christi Eccle- sia recolit	231
Quæstores Romani duo	408
R.	
Raptu nubunt virgines	252
Re-	

INDEX.

Regis officium diurnum pariterque nocturnum	53
Regibus non omnia agere licitum fol.	314
Regis Indorum vita mulieribus cu- ræ	132
Reges ex vna tantum familia	124
Regij Scythæ	151
Regia potestas	188
Reges semper duo apud Lacedæmo- nes	224
Regū Spartiatarū dignationes	260
Regiones Græciæ	240
Regio hyeme tantum adcunda	281
Regiones Italiæ	387
Regiones Germaniæ	340
Regiminis pulchra forma	411
Regiones Galliæ	438
Regiones Hispaniæ	455
Regna Hispaniæ quinque	459
Religio Iudæorum	114
Religio Persarum	123
Religio Tartarorum	165
Religio Turcarum	197
Religio Cantabrorum	469
Religiosi valde Hætrusci	426
Religio Scytharum	291
Repudium apud Turcas	200
Rex phamaticus apud Aethiopes	34
	Rex

INDEX

Rex domesticatim singulis annis eligitur	311
Rex sacrificulus	407
Rex eligitur cui nulli liberi	370
Requestrarum iudices Gallorum.	452
Roma quirinum ciuitas	390
Romanę ciuitatis politia. 204. &	393
Rusia siue Ruthenia	275
S.	
Sabei	90
Sabbatum Iudæis sacrum	111
Sacerdotes in summo honore apud	
Aethiopes	37
Idem apud Pancheos	94
Sacerdorum utilitas & autoritas	37
Sacrificandi ritus	70
Sacerdotes delicijs vacant	94
Sacerdotibus sacrum locum exire non licet	95
Sacerdotum Christianorum vita mores & habitus	207
Sacerdotes Turcarum è plebeis parum differunt	196
Sacramenta Ecclesię septem	214
Sacerdotum Russianorum habitus	279
Sacerdotum dignitas apud Germanos	
Sacerdotes fœminæ	435 (314)
Sanctissimi mortalium Seres	155
Sacerdotes Armeniorum vxores duce-	ce-

INDEX.

ceabant	182
Saducci	115
Salus regis omnibus curæ	49
Saltatio Pyrrhica	265
Sal ex lacu foditur	276
Sal Styrianum	385
Saltatores	412
Salis fodinæ	294
Salij Sacerdotes Martis	402
Saltzburga olim Iuuania	364
Samorgathia	287
Sanguine Iudæi abstinent	107
Sarmacia Europea	293 (406)
Sarraceni & Turcæ de Christo quid	
Saronidæ philosophi Galatarum	433
Satisfactio pro admissis	225
Sagacissimi mortaliū Cathaini	145
Satyrisci	413
Sauus amnis	382
Scotia	467
Scythia & gens eius	146
Scuti in bello amisso dedecorosum	
Sculteri pagorū præfecti	331 (314)
Semi & Iaphetis prognati	25
Sepeliendi ritus apud Thraces	159
Senectus in honore	259
Senior cuiuslibet cætus Rex	479
Sedertaria ars ingenuis phibira.	400
Senio aut morbo adfecti mori com-	
Kk	5 pel.

I N D E X.

pelluntur	154. & 479
Senibus nisi prudētes sint nullus honor datur	132
Senectus apud Lacedæmones honoratissima	295
Sepeliendi ritus apud Aphros	61
Sepeliendi ritus apud Tartaros	176
Sepulchra in melle	99
Sepulchra Regum Scytharum	152
Sepeliendi Christianorum ritus	236
Sepulchra nihil curāt Trogloditę	73
Senes Massagerhæ imolant suos & carnes edunt	122
Septem Ecclesię sacramenta	214
Septies orant in die Christiani	209
Septies baptizādi olim examinati	214
Septem circa baptizandos	215
Septem clericorum ordines	217
Seres sanctissimi omnium, & quietissimi mortalium	155
Sermo in missa qualis. 211. (mo.	136
Seruilis conditionis apud Indos ne-	
Serpentes innocui & vsui apti	430
Serpentes pro Dijs venerati	282
Serpētes domesticatim exculti	ibi.
Septem Castrenses	273
Senatus	396
Simplex mortalium vita	76
Siculi ex Italia in insulā expulsi	422
Si-	Si-

I N D E X.

Sigillum Imperatoris Tartarorū	178
Sigillis Turcæ: literas nihil obfirmāt fol.	192
Sclauonica lingua omnium maxima fol.	168
Sclauonica lingua alijs vitiata	292
Sodomitæ Tartari & Sarraceni	182
Sol & Luna diuinos honores confe- cuti	24
Solennis suspectarum sceminarū ex- purgatio	108
Soli Turcæ legirimè militant	191
Spartha	248
Spectaculum	319
Spermatophagi	75
Strategema Tartatorum	171
Styria olim Valeria	385
Styrij vulgò strumosi	385
Strumę causa ibidem.	(126
Studia quibus Persarum pueri vacant	
Studiorū public ⁹ in vrbib ⁹ locus	327
Sues non alunt Scythæ	151
Sueuia regio	256
Suffragandi ritus admirandi	257
Suffragandi alius ritus	406. & 396
Supputatio temporis Christianorum fol.	226
Superstitio gentis famosa	288. & 361
Superstitiosę obseruationes Tartaro- rum	

INDEX.

rum	172
Susceptio Principis miranda.	382
Symbolum Apostolorum	211
Sylvæ sacrosanctæ	288
Sylva Hercinia	341
Syllura insula	470
T.	
Trabrobanę insulę descriptio	482
Tarraconensis Hispania	455
Tartaria & gentes eius	160
Taurus mons	86
Tauro Scythæ	158
Temulentia nulli probro data	318
Tumulentia morte vindicatur	291
Templum ultra fidem ingens	95
Templa Christianorum	233
Tēporū supputatio per Chaldeos	102
Tēpus omne equatur à Tartaris	166
Tempus v. suppuratur à Christianis	
Terræ divisio	30 (126)
Terræ Africæ qualitas	32
Terrarū omnium pares Italia	389
Terrarum omnium fertilissima Russia	
fol.	275
Terra absq; cultura frugifera	477
Testes & eorum causæ	379
Testudinū marinarū magnitudo	434
Tegeudi capitis olim nulli vsus	425
Thermoylæ montes Græciæ	240
Thra-	

INDEX.

Thracia & gentes	267
Thomæ Apostoli summa veneratio	
Thuris copia in Panchais	85 (39)
Thyle insularum extrema	171
Tibiarum usus in procinctu	255
Totius orientis dominus Imperator	
Cham	162
Toxicum semper in promptu	464
Tributi pensio	406
Tributa Persarum	125
Tribus Romanorum	393
Tribus Atheniensium quatuor	242
Tribuni plebis & militum	409
Trieterica sacra	158
Tres testimonium ferant	105
Traus	269
Tritonia palus	85
Trogloditæ	72
Transfugarum poena	315
Tumulantur serui quinquaginta cum	
mortuo rege	152
Turcæ & Sarraceni in vnam gentem	
coaliti	187
Turcia & eius gens	187
Tuscia	424
Tyrthenia	ibid.
Tympanis & tibijs in procinctu etiã	
Turcæ vtuntur	191
V.	
Va-	

I N D E X.

Valachia quæ olim Dacia	237
Varij Francorum annui ritus	344
Varia animalia portetose coluntur	60
Vaticinandi varij ritus	461
Venandi Tartarorum ritus	165
Vendendi & emedi nullus vsus	172
Vendere homines solitum	292
Venatio priuatis prohibita	322
Veritas insigne Principis iudicū	53
Vesta dea tributim venerata	401
Vestales virgines quatuor	402
Vestitus Tartarorum admirandi	168
Vetustissimi gentium Hebræi	103
Viaticū Christianorum corpus Christi	222
Victoria superbissimè vtuntur Tar-	(tari) 171
Victus cynecorum paupertimus	77
Vitia non ridenda	317
Vinum & mel ex palmis	97
Vinum à Sueuis diu spretum	360
Vinum mulieribus Romanis interd-	
dictum	286
Vini appetentissimi Galatæ	428
Virginū annua decertatio in Mi-	
neruz festo	169
Virgines nobiles venum exponuntur	
Virginū laconū studia	252
Virgines sine dote nubere.	350.
Viri Amazonū mulierum officia curāt	(85
Viri	

I N D E X.

Viri & mulieres aequaliter induuntur	
Vmbra apud Arabes	89 (170)
Vmbrosum terra	425 (24)
Vnde morū & linguę tāra diuersitas	
Vnctionis extreme sacramentum	225
Vrbium Germaniæ situs	329
Vfurarij Tattari	167
Vualdenfes	301
Vestualia & eius iudicium	338
Vxor vniuerſæ cognationi vna	88
Vxor & liberi omnes omnibus com- munes	72
Vxores viris ſingulis multæ	122
Vxorum chariſſima cū defuncto cre- matur	270
Vxor niſi peperit nulla habetur	172
Vxorum chariſſima cum defuncto ſe- pelitur	142
Vxores heræ appellatæ	256
X.	
Xanticius menſis Aprilis	III
Z.	
Zalmoxis Getharum Deus, & legif- lator	268
Zabicum mulieres aurigantur	71
Zigantes ſimjſ veſcentes	ibid.
Zlora baba idolum	292
Zitum ex hordeo potus	428

F I N I S.

HENDECASYLLABON

AD LECTOREM.

Non sic Herodotū , haud quidē Strabonē,
 Haud Trogū , neq; Plinium, haud Solinū,
 Scriptorē haud ciculū , haud senē Betosū:
 Facundis aliquem nec ex nouellis,
 Non Papamq; Pium, Sabellicumq;,
 De rebus breuius fideliusq;,
 His tractasse. Videre nationes
 Hic omnes Asiæ queas vagantes,
 Persas atque Arabes, Scytas & Indos,
 Parthos Assyrios, Syrosq;, Medos,
 Eutope pariter Gethas Dacosq;,
 Thraces, Saurōmatasq;, Pannonesq;,
 Germanos, Italos, Gallos, Iberos,
 Hybernos quoque Cantabros, Britannos,
 Et gentes titulo sub Africano,
 Pœnos Aethiopes, & in colentes
 Aegyptum, & Libyæ aridas arenas,
 Nonnullasque per insulas morantes:
 Turcarum insuper atque Tartacorum
 Sectas, Christianumque nationum,
 Quæ latè dominantur, & gubernant
 Nunc regna Imperia atque principatus
 Mundum præualide per vniuersum.

75-218
 March 75
 Siorum

J571

B67/6

1571
15710

